

ISSN 1302 - 6938 64

GÜNEY

64

ÜÇ AYLIK KÜLTÜR • SANAT • EDEBİYAT DERGİSİ

nisan • mayıs • haziran '13
nisan • gulan • Heziran '13
5 tl • 4 euro

**“Babam, Yılmaz Güney,
Yeşilçam ve ben”**

Nereye kadar?! / Post Modern / Yağma ve Suriye’de Neler Oluyor / Aşk-Devrimle- Kurtarın... / Yahya Kemal Nazım Hikmet’i Neden Sevmedi? / Özcan Yaman ile söyleşi / Sylvia Plath ve Nilgün Marmara’nın Ruh Ortaklığı

Hêvî...

Halil ALP

em li hêvîya çend bahara man!
û çend xewnên me,
man di nîvîda!
û çend xeyalên me
di roda çûn...

çend caran lime xist
bayê felekê...
û me çend hêz da xwe,
bi bask û qidûmên şikestî...

çend dayîkan reş girêda
û hesir barand,
ji xort û keçên
dest bi henekirîra...

çend caran helînen me,
hatin hilweşandin!
di baharên rengînda...
û em çend caran bûn koçber,
ber bi gelîyê mirinê...

Zarokan çend caran,
ken birkirin!
û çend zarok mezin bun,
bi lorikên mirinê...

çend caran şîn girtin,
dengbêj u hozanan...
çend stran xeyidîn,
çend helbest hatin gotin
ji kul û keserên mera...

em çend caran, bun "Pepuk..."
me tîfing da sînga birayên xwe!
û derba çend xençerên birayên me,
ma li piştame!
bi bêbextî...

çend caran "Puman" danî
li ser xirbên Gûndên me...
Gûnden agir vemirî...

qerînen çend girtîyan,
hatin fetisandin,
çend goristanên "bênav"

u nalinên çend birîndara
veşartînin di paşilên çiyada...

çend caran hatin pirsîn,
van pirsên bê dawî
û çend caran hatin dayîn
bersivên bi hêvî...

Merhaba

Merhaba

Yeni bir sayı ile karşınızdayız.

Beğeneceğinizi umduğumuz, edebiyat ağırlıklı bir sayı hazırlamaya çalıştık.

Mevsim bahar. Toprak uyanıyor. Doğa yeşilleniyor. Ağaçlar çiçek açıyor. Bahar ile birlikte coğrafyamızda 29 yıldır yürüyen savaşın sonlanması yönünde yeşeren umutlar artıyor. Bizler yürüyen savaşın son bulmasını, "barış"ın sağlanmasını, başlamış olan "barış süreci"nin sekteye uğramamasını, başarıya ulaşmasını istiyoruz.

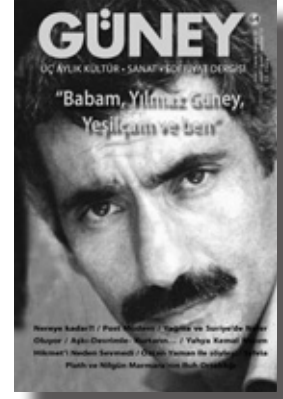
Bu savaşta en fazla acıyı, zulmü, açlığı sefaleti yaşamış, işkenceye maruz kalmış, ölüm en çok ona uğramış, yerini yurdunu terk etmek zorunda kalmış, en fazla kaybı Kürt halkı vermiştir. Barış isteği Kürt halkı içinde daha fazla taraftar bulmaktadır. Kürt halkının istediği barış ne olursa olsun değil, onurlu bir barıştır.

PKK ile AKP hükümeti arasında pazarlığı yapılan "barış"ın gerçekleşse bile uzun vadeli olmayacağı bilinçte tutulmalıdır. Ücretli emek sömürsü devam ettiği sürece sınıflar arası barış mümkün değildir. Gerçek barış; sömürünün, talanın, zulmün olmadığı demokratik halk cumhuriyetinde olacaktır. Demokratik halk cumhuriyetini gerçekleştirmenin tek yolu devrimdir!

Bu sayımızda din dosyası yazı dizimizin XX. bölümünü yer darlığından dolayı yayınlamıyoruz. Yazı dizimiz gelecek sayıda, kaldığı yerden devam edecek.

Yavuz Aközel arkadaşımızın hazırladığı Dostoyevski dosyasının son bölümü olan IV. bölümünü yayınlıyoruz.

Hüseyin Alemdar'ın Yılmaz Güney'in filmlerini konu edindiği

"Babam, Yılmaz Güney, Yeşilçam ve ben" başlıklı yazısını, Adil Okay'ın Suriye'de iç savaşı işlediği "Post modern yağma ve Suriye'de neler oluyor?" başlıklı yazısını, Temel Demirel'in "Aşk - devrimle - kurtarın. . ." başlıklı yazısını, Halit Payza'nın "Yahya Kemal Nâzım Hikmet'i neden sevmedi?" başlıklı yazısını, M.Utku Şentürk'ün "Viva Zapata" başlıklı yazısını, Hülya Soyşekerci'nin "Sylvia Plath ve Nilgün Marmara'nın ruh ortaklığı" başlıklı incelemesini, Vildan Sevil'in "Bir aşkı, bir şiiri hissetmek ve anlamak" başlıklı değerlendirmesini ilgi ile okuyacağınızı umuyoruz.

Birsen İnal arkadaşımızın Koçer Yılmaz ile yaptığı söyleşi, Fotoğrafçı Özcan Yaman ile yaptığımız söyleşi, Anuş Pazarçıyan'ın 63. Berlinale değerlendirme yazısı okunması gereken diğer yazılar.

Bu sayımızda da çok sayıda şiire yer vermeye çalıştık. Bu sayıda şiirleri ile katkıda bulunan; A.Karabax, Birsen İnal, Bekir Karadeniz, Devrim Gür, İshak Konya, Fergun Özelli, Halil Alp, Hüseyin Kartal, Hüseyin Şahin, İbrahim İspir, Levent Uğur, Nevzat Konşer, Rahime Henden, Selah Özakın, Tan Doğan'a, teşekkür ediyoruz.

Yeni sayımızda buluşmak üzere.

Hoşçakalın.

GÜNEY

GÜNEY Kültür-Sanat-Edebiyat Dergisi

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Metin Yoksu

Yayın Koordinatörü: İlyas Emir

Yönetim Yeri ve Adresi: Fatih Mah.

Bahçeyolu Cad. Ülbeği İş Merkezi No: 9

Kat: 4 Esenyurt / İstanbul

Tel/Faks: 0212 - 620 67 57

www.guneydergisi.com

e-mail: mail@guneydergisi.com

Yayın Türü: Yerel Süreli

Dizgi & Grafik: Güney Grafik

Baskı:

Berdan Matbaacılık

Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok

No: 215-216-239 Topkapı/İstanbul

Tel: (0212) 613 11 12

Banka Hesap Numaraları:

TL Hesabı İçin:

Metin YOKSU

İş Bankası İstanbul/Bahçelievler Soğanlı Şubesi

Hesap No: : 1262 87638

IBAN No: TR8 8000 6400 0001 1262 0087 638

AVRO Hesabı İçin:

Metin YOKSU

İş Bankası İstanbul/Bahçelievler Soğanlı Şubesi

Hesap No: 1262 0024009

IBAN No: TR66 0006 4000 0021 2620 0240 09

Posta Çeki:

Metin Yoksu

Hesap No: 10340420

Abonelik ve İlan Koşulları:

Abonelik koşulları:

Yurtiçi: Yıllık (4 sayı): 25 TL

Yurtdışı: Yıllık (4 sayı): 20 Avro

(Posta Ücreti Dahil)

Aboneliğin başlatılması için; yıllık abone bedelinin banka hesap numaralarımıza yatırılması, daha sonra da web sitemizde bulunan Talep Formunun doldurulması

İlan koşulları:

Ön ve arka kapak içleri (renkli)

Tam sayfa: 2.000.- TL

1/2 sayfa: 1.000.- TL

İç sayfalar: (En fazla yarım sayfa)

1/2 sayfa: 500.- TL

1/4 sayfa: 250.- TL

(Yayınevi ve kitapçılara %30 indirim yapılır.)

Almanya Temsilciliği

Alleestr. 32 42853 Remscheid

Tel.: 02191 / 404 01

02191 / 694 64 80

Faks: 02191 / 460 15 20

Cep: 0177 / 522 40 28

Yurtdışı (Almanya)

Banka Hesap Numarası:

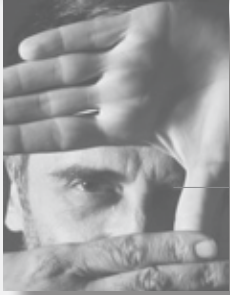
Sparkasse Remscheid

Konto Nr: 37325 · BLZ: 340 500 00

GÜNEY dergisinde yayınlanan tüm yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.

Yazılar mailimize Word dosyası ve ataç olarak gönderilmelidir.

Yayına kapanış süresi: Her sayı için, sayı çıkmadan üç hafta öncedir.

<i>şiiir</i>	2	Hêvî...	Halil Alp
	3	merhaba	GÜNEY
<i>güüncel</i>	5	Nereye kadar?!	Derya GÜMÜŞ
<i>şiiir</i>	8	O Vakit!	Hüseyin KARTAL
<i>güüncel</i>	9	Babam, Yılmaz Güney, Yeşilçam ve ben	Hüseyin Alemdar
<i>makale</i>	14	POST MODERN YAĞMA VE SURİYE...	Adil OKAY
<i>şiiir</i>	17	SULUBOYA HÜZÜNLER	Nevzat KONŞER
<i>güüncel</i>	18	AŞKI -DEVİRİMLE- KURTARIN...	TEMEL DEMİRER
<i>inceleme</i>	24	YAHYA KEMAL - NÂZİM HİKMET...	Halit PAYZA
<i>şiiir</i>	28	NE Bİ GUL Ü EMBER İN	A. Karabax
<i>öykü</i>	29	ĞAZUR'DA KAN KOKUSU	Ba. Hemoi
<i>şiiir</i>	35	Tuzdan Sonra	Fergun Özelli
<i>röportaj</i>	36	Özcan Yaman ile söyleşi	GÜNEY
<i>karikatür</i>	39	Karikatür	Memed BOĞATEKİN
<i>inceleme</i>	40	Viva Zapata!	M.Utku Şentürk
<i>biyografi/araştırma</i>	42	SYLVIA PLATH ve NİLGÜN MARMARA...	HÜLYA SOYŞEKERCİ
<i>şiiir</i>	46	aklında kalsın su sesi	Hüseyin Şahin
<i>inceleme</i>	47	Elsa'nın Gözleri: Luis Aragon	Vildan Sevil
<i>şiiir</i>	53	BİLA NAVETE AZADİ BE	Birsen İnal
<i>röportaj</i>	54	Koçer Yılmaz ile söyleşi	Birsen İnal
<i>şiiir</i>	59	Çok ölümlü çağ	Selah Özakin
<i>dosya</i>	60	Dostoyevski IV	Yavuz AKÖZEL
<i>öykü</i>	71	GERİDE KALAN	Deniz Faruk Zeren
<i>haber</i>	72	Edebiyat ve Sanatta Sansüre Hayır!	GÜNEY
<i>şiiir</i>	74	G.K.M 10. KURULUŞ YILDÖNÖMÜ...	GÜNEY
<i>kitap</i>	75	KİTAP	
<i>şiiir</i>	76	ş a i r	Tan DOĞAN
<i>kitap</i>	77	ÇOCUKLARIN BÜYÜDÜĞÜ YIKILASI KAPILAR	Serdar TÜRKMEN
<i>şiiir</i>	79	Dağ esintisi	Rahime HENDEN
<i>şiiir</i>	79	Guguklu Hukuk	Bekir KARADENİZ
<i>şiiir</i>	80	SAĞNAK	İbrahim İSPİR
<i>şiiir</i>	80	MIHLANMIŞ AĞRI	Levent UĞUR
<i>mektup</i>	81	Sizlerden GÜNEY'E	GÜNEY
<i>şiiir</i>	84	Adresi Sorulmayan Zamanlar	İshak Konya
<i>şiiir</i>	85	Açlık Dediğim	Devrim Gür
<i>sinema</i>	86	Sinema Notları	Anuş Pazarcıyan
<i>karikatür</i>	98	Karikatür	Meray ÜLGEN

Nereye kadar?!

 Derya GÜMÜŞ

Gazeteler haberi geçtiğinde bir yasak haberi yazmayı düşünmüyordum.

Bir filmle ilgiliydi haber. İçeriği üç aşağı beş yukarı şöyleydi haberin:

“Osmanlı ordularının Viyana kuşatmasında bozguna uğramasını” anlatan 11 Eylül 1683 isimli bir film yapılmış. Film, Polonya’da 11 Eylül 2012’de vizyona girmiş, İtalya’da da 11 Nisan’da vizyona girecekmiş.

Ancak film şimdiden büyük polemiklere yol açmış. Öncelikle filmin ismi polemik konularının başında geliyormuş: ABD’deki 11 Eylül saldırıları ile çağrışım yaptığı öne sürülüyormuş. İçerik olarak filmin isminden ve konusundan dolayı İslam karşıtı bir film olduğu söyleniyormuş. Konuyla ilgili konuşan yönetmen Martinelli, “Film asla İslam karşıtı değil. Tamamen tarihçilerin öngördüğü Viyana kuşatmasını yansıtan bir yapıt. Burada Haçlı Seferlerini de övmüyoruz. Sadece o dönemde Viyana’nın Osmanlı’nın eline düşmemesini sağlayan bir rahibin hayatını anlatıyoruz. Marco d’Aviano Polonya ordusunu Osmanlı karşısına çıkmaya ikna etmese belki dünya tarihi değişebilirdi. Bunu anlatmaya çalışıyoruz. Ayrıca 11 Eylül 1683 kuşatma için bir dönüm noktası. 11 Eylül 2001’de İkiz Kuleler’e yapılan saldırılarla hiçbir ilgisi yok” demiş.

Buraya kadar anlattıklarımızı/aktardıklarımızı aslında batıda bir film hakkında yapılan/yapılabilecek sıradan değerlendirmeler olarak niteleyip geçebiliydik. Haberi “önemli” kılan şey haberi yayımlayan gazetenin attığı başlık: “Türkiye’nin tepkisini çekecek film!”... Diğer gazetelerde ve haber sitelerinde de aynı haber benzer başlıklarla veriliyordu: “Türkiye’yi çok kızdıracak Viyana bozgunu!”, „Türkleri çok kızdıracak film – Kıyamet kopacak“, “Bu film Türkleri kızdıracak!”.

Gazetelerin, haber sitelerinin böyle bir başlık atmalarının nedeni basit bir öngörü olsa gerek: Osmanlı’ya sürekli sahip çıkan, ecdadına laf söyletmeyeceğini her fırsatta yineleyen; dahası bunu “Muhteşem Yüzyıl” dizisi bağlamında olduğu gibi pratikte de sergileyerek gözdağı ile diziyeye kendince “çekidüzen” vermeye çalışan AKP hükümeti bu filme de tepki gösterecekti nihayetinde!

Ancak sorun sadece AKP’nin Osmanlı-İslami-

yet hassasiyeti ekseninde ele alınamaz. AKP öncesinde de bu devletin film düşmanlığı vardı. Bu düşmanlığın temelinde de Türk devletinin yaptığı barbarlıkların kamuoyundan gizlenmesi, üzerinin örtülmesi vs. çabası vardır. Bunun için o 'Türkleri aşağılayan filmler' yasaklanır, karalanır, görülmesi engellenir. Bu edim devletin adı konmamış olan ve ama pratikte tıkr tıkr işleyen 'resmi' siyasetinin bir parçasıdır. Bunun için geçmişte 'Midnight Express', 'Lawrence of Arabia', 'Ararat' gibi filmler 'Türkleri aşağıladığı' gerekçesiyle yasaklandılar.

'Malını iyi tanyan' ve çoğunlukla kendileri de aynı siyasete gönüllü hizmet eden medyanın bu öngörüsünde de şaşılacak bir şey yok!

Yaptıkları yapacaklarının garantisidir!

Evet aslında yaptıkları yeni değildir, son da olmayacaktır.

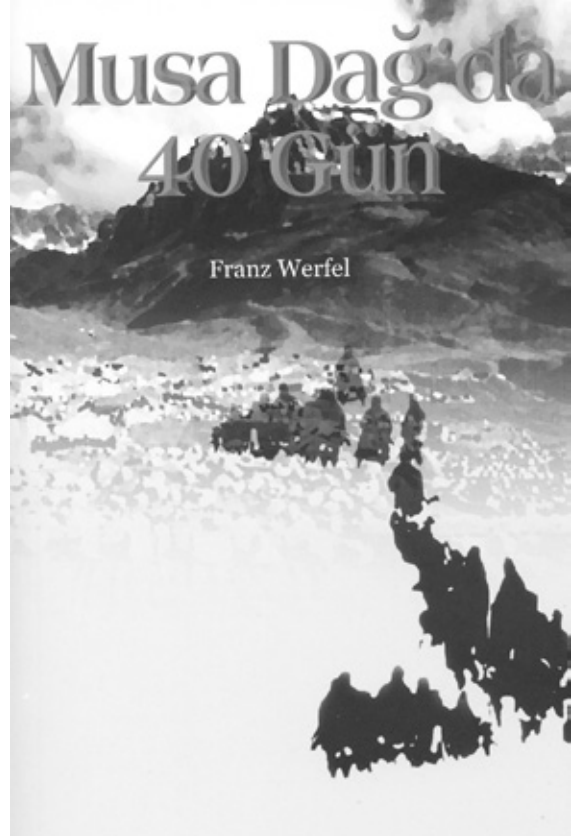
Bu bağlamda başka bir filmin çekilme öyküsü bu 'resmi' siyasetin pratiğini apaçık gözler önüne sermiştir.

Olay şudur: Ermeni soykırımını anlatan en önemli kitaplardan birisi olan Franz Werfel'in 'Die Vierzig Tage des Musa Dagh' (Musa Dağ'da Kırk Gün) adlı romanını yazmıştır. 1933'ün Mart ayında Viyana'da yayınlanan romanda İttihat ve Terakki yönetiminin "devlete ihanet" ile suçladığı tüm Ermeni halkının Suriye'nin Deyrizor çöllerine tehirci sırasında, Antakya yakınlarındaki Musa Dağ'a sığınan yedi Ermeni köyünün yaklaşık beş bin kişilik nüfusunun kırk gün boyunca Osmanlıya karşı direnişi anlatılır.

Kitabın ve devamında gelen filmin hazırlığı hikayesini Taraf gazetesi eski yazarlarından Ayşe Hür'ün Musa Dağ'da Kırk Gün başlıklı yazısından aktaralım:

"(...) Franz Werfel'in bu olayı anlatan romanı 1933 yılı mart ayında Viyana'da yayımlandığında büyük yankı uyandırmıştı. Kitabı ABD'de yayımlayacak olan The Viking Press "büyük edebiyat ile kahramanca bir hikâyenin muhteşem bileşimi" derken, New York Times'ın kitap editörü "eğer Hollywood bunu mahvetmezse, muhteşem bir film" olur kehanetinde bulunuyordu. Nitekim Hollywood'un devleri romanın yayın haklarını almak için yarışa girdiler. Sonuçta Viyanalı yayımcısı, Werfel'i 20.000 dolar karşılığında kitabın film haklarını dönemin devlerinden Metro Goldwyn-Mayer'e (MGM) satmaya ikna etti.

Ancak birkaç hafta sonra, MGM'in bağlı olduğu Loew şirketinin yöneticisi J. Robert Rubin, Mayer'i konunun "hassasiyeti" hakkında uyararak "en azından

Türkleri rahatsız etmeyecek şekilde temkinli biçimde ele almaya" davet etti. Uyarıyı dikkate alan Mayer'in damadı ve MGM prodüktörlerinden David O. Selznick, bir milleti toptan kusurlu ilan etmektense sadece bir Türk'ün canı olarak gösterileceği bir senaryo ile tepkileri önleyebileceğini düşündü. Bununla da yetinmeyerek Amerikan film endüstrisinin bir çeşit sansür kuruluğu olan MPPDA'in (The Motion Picture Producers and Distributors of America) Başkanı Will Hays'den Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Ahmet Münir Ertegün'ün rızasını almasını rica etti. Bu iyi niyetli adım Türkiye'nin MGM şirketine karşı büyük bir savaş açmasının başlangıcı oldu. Hatırlatalım, o yıllarda henüz "Ermeni diasporası" veya "diasporanın soykırım iddiaları" ortada yoktu.

25 Aralık 1934'te hükümetin resmi yayın organı sayılan Hakimiyet-i Milliye gazetesinde Falih Rıfkı (Atay) imzalı bir yazıda, Alman makamları kitaba karşı uyarılırken, 27-28 aralıkta aynı gazetede Burhan Asaf (Belge) Werfel'i "pek çok Ermeni kahvesi içtiği kitabın hem gelişinden hem gidişinden belli" diye iğneledikten sonra "Hıristiyan ahlakıyatının çoktan aşınarak düzleşmiş zemini üzerinde Ermeni atını, Faustkâri bir kükreyiş ile şaha kaldırmak istemektedir" diye suçluyordu. Tepkiler kısa sürede sonuç verdi ve Al-

manyadaki Nazi hükümetinin Propaganda Bakanı Goebbels "Türkiye'ye duydukları dostluğun nişanesi olarak" kitabın yasaklandığını ilan etti. Ancak geç kalınmıştı, çünkü kitap Alman Yahudilerinin başucu kitabı olmuştu bile.

Aralık 1934'te ABD'de piyasaya çıkan kitap iki hafta içinde 35 bin kopya satarak o yılın rekorunu kırınca Türkiye'nin tavrı sertleşti. Tehcirin sembolik başlangıcının 20. yıldönümü olan 24 Nisan 1935 yaklaşırken, MGM'in projeden hâlâ vazgeçmediğini gören Türkiye, eğer film çekilirse, MGM'in filmlerinin Türkiye'ye girmesini yasaklayabileceği tehdidinde bulundu. MGM'in Türkiye temsilcisi Fahir İpekçi de filmin çekilmesi halinde şirkete büyük zararlar geleceğini söyleyince MGM senaryoda bazı değişiklikler yapma sözü verdi ancak bu da Türk tarafını tatmin etmedi.

Yahudiler dikkat ediniz!

5 Eylül 1935 günlü Akşam Postası'nda "Yahudi müesseseler dikkat ediniz! Bir filmin kazancı yüzünden ırkınıza karşı şimdiki kadar düşmanlık etmeyen Türkleri kızdırmayın!" yazıyordu. "Milli dava"ya destek çıkan Ulus, Hürriyet ve Cumhuriyet gazeteleri birinci sayfadan protesto kampanyalarına başlamışlardı bile. Savunma tanıdıktı: "Ermeni meselesi halledilmiş ve unutulmuştur! Yoksa halen Meclis'te Ermeni üyenin olması nasıl açıklanabilir? MGM, durup dururken kapanmış bir konuyu gündeme getirirken neyi amaçlamaktadır?" Kastedilen kişi, 1935 seçimlerinde Meclis'e Afyon Milletvekili olarak girmiş olan Ermeni Berç Keresteciyan-Türker'di. (Türker soyadını Atatürk vermişti.) Makalelerde hem Werfel'in Yahudi olduğu, hem de MGM'in "bir Yahudi Şirketi" olduğu vurgulanıyor, olayın "Ermeni-Yahudi Komplosu" olduğu ima ediliyordu. Örneğin Ulus'tan Burhan Belge "bu bir Ermeni masalıdır. Fakat bir Yahudi tarafından yazılmıştır" diyordu.)

Aynı günlerde, İstanbul'da adeta rehine olarak tutulan Ermeni Cemaati Cismani Meclis'i toplanıp olayı kınadığını açıklamaya zorlandı. Cumhuriyet'ten Abidin Daver "Türk düşmanı Yahudilere ilk hücumu siz Musevi vatandaşlarımız yapmalısınız. Bu sizin içinde yaşadığınız memlekete ve millete karşı borcunuz ve vazifenizdir" diyor, Yunus Nadi Werfel'i "Yahuda rolü oynayan Yahudi yazarı", "Yahudi serseri" diye aşağılıyordu. Mesajı alan Ermeni Cismani Meclisi, 15 Aralık 1935'te filmi protesto eden bir açıklama yayımladı. Ardından bir grup Ermeni, Pangaltı Ermeni Kilisesi bahçesinde Werfel'in kitaplarını yaktılar/ yakmak zo-

runda kaldılar. Tören "Kahrolsun Türklüğe dil uzatanlar!" haykırışlarıyla bitti.

Yunanistan'ın desteği

Bunlar olurken koroya Bulgaristan, Romanya, Yugoslavya ve Yunanistan da katılmış ve MGM'i çekilecek filmin bu ülkelerde oynatılmayacağı konusunda uyarılmıştı. (Yunanistan'ın tavrı bugünden bakınca şaşırtıcı görünebilir ama Yunanistan ve Türkiye 1934'te imzaladıkları Balkan Antandı ile ikinci baharlarını yaşıyorlardı. Bunun nişanesi eski sağlamasına rağmen" bir başka stüdyo tarafından çekilmesine razı olacağını açıkladı. Ardından MGM'in diğer yöneticilerinin açıklamaları geldi. Böylece hem sinema dünyasının devlerinden MGM, hem de ABD'nin ünlü özgürlükler ilkesi, T.C. Devleti tarafından yenilgiye uğratılmış oldu. O tarihten sonra Türkiye, 1915'i hafızalarımızın karanlık dehlizlerine gömmek için her şeyi yaptı ve bugünlere kadar geldik. (...)" (Taraf Gazetesi, 18.12.2011)

Yine aynı şeyleri yapacaklar!

Her yıl Nisan ayı yaklaştığında Türk devleti ve onun borazanı medyada Ermeni soykırımı konusunda başta ABD ve Fransa olmak üzere batılı devletlerin parlamentolarının nasıl tavır takınacağı, parlamentoların alacağı olası kararların nasıl engellenebileceğine yönelik yorumlar yapılır. Aslında Türk barbarlığının yılda bir kere de olsa Ermeniler şahsında kamuoyunda tartışılması elden geldiğince engellenmeye çalışılır.

Ve her yıl yinelenen bu oyunda bir çeşit finale yaklaşmaktayız.

Final tarihi 24 Nisan 2015'tir. Bu tarih Ermeni katliamının 100. yıldönümüdür.

Gerek diasporadaki Ermeniler, gerekse Ermenistan Cumhuriyeti soykırımın 100. yılı için özel birtakım çabalar içine gireceklerini de tahmin etmek zor olmasa gerek. Nitekim Ermenistan'da Diaspora Bakanlığı çerçevesinde 2015 Hazırlık Komitesi kurulduğunu gazetelerden okuduk. Yine diasporadaki Ermeniler, Ermeni lobileri başta ABD, İngiltere ve Fransa başta olmak üzere parlamentolarda "soykırımı tanıma" kararı çıkarmak için baskıyı artıracaklar; soykırımı dünya çapında tanıtmak için daha etkin ve yoğun çalışmalar, yayın faaliyeti, toplantılar, gösteriler, konferanslar vb. organize edeceklerdir.

Tüm bunlar dışında Ermenilerin büyük bir film üzerinden soykırımı tanıtmak istedikleri haberlerini

okuyoruz. Bunun için Steven Spielberg'le görüş-tüklerini, Musa Dağ'da 40 Gün'ü çekeceğini yazıyor gazeteler. Ertesi gün yine gazeteler Spielberg'in Ermeni filmi değil ama bir Atatürk filmi çekmeyi istediğinden dem vuruyorlar. Bilgiler pek sağlıklı değil ama yine de Ermenilerin ses getirecek bir yönetmen ve ekiple bir soykırım filmi yaptıracakları düşüncesi mantıklı bir düşünce.

Mantığı devam ettirdiğimizde Türk devletinin de bu filmin çekilmemesi için elinden geleni yapacağını, engelleyemediği takdirde en azından Türkiye sınırları içinde ya da sözünün geçtiği coğrafyalarda bunu yasaklayacağını şimdiden söyleyebiliriz. Yukarıda Ayşe Hür'ün anlattıklarından Türk devletinin bu filmi engellemek için hangi metotlara başvurduğunu, hangi kanalları denediğini, kimlere baskı yaptığını okudunuz. Bunları yapan bir devletin bu tür yeni filmleri yasaklayacağını tahmin etmek müneccimlik olmasa gerek!

Evet, bugüne kadar yasakladılar, bugüne kadar gözlerden gizlemeye çalıştılar...

Ve ama soykırımın sorumluluğunu üzerlerinden atamadılar, atamazlar!

Bundan böyle de aynı yoldan yürüyecekler.

Ama yasaklarla nereye kadar?

Gözlerden gizleme, yok sayma, inkar ve imha politikasında ısrar nereye kadar?

Daha geçen gün Roboski katliamı ile ilgili Meclis İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde kurulan Uludere Alt Komisyonu'nun, Roboski (Uludere) Katliamı'na ilişkin raporunda "Kasıt yok. Sivil idare ile askeri yetkililer arasında koordinasyonsuzluk var" diyerek devleti aklamaya devlet aklanmış mı oluyor kitlelerin nezdinde?! Katliamın sorumluluğu bu şekilde ortadan kalkıyor mu?!

Elbette hayır!!!

Aynı şekilde barbarca, eşine az rastlanır bir soykırımın üzerini örtmeye çalışmak ne kadar mümkün? Bir özüre bile direnmek nereye kadar?

Ama korku böyle bir şey!

Fakat korkunun da ecele faydası yok!

Ve bu devlet eninde sonunda tarih karşısında sadece soykırım uyguladığı Ermeni halkına karşı değil, baskı ve katliamlar uyguladığı tüm halklara hesap verecek.

Er ya da geç...

Ama mutlaka!

10.03.2013

O Vakit!

 Hüseyin KARTAL

Raylarına düşüyoruz hasretin
usul usul kırılıyor yüreklerimiz
anılıyorz
mavi,
siyaha çalmış buralarda
buralar...
buraları bilmez onlar
Bilmezler Süryani şarabındaki düşlerimizi
saçlarına düştükten sonraki halimi
bilmezler.
aslını sorarsan
bende zor hatırlıyorum sonralarını
tek bildiğim
parmak uçlarımda bir deli heyecanı
gözlerimin ucu
demir atıyor bütün yoksulluklarına
ve hep uzak olduğumuz
o karanfil sokağı
selama duruyor sessizce.
Biliyorum
şimdi tanrılar yargılıyor bizi
haksız hukuksuz
insanlardan uzak
her zaman
en kuytusunda sokakların
sokakların dibinde öpüşüyoruz diye!!!
bize soracak olursanız
biz iyiyiz böyle
yinede saatlerinizi
özgürlük meydanındaki o büyük
o paslı saate göre ayarlayın
yinede efendiler
saatlerinizi o trenin gelişine
o vapurun yaklaştığı zamana ayarlayın

bunlar asarlarsa
o vakit
asarlara bizi...

Babam, Yılmaz Güney, Yeşilçam ve ben

 Hüseyin Alemdar

*"karanlığa dağılan o çocuk ben miyim
beni mi kovalıyor tabancalı adamlar
issiz sarayların güngörmez prensiyim
yalnızlığımı belki de aşk tamamlar
bilmek zor hangi filmin neresindeyim
ne yapsam içimde o eski sinemalar." Attilâ İlhan*

"Her erkeğin ölümü babasının ölümüyle başlar." Orhan Pamuk

Orhon Murat Arıburnu ile Beyoğlu Tel Sokak'ta 80'lerin başlarında geçen günlerime geri dönersem *Tütün Zamanı* der Yılmaz Güney koluma girer! "Sinemacılar Kuşağı"nın gizli kahramanı Arıburnu, ömrünün son on yılı ile birlikte adına 17 yıl tarafımca verilen Arıburnu Ödülleri kapsamında bende bir kavga olarak yaşamını sürdürdü. Dünyada ilk resimlendirilmiş şiir sergisini açan Arıburnu oyuncu, yönetmen ve senaryo yazarı olarak sinema için çok güzel bir fırsattı. Biçim denemeleriyle Garip şiirine, konuları ve gündelik olaylara tuttuğu aynasıyla Toplumcu Şiirle güçlü bağlar kuran Orhon Murat Arıburnu'nun Türk sinemasıyla tanışması ise oyunculukla başlar; 1946'da Şadan Kamil'in *Gençlik Günahı* adlı filmle sinemaya merhaba demiştir. Sonrasında filmlerinden en iyisi sayılan Yüzbaşı Tahsin'i 1951 yılında gerçekleştirebilir. Garip, toplumcu ve ara kuşağın en güçlü şairleri Rifat Ilgaz, Necati Cumalı, Orhan Veli, Metin Eloğlu,

Salâh Bırsel, Niyazi Akıncioğlu gibi şairlerle çok iyi arkadaş olan Arıburnu'nun sinemaya kayışı o yıllar için şiir adına bir kayıp, sinema adına bir kazanç olarak değerlendirilir. Akım ve hareketlerin dergilerde daha yoğun yaşandığı bu yıllarda sinema aşkı onu dergilerden de koparır. Neyse ki, sinema adına 1952-54 yılları arasında çok önemli üç filme oyuncu, yönetmen ve senaryo yazarı olarak imzasını atar: *Sürgün, Kanlı Para, Beklenen Şarkı...* Ne yalan söyleyeyim bendeki Orhon Murat Arıburnu gençliğimi kendime kardeş yaptım yapalı *Tütün Zamanı*'dır. Bir Necati Cumalı uyarlaması olan bu film 1959 yılında çekilmiş ve bendeki Yılmaz Güney'i başlatan iki filminden biridir. Bendeki Türk sineması, edebiyat-sinema ilişkisi konuşulduğunda bu filmle başlar bir yerde, tıpkı Yılmaz Güney'le başlar gibi.

II

Babamı biraz geç sevdim, annem hüznünlü kıs-

kançlık yapmazsa bundan sonraki hayatımda babamı biraz daha fazla seveceğim. Değil mi ki onlardan yarılma bir dağım; böyle olunca da iki yanımdan birinin şiir, öbürünün sinema olduğunu anlayacak; *Umut'tan Seyyit Han'a*, *Kızılırmak-Karakoyun'dan Yol'a* ne zaman bir Yılmaz Güney filmi izlesem Allah bilir yine ağlayacağım! Annem de babam da umarım şiirime bağışlar ve daha çok sever beni. Ah, ülkemizin tüm koşulları sevgilerimi ve sevmeye içgüdülerimi içimde bombeli kavuşma isteğine dönüştürmüş ya; kalbimin ve iç'leri şiir ve sinema olanların canı sağ olsun! Her yaşımın şairi olan sevgili Cemal Süreya, babası hayatta iken *Sizin Hiç Babanız Öldü mü?* demiştir ya, şiir ve sinema aşkına babamla birlikte yaşanmak isterim şimdi! Ah, gençliğimi düşürdüğüm sokağın adı Sadri Alışık'tır ya, Yılmaz Güney ve sinemaları gelene kadar ömrüme ilişmeyin!

Sahi, söze sinema diye başlayacaktım "baba" diye mi başladım! Yılmaz Güney'in *Baba'sını* dünya sinema tarihine geçmiş Marlon Brando'lu *The Godfather'dan* daha çok sevdiğimi söylüyorum, herkes tarafından bilinsin isterim. Ah, Urfa Siverek'ten

Paris Père Lachaise'e içimin her odası on iki kısım tekmi bir den Yılmaz Güney işte. "Baba" sözcüğü biraz sinema, "anne" sözcüğü biraz şiirdir bende, içimi böyle bilin isterim. Yıllar önce henüz *Toplanmış Sevgi Ölülere* ve *Gecede Gülümseme* kitapları şairi bile değilken; içimde küt küt atan kalbimi kendime arkadaşı edip Memet Fuat'a ilk gittiğimde, heyecanımı Yılmaz Güney'e benzetmişti dünyalar iyisi Memet Abim; o gün nasıl da mutlu olmuştum. İçimde kocaman bir Yılmaz Güney büyütme hastalığım o günlerden hâtradır. Babam sayesinde, Beyoğlu ve Yeşilçam'la yeni yeni tanışmış, Attilâ İlhan şiirlerinden edindiğim gözüpeklikle iki ayrı sustalı kırmızının her tonunda kendine konuşan bir bıçaktım! Babamın Yılmaz Güney'den tavla karşılığı senaryo hakkı kazandığını öğrenmiş, sevinmekle üzülme arasında bocalamıştım. Yılmaz Güney'in *Umut* filminden çıkma arabacı Cabbar bir gençtim, o gün bugündür yaşımı kimselere söylemedim! Babamın hangi filmindeydi unuttum, "jezabel" çok bıçaklı iki Fatoş çıkagelmişti ve gözlerimi öylesine biçmişlerdi ki, yaşım ya on dokuzdu ya yirmi! Bir Fatoş'u öbür Fatoş'a sordukça Yüksekaldırım'a kadar iner bir türlü çıkamazdım. On üçü kitaplarıma girmiş otuz üç şiir yazmıştım *Vesikalı Ƴarım* tadında. Ah, Yeşilçam'ın ve Zürafa Sokağı'nın hayata kolonya keder ve kader kadınları ki, şair olmama sebep biraz. Ah, o günlerimi biraz da *Yılmaz Güney Olayı* gibi yaşadım babamdan habersiz; siyasa ve aşk içre. Benim adım kâh *İkisi de Cesurdu* kâh Çirkin ve Cesur'du o günlerde! Adınız? Yılmaz Pütün! Sinemadaki adınız? Yılmaz Güney! Nerde, ne zaman doğdunuz? 1937'de Adana'nın Yenice köyünde. Baba tarafım Siverek'lidir. Doğduğum yer önce ahırımış sonra ev olmuş. Sonra da okul oldu. Daha sonra yeniden ahır. Şimdi ev. Adana'ya yakın mı köyünüz? 27 kilometre. Kaç yaşına kadar köyde kaldınız? 11 yaşına kadar. Üç sınıflı bir okulu tamamladıktan sonra Adana'ya geldim. Orada ilkokulu, ortalı ve liseyi bitirdim. Daha sonra İstanbul'da İktisat Fakültesi'ne girdim. Çocukluğundan söz eder misin? İrgatlık, bağ bekçiliği, pamuk işçiliği yaptım daha çok. Sanatla ilişkin nasıl başladı? Köyde bir Yakup vardı; şiir yazar, şiir okurdu. Beni etkilemişti. Hayranlık duyuyordum ona. Çok da hızlı koşuyordu. Oysa ben çelimsizdim; ne onun kadar hızlı koşabiliyordum, ne de onun gibi şiir yazabiliyordum. Kovboy filmleri ve seriyal filmler derken, sinemayla ilk karşılaşmam şehir gelmemle başladı. --Ah, yirmili yaşlarımda beynime

kazdığım bu röportajı sanki seninle başkaları değil de bizzat ben yapmıştım. O gün bugündür bütün filmlerini defalarca seyredip, seni defterlerimde ne kadar biriktirdiğimi değil babamın oyuncuları Yıldırım Önal'a, Nihat Ziyalan'a, Kâzım Kartal'a, Hayati Hamzaoğlu'na, Enver Dönmez'e, Atilla Ergün'e, Nizam Ergüder'e, Erol Taş'a; Attilâ İlhan'ın kadınları Pia'dan Müjgan'a, Aysel'den jilet yiyen kıza hiç kimseye anlatamadım. Ah, adı anlatamamak olan şey babadan anneye gurbeti karla örtülü dağlara şehirli gözlerle susmak imgesi midir yoksa!

Ey adımı ve hayatımı düşürdüğüm sokak Ahududu ve yedi sokak yetmiş adım içimden büyük Yeşilçam! Adı *Zavallılar* ve *Gurbetçiler Dönüyor* iki filmden az önce çıkmış da koybolmamak adına kendime ve babama gidiyorum ya, bana gençliği anlat, n'olur!

Ey ömrüm! Her hatıran Yılmaz Güney, en sıkı şiirim Diwar!

Bende çekemediğim tüm filmler gibi, hâlâ taslak hâlinde duran ne kadar şiirim vardır hepsi de biraz sinema biraz şiirdir aslında. Yıllar önce "şiir-sinema ilişkisi" üzerine konuşmacı olarak katıldığım bir programda bu derdimi bir türlü anlatamamıştım. Sanırım bugün de anlatamam! Ne var ki, bir ukalalık yaparak ve kalp jönüm *Nihat Ziyalan*'dan izin alarak kendime Türk şiirin Yılmaz Güney'i yakıştırması yapayım; nasılsa 80 şiirinin dedesi bana ve arkadaşlarıma Nihat Doğan benzetmesi yapmış, canı sağ olsun! Bende şiirler sinema gibi kare kare, her kare bir imgeye dönüşerek birikir; Yılmaz Güney için yazdığım ve Sapanca Şiir Akşamları'nda büyük bir yüreklilik ve coşkuyla ilk defa okuduğum *Diwar* adlı şiirim bir yerde benim biyografim gibidir. Şair ve gizli kalmış sinemacı yanımı biraz da bu şiirde olduğu gibi bir kurguyla biriktirmişimdir. Kurgudaki kimi montaj hatalarına rağmen o şiirdeki gibiyim. Biraz Yılmaz, biraz Hüseyin...

Ne zamandır kaç filmin var hepsini bobinlere sarmış senin sinemayla tanışma yaşının kaç olabileceğini merak eder dururdum; şiir ve sinema adına birçok şeyi iştahla merak etmem gibi bir şeydi bu! Bu iştah, merak ve dahası bu hastalık bu denli bana ait olmasa söyle *Kalp zaman Yeşilçam* adlı en uzun şiirimi üç yıl yedi nöbetle böyle hasta nasıl yazabilirdim! Neyse ki, "yarı zamanlı" sinema eğitiminin yeni yılında onu da öğrendim: Senin ilk sinema yaşın on üç biliyor musun? Adana'dan baş-

layıp İstanbul Galatasaray'daki Dar Film'e dek uzanan bir heves yaşı bu, hem heves hem "hamal"lık yaşı! Sinemadaki bütün dehâlar Metin Erksan hariç sinemaya hamallıkla giriş yapmışlardır sahi. Sinemada hamal olmak kalbe ve göze ibadettir! Set hamalı, ışık hamalı, rejî hamalı, prodüksiyon hamalı, senaryo hamalı, kostüm hamalı olmanın şiirden başka karşılığı yoktur. O yıllardan başlayarak kafanda ya da sırtında taşıdığın bobinlerdeki filmlerin kutuları açılıp filmler öylesine sokaklara taşıtı ki başta sen olmak üzere birçok sinema âşığı ölmemesine boğuldu/k! Bugünlerde bobinleri Ramazan Özdemir'den başka kimse taşıyor; yarı aç yarı kirli kafasının üzerinde üstelik. Yolun düşer, kalbin aranırsa Erol Dernek'te, sırf benim hâtırıma ona "hayatı ve sinema"yı sevdiğini söyle. Senin daha başka yaşların var: Şiir yaşın, öykü yaşın, roman yaşın, kalp yaşın, kardeş yaşın! Bütün yaşlarını öylesine içinde karıp peliküle döktün ki, artık ne sen ne bir başkası büsbütün "sen" olan o metaforu yerinden oynatamaz. Senin bir de on yedi gibi bir yaşın var sahi! Çok yakın iki arkadaşın Özdemir İnce ve Nihat Ziyalan'la (adlarını anmışken, biri kalp şiirim biri kalp jönüm, bilesin) Adana'da yaşanmış bir on yedi yaşın var ki, hatırladıkça uzaktan uzaktan içim ürperir: Hani, durduk yerde yumruğunu masaya vurup, "Hey, Nihatt, Özdemirrr! Fazla değil on yıl sonra Türkiye bizi konuşacak!" Bu on yılda değil Türkiye dünya sizi konuştu, konuşmakta; tabii ki en çok da seni. Şu anda bu dünyanın öbür ucunda bulunan Nihat Abisine "Cep Herkülüm" dediği Hüseyin'inden çok selam! Selam demişken; selamın şiir, sinema, öykü, roman, deneme, anı ve günlük türündeki, türler arası selamı en çok da sana! İyi ki de bu denli çok yaşadın.

Sen şu anda mutlaka Paris'tesin. "Bir Gün Mutlaka" tekrardan filme çekiliyor biliyor musun? N'olur bana Père Lachaise de olsa hiçbir mezarlıktan ve ölümden söz etme! Aynı şekilde aşktan ve kadınlardan da... İçimde Pozantı bir peltek söz Paris'teyim de yeter; ben seni anlarım. Hazır Paris demişken, ülkemizin yurtdışında sinema okuyan birkaç güzel insanından biri olan Yavuzer Çetinkaya dahil Ömer Kavur ve Alp Zeki Heper ordan hiç dönmemişler gibi! Hazır film ve set demişken, koluna tak da Bilge Ablayı (Olgaç), Hüseyin Abiyi (Özşahin) ve Semra Özdamar'dan Azra Balkan'a, Mümtaz Ener'den Osman Alyanak'a, Birtane Güngör'den Şadan Adanalı'ya o günkü "Bir Gün

Mutlaka" filminin oyuncularını sete gel. Seni du-yarsa, ki o her şeyi duyardı; Atif Abi'yi de kat sesine. Unutma, şiir ve sinema bizler var oldukça kardeşdir!

Seni özlediğim ölçüde tüm filmlerini özledim biliyor musun!? Geçenlerde Beyazperde'de "Balatlı Arif" oynadı, abi o ne filmmiş öyle! Senden sonra tüm filmlerini siyah-beyaz seyrediyorum. Tüm filmlerini de saydım bu arada, filmlerinin sayısı 111 biliyor musun? Ne diyeyim "Balatlı Arif"e bile şaştım kaldım. Ayşe Ablanın (Şasa) da kulakları çınlasın, ne sağlam senaryo çıkarmış öyle. Oyunculuklar ve mekân seçimleri de harika. Nebahat Çehre'den Sami Tunç'a, Danyal Topatan'dan Hakkı Haktan'a, Meral Küçükeroğlan'dan Lütü Engin'e bütün oyuncular her kadr'a iğneyle dikilmiş gibi! Sen şimdi bütün filmlerini tek tek saydığım için, alçakgönüllülükle benden film adları isteyeceksin; önce "Baba" tabii! Üç kızımı da kırık mondolin bu filmle büyüttüm. Dahaları: *Alageyik* (Pervin Par bir gün gelse!), *İkisi de Cesurdu* (Samim Meriç, Yaşar Tunalı ve Kadir Kök seni çok özlediler, bu filmin hakkı hep yenmiştir), *On Korkusuz Adam* (Tunç Abi sinemaya küstü biliyor musun?), *Mor Defter* (defterlerin çoğu mor aslında!), *Beyaz Atlı Adam* (Cahide Sonku gitti gideli hiç gelmedi!), *Konyakçı* (bende oralar Araklı bir ortaokul), *Silaha Yeminliydim* (sırf senin hatırına silah taşımak istiyorum), *Ben Öldükçe Yaşarım* (hayat bazen kesekâğıdı içinde bir saka kuşu!), *At Avrat Silah* (ah, Ahmet Erhan gidince böyle bir şiir yazılacak!), *Hudutların Kanunu* (seni herkes özleyebilir, ama Lütü Abi'nin özlemesi de sevmesi de başka), *İnce Cumalı* (Yılmaz Duru Adanalı bir sessizlik gibi öldü, biliyor musun!), *Seyyit Han* (artık hiç gelmeyeceksin biliyorum, hiç değilse bu film için bir kez daha çık gel!), *Umut* (hadi, atını al da git Cabbar!), *Acı ve Ağıt* (iki şey gibi kendini kesen bıçak ömrümüz!), *Zavallılar* (biliyor musun, alkol ecel değilse Yıldırım Abi hiç ölmedi!), *Arkadaş* (dikkat Hüseyin Peker, A'nın üzerinde şapka var; yani Âzem! Sistem hep tokatını atar, yeter ki biz her daim arkadaş kalalım), *Endişe* (ah, Şerif Gören-Kenan Ormanlar bir ikili olsa her yıl bir film çekse!), *Sürü* (hey Şiwan, dağların bile düşmanlığı insan icadı, öyle bir bağır ki yarılısın dağlar), *Yol* (ömrüm silme cezaevi, nasıl da çepeçevre Ahmed Arif yeşili dışarlar), *Duvar.. Diwar.. Le Mur..* Yirmi yıldan çoktur, başışla, içimi kalbime değin ellesem de konuşamıyorum!

111 değil 1111'den çok şiir yazdım da tek bir filmin yönetmeni dahi olamadım; *Kalp zaman*

Yeşilçam'ı saymazsam. Yazdığım yüzlerce şiir içinden hâlâ en çok sevdiğim şiir *Diwar*, biliyor musun!

DİWAR*

*Katkım olan her filmde benden bir parça mutlaka vardır***

1

Siverek'ten Strasbourg'a bir elin insan bir elin kavgaydı senin

çok döküldün çok öldün de neyse ki hep ayakta kaldın

insan elin *Salpa* kavga elin daîmî bir *Sanık*'tı aslında

yıllar var *Umut* derim *Hücrem* derim *Boynu Bükük Öldüler* derim

seni bana kim sorsa--sahi, aşk gibi devrim de gözle yazılabilir kimi!

Pozantı'dan Paris'e bir gözün çocuk bir gözün çingiraktı senin

çok gittin çok yenildin de kendini dağlara bağlamak kadar az sandın

Kürtçe söylenmiş öyle bir söz duydum ki senden sonra

bu söz yedi kilit yedi anahtar sanki senin ağzının iklimi:

*Ser çıyan ji me ra cennete emrê min canê te!****

2

Doğu ve zaman her ikisi de dîwar ve yara oralarda hâlâ

iklimlerin alışkanlığından biliyorum--her güne bayram deme!

kendinin mahkûmu bir sessizliktir Fırat en çok da kendine akar

sorma söylemez: Dicle, iki kalp üç kelâm onun gece öldüğüdür!

Ha onbir ha altı ne farkeder, bazen tek bir mahkûm bile her şeyi anlatır

tıpkı sen gibi--sahi, dağ imgesi annene yaslanıp en son ne zaman ağladın!

yerin göğe ağlamış hâli diyorlar *Yol*'a buralarda.

3

Âh, bir ömrü üçe bölmenin zamanı şimdi: Canân, can, ân!

Ömür ki aşkta eksilme, uzakları uzaklara ilikleme sanatı--

yüzümü hep dolaşık aynalarda yıkadım demek,

bilemedim kendimi--

negatiflerim depolarda çürüdü mürekkeğim kalemimde kurudu

ben de bilmiyorum ki Hüseyin--suç ne, hâlâ ne suç işlediğimi!

4

Susarken imge konuşurken metafordur ya insan âh, senin imgelerin metaforların ki herkesten üç fazla

insan insanı kapalı mekânlarda anlarmış anbean senin ömrün acı aşk ve sinema dâhil hep kapalı mekân

seni çok kendimi çok sevdim dersem inanma--üç şey

kadın aşk ve sinema kalbin yılanı doğuştan yalan!

De ki ben *Bir Çirkin Adam*, ben *Umut* gibi bir *Canlı Hedef*

Père Lachaise dâüssıla uzaklara gömülme mezarlığıdır

Acı'dan Umutsuzlar'dan Ağıt'tan Baba'dan Arkadaş'tan hiç anlamaz!

5

Haklısın, tek kişi olmanın imkânı dağlardır ama kadın aşk ve sinemasız tek kişi olmak da şehirlere yaban--

Unutma, Türkçe ya da Kürtçe aşkı ve sinemaları

Allah seslendirir

âh, bakayanlış ve yapayalnız kaldığında sakın ha silâhını şakağına dayayıp da bir başına ağlama!

6

Sevap ya da günah herkeste hakkı/n/m var--bak, hepsi sıra sıra:

Kalbin sıra: İçindeki sinemalara gitsem, her filmi göçebe şiir bana!

Gözün sıra: Aşkı ya gözle yakala ya silâhla mı dedin--âh, ikisi de bir yerde silâh!

Ağzın sıra: Söz dediğin bal da olabilir zehir de, diline git ve vur onunla!

Elin sıra: Halka halka olur da meydanlara çıkardık ya, elleri ve sosyalizmi anla!

Aklın sıra: İhtiyaçları vardır, ver onu para babalarına ve ahmaktara!

—Oğluma ve kızına modern masallar anlat da şairim

Soba, Pencere Camı ve İki Ekmek İstiyoruz! ritüelini kimseye anlatma!

7

Bir eylül akşamıydı toprak yorgun gök rezil sinemalar eklem yeri

yağmurlar gözyaşı bulutlar mendil menziller ters dönmüş *Mem û Zin'di*

gözyaşı oldum mendil oldum menzil oldum da vurdum kendimi--

ikizim kendimdi Kejê sevgilim, sol göğsüm toprağın gelini

vurdularım *At Avrat Silâh* ne aşka ne kendime yetti

dağ talanı bir *Seyyit Han* gittim bir daha bir daha vurdum kendimi--

*Bicrînê ya binvînê!*****

*) *Bir yanım kirlî soğuk beş öykü gibi Sartre, bir yanım mavi dev yumruk bir şiir*

Attîlâ İlhan. Hayat bir sana bir bana bakardı o vakit; âh, şimdi tüm bakmalar Duvar!

**) *Yılmaz Güney (Urfa, 1 Nisan 1937 – Paris, 9 Eylül 1984). Âh, Père Lachaise*

bir mezarlık olabilir belki, pelikülü kan olan hiçbir ölüm ölüm değil!

***) *Ama dağ başı bize cennettir ömrüm canına kurban!*

****) *Ya bağır bir ses ver, ya da uyu hadi!*

POST MODERN YAĞMA VE SURİYE'DE NELER OLUYOR

 Adil OKAY

"savaş ve Kadın

*sel suları çekildi
enkaza döndü kent
postmodern yağmayı
bitirince silah tüccarları
akbabalar indi affaraya
barış çubuğunda marihuana*

II

*kara yaşmaklı kadın
her sabah dul olduğunu fısıldar
ölüm yüzü aynalara
sonra da yıkanır ağda yapar
temiz gitsin diye allaha*

III

*sel suları çekildi
geriye çocuk çığlıkları kaldı
ve pak kadınlar...¹*

1-KONUVA 2 GAZETE HABERİ İLE BAŞLAMAK İSTİYORUM:

a) ABD 2012 yılı itibariyle silah satışlarını ikiye katladığını açıkladı.

b) 3 Ayrı uluslararası emperyalist tekelin yıllık bütçesi, 10 ülkenin bütçesinden fazla. Fransa'nın Total, ABD'nin Wal Mart ile IBM şirketinin yıllık karı Azerbaycan'ın ve İran'ın cirosundan fazla. Libya'nın işgalinden sonra Fransız petrol devi Total, Libya'da 1 trilyon dolar kâr getirecek anlaşmaya imza attı.

2-SURİYE'Yİ İŞGAL ETME GİRİŞİMLERİNİN ARKA PLANINDA, Wal mart ve Total gibi çok uluslu emperyalist tekellerin pazar kavgası vardır. Kapitalizm, insanları, havayı, suyu, denizleri, nehirleri, gölleri, ağaçları kâr daha çok kâr için telef etmektedir. El kaide'nin (veya Türkiye'de MHP'nin) anti-ABD'ciliği de, anti-emperyalizm değildir. Zira bu zihniyet "benim savaşım iyidir" diye bir kapitalist ülkeye karşı, diğerini desteklemektedir. 1914'te emperyalistler arası

savaşta taraf olup Anadolu halkını kırdıran Enver paşa örneği unutulmamalıdır. Hatırlayınız 1. Dünya savaşının başlangıcında Osmanlı saldırıya uğramamış, tersine ilk saldırıyı (Almanların safında ve hatta Alman generallerin komutasında) başlatan ülkeler arasında yer almıştır. Dolayısıyla dünyayı daha çok kâr için kuraklaştıran- savaşları körükleyen mali sermayeye, daha açık ifadeyle kapitalizme karşı olunmadan anti- emperyalist olunamaz.

3-“MİLLİ ÇIKARLAR VE DEMOKRASİ İHRACI” denilen argüman safsatadan ibarettir. “Demokrasi ihracı” tezi bilime aykırıdır. Demokrasiyi, ihtiyacı olan ve ihtiyacın “bilincinde olan” o ülke halkları mücadele sonucu inşa eder. NATO adlı savaş örgütüne girip Kore Savaşında Türk askerlerinin kırdırılması ulusal çıkarın gereği değildir. Cezayir’in bağımsızlığı için BM’de yapılan oylamada Fransa’nın safında yer alma onursuzluğu, ulusal çıkarlarımızın gereği değildir. Malatya Kürecik’e kurulan radar kalkanı, ulusal çıkarların gereği değildir. Dolayısıyla, Suriye’nin iç dinamiklerine dışarıdan yapılan müdahalelerin, AKP hükümetinin yaptıklarının “demokrasi ihracı”yla ve/veya “ulusal çıkar”larımızla ilgisi yoktur. Hatta ve hatta mülteci kamplarında muhalefeti silahlandırarak-askeri olarak eğitmek uluslararası hukuk kurallarına da aykırıdır.

4-BİR NOTTA TÜRKİYE’YE SİĞİNAN MÜLTECİLER HAKKINDA: Uzun yıllar siyasi mülteci olarak yaşayan bir insan olarak empati yapıyor ve Türkiye’ye sığınanların tümüne düşmanca yaklaşmamak gerektiğini düşünüyorum. Zira Suriyeli sığınmacılar homojen bir grup değil. İçlerinde aranan haydutlar, paralı askerler, silahlı eğitim amacıyla gelen, Türkiye’yi üslojistik merkez olarak kullanan “El Kaide, El Nusra, Cindi Resul” ve benzeri gerici gruplar olmasının yanı sıra, yoksulluk ve savaş mağduru insanlar olduğu da bir gerçek. Kanımca büyük çoğunluk bu kategoride. Malum savaşta sınıf farkı daha fazla açığa çıkıyor. Mülksüzler, bırakın Avrupa’ya uçmayı pasaport çıkartacak parayı bile bulamıyorlar. Dünyanın değişik bölgelerinde her ay bir mülteci teknesi batıyor ve onlarca insan ölüyor. O, ölen insanların büyük çoğunluğu ekonomik mültecidir. Onların “umuda yolculukta” ölmelerinin nedeni de kapitalizmin ürettiği yoksulluktur, savaşlardır. Dolayısıyla “hepimiz bir gün mülteci olabiliriz” diye düşünüp empati yapmak ve o açlık sınırında “yanlış kapılarda” çözüm arayan insanları anlamak ve onları şeriatçı muhaliflerden ayrı değerlendirmek gerekir. Hepsini aynı kategoriye

sokmak, “yüz binlerce insan rejim karşıtı, hepsi de bize sığınmak istiyor” diyen AKP hükümetinin savaş propagandasını onaylamak anlamına gelir.

Suriye krizi başlamadan önce Türkiye’de çoğunluğu Afgan, Iraklı, Somali’li ve İranlı 30 bin kadar mülteci vardı. Ancak onlar, Suriyeli mültecilere tanınan imkânlarla sahip olamayıp, “başınızın çaresine bakın” denilerek sokakta bırakılmışlardı. Türkiye’nin değişik kentlerinde iskâna zorlanan ve halen “karton kutuları yatak yapıp” yaşamaya çalışan mültecilerin sayısı az değil. Yine 23 Kasım 2012’de, Suriye’nin Resulayn bölgesinde yaşayan (Kürtçe Serekaniye) 3 bin Kürt’ün, Türkiye’ye iltica etmek için sınırda bekletildiler. İşte asıl sorulması gereken soru: “Neden Suriyeli Sünni Arap kökenliler açık kollarla karşılanıp kamplara yerleştiriliyor da, başka ülkelerden gelen mülteciler karton kutularda yatıyor veya iltica etmek isteyen Kürtler sınırda bekletiliyor” olmalıdır.

5-SURİYE’DE REJİM: 12 Eylül faşist darbesinden sonra, kaçak yollarla geçtiğimiz Suriye bizi kucaklamış ve Lübnan Filistin kamplarına geçişimize engel olmamıştı. Benim gibi binlerce Türkiyeli devrimci bu ülkede –geçici de olsa- barınabildiler. Elbette o zaman da Suriye’deki “Baasçı otokratik” rejim eleştirilmekteydi. Bu gün de eleştirilmelidir. Örneğin: Suriye’de doğup büyüyen 200 binden fazla Kürt’e kimlik dahi verilmemesi, muhalif yazar ve aydınların gördüğü baskı, uygulanan çarpık kapitalizm sonucu katmerleşen sömürü ve diğer adaletsizlikler... Bunlar, kısmi iyileştirmelere rağmen Beşir Esad iktidarında da devam etti. Tabi Suriye’yi eleştirmekle birlikte şunu da unutmamak gerekiyor: Tarihinde “Dersim”, “12 Eylül”, “17 bin fail-i meçhul”, “Roboski” ve diğer katliam ve insan haksızlıkları olan Türkiye, demokrasi dersi verecek durumda değildir. Bugün ülke, AKP eliyle yine 12 Eylül karanlığına gömülmüş durumda. Ayrıca Suriye’de eksikliklerine rağmen görece laik bir rejim var. Kadın hakları, yetersiz de olsa var ve bu gün hâlâ ortaçağ karanlığı yaşayan Suudi Arabistan’dan, Bahreyn’den, Katar’dan çok daha ileride. Veleve ki “demokrasi ihracı” mümkün olsun ve BM’in yaptırım gücü olsun: Suriye’den çok önce, ilk sırada Suudi Arabistan gelir, Katar ve Bahreyn gelir, BM kararlarını kaile almayan işgalci Siyonist İsrail gelir.

6- BİZ HATAYLI YAZAR, ŞAİR VE SANATÇILARIN TAVRI: Suriye, emperyalistlerin oyunuyla karışmaya başlayınca, 11 Nisan 2012’de (araştırmacı-yazar Müslüm Kabadayı’nın girişimiyle) bir grup Hataylı sanatçı-aydın olarak ortak bir deklarasyon yayınlamıştık.

Yaptığımız Açıklamanın bir bölümünü paylaşıyorum: "Kültür komşuluğumuz kadar, bölgemizin geleceğinin barış ve güven ortamıyla belirlenmesinde ortak değerlerimizin bulunduğu Suriye'ye, her türlü dış müdahalenin yapılmasına ve savaş kışkırtı-

diyordu: "Tehlike o kadar büyüktür ki, Suriye, ABD'nin bölgedeki prestijini yok etme amacıyla tehlikeli ve açık bir şekilde meydan okumak için tereddüt etmemektedir. Uygun önlemleri alabilmek için 'kati' karar bekliyoruz." Yani açıkça emir bekliyoruz denilmiştir. Tabi o dönemde "Arap kamuoyu ayağa kalkmış, Mısır Suriye'nin yanında olacağını ilan etmiş ve Sovyetler Birliği de devreye girmişti. Bunun üzerine ABD ile İngiltere geri çekilmek zorunda kalmıştı..."

8-KISSADAN HİSSE: Buradaki Menderes adını çıkarıp yerine Erdoğan koyun, Mısır yerine İran'ı koyun, haberin bu günü anlattığına inanabiliriz. Yani Türkiye, geçmişte de "gözlerini dolar ve kan bürümüş" devlet adamları yüzünden Suriye ile savaşın eşğine gelmişti.

9- SURİYE LİBYA DEĞİL: Ancak gözden kaçırılan bir nokta var. Fikret Başkaya'nın altını çizdiği gibi: "Bir kere Suriye Libya değil. İkincisi Suriye'nin bölgede İran, Lübnan Hizbullah'ı, Irak gibi güvenebileceği müttefikleri var. Üçüncüsü Rusya Federasyonu ve Rusya'nın da dahil olduğu BRICS beşlisi var. [Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika] Bu beşli geçen 29 Mart'ta, Yeni Delhi'deki zirvede açıkça NATO'cu kampa: "bundan sonra oyunda biz varız dediler" ve Suriye'ye yönelik bir dış müdahaleye karşı olduklarını ilan ettiler... İkincisi, Suriye'ye saldırmak İran'a saldırmak demek, Lübnan Hizbullahı'nın yanında savaşa dahil olması demek. Dolayısıyla, Suriye'yle savaş bir bölgesel savaş demek. Bölgesel savaş demek Rusya'nın da savaşa girmesi, belki Çin'in de taraf olması demek... Bu yüzden açık bir savaş yerine ülkeyi içerden çökertme planı işliyor. (...) Özgür Suriye ordusu" denilen bir tevatürden ibaret ve zaten 'özgür' de değil, olması da beklenebilir. Paralı askerler, silahlar, propaganda aygıtı dışarıda kotarıyor ve dışarıdan geliyor. Aslında birer ölüm mangası olan paralı askerler bu işi ABD, NATO Avrupa'sı, Siyonist İsrail, petrol monarşileri ve Türkiye adına yapıyorlar... Aynı şey "Suriye Ulusal Konseyi" için de geçerli. Bu örgüt ta baştan Fransa'nın gözetimi altında Paris'te peydahlandı... Bütün bunlar yapay ve Suriye toprağında kök salmamış zorlama "örgütler"... Ortak amaç bu olsa da hepsinin kendine göre bir "gerekçesi" var. ABD ve NATO için Esad rejimini çökertmek, İran'ın en önemli müttefikini yok etmek demek. Körfezin gerici monarşileri için seküler bir rejimi fanatik bir teokrasiyle ikâme etmek demek. El Kaide, Vahabiler ve Selefiler için

cılığına cepheden karşıyız.

Suriye halkı, toplumsal ve kültürel sorunlarını kendisi çözecek kadar deneyim biriktirmiş olup biz Türkiyeli sanatçılar olarak, onların sorunlarının iç dinamiklerin çalışmasıyla çözülmesinden yana olduğumuzu açıkça ilan ederiz. Bu çerçevede Hatay'ımızın topraklarının, Suriye halkının iç savaşa sürüklenmesine, kamu değerlerinin yok edilmesine yol açacak biçimde kullanılmasına da cepheden karşıyız. İnsani yardımlar dışında, topraklarımızın üs olarak kullanılmasına vesile olanları, ülkelerimiz ve halklarımız arasında düşmanlık tohumları ektikleri için, tarihin affetmeyeceğini vurgulamak istiyoruz."²

7- MENDERES DÖNEMİNDE SURİYE'YE SALDIRI GİRİŞİMİ: Türkiye bu gün giriştiği tehlikeli maceraya, 1950'lerde de girişmişti. Mısır'ın Süveyş kanalını millileştirmesi üzerine, Menderes hükümeti Mısır'a karşı, ABD'nin yanında yer almış, akabinde Irak, Türkiye, İran, Pakistan ve İngiltere arasında Bağdat Paketi kurulmuş, Suriye'ye saldırı gündeme alınmıştı. "Bu saldırıda Türkiye tetikçilik görevini üstlenmiş, Suriye'de rejim üzerinde baskı kurmak üzere sınırda askeri yığınak yapmış, tehditler savurmuştu. Suriye dirence de, rejimi devirmek üzere İngiliz gizli servisi ile CIA önderliğinde darbe girişimlerinde bulunmuş, bunlar da başarısızlıkla sonuçlanmıştı." 1955 yılında Menderes, Amerikan büyük Elçisi'ne şöyle

başlıca amaç seküler rejimden kurtulmak demek. Siyonist İsrail için bölünmüş, parçalanmış, çökertilmiş bir Suriye, bölgedeki hegemonyasını güçlendirmek, istikrarlı bir “düşmana” son vermek demek...”

10- YAPMALI: Türkiye’deki demokratik muhalefet, Suriye’yi işgal girişimine, “gerekçeleri” ne olursa olsun, karşı çıkmalıdır. Sözüm ona “demokrasi” götürmek üzere Irak’a giren ABD ve müttefiklerinin 1 milyon insanın ölümüne neden olduklarını unutmamalıyız. Bize düşen görev Suriye’ye savaş açmak değil, bu gün AKP iktidarında ifadesini bulan kendi ülkemizdeki siyasi gericiğe, faşizan uygulamalara karşı mücadeleyi yükseltmektir. Aralık 2012’de Ahmet Telli, Sibel Özbudun, Fikret Başkaya gibi yazar, şair, sanatçı ve bilim insanlarının içinde olduğu bir grup olarak, Suriye konusunda ortak bir açıklama daha yayınladık. Söz konusu açıklamanın girişi şöyleydi: “Bizler, sırtını devletlülara yaslayıp akil adamı oynayanlardan olmayı reddettik, reddediyoruz. Olası Suriye savaşının coğrafyamızda yol açacağı yıkımın bilincinde, AKP hükümeti eliyle sürüklenmekte olduğumuz bu kanlı serüveni elindeki her olanakla teşhir ve ona itiraz etmeye kararlı, mahallenin delileri olmak bize yetiyor.

Çünkü biliyoruz ki en azından tarih bizleri Gottfried Benn, Agnes Miegel, Rudolf Binding, Börries von Münchhausen vb. gibi Almanyada Nazizmi esinleyen ve destekleyen yazarlar ile aynı sanık sandalyesinde yargılamayacak!...”³

Sonsöz yerine:1 Eylül 2012’de Yenice Barış festivalinde yaptığım konuşmanın sonunda vurguladığım gibi: Diliyorum ki halkların dayanışması, Suriye üzerinde denenen emperyalist oyunu bozar ve dünya yeniden Irak’ta yaşandığı gibi yüz binlerce sivilin ölümüne tanık olmaz. Kadim kentim Antakya’da yaşayan halklar, egemenlerin kışkırtmaları sonucu mezhep gerilimi yaşamaz, provokasyonlar boşa çıkar, Suriye de kendi iç dinamiği ile demokratikleşir... akan kan durur.

* Not: Fikret Başkaya, Haluk Gerger ile Temel Demirel’in yazılarından yararlanılmıştır.

(Endnotes)

1 “Savaş ve Kadın”, Adil Okay, Eylül Kokusu, şiir, Ütopya yayınları, Eylül 2012.

2 www.evrensel.net

3 http://www.adilokay.com/haber_detay.asp?haberID=568

SULUBOYA HÜZÜNLER

 Nevzat KONŞER

bana bir resmin bekleliğini getir
annesine benzeyen renklerin saçlarını bir
kıvrım
kırmızı şapkalı güneşin düşürdüğü akşamı
balkonlarda topladığım gökyüzünü ve
yankıyı
bir bilinmezden havalanan.

teni barut kokar gecenin okşasam büyük suç
en iyisi avuçlarına patlamasıdır insanın
belki gülün doğumunu böyle yazmıştır tarih
bir çiçek kavuşmamıştır saksısına

uzak neyi çağırıştırır göçten geçene
gölgesini sürükleyip acıtır yakın
bir resim renkleri kadar iç açabilir

bana bir bebeğin resmini doğur
sandallarla ulaşalım kıyıda kıyıya
atların beklediği bir kıyıdır biliyorum özlenen
sen bir bebeğin sağlamasısın
ben bir resmin hududundan geliyorum
suluboya bir şiirin bekleliğinden.

beni bir imgenin portresi eyle...

AŞKI -DEVİRİMLE- KURTARIN...

 TEMEL DEMİRER

*"Aşklar usulca akıp giderdi
Düşlerin yeni ülkelerine." [1]*

Bencileyin, "Nerelere kaçıp kaybolayım?/ Doluruyorsun âlemi," [2] dediğidir aşk Marguerite Yourcenar'ın...

Bunun içindir ki, hiç mi hiç kaale almam, "Aşk mı insanı budala yapıyor, yoksa yalnızca budalalar mı âşık oluyor?" sözünü Orhan Pamuk'un!

Kimileri "Aşk bir hastalıktır; geçici bir deliliktir," derler; "Aşk, köpekliktir" diye eklerler...

Veya Chuck Palahniuk gibi, "Her aşk, bitki isimleriyle başlayıp, hayvan isimleriyle son bulur," derler; ya da Denis Diderot'nun, "Aşk, akıllının aklını başından alır, akılsıza vermiş"; Charles Bukowski'nin, "Aşk, pençesinden hiç kurtulamadığımız çok ciddi bir hastalıktır," sözleriyle betimlemeye kalkışılar!

Aldırmayın onlara!

Theodor W. Adorno'nun, "Sadece sevgiye tutunacak gücü olan yaşar... "Varolanın hakkını verebilen

de sadece karasevdedir"; Sait Faik Abasıyanık'ın, "Her şey bir şeyi sevmekle başlar"; W. Goethe'nin, "Âşık olmadıktan sonra, kalbimiz ne işe yarar ki?" uyarılarına kulak verin!

"Aşk yoktur" diye yırtına dursun kimileri, aşk vardır; hakikâttir; yaşamdır; yaşatandır...

"Aşk", Kaf Dağı'nın ardında yaşayan Anka Kuşu'nun yuvasındaki "Felsefe Taşı"na insanların verdiği addır...

Kökeni, Sümer dilindeki 'İsk'tan gelen "aşk" kelimesinin karşılığı "sarmaşık"mış...

Arapça'da ise "Âsekâ"dan gelen sözcüğün aslı; bir ağacı sarıp ve besinini ondan alan ve zaman içinde ağacı kurutup, öldüren sarmaşık imiş...

Özetle sarmaşık nasıl bir ağaca sarılır sımsıkı, onunla bütünleşir, onun bir parçası olursa, aşka düşen insan da sevdiğine tutunmuş sarmaşık gibi, sımsıkı.

Ayrıca Arapça'ya dayanarak İbn Arabi'nin verdiği etimolojik tanıma göre aşk, gündüzsefası ya da çit-sarmaşığı anlamına gelen "asakatü" kökünden türemiştir. Buradan kalkarak İbn Arabi, "Aşkın yüreği dıştan bütünüyle saran ince bir zar gibi" olduğunu söyler.

* * * * *

Çocuksu masumiyettir aşk; yani Leyla'nın, bir hayalin peşinden koşan, bir hayal için dövüşendir.

Deli cesarettir; sonunun ne olacağını bilmesen de; "son"unu göremesen de...

Kolay mı? Deliye sormuşlar "Aşk nedir?" diye; yanıtı "Benim hâlim" olmuş...

Bu nedenle de Ferhat'ır Şirin için dağları delen; Kerem'dir Aslı için yanmakta bir an dahi duraksamayan!

E dip Cansever'in, "Bu aralar ellerim hep üşür benim. Doktor 'kansızlık' der, ben 'sensizlik' derim," veya Epiktetos'un, "Hareket etmenin nedeni 'istem' ve 'sevmektir', bu ise düşünmektir. Aşk tutkudur. İyi ya da kötünün ne olduğunu fark edemeyen insan nasıl sevebilir," saptamalarındaki aşk; isyancı bahardır; söz değil, eylemdir...

İş bu nedenle "Aşık oldum," demek herkesin harcı değildir.

Aşk, devrime benzeyen, onunla türdeş bir çoğullaşmadır; kendisinden başka seçeneği olmayan, olamayandır.

Evet aşk ve devrimin alternatifi yoktur; Ahmet Arif'in, "seni sevmek,/ felsefedir, kusursuz./ iman-dır, korkunç sabırlı," dizelerindeki üzere...

Aşk ve devrimin yokluğu, cehennemin öbür adıdır.

Aşk ve devrimin ötesi, berisi, öncesi, sonrası yoktur; sonsuzluktur onlar.

Aşk ve devrim yaratıcı bir yıkımdır.

Aşk tek başına tanımlamak, devrimden soyutlamak mümkün müdür? Elbette hayır!

Aşk, plastik ya da yapay bir şey değildir; o devrim gibi hayatın varlık neden(ler)indedir.

Aşk, en yalın insan(lık) hâlidir. Aşkın dili yaşamın ve devrimin dilidir.

Aşk, "olağan" denilen tekdüzeliğe, "normal" denilen sıradanlığa başkaldırıdır; Ece Ayhan'ın, "Aşk örgütlenmektir, bir düşünün abiler!" dizelerindeki

üzere.

Aşk insan(lık) özgülü hissiyatların toplamının da ötesinde, görüp dokunmasa da hatırlayan, yaşayan, yaşatandır.

Olabilecek en güzel şeyden daha güzeldir o.

Başkasını, başkalarını düşünmemizi sağlayan aşk, yaşamın bir anlamı olması, yaşama bir anlam katılması hâlidir...

Söylenmemiş sözlerin tümü, gidilmemiş yerlerin umutlu hayalidir.

Acı verse de vazgeçmemek, direnmektir.

* * * * *

V. İ. Lenin'in, "Yöndeş damar devindiren sinirsel bir süreç" diye tanımladığı, damar gibi beyine, süreç gibi ömre malolan hâlet-i ruhiyedir; Nâzım Hikmet'in, "Gelsene dedi bana/ kalsana dedi bana/ gülsene dedi bana/ ölsene dedi bana/ geldim/ kaldım/ güldüm/ öldüm," dizelerindeki "Aşkın sebebi yok zamanı vardır."**[3]**

Aşkın da, devrim gibi zamanı yoktur; o çıkar gelir Hızır gibi...

Kalıplara, tanımlara, kurallara sığmaz aşk. Bunun için de "çılgınlık" dedikleridir...

"Onların kendi hikâyeleri yok, onlar sadece seyirci dünyada. Aşksız, yaşsız, hasarsız bir diyarda," vurgusuyla Sezen Aksu'nun eklediği kesinlikle: "Aslo-lan aşktır... "Aşka yalan dedirtmem... "İyi ki aşk var dünyada..."

Evet, vazgeçemeyen bir kesinliktir aşk; tazeliğini, heyecanını ısrarla ve durmadan şiddetle hissedebilmek, yaşamaktır, tıpkı kesintisiz devrim gibi...

Bu nedenle tükenmez, tüketilemez aşk ve devrim, "Bitti" denilen yerde ansızın yeniden kapıyı çalar.

"Bitti" dense de, bitmeyen; bir kere yaşanmışsa izi asla silinmeyen; unutulmayan, bastırılmayandır.

Evet, evet aşk ve devrim ölümsüzdür.

Kolay mı? Aşk da, devrim gibi imkânsızlığı yerle yeksan edendir.

Hayata dahil olmanın önünü açan, tamamlayan güçtür.

Sevginin, inanmanın, güvenmenin, bağlanmanın; insan-dışılığa karşı açtığı meydan muharebesidir.

İmkânsızın aşılmasına denk düşen aşk yüceltir, yüceltir; gerçekdışıdır, gerçeküstüdür; aşka ikisinin ortası yoktur.

Gerektiği yerde "Bizim aşkımız sonsuza dek yaşayacak, çünkü yarım kalacak," diye haykırandır!

Ya da hep çocuk olmak, çocuklaşmaktır aşk;

"Anne bak kral çıplak" haykırışıyla...

* * * * *

"Neden aşık oluyoruz?" sorusunu, "Sıra dışı" olarak nitelleyen Lucy Vincent'in[4] uyarısının altını çizip, bir parantez açarak ekleyeyim: Kimilerinin, "bilim adına"(?!)"obsesif-kompulsif bozukluk" olarak tanımladığı aşk, düzenin "normalleri"yle tanımlanacak bir şey değildir!

Emma Goldman'ın, "Kilise ve toplum öyle kabul etsin ya da etmesin, aşkla kutsanmamış, doğal olmayan bütün birlikler fahişeliktir"; Edward Murphy'nin, "Aşk, kalpte açılan bir deliktir"; Iris Murdoch'un, "Karşımızdakini tüketilemez biri olarak görmek aslında aşkın tanımlanmasıdır"; Mevlânâ'nın, "Rüzgâr ateş için neyse, ayrılık da aşk için odur: Küçük bir aşkı söndürür, büyük bir aşkı daha da güçlendirir"; W. Goethe'nin, "Ayrılık, aşk bağının yenilenmesi demektir";[5] Georg Wilhelm Friedrich Hegel'in, "Gerçek aşk; onunla birlikteyken bir bütün olmak değil, o yokken; 'yarım kalabilmektir'... "Bir insanın sana neler verebileceği değil, senin için nelerden vazgeçeceği önemlidir"; Lev Tolstoy'un, "İnsan birini sevmiyorsa uyuyor demektir"; Halil Cibran'ın, "Aşkı konuşmak için dudaklarımı kutsanmış ateşle temizledim, ama hiçbir sözcük bulamadım," saptamalarında altını çizdikleri üzere...

Düzenin "normalleri"yle tanımlanması mümkün olmayan aşk, söz vermektir, sadakattir, ısrardır, vazgeçmemektir çünkü...

Kalbimizin müseccel sabıkasıdır.

Hayatta başımıza gelebilecek en güzel şeydir.

Durmadan büyüyen aşk, mükemmel olanı fark etmektir.

Mucizelere inanarak istenebilen, yaşanabiliridir...

Siyah beyaz bir dünyayı rengarenk görmektir.

Hiç olmadığın kadar net olmaktır; bir telaştır aşk.

Bir şey yapma değil bir şey olma hâlidir aşk. Eyleyen olmak, oluşmaktır.

Bunun için de özgürlüklerimizin kesiştiği yerdedir; gerçeğin peşine düştüğümüzde buluruz aşkı.

Durmadan, ısrarla, yeniden, daha çok bağlanmaktır sınırsız yaşama.

Düş yarasıdır; imkânsızlıklara meydan okumadır.

Gitmektir, özlemektir, ayrılıktır uçsuz bucaksız sessiz ve derinden.

Baktığınız her yerde onu görmenizdir; buğulanmış cama ya da bir duvara adını yazmaktır.

Bir yanıyla tragedyalarla kural tanımazlıkların ürünü olan aşk, dünyanın en güzel sıcaklığı,

yangınıdır.

Uçurumu kenarında dolandırır...

Dönülmeyen bir gitmedir. Dönmemecesine devam ettirilir; "imkânsız" denilenin varlığının da yokluğunun da yaşama dahil olması hâlidir.

Bu nedenle aşk her şeyin bittiği yerde başlar, bu yüzden ölümsüz, bitimsiz bir güzelliştir.

Dokunmak, hissetmek, bahara aşık olmaktır aşk ve tektir, biriciktir.

Socrates'in, "Benim bir tek bilgim vardır, o da aşktır," diye betimlediği...

Pavlus'un Korintoslular'a 'Birinci Mektubu (13: 4)'nda, "İspatlamak gerekmez; bellidir," dediği...

"Li esqê bigerî jî tu asiq î/ Aşkı arıyorsan aşık-sındır," vurgusuyla Mevlânâ'nın 'Mesnevi'nin bir yerinde şöyle bir tanımladığıdır: "Aşk, büyüklerle baldır, çocuklara süt. O, her gemiye yüklenen ve geminin ağırlığından fazla olduğu için batmasına sebep olan son yükür... "Bir aşkı başka aşk söndürebilir. Aşkta ne yükseklik, ne alçaklık, ne de akıllılık ve akılsızlık vardır..."

* * * * *

Sufiler için kainatın varlık sebebi olan aşk; hissedistir; tamamlayıcıdır; nefes almak, soluk vermektir...

Hayatı ortasından ikiye ayıran, insanı en çok değiştirendir; aslolanır aşk...

Aşk, yaşamın mucizesine rastladığımız andır; yaşamın mimarıdır; uzağı yakın edendir aşk.

En umutsuz gözüken anlarda "Her şey çok güzel olacak," diyebilmektir. Çünkü aşk, umutsuzluğu değil umudu barındırır.

Aşk, savaşmaktır yeri geldiğinde; yani tüm dünyaya karşı koymaktır.

Gerektiğinde tek kişilik çoğulluktur aşk; dünyanın merkezinin yer değiştirmesidir.

Bakışlarla kucaklaşabilmektir; mucizenin hayat bulmuş hâlidir; her şeyin başlangıcıdır; yabancılaşmanın aşılmasıdır; aramaya, bulmaya inanmaktır, bağlanmaktır; ölüme meydan okumaktır; özlemek, düşünmek, hayal kurmaktır; kendini bulmaktır, kanatlanmaktır; gözlerdeki gökkuşağıdır aşk.

Mutluluk (ve mutsuzluk), sevinç, neşe, enerji kaynağı ve aşkınlık hâlidir aşk.

İnsanın ayaklarını yerden kesen, zaman, yer-mekân ve uzaklık kavramlarını ortadan kaldıran, insani insanlaştırarak delirten ve "akıllandıran" yaşamak hâlidir.

Yeri geldiğinde almadan vermektir aşk da, dev-

rim gibi...

Burada durup sözü "Bir aşk birçok aşktan yapıyor ve ayrılınıyor hiçbir seferinde... "Oysa bilmediğin bir şey vardı sevgilim, ben sende bütün aşklarımı temize çektim," diyen Murathan Mungan'a bırakmak gerek:

"Anlatabilsem sende neler gördüğümü kimse inanmaz hayal derdi. Bilselerdi sende neler gördüğümü yıllarca hayal görmek isterlerdi...

"Azı karar olmadı hiç sevmelerim, hep çoğu zarar dedikleri kadar sevdim!..

"Sen bildiğim gibi kalmadın ama, ben unuttuğum gibiyim hâlâ..."

Evet, evet özlemektir, ulaşmak azmi ve kararlılığıdır; beklemektir, sabırdır, inançtır aşk... Çünkü aşk bir aruz veznidir...

* * * * *

"Tanımını yapmak", gerçekten imkânsızdır aşkın, kelimelere sığmayan büyüklüğüyle...

Olumlu/ olumsuz birçok açıklaması yapılsa da, tanımlaması yapılamayan aşk; olabilirlik payının, bu olabilirliğin ifade edilebilme payından yüksek olduğu kavram hâlidir; üzerinde genelleme yapılması -kesinlikle- hata olan bir duygu, bir kavram...

Ancak tükenmeyen, bitmeyen; zaten tükeniyorsa, bitiyorsa da aşk değildir.

"Yarın"a, "dün"e aldırmadan, her şeyi göze alarak şimdinin yaşadığı varoluştur; kaosu getirmesi kaçınılmaz olan bir "catharsis" hâlidir...

Bileşenlerinin tutku, özlem, acı ve irade olduğu duygu ve düşüncedir; zamandan bağımsız, yaşlanmayan, eskimeyen tek şeydir; özleyen, düşleyendir imkânsıza sevdalı aşk...

Kavuşma ile kavuşmama arasındaki gel gittir; arandır aşk...

"Hayır" demektir; uğruna ölebilmektir; yani okyanusun en derin yerinde nefes almak; çöl ortasındaki yemyeşil bir bahçedir.

Bir heyecan, coşku ya da uç noktada efkâr, hüznün hâlidir; "imkânsız" denilen her şeydir aşk.

Karşındakini sonsuzca sevmenin gücüyle cesaret etmek; hayal etmek; hayalleri gerçekleştirmek için tutkuyla mücadele etmek; her şeyi göze alabilecek kadar tutkuyla "çıldırılmak"; "normal" in, "delilik" dediği en mükemmel insanî hâlidir.

Kendinden çok aşık olduğun kişiyi düşündüğün durumdur; özgürlüksüz olmayan, denetlenemeyendir.

Uyarıcı, güneşi görünür kılan duygudur; siyah be-

yaz televizyonu renkli hâle getiren "teknisyen"dir.

Paulo Coelho'nun 'Onbir Dakika' başlıklı yapıtında, "İlkbahar için şöyle diyemezsin: Erken gelsin ve uzun sürsün. Sadece şunu diyebilirsin: Gelsin bahar, taşıdığı umutla yıkasın beni ve elinden geldiği kadar kalsın,"[6] derken; yine 'Brida' başlıklı romanında da, "İnsanlar armağan olarak çiçek verirler, çünkü çiçekler Aşk'ın gerçek anlamını taşırlar. Bir çiçeğe sahip olmak isteyen onun güzelliğinin soluşunu seyretmek zorunda kalır. Ama bir tarladaki çiçeğe sadece bakmakla yetinirsen, o hep seninle kalacaktır; çünkü çiçek akşamın ve günbatımının ve nemli toprağın ve ufuktaki bulutların bir parçasıdır,"[7] diye eklediğidir.

Kolay mı? Yunus Emre'ye göre, "Aşk bir uzun hece"dir.

Veya Sinan Paşa'nın, 'Tazarrunname'de, "Aşk ef-sane ve efsun değildir. Aşk bir kimyadır, onun madeni can olur; aşk bir gevherdir onun mekânı kân olur," diye tanımladığıdır.

* * * * *

Demiştim ama yine de altını çiziyim, bir kez daha hatırlatmak için: Aşk tamamlanmamış, sürekli bir devrimdir; kaostur; Ferhat'a dağları deldirtendir.

Onsuz yapamama hâlidir; tereddütlerin nihayetidir.

İnsanı çepeçevre kuşatan insanîliktir; hayatı seyretmek yerine hayata dahil olmaktır.

"Olurdu olmazdı"lara aldırmayan; telaşı, şaşkınlığı büyümeyen; fark eden, kavrayan güzelliğidir.

İnsan(lık)ın aradığı ölümsüzlüğü, ona armağan edendir aşk ve devrim...

Rivayet muhtelif bir hikâye ya da bir kelimeye sığdırılmış sonsuzluktur; başlı başına bir anlamdır.

İncelik isteyen, incelikli bir şeydir; içten bir gülümsemenin uzağı yakın etmesidir.

Binbirgece masalıdır; hayatı değiştirendir.

Anlatıldığında inanılmayan, yaşanarak inanılan bir masalıdır...

Masala inanmayan gerçeğe inanır mı? Elbette hayır! Çünkü aşk kanatlıdır.

Masalların anlatılmayan yüzünü taşır aşk...

Çoğullaşan düşlerin birbirine değmesi, buluşmadır; dünyayı döndüren çarktır; her şeyi değiştirendir.

Aşık olmadan yaşadığını söyleyemezsin...

Aşk, onsuz yaşayamayıp bunu ona söyleyememektir.

Aşk korkmaktır, gözü kara bir cesaret isteyen.

Aşk gözükardır, cesaretiyle korkutan.

Aşk cesarettir, korkmanın gözünü karartan...
Bahar ile depreşen ve "Hayat hep bahar olsa" dedirtendir.

Beslenip büyütülesi, üzerine titrenesi bütünüdür; emek ister...

Kalbin yerinden sökülebilecek kadar hızlı atmasıdır.

Güneşin en parlak anıdır; delilikle akıl arasındaki ince sınırdadır hep.

Hayallerinde olandan daha üstün olandır, umma-
dığındır, her şeye rağmen olandır...

Var etmek için yok olmayı göz almaktır; toplum-
sallaşarak, yabancılaşmayı aşmaktır.

Yürekteki bir ateştir; hep daha fazlası istenendir.
İnsan(lık)ın her zaman istemeyi sürdüreceği
yegâne şeydir aşk.

Yani aşk üzerine söylenen her şey yetersizken; ha-
yattır O, ötesi berisiyse hikâye...

Burada da sözü Turgut Uyar'a bırakmak gerek:

"İnsan sevdiğince iyileşiyor, artık anladım..."

"Gün gelir herkes sevdiğini anlar kaşla göz
arasında..."

"Sana olmayan özlem bir şeye benzemiyor..."

"Bir yağmur yağsa da, beraber ıslansak..."

"Bir insan birini yalnızken hatırlıyorsa sevmemiş-
tir, ansızın aklına getirip yalnızlaşıyorsa. İşte o za-
man sevmiştir..."

Devamla aşk bir kesik yarasıdır... Çok acır, çok ka-
nar, çok zor iyileşir, geç kapanır yara; lakin izi asla
geçmez, hep ordadır kesik yarası.

Unutturur kendini bir süre sonra ama hâlâ orda-
dır. Baktıkça hatırlarsın. Ne kadar büyükse kesik ya-
rası o kadar çok çarpar gözüne. Daha büyük kesik
yaraları unutturur ancak bir öncekinin acısını...

Aşk ateş gibi bir şeydir biri yakar, diğeri yanar. İn-
sanın damarlarında gezinir. *Kızıldır ve her türlü deli-
liği muhteviyatında saklar.*

Yıkıcı bir yaratıcılık olan aşktan kaçış yoktur,
eninde sonun gelir bulur insanı.

Kaybolmayan, kaybedilmesi mümkün olmayan
aşk, zamanın yok edemediğidir.

Kör uçlu bir kalemi tekrar yazabilir hâle getiren
bir kalemtraş olan; her yere kendini yazdıran; her
şarkıda kendini anlattıran; her şiirde kendini okut-
turan aşk hep, biri bir diğere benzemeyen, "çok
farklı" bir hikâyedir.

Gerçeküstü, yasa dışı özellikleriyle aşk mücadele-
dir; kaybettikçe çocuksu tutkuları besleyen...

Aşk köprü kurmaktır; bütün şarkıların sizin için
yazılmış olmasıdır; azalmayan, çoğalan/ çoğaltan-
dır; [-oo, +oo] aralığından daha büyük, bilinen tüm
kavramları allak bullak edendir.

Yani herhangi bir ölçüğe uydurulamamış bir şey-
dir; kirlenmeyen, kirliletemeyendir.

Masumiyettir, acemiliktir; depremdir, fırtınadır;
sessizliktir.

Yalan dünyadaki tek gerçektir; yapım ve yıkım
arasındaki süreçte insan(lık)ın kendini bulmasıdır.

Bir denge(sizlik) ve mucize hâlidir; bir daha da
asla olmayacak olan.

Ölümlerle burun buruna geldiğiniz anda aklınıza ilk
gelendir aşk. Ya da yüreğine baharı yerleştirmek-
tir... Mor salkımların kokusunu duymaktır... Güneşin
aydınlığıyla bakmaktır hayata...

Aşk, her mevsim baharı yaşamaktır; baharı özle-
mek ve onu beklemektir; yanındayken bile özlem
duyabilmektir...

İki kişinin çoğullaşarak birlikte hayal etmeye baş-
lamasıdır; bize güç veren özgürlük edimidir; dün-
yayı değiştirme hâlidir; erişemediğine, ulaşama-
dığına duyulan özlemdir; yaşanmamış bile hayal
etme yetisidir.

Ece Ayhan'a, "Tek dileğim ne biliyor musun? Göz-
lerimi kapamış senli hayaller kurarken, gözlerimi
açtığımda yanımda olman," dedikten aşkın Özde-
mir Asaf'çası da şöyle haykırır:

"Ne zaman imkânsız seversen, işte o zaman ger-
çek seversin..."

"Ben sevmekten hiç borçlu çıkmadım..."

"Sen bana bakma ben senin baktığın yerde
olurum..."

"Aşk öyle haindir ki; nerde imkânsız varsa gider
onu sever..."

Heyecanlanmaktır... Düşünmektir... Onsuz yap-
mamaktır... Hissetmektir... Adını bile duyunca göz-
lerinizin parlamasıdır... Ölümüne üstüne gülümseye-
rek yürümektir aşk...

Aşk bir ateşi bile bile elinde tutmak ve ondan asla
vazgeçmemektir...

Aşk bazen sessizdir; bazen de haykırır... Aşk ba-
zen kahkahadır; bazen de gözyaşı... Aşk, bazen ya-
şamaktır; bazen de ölmek...

Çünkü O, size var olduğunuzu hissettiren her
şeydir.

Bir ufuk çizgisidir; emektir; değişimdir; kendini
sürekli yenileyen ve vazgeçilmeyendir; olağanüstü

olandır.

Denizi ilk defa gören bir çocuğun heyecanıyla onun gözlerine bakmaktır.

Pervane misali ateşe yanmaktır; öncesizdir, sonrasızdır.

Düştür aşk, düşünmektir, düş göstermektir; "onca" sevmektir, bağlanmaktır aşk.

Gece basan sis, sabah düşen çığ, suda yanan ateş, güneşte kara delik, yürekteki delilik...

Hayalini kurduğun, hissettiğin, istediğin her şeyi yaşamak ve sonsuz yapmaktır Cemal Süreya'nın da altını özenle çizdiği üzere:

"Denir ya aşk iki kişilik, yalan! Aşk bile bile delilik...

"Yalnız aşkı vardır aşkı olanın...

"Gizlidir aşk, yine de dünyaya ilan edilmek ister. Yasadışıdır, yine de yasallık peşindedir...

"Denize ilk giren çocuk masumiyetiyle seviyorum seni. Boğulacaktım gibi...

"Aklıma bile gelmiyorsun artık. O kadar kalbimdesin ki...

"Önce öp sonra doğur beni...

"Hiçbir aşkın ardından 'geçmiş olsun' denmez. Çünkü gerçekten 'aşk'sa zaten geçmez...

"Bir daha beni sevdiğini söyleme! Neden biliyor musun? Çünkü yine inanırım...

"Aşktın sen, gidişinden bildim seni...

"Annesinden dayak yediği hâlde, yine 'anne' diye ağlayan bir çocuktur aşk..."

* * * * *

Tamamlıyorum -şimdilik- diyeceklerimi...

Buncasına görkemli bir insaniliğe denk düşen "Aşk ne zaman bir pazarlama malzemesi oldu?"

Ve bu sözcük nasıl oldu da hayatın her alanında sürekli kullanılır hâle geldi?

Son yıllarda çıkan kitaplara, şarkılara, filmlere bakın, pek çoğunun başlığında mutlaka 'aşk' var.

Sosyal medyada herkes bir biçimde 'aşk'tan söz ediyor.

Mevlânâ'nın, Yunus Emre'nin sözleri bile buna göre alıntılanıyor.

Magazin eklerine bakarsanız, bütün ünlüler sürekli 'aşk' yaşıyor, 'yeni bir aşka yelken açıyor', 'aşkını terk ediyor', 'aşka vakti yok' veya 'aşk tazeliyor.'

Ortalık, elinde okla gezen melek figüründen geçilmiyor.

Herkes birbirine 'aşkım' diyor.

Yoğurt reklamından çikolataya, bankadan çamaşır makinesine, banyo seramiğinden dondurmaya kadar aklınıza ne gelirse aşkla ilgili bir sloganla sa-

tılmaya çalışılıyor.

Genel bir sevgi yoksunluğunun getirdiği bir sonuç mu bu acaba, yoksa yaşanan sıkıntılardan kaçmanın ve hayallere sığınma isteğinin sonucu mu?

Eski aşk şiirlerinin yerini, aşk hakkında fetva veren kitaplar, aşk hakkında sloganlar almış durumda.

Herkes âşık olmak mı istiyor?

Aşk sözcüğünü görünce gidip o gofreti yeme ihtiyacı mı duyuyor insanlar?

Gerçi sosyal medyadaki 'özlü sözler'e, eskiden sakızlardan çıkan türden aforizmalara bakılacak olursa pek 'mutlu aşk' yok ortalıkta, ama nedense arayış devam ediyor.

Yapılan röportajların çoğunda, ister bilim adamı olsun ister politikacı, ister yazar, ister oyuncu, başlık hep aşk üzerine...

Pazar eklerini açtığınız zaman ortalık 'aşk'tan geçilmiyor.

Ama bunca fazla kullanımdan sonra sözcüğün içi giderek boşalıyor doğal olarak.

Olmayan bir şeye duyulan özlem mi bu yoksa?

Ama en azından kızarmış sucuk veya deterjanla bağdaştırılmasa..."[8] Kürşat Başar'ın dediği üzere!

* * * * *

O hâlde aşkı, "olağan" denen kapitalist pazarın yabancılaşma cinnetine, aşkın bizleştigi, "yeryüzünü aşkın yüzü kılacak" devrimle kurtarın...

19 Kasım 2012 12:21:12, Paris.

NOTLAR

[1] Ataol Behramoğlu, Hayata Uzun Veda, Tekin Yay., 2008, s.12.

[2] Marguerite Yourcenar, Dünya Kadın Şairlerinden Kadının Hâlleri, Derleme ve çeviri: Selahattin Yıldırım, Agora Kitaplığı, 2012.

[3] Nazan Bekiroğlu, Nar Ağacı, Timaş Yayınevi, 2012.

[4] Lucy Vincent, Neden Aşık Oluyoruz?, çev: F. Kenan Zaimoğlu, Aylak Kitap, 2012.

[5] W. Goethe, Goethe Der ki, çev: Gürsel Aytaç, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 534, 2'inci baskı, 1986, s.63.

[6] Paulo Coelho, Onbir Dakika, çev: Saadet Özen, Can Yay., 2011.

[7] Paulo Coelho, Brida, çev: Seçkin Selvi, Can Yay., 2010.

[8] Kürşat Başar, "Deterjan ve Aşk", Cumhuriyet, 10 Temmuz 2012, s.9.

YAHYA KEMAL NÂZİM HİKMET'İ NEDEN SEVMEDİ?

Halit PAYZA

"Hocam olarak girdiğiniz bu eve babam olarak giremezsiniz!" Nâzım Hikmet

Yahya Kemal Beyatlı, Nâzım Hikmet'in şiirlerini hiçbir zaman sevmeyi. Nâzım'la aralarındaki ilişki öğretmen/öğrenci ilişkisinden çok, Hikmet Bey ve Celile Hanım'ın evine girebilmek, Celile Hanım'ı görebilmek, ona ulaşabilmek içindir. Yahya Kemal, Nâzım'ın şiir yazma tutkusunu, kendi çıkarı adına kullanmıştır. Denizcilik Okulu'ndaki öğrenciliğini ve zorunlu birlikteliklerini saymazsak, Nâzım'a şiir dersi vermekten, öğretmeni olmaktan çok, Nâzım üzerinden Celile Hanım'a yakınlaşmak, büyük bir tutkuyla tutulduğu Celile Hanım'la sevgili olmak içindir.

Nâzım Hikmet'in ilk şiirini Yahya Kemal, M. Nazım imzası ile Yeni Mecmua'da yayımlamak için aracılık yapmıştır. Yahya Kemal, Nâzım Hikmet'in şiirini Yeni Mecmua'da yayımlanmadan önce, üzerinde düzeltme yapılarak yayımlatır.

Nâzım'ın hece vezni ile yazdığı şiir *Serviliklerde* adını taşır. "Bir inilti duydum serviliklerde / Dedim: burada da ağlayan var mı? / Yoksa tek başına bu kuytu yerde / Eski bir sevgiliyi anan rüzgâr mı? // Göklere inerken siyah örtüler / Umarım ki artık ölenler güler / Yoksa hayatlarında sevmiş ölümler / Hâlâ servilerde ağlıyorlar mı?"

Şiirin tadı, Yahya Kemal'in şiirine yakındır. Yahya

Kemal Nâzım'ın şiirini ilk yazıldığı biçiminden çok farklı bir biçimde yeniden yazmıştır. Bu biçimiyle Nâzım'ın olmaktan çıkmış, Yahya Kemal'in olmuştur.

Yahya Kemal de şiirin Nâzım'ın olmaktan çıkıp, kendisinin olduğunu öne sürecektir. Şiir üzerinde yoğun emek harcamış, o kadar çok düzeltme yapmıştır ki, Nâzım'ın *Serviliklerde* adını taşıyan şiirini 'adeta yeni baştan yazdığını' söylemektedir.

Yahya Kemal Nâzım'ın şiirini 'adeta yeni baştan yazdığını' Cumhuriyet Gazetesi'ne verdiği söyleşide ileri sürer. Söyleşi 18 Kasım 1958'de, *Yahya Kemal ile Sohbetler* başlığı altında yayımlanır. Yahya Kemal'le söyleşen Sermet Sami Uysal'dır.

Yahya Kemal, Nâzım Hikmet'in *Serviliklerde* şiirini 'adeta yeni baştan' yazdığını söyleme gereksinimini neden duymuştur?

Yahya Kemal'e göre Nâzım'da şairlik hamuru yoktur. "Fakat" diyecektir, "Nâzım Hikmet şair değildir."¹

Hiç kuşkusuz yarım kalmış bir aşkın kırgınlığı... Yahya Kemal Celile Hanım'dan karşılık da bulduğu aşkı sonuna kadar yaşayamamış olmayı, onunla bir birliktelik gerçekleştirilememenin suçlusu olarak Nâzım'ı görür. Nâzım Hikmet'e olan kırgınlık, sevgiliden yoksun kalınca bilincinde nefrete dönmüştür.

Yahya Kemal'in içinde bulunduğu duygusal açmaz budur. Celile Hanım'la evlenebilse, Nâzım'ın üvey babası olacak, onu kendi öz çocuğu gibi sevecektir oysa.

Aşk ve nefret bir ve aynı şeydir. Biri zamanla diğerinin yerine geçer. Büyük aşklar büyük nefretlerden doğar ya da büyük nefretler büyük düş kırıklıklarından...

Nâzım Hikmet şair değilse nedir peki?

Yahya Kemal, Nâzım Hikmet'i şair, yazdıklarını şiir olarak görmüyorsa, şair olmayan birinin şiirini niye kendi ağırlığını kullanarak yayımlamak için 'adeta yeniden' yazmak gereksinimini duyumsar? Şair saymadığı, şiirini beğenmediği birinin şiire olan ilgisini, şiiri sıradan bir araç, gönül ilişkisini kuracak bir çöpçatan konumuna indirgeyerek, sevdiği kadına yakın olmak gerekçesi ile nasıl kullanır? Şiir'in böyle bir amaçla kullanılması şiir adına da etik değildir.

Yahya Kemal, Nâzım'ın yazdıklarını şiire benzetmez, onları daha çok nutuk'a benzetir. Benzetmekle de yetinmez. Daha ağırlığını söylemek için sözcük aranır, keskinleştirmek ve keskinleştirmek için, varsayımını pekiştirir, yargıya dönüştürür: "Daha doğrusu hitabettir." Yahya Kemal'e göre Nâzım şiir yazmamakta, şiirlerinde nutuk atmaktadır.

Ailesinin kökeni de işe karıştırır. Sermet Sami Uysal'a Nâzım'ın annesinin Polonyalı olduğunu, babasının Türk olduğunu da söyler. Nâzım Hikmet'in şiiri ile ne ilgisi var?

Uysal, şiirlerinde düzeltme yaptığı öğrencilerinin ailelerinin soyuna ilişkin herhangi bir soru sormamıştır. Yahya Kemal Uslu'nun sorusunu yanıtlarken, söylemeyi neden gerekli saymıştır? Üstelik sevdiği bir kadının Türk olmamasını anımsatmakla, kendisi de sevdiğine haksızlık etmiş olmamakta mıdır?

Nâzım Hikmet'e duyduğu nefreti dışa vurduğunu varsayabiliriz. Yalnızca Nâzım Hikmet'ten değil, Celile Hanım'a da kırgınlık, kızgınlık duyumsamaktadır.

Yahya Kemal'in Celile Hanım'a olan ve karşılıksız kalan aşkını, ömrünün sonuna kadar taşıdığı söylenir.

Bunun doğru olmadığını anlıyoruz. Aşk nefrete dönüşmüştür. Bu aşkın öznesi olanlar, artık nefretin öznesidirler.

Charles Bukowski, "Aşk bir emre dönüştüğünde, nefret hazzı dönüşebilir" saptamasını yapar. Yahya Kemal'in Celile Hanım'a olan aşkı emre dönüşmese de hazzı da dönüşmez. Yaşanmamış ve tadılmamış haz, yerini nefrete bırakmıştır. Nefretin hazzı dö-

nüşmesi başka, hazzın nefrete dönüşmesi başkadır.

Yahya Kemal'in ikincisini yeğlediğini, aradığı hazzı nefrette bulduğunu söyleyebiliriz. Nefret hazzın yerine geçmiştir, artık haz taşınılan nefrette duyumsanabilir. Celile Hanım'a ya da Nâzım Hikmet'e yöneltiler. Shakespear'in Julius Caesar'da, Antonius'a söylettiği gibi; "Şimdi bırak yürüsün. / Bir kez ayaklandın ya, ey hınç, / Dilediğin yere git artık!"

Şu dizeler Yahya Kemal'in; "Yollarda kalan gözlerimin nûrunu yordum, / Kimdir o, nasıldır diye rüzgârlara sordum, / Hulyâmı tutan bir büyü var onda diyordum, / Gördüm: Dişi bir parsın elâ gözleri vardı. // Sen miydin o âfet ki dedim, bezm-i ezelde / Bir kanlı gül ağzında ve mey kâsesi elde, / Bir sofrada içtik, ikimiz aynı emelde, / Karşımda uyanmış gibi bir baktı sarardı."

Şiir *Telakki* adını taşıyor. *Telakki*, Nâzım Hikmet'in annesi Celile Hanım için yazılmış. Halide Edib üzerine araştırmalar yapan Hilmi Yücebaşı'a göre Yahya Kemal bu şiiri Celile Hanım için değil, Halide Edib için yazmıştır.² Dizeler, Nâzım Hikmet'in *Serviliklerde* şiirinin yapısını andırır. Yahya Kemal'in, Nâzım Hikmet'in 'adeta yeni baştan' yazdığını söylediği şiirine çok yakındır. Yahya Kemal'in diğer şiirlerindeki renk ve ahenk de dikkate alındığında, *Serviliklerde*'yi Yahya Kemal'in 'adeta yeni baştan' yazdığını kabul edebiliriz.

Nâzım Hikmet'in bütün eserlerini yayımlayan yayınevleri ya da bu şiiri antolojilere alanların dipnotta bunu göstermelerinin daha doğru olacağı kanısındayım. Her ne olursa olsun, şiir 'adeta yeni baştan' yazılmış olsa da bu şiir Nâzım Hikmet'indir. Ancak düzeltimi Yahya Kemal tarafından yapılmıştır.

Kemal Sülker, *Nâzım Hikmet'in Gerçek Yaşamı*'nda Celile Hanımın zamanının en güzel kadınlarından biri olduğunu yazar. Ailenin de tutucu değildir. Haremlik/selamlık ayırımını önemsemez. Hikmet Bey'in erkek misafirler geldiğinde de eşini, başı ve yüzü açık bir biçimde çıkarır. Erkekli kadınlı birlikte oturulur ve söylesilir.

Yahya Kemal'in Celile Hanım'ın güzelliği ile ilgili ilk kanısı duyular üzerinedir. Deniz Kolejindeki öğretmenliğini kullanarak tanışmıştır da. Dostluğu ilerlettikçe bu söylesilere eş/dosttan biri olarak katılmayı hak etmiştir. Nâzım Hikmet'e ders vermek için evlerine girip çıktığında bu hayranlık, giderek yerini tutkulu bir aşka bırakmıştır. Celile Hanım, Yahya Kemal için dişi bir parsın gözlerini taşıyan bir sevgilidir. Artık rüzgâra sormasına gerek yoktur, karşısında durmaktadır.

Rüzgâr imgesi aşkı simgeleyen imgelerden biri sayılabilir. Yerinde durmaz ve esip geçmek doğasında vardır. Göremezsiniz ama duyumsarsınız. Aşk da rüzgâr gibi sadece iki kişi arasında tutulamaz, eserken geçtiği bütün sokaklarda duyumsanır. Rüzgâr, Yahya Kemal'in ders verdiği kolejde de escek, Nâzım Hikmet'in kulağına da fısıldayacaktır.

Yahya Kemal/Celile Hanım aşkını duyan yalnız Nâzım Hikmet değildir. Necip Fazıl Kısakürek'in de bu ilişkiden bilgisi vardır. Üstelik rüzgâr, bu aşkı intihar haberi ile birilikte koleje taşımıştır.

Kemal Sülker, Yahya Kemal'in kısa süreli olarak Nâzım Hikmet'e ders vermiş olmasına karşın, Celile Hanım'ın kendisine yüz verdiği için intihar ettiği söylentisinin çıkmasına yol açacak kadar köklü olduğunu yazar. Bu söylence o kadar büyütülür ki, Yahya Kemal utancından ders vermeye okuluna da gidemez.

Fazıl Kısakürek, Celile Hanım, Yahya Kemal arasındaki ilişki ile ilgili bu söylencenin boyutunu şu tümcelerle açıklar; "Yahya Kemal intihara kalkışmış... Nâzım Hikmet'in annesi yüzünden! Zehir içmiş! Tedavideymiş!" Kısakürek, Yahya Kemal'e sınıfça bir 'muziplik' yaptıklarını yazar. Sınıfa girdiğinde herkes ayağa kalkar, Yahya Kemal 'oturunuz' der. Kısakürek dışında bütün çocuklar oturur. Yahya

Kemal, Kısakürek'e neden oturmadığını sorar. Kısakürek açıklar; "Kibrit suyu içerek intihara kalktığınızı duyduk. Sınıfın teessürlerini bildiririm." Necip Fazıl, Kodes'³ boylayacaktır.

Bu aşk 1916'dan, 1919'a kadar kesintisiz sürecektir.⁴

Yahya Kemal, Celile Hanım'a aşkını şiirlerinde yaşatacaktır. *Erenköy'ünde Bahar* bu dönemin ürünlerindedir; "Cânan aramızda bir adındı, / Şirin gibi hüsn-ü âna unvan, / Bir sahile hem şerefti hem şan, / Çok kerre hayâlimizde cânan / Bir şi'ri hatırlatan kadındı. //Doğmuştu içimde tâ derinden / Yıldızları mâvi bir semânın; / Hazzıyla harâb idim sadânın, / Hâlâ mütehayyilim sadânın / Gönlümde kalan akislerinden. // Mevsim iyi, kâinât iyiydi; / Yıldızlar o yanda, biz bu yanda, / Hulyâ gibi hoş geçen zamanda / Sandım ki güzelliğin cihanda / Bir saltanatın güzelliği idi. // İstanbul'un öyledir bahârı; / Bir aşk oluverdi âşinâlık... / Aylarca hayâl içinde kaldık; / Zannımca Erenköy'ünde artık / Görmez felek öyle bir bahârı."

Bu ilişkiyi en son Nâzım duyacaktır. Yahya Kemal'in giydiği siyah paltosunun cebine bir not bırakır; "Hocam olarak girdiğiniz bu eve babam olarak giremezsiniz!"

Yahya Kemal'in ayaklarının suya ermesine yetecek midir? Öyle olmadığı anlaşılıyor. Tedirgin olmuş, belki rezil olduğunu düşünmüştür. Bir süre

Yahya Kemal Beyatlı

Nâzım'dan ve Celile Hanım'dan ayrı kalmayı yeğler.

Aslında koşullar Yahya Kemal'den yanadır. Celile Hanım'la Hikmet Bey bir süredir anlaşamıyorlardır. Bu anlaşamamanın içinde Yahya Kemal, Celil Hanım'ın platonik ilişkisi de vardır. Bütün İstanbul'un duyduğunu Hikmet Bey de duymuştur. Üstelik Hikmet Bey de çapkınlıklar peşindedir. Yaşamında kalıcı olmayan kadınlar da vardır. Evlilik, her iki tarafın da yanılılarıyla artık yürütülemez duruma gelmiştir. Celile Hanım, Hikmet Bey'den boşanır. Yahya Kemal'le evlenmemeleri için hiçbir gerekçe yoktur. Üstelik Celile Hanım, bu ilişkiyi yasak aşk olarak sürdürmek değil, ciddi bir biçimde evlenerek sürdürmeyi düşünmektedir. Aile terbiyesi yasak bir aşkı sürdürmeye izin vermeyecektir.

Yahya Kemal, Celile Hanım'ı çok istemesine, onu çok kıskanmasına karşın evlenmeye korkar. Celile Hanım'a ilişkin bir anısını şöyle anlatır;

"1916 yılından 1919 yılına kadar bir kadına deli gibi âşk oldum... Bu kadın yazın adada otururdu... Ben de orada idim... Deli divane olmuştum..."

Sonbahar'da Nişantaşı'ndaki evini düzenlemek için İstanbul'a inerdi... 1916 Sonbaharında yine İstanbul'a iniyordu... Ben müthiş muzdariptim... Artık vapur giderken iskeleden mendil sallamalar, ağlamalar... O gidinceye kadar Ada dopdolu idi... Gider gitmez benim için boşaliverirdi...

Tam o günlerde Berlin Büyükelçisi Hakkı Paşa İstanbul'a dönecek lafı çıktı... Hakkı Paşa, benimkinin uzaktan akrabası oluyordu ve İstanbul'a geldiğinde geceler düzenler, İstanbul'un bütün güzel kadınlarını çağırırdı... Benimki de oralara gidecek diye içim burkuluyordu... Hatta kendisine bu endişemi söylemişim... Gitmeyeceğine yemin etmişti...

Bir gece Ada Oteli'nde otururken, yandaki iki kişinin 'Berlin Büyükelçisi bu gece davet veriyor... İstanbul'daki bütün güzel kadınlar davetli' lafını ettiklerini duydum...

Müthiş bir acıyla yerimden kalktım... İskeleye doğru gittim... Son vapur çoktan kalkmıştı... Sert bir lodos esiyordu... Deniz karmakarışık, ancak ne olursa olsun, sandalla Maltepe'ye geçmeye karar verdim... Sandalcılara gittim, yanaşmıyorlardı... Çok para verince biri ikna oldu... Açıldık, bir süre sonra lodos büsbütün arttı... Denizde çalkalanıp duruyorduk... Sandalcı bana küfretmeye başlamıştı... Ölmek üzereydik, ama ben sadece sevgilimin katıldığı geceyi düşünerek müthiş bir kıskançlık duyuyor ve bir an önce orada olmak istiyordum...

Sırılsıklam Maltepe'ye gelebildik... Hemen bir kahvehaneye gidip, araba bulmaya çalıştım... Yoktu... Bunun üzerine Maltepe'den Bostancı'ya yürümeye karar verdim... Tren yoluna çıkarak koşmaya başladım...

Maltepe-Bostancı arasının bu kadar uzun olduğunu o zamana kadar fark etmemiştim... Kan ter içinde Bostancı'ya geldim... Vakit hayli geçti... Karakola gittim. 'Bana bir araba bulunuz hastam var' dedim... Aradılar taradılar birini buldular... Yine bir sürü para verdim... Arabayla yola koyuldum...

Kadıköy, oradan Üsküdar... Karşıya geçtim. Doğru Nişantaşı! Sevgilimin oturduğu apartmanın kapıcısı ahababımdı. Penceresini vurarak onu uyandırdım. 'Benimki evde mi' diye sordum?

Adam halime bakıp şaşırıldı: 'Evde, bu akşam çıkmadı!' dedi, 'Ne diyorsun diye bağırdım?' Bütün kat ettiğim mesafe sanki başıma yıkılmıştı. Eve kaçta geldiğini araştırttım...

Sözüne inanamıyordum. 'Çık bir bak! Evde mi?' diye adamı zorladım...

Adam çarnaçar çıktı. Bir münasebetle hizmetçisine sormuş 'uyuyor' demiş... Geldi haber verdi... Sanki dünyalar benim oldu...

Apartmentın karşısında bir arabacı meyhanesi vardı. Orada sabaha kadar içtim... Sabahleyin, doğru eve çıktım... Benim halim berbat. Toz toprak içinde olduğumu görünce şaşırıldı ve hemen anladı... Sarmaş dolaş olduk..."

Celile Hanım, Yahya Kemal ile evleneceğinden kuşku duymamaktadır. Hatta yeni evi için evde perdeler, örtüler dikmektedir. Yahya Kemal'e yazdığı bir mektupta, onu göremediğinden yakınıyor. Gücendiğini, eve kapandığını, birlikte yaşayacakları evi için çalıştığını, dikiş diktiğini belirtiyor.

Celile Hanım'ın bu evliliğin gerçekleşmeyeceğini anlaması üzerine, büyük bir düş kırıklığı yaşadığı ortadadır. Böyle bir aşkı yaşadığı için utanır. Nâzım'ın yüzüne nasıl bakacaktır? Üstelik Nâzım, babası Hikmet'i çok sevmekte, onun boşanarak gidişine çok üzülmemektedir. Celile Hanım İstanbul'da yaşayamayacağını anlar. Paris'e gitmeye karar verir.

Sessiz Gemi ölümü anlatan bir şiir değildir. Yahya Kemal, Celile Hanım arasındaki bu yarım kalmış aşkı bilmeyenler, *Sessiz Gemi*'nin sevilen bir ölünün ardından duyumsananlar olduğunu düşünebilirler. Bir ölüden söz edilebilir elbet... Ancak bu ölü yaşarken ölünen bir ölümdür... Sevgilinin kendinden ayrılarak gitmesinden sonra, onun gidişini izleye-

nin ayakta ve yaşarken ölümü...

Şiirin dizeleri Yahya Kemal'in imgelemine 19 Ağustos 1930'da düşmüştür. Sirkeci Garında, gardaki büyük saat 22'yi göstermektedir. Gemi değil, tren hareket etmek üzeredir. Mendiller sallanmaya başlanılmıştır. Sevilen kadın, bir veda armağanı olarak göğsünde taşıdığı çiçekten iki yaprak koparıp, sevdiği adama vermiştir.

Yahya Kemal için hazzın nefrete dönüşmesi başlamıştır. Nâzım'a öyle bir nefret duyar ki, affı için Galata Köprüsünde açlık grevine başlayan Celile Hanım'ı gördüğünde, onu görmezden gelecek, karşılaşmamak için yolunu değiştirecek, Nâzım'ın affı için imza atmaktan kaçınacaktır.

Yahya Kemal 2 Kasım 1958'de Cerrahpaşa Hastanesi'nde hayatını kaybetti. Rumelihisarı Mezarlığı'na gömüldü. Geriye kalan belgeleri arasında içinde iki kurutulmuş yaprak bulunan bir de zarf bulunmuştu.

Bu zarf 19 Ağustos 1930 Sirkeci Garı'nda kendisine verilen ayrılığın hediyesini taşımaktadır. "Bu zarfın içindeki hatıra, 19 Ağustos 1930'da Sirkeci garında gece saat 10'da veda ettiğim aziz bir kadının göğsündeki çiçektendir... Koparıp verdiği bu iki yaprağı daima muhafaza edeceğim..."

Kemal Sülker, Nâzım Hikmet'in Gerçek Yaşamı I. Cilt 1902-1928, Yalçın Yayınları 2. Basım, Ekim-1987

Alıntılanan, İpek Çalışlar, Halide Edib-Biyografisine Sığmayan Kadın, Everest Yayınları, 1. Basım, Mayıs 2010

Denizcilik Okulunda disiplinsiz davranışları nedeniyle cezalandırılan öğrencilerin, cezalarını çekmeleri için kapatıldıkları tahta dolap.

Sülker, a.g.e

NE BI GUL Û EMBER IN

✍️ A. Karabax
(Sewta Berbangê)

Me egîdî, ciwanî, canbezarî û sewdaserî...
ji bêje û devjeniyên derxistin.
Heye ku bê tehnikirin:
Gustîl, di tiliyan de hiştine!
Dibe ku di mal û eywanan de bèn qalkirin,
li meydan û salonan de bèn bibîranîn.
Vegerên me nayên şerandin...
teyr li banî dicivin!

Ne bi gul û ember in bager li me,
serma û seqem in!

Li Zagrosan...
dahatina berfên toz û tibar de me.
Li dor û berên min mij û moran in,
spî diherişin.
Ne li cemserekê ne em,
navên çileyên hildiweşin li ber piyên min.

Belkî bi çek û berikan nişan hatin dayîn,
bê xeber im!
Li Zagrosan... li gazên Kurdistanê,
bin berfa hişk û xwelî de me.
Kes li serê min nemaye,
nayê xemsarîkirin, rê bi herinan tên pîvan.
Nelixwe me ez,
bi hezhezî li terkiya bayê bezê me!

Çelepe nînin...
reşêleyên xebardar jî diyar nebûn.
Hemikî çend bûne... hişyar im,
nikarim peyayî.
Ne bi nûr û ember in bager li me...
jan û şewat in.
Bangî mirinê dikin
bi xewên xav ên limesîşikeştîyan!

Ne li benda rexşekî belek im,
ne jî rêwiyekî birca belek im...
Çil û heşt saet ser re derbas bûne,
di nav du karpêtan de me.
Bi dilbawerî, di pûg û badevan de me;
bi bîr û bîrdoz im.

Li benda hevalên xwe me ez...
bi hiş û bîrwer im!

ĞAZUR'DA KAN KOKUSU

Ba. Hemoi

12 Mayıs

Çocuk ağıtları, yaşlı kadın ve erkeklerin çaresiz ve kısa iniltileri duyuluyordu. İnce yağmur tanelerinin oluşturduğu toprak rayihası havadaki gerilimi dindirecek kadar kuvvetli değildi. İnsaf, izan ve iradenin birbirine uzak kaldığı bu kopma noktası Devlet-i Ali'nin tüm eyaletlerinde ve sancaklarında ani bir mecburiyet hissiyle çoktan başlamıştı. İnce ve uzun planlanan tüm içtimai ve gizli hareketler yirmi yıldır örtülü infazlarla devam etse de son iki yıldır toprağa aç Türk, Çerkez Beyleri ve Kürt aşiretleri haşin bir koruma dürtüsüyle bu kirli işi üstlenmişti. Mahalledeki komşuya bile yöneltilen bu aleni nefretin temelinde yaratılan temelsiz korku, siyasi paranoyalar ve saçma sapan fetvalar vardı.

Hedera kazasının etrafındaki tepelere konuşulan Hamidiyelerin bir kısmı ovaya inmiş kasabanın güneyine bakan Biné Gund mevkiini kuşatmışlardı. Çevreden yer yer Hayk çeteleriyle

Hamidiyeler arasında küçük mübarezeler olduğu birçok genç Hay'ın öldüğü bilgisi gelse de meskûn halkın karşı koyacak güçleri yoktu. Silahları yaklaşık 2 ay önce bir zabıt eşliğindeki jandarmalar tarafından toplanmıştı. Son çarpışmalar Hay'ların nafiye çırpınışlarıydı adeta. Yaralı yırtıcı bir hayvanın hırçın savunma içgüdüydü. Ama malum son taraflarca da belliydi. Bunca keşmekeş içinde kıtlık da ayrı bir dert olmuştu Biné Gund'da. Bazı Kürt ailelerin mahalleye erzak sokma uğraşları tepelerinde iblis gibi duran karayağız Hamidiye piyadeleri tarafından fark edildiğinde korkunç hakaret ve işkencelerle neticeleniyordu. En son Muré'nin nalbant oğlunu çırılçıplak soyup ayaklarından dut ağacına astıkları ve fasıllı olarak akşama kadar dövüp kan içtikleri rivayet ediliyordu. Bu nihayetsiz gibi görünen zorba kuşatmanın ne zaman biteceğine dair kimsenin bir fikri yoktu. Kürt gençlerinin gayriihtiyari verdiği bilgiler eyalet ge-

neli bir problemin baş göstereceğinin delili gibi duruyordu. Hay'ların siyasi ve dini liderleri eyalet merkezindeki büyük kitleye ve kitlenin nüfuzuna güvense de eyalet valileri ve Kürt mirlerinin sinsiliği, gaddarlığı karşısında bizzat kendileri bir çıkış yolu bulamıyordu. Bazıları Kilikya'da Seyhan kıyısında infaz için bekleyen Hay'ların ani bir fermanla kurtulması mevzuuna benzer küçük umutlar besliyor ama hiçbir siyasi gidişat buna dair bir belirti vermiyordu.

Son bir ayda çeşitli bahanelerle zabıtlar tarafından gayet kibar hitaplarla merkeze alınan(!) cemaat liderlerinden ve eşraftan hiçbir haber yoktu. Herkesçe bilinen gizli hakikatin ürkütücülüğü konu hakkında konuşulmasına ket vuruyordu. Suç işlemekten korkarçasına, mevzu açıldığında herkes ürkek bir sessizlikle susuyor ve kendi akıbetlerinin de aynı olmasından duydukları korkuyla başlarını önlerine eğiyorlardı. Haylardaki umut, korkulu bekleyişler yüzünden kendini tüketmişti.

Ordu erkanı paşalar, serhat illerinin Müslüman valileri, mirleri ve türlü çete liderleri; Rus ordusuyla hareket eden komitacı Hay tehlikesiyle gittikçe huzursuz olduklarından olsa gerek Bitlis, Muş, Van, gibi vilayetleri öncelik addedip buradaki Hay mahallelerini insafsızca topa tutmuş sağ kalanları da yaralı, aç, hasta dinlemeden eşkiya, talancı kaynayan yollarda sürgüne göndermişlerdi. Sürgün yollarında kırılanlar ve sağ kalan ekserisi için Biné Gund mevkiinde ve Şımşım, Hodrov gibi cemaatin büyük köylerinde sabah akşam dua ediliyor, dar kubbeli kiliselerde gizlice ayin yapılıyordu. Andok ve Sasun-Mereto hattında Kürt aşiretlerinin saldırılarına gözünü kırpmadan direnen karayağız delikanlılar için Aramice, Süryanice, Ermenice ve bilinen tüm dillerde dua ediliyordu. Düşmanlarının başka dille andıklara ortak Tanrı'ya gönderilen umutsuzluk, yardım ve kuvvet çağrıları meleklerin çoktan terk etikleri bu topraklarda kusursuz bir armoni bazen de lekeli bir ses olmaktan öteye geçemiyordu.

25 Mayıs

Şéro, Rus yapımı ahşap kısmı cevizden yontulmuş ganimet tüfeğini bir çocuğun en değerli oyuncağını koruma içgüdüleriyle kendisinden beklenilmeyecek kadar narin hareketlerle temizlerken hala cennete gidip gidemeyeceğini muhakeme ediyordu. Bunu son on yıldır hep yapıyordu.

Evlatlık girdiği mir konağından İstanbul'daki askeri eğitimine; Bitlis kuşatmasında ruslardan aldığı yaralarla geri dönüşünden Andok kuşatmasına kadar geçen silsilede kendini tüm bunların neresine koyacağını hala bilmiyordu. Bu belirsizliğin hayatının bir parçası olduğunu mütemadiyen teyit etse de bu tefekkürlere dalmaktan kendini bir türlü alamıyordu. Olacaklardan sonra tefekkür etmenin de artık yetmeyeceğini yakında kahredici bir şekilde öğrenecekti.

Geçen Cuma cemaate namaz kıldıran Bénav'daki imam ailesinden Baki Efendi de Şéro'nun tefekkürle geçen zamanlarının gereksizliğini gizliden gizliye yüzüne çarparçasına milli ve dini birçok haklı nedenle mevzuyu, Ümmet-i Muhammed iyi anlasın diye açıklamaya çalışmıştı. Kürt mollalar ve şeyhler dergâhlarında Allah'a bu ahir zamanın bitmesi için yalvarırken Baki Efendi, sinsi ve çekik gözlerinin ardında saklamakta bir beis görmediği 'kafir' nefretini mübarek mekanda cemaate saçmış, cihat esnasında kafir öldürmenin farziyet olduğunu, ümmete dadanan kafir fesatlığını yok etmenin, bu zındıkların mallarını da ganimet görüp ümmetin hayır ve selameti için kullanmanın da büyük bir sevap olduğunu söylemişti. Bu İslam düşmanı kaynayan vakitte kılıcını, tüfeğini Hz. Muhammed'in şanlı ordusunun emrine verenlere, cenneti cemaatin anlamadığı birkaç ayetle müjdelemekten de geri kalmayan Baki Efendi ağır hareketlerle kibleye döndü ve kamete durdu. Ardından devam eden namaz süresince cemaatin her cuma zamanı vakıf olduğu o mübarek şuhu yerini örtülü bir savaş törenine bırakmıştı sanki. İmamın her Allah-u Ekber nidası cemaatin ruhunu kıskırtmış, kâfir kellesi almak için bir cihat çağrısı gibi algılanmıştı. Namazdan sonra nurani bir halleyle dolması gereken simalar birer katilin soğukluğu ve sertliğiyle kararmıştı. Uzun zamandan beri aheste aheste kinle, kasvetle, çaresizlikle donatılan bu ruhlar Yüce Yaratıcı'nın elçileri aracılığıyla milletlere zuhur edilen tüm isimleriyle ve kelimeleriyle yasakladığı en aşağılık, en çirkin günahı tüm gaddarlığıyla fiiliyata geçirecekti.

Şéro akşama kadar kahvehanenin çardağında her zaman oturduğu serin köşede, iliklerine kadar hissettiği sessiz, çetin bir buhran geçiriyordu. Gece evinde, karısının sıcak ve ıslak köşelerinde, huzur bulduğu bu nadir mekânlarda bile kökleri, derin buhranlarıyla cebelleşirken, bu illetin ne za-

mana kadar devam edeceğini harici bir dinginlikle tefekkür ediyordu...

2 Haziran

Güneş, Khazirdam dağının yeşil etekleriyle, umut verici bir şehvetle, dans edecekmiş hissini uyandırırken kasabaya düşürdüğü koyu, kasavet yüklü gölgelerle derin bir tezat oluşturduğunun farkında değildi. Öğleye doğru tehlikeden sinen bir hayvan gibi güneş de usulca bulutların ardına sindi. Ve Khazirdam'ın sivri birer bıçak ucunu andıran tepelerinden Biné Gund mevkiine doğru sert, iç ürperten ve mevsimin aksine soğuk bir yel esmeye başladı. Kélé'den her zaman taşıdığı kekik kokusundan da eser yoktu. Bilumum nizamata tüm dengelerin değişeceğini, saatler sonra bu yemyeşil vadinin korkunç çığlıklar ve silah sesleriyle sarsılacağını tahmin ediyor ve bunun için derin, hissedilir, dehşetli bir sükûnete bürünüyor.

2 Haziran(öğle)

Sabah namazından sonraki saatlerde merkezden gelen zabıtlar ve Hamidiyelerden oluşan beş-altı kişilik gruplar çoğu önceden ziftle işaretlenmiş kapıları, menteşeleri yerlerinden söküp fırlatacak bir hiddetle kırıp evlere dalmış yaşlı, çocuk, kadın gözetmeksizin tüm Hayları apar topar süngülerin ucunda mevki önündeki geniş alana toplamışlardı. Alana at sırtında ağır hareketlerle yanan, yeşil gözleri, geniş alnı ve kemerli burnuyla Balkanların tüm hususi özelliklerini taşıyan zabıt farklı dış görünümüyle alanda ilginç, kimine göre ise itici bir terkip oluşturuyordu. Kalabalığa yaklaşan zabıt atını durdurup asil bir edayla atından indi. Ağır hareketlerle karıştırdığı, koyu kahverengi, kaliteli deri imalatı olduğunu rengiyle ve kokusuyla alenen belli olan belindeki çantadan bir dosyayı elinin ağır işleyişine kızar gibi alelacele çıkardı. Ardından yanına gelip selam veren çavuşların her birine birer sayfa vererek meydana toplananları isimlerine göre işaretlemelerini istedi. Bu sırada birkaç orta yaşlı Hay, zabitin çantasındakilerin kiliseye ait vaftiz kayıtlarının tutulduğu nüsha olup olmadığını tartışıyor. Zabıt her türlü itaatsiz sesten rahatsız olabilecek biri edasıyla orta yaşlı Haylara dönüp 'Kesin sesinizi itibarsız kâfirler!' diye aniden kükredi. Münakaşaya girenler anlamadıkları bu nidadaki sertliği susmaları gerekti-

ğine yorup çaresizce, birkaç dakika önce yaptıkları gibi öğle sıcağında sessizce beklemeye devam ettiler.

Sayım işlemi devam ederken Mir konağına giden dik patikadan silah sesleri gelmeye başladı. Bunu silahla bir bütün gibi devinen şehirden gelme Kürt kolcuların Hamidiyelerle beraber süratle patikadan mahalleye doğru seğırtmesi izledi. Bu ani hareketlenme ahalide de bir dalgalanmaya, kargaşaya sebep olmuş, birbirine karışan uğultular, çığlıklar yükselmeye başlamıştı. Kalabalık hırsıyla etraflarında etten örülmüş duvarı zorlamaya çalışıyordu ama her defasında karşılına tüfek dipçikleri ve bağırsaktan yapılmış kırbaçlar çıkıyordu. Jandarmalar bu hercümerci yatıştırmak için bünyelerinin tüm gaddarane eğilimlerini zorluyorlardı. Dipçiklerinin nereye ve kime değiştiğinden bihaber körlemesine savuruyorlardı. Alandaki kargaşanın seyri genç delikanlıların jandarmaya mukavemet etmesiyle farklı bir havaya büründü. Olayın seyrinin değişeceğinden korkan jandarma çavuşunun emriyle art arda patlayan silahların sesi anında kalabalığı korkuyla karışık bir keskin ve kesif bir sükûnete boğdu.

Mahşeri kalabalığı sessizliğe büründüren silahların namısu havaya dönüktü. Çavuş ise küçük rütbesinin verdiği özgüvenle 17 yaşlarında henüz çocuk sayılabilecek bir Hay'ın sağ dizkapağını dağıtmıştı. Yaralı gencin yakınları bu gaddar askeri nümayişten rahatsızlıklarını yüz çizgilerine ve sessiz protestolarına gömerek genç çocuğa yardımcı olabilmek için insanüstü bir çaba gösteriyorlardı. Sadece ağlayabilme lüksüne sahip orta yaşlı bir kadın gencin başucunda sessizce gözyaşlarını döküyordu... Sayım işlemi, havaya ve ahaliye sinen ağır, kasvetli havayı, kabullenmiş edayı şans bile rek kısa sürede bitirdiler.

2 Haziran(ikindi)

Şéro kolcular ve Hamidiyelerle birlikte Devê Dêrga'nın güneydeki eğimli kısmını yarım ay şeklinde tutup adamlarına uygun mevzileri titizlikle işaret etmişti. Dergah'ın yokuş yukarı kuzey kısmını tutan jandarmalar da soluklarını tutmuş tanımadıkları bu mahallede herhangi bir evden açılacak ateşten sakınabilme korkusuyla sürekli etraflarını gözlüyorlardı. Yeniyetme çavuş adamlarını uygun yerlere yerleştirdi ve aşağıda anlamadığı bir dilde konuşan esmer adamın

bir işaretini beklemeye koyuldu. Bu yabancı, tuhaf insanların mıntıkasında yanlış bir askeri manevra yapma ihtimali onu korkutuyordu. Bu sebeple yüz hatlarına sinen çocuksu gerginlikle beklemeye başladı

Şéro'ya oldukça uzun gelen birkaç dakikadan sonra Dergah'ın geniş kapısı tiz bir gıcırtyla açıldı. Sadece elinin parmakları ve lastik ayakkabıları görünen biri oldukça hızlı bir şekilde, kendisini göstermemeye azami gayret ederek İmam Baki Efendi'nin kanlar içindeki cesedini dışarı attı. Bir dakika dolmadan Baki Efendi'yle beraber o an dergahta bulunan beş kişinin daha kanlı cesetleri dışarıya pervasızca atıldı.

Şéro ve adamları şaşkın bakışlarla izledikleri bu olayın şokunu üzerlerinden atmaya çalışırken fark etmedikleri bir gazez sessiz sedasız ve hızla yüreklerinin derinliklerine yerleşti. Kuzeydeki yokuşu tutan jandarmaların eve rastgele ateş açmaları, genç Hayların içeriden karşılık verip bir jandarmayı yaralamaları, çavuşun gönderdiği habercinin yarım yamalak Kürtçesiyle ne yapacaklarını ters ve hakimane bir edayla sorması... Tüm bu tantana Şéro'nun damarlarına akıp onu uyuşturan gazez ve intikam sebillerinin daha şiddetane akmasına sebep olmuştu. Çavuşun habercisine her zamanki suskunluğunu koruyarak oturmasını işaret etti. Yanına çağırıldığı yeğeni ve beş kolcu çevresindekilerin şaşkın bakışları arasında saman balyası bulup ıslatmaları için yolladı. Göz açıp kapayınca kadar ıslatılıp getirilen saman balyaları Şéro'nun emriyle Dergâh'ın penceresiz doğu duvarının dibinde biriktirildi. Birazdan birkaç karayağzı kolcu zeminden merdivene doğru birbirlerine uzattıkları ıslak saman balyalarını Dergâhın damına fırlatmaya başlamışlardı. Tüm balyalar dama çıkarıldı ve kolcular Şéro'nun onlara işaret ettiği çoğu camları mermilerle tuzla buz olmuş pencere diplerine balyaları, damdan intizamlı bir şekilde yerine denk getirmeye çalışarak zemine doğru bırakmaya başladılar. Kalanları da parçalayıp damdaki duman bacalarından yakarak atmaya başladılar. Su ve gazyağıyla ıslatılmış balyalar duman bacasından, kırık pencerelerden içeriye Şéro'nun emirlerine itaat edencesine dolmaya başladıktan sonra içeriden telaşlı seslenmeler, koşuşturmalar işitilir oldu. Kürtçe teslim olacaklarını haykırarak kendilerini dışarı atan iki genç Şéro'nun herhangi bir emir vermesine fırsat vermeden mavzer mer-

mileriyle delik deşik edildi. Arka pencereden ahıra atlayıp kaçmaya çalışan dört genç ise jandarmaların acımasız mermilerine hedef oldular. Mermi sesleriyle karışan acı dolu çığlıklar ve gayb âlemini görmeye yaklaşmanın korkusuyla inleyen dudaklar o günkü manzarayı tamamlayan son halka oldu.

İçeriden çıkarılan ve dışarda yatan cesetler çavuşun emriyle yan yana dizildikten sonra anadan doğma soyulup urbalarının tüm cepleri boşaltıldı. Üzerlerinde çıkan birkaç sikke ve mecidiye çavuşun emriyle kolculara teslim edildi. Bu arada iki jandarma, çavuşa aldırılmadan küffar'ın midisini ve bağırsağını bir umut değerli bir şeyler çıkar diye pervasızca eşiyordu. Bir köşede, Hay gençlerin ilk hedefi olan ve akıbetinden kaçamayan Baki Efendi'nin cesedi yatıyordu. Sivri dilli ve şuh yüzüne alışanlar için o hali ilginç, karmaşık bir tezattı. Çavuş kayıtsız bir eda takınarak Baki Efendi'nin cesedinden altın köstekli saatini etrafına sezdirmeden almaya çalışırken Şéro'nun keskin duyularından kaçamadı. Herhangi bir rahatsızlık belirtisi vermeden etrafına tehditkâr bir nazar attı ve bakır bir kutuyu açıp koyu renk tütünden sigarasını sarmaya koyuldu. Şéro olanları önceden kabullenmenin dinginliği ve sükûnetiyle yine susuyor, hiçbir şey düşünmemeye çalışıyordu. Ölen Baki Efendi ve ailesine de, Varshag, Ohan, Garebed, Kevork, Agop'a da aynı sabit, alışılmış duygusuz gözlerle bakıyordu. Çavuşun kendisine ganimetten gönderttiği ortasında köşeli bir akik bulunan altın haçlı küçük kolyeyi elinde çevirip iyice inceledikten sonra isteksizce beline sardığı kefiyesinin arasına sıkıştırdı. Sırtını duvara verip çömeldi, ağır hareketlerle iki elinin baş ve işaret parmakları arasına sıkıştırdığı sigara kâğıdına tütünü olabildiğince dağıtıp dikkatle sigarasını sarmaya başladı.

3 Haziran(sabah)

Yaklaşık bin baştan müteşekkil mahşeri ahali, yola koyulmadan evvel Kemşim köyünden gelip İmam Baki Efendi'yi öldüren gençlerin vurulmasını konuşuyordu. Dahası içten içe takdir ettikleri bu gençlerin işlerini gürültüyle yapmalarına, ace-mice davranıp kendi sonlarını da hazırlamalarına içerliyordardı. Manastırın iaşesiyle karınlarını da yarım yamalak doyurunca nereye gideceklerini bilmedikleri ve derin bir bilinmezlikle sarılmış kör kuytulara doğru yol almaya başladılar. O andan

sonra en büyük düşmanları etraflarındaki silahlı adamların sessizlikleriydi.

Yürüyen kalabalık sayıları denk olmayan iki gruba bölünmüştü. Her iki grubun etrafında belirli aralıklarla jandarmalar eller tetikte pür dikkat yürüyorlardı. Jandarmalara eşlik eden bir kolcu grubu da kalabalığın etrafına ikinci bir duvar örüyordu. En arkada Hamidiye süvarileri, önde de bir bölük jandarma, zabıt ve birkaç büyük aşiretin temsilcisi vardı. Zabıt ve aşiret temsilcilerinin gözlerinde insan havsalasının idrak edemeyeceği tuhaf fikirlerin emareleri vardı. Yürüyen bu grup, tüm memleketin kendi kefenini giymesine sebebiyet veren havadisler silsilesinde zincirin küçük bir parçası gibi duran elim hayatları ve etkileri, acıları, utançları, pişmanlıkları nesillerce sürecek olan bir olayın tanıkları ve sanıklarının ihtiva ediyordu.

Güneş, geniş meskeninde serazat hareket ediyor; günün kasavetine, olacakların dehşetine aldırmadan müteakip sıcakları haber ediyordu. Gümrah ışıklarını, hafifmeşrep bir kadının cömert gülücükleri ve vücudu gibi hoyratça sunuyordu.

Yürüyen yüzlerce Hay, jandarma, kolcu ve hamidiye; zabitin katı, emretmeye alışmış 'Dur!' ihtarını duyar duymaz durdu. Anlamayanlar için Ermenice ve Kürtçe olarak bu ihtar değişik ağızlar tarafından tekrar edildi. Ahalideki pejmürdelik, öğle vaktinin serkeş sıcaklığıyla cebelleşmiş olmanın yorgunluğu, alınlarındaki terden ve vücutlarındaki gevşeklikten anlaşılabilirdi.

Doğu kısmı derin bir uçurum, batıya bakan kısmı ise hafif eğimli bir dağ eteği olan ve korularla kaplı Ğazur boğazına ulaştıklarında ilerde yürüyen zabıt ve şürekâsında heyecanlı ve gergin kıpırdanmalar aradaki mesafeye rağmen ahali tarafından fark edilmmişti. Bu dar sahada durdurulmuş olmanın şaşkınlığı ve son ihtimal olarak düşünülen imhanın korkusu Hayları iyiden iyiye kaynatmaya ve korkutmaya başlamıştı. Saniyeler içinde iki grubu çevreleyen ve ayıran silahlı gruplar tepeye doğru koşmuş ve her biri uzun ve düz bir hat halinde mevzi almışlardı. Dar alanda iğne atsan yere düşmeyecek gibiydi. Hayların uğuldama, dua, ağlama seslerine mahal vermeyen bir çeviklikle Zabıt, Şéro ve yanındakilerin atlarıyla beraber çekilmesiyle önceden hazırlandığı belli yan yana sıralı halde iki ağır makineli tüfek bataryası boğazın köşesinden görüldü. Aceleyle kurulan ağır makineli ve Dikil tepesindeki eğimde bulunan silahlı adamlardan

ahaliye düzensiz aralıklarla çarpan mermiler iğrenç bir ahenk oluşturarak ecel seslerine karıştı. İki taraftan ateş altında kalan çoğu günahsız bu âdemoğulları kendilerinden kilometrelerce uzaktaki bir savaşın günahsız kurbanları olduklarını, vücutlarında tok seslerle zıplayan lanetin acısını hissettiklerinde anladılar.

Tepedeki jandarma, hamidiye ve kolculardan, yaptıklarının suçunu başkasına yüklemenin, belki de anlatıldığı gibi haklı olamayacakları ihtimalinin tedirginliğiyle arada bir 'Allah u Ekber' nidaları çekiyor ama yüzlerindeki korkulu tedirginlikten ruhlarının nasıl bir belaya tasallut olduğu sezilebiliyordu. O anda ölen, öldüren, izleyen her canlı utançla her şeyin bitmesini sabırsızlıkla bekliyordu. Tarih her haliyle karanlık ruhları en kötü sıfatlarla tekrar tahlil ediyordu. Makineli tüfek sesine karışan tüfek ve piştov patlamaları yirmi dakika devam etti. Yapılmadan önce yapanlara ve kurbanlara bile hayal-i muhayyel gibi gelen bu korkunç infazın her anı iki cenah için de izahatı namümkündü. Tablo bir süreliğine sadece görüntülerden ibaret kaldı. Şen şakrak bahar sonu güneşinin neşeli hali, heybetli Dikil kayalığı, silahlar ve silahlılar yaşananların duygusuz boşluğuyla derin bir sessizliğe büründüler. Sonra sadece beklediler.

O gün her eylem tutarsız fikirlerle bütünleşen kimsesiz ve dokunmasız bir hissizliğe dönmüştü. Eflatun ve kırmızı renklerle mütenasip gerçeklik kızgın öğle ışınlarıyla mesnetsiz bir temas oluşturuyor, neşesinden vazgeçip infazların dehşetine bürünen hava tüm rahatsızlığıyla ölenlerin kanlı vücutlarına, yaşayanların tekil ruhlarına sirayet ediyordu.

3 Haziran(öğle)

O gün destursuzca ve naralarla yaratıcının adıyla boğazdaki koyu gri bazalt taşlarının yüzeyi kan pıhtılarıyla paslandı. Masumiyet en saf canlıdan bile uzak ve insana dair her mefhuma tenhaydı.

İğde ve ceviz ağacı kokularıyla karışan barut kokusu bu doğal rayihalarla tuhaf bir tezah oluşturuyordu. Silahların geniz yakan dumanyıla mahşeri kalabalığın caniyane keşmekeşte kaldırdığı toz hafif kahverengi bir sis oluşturmuştu Ğazur'da. İnce sis tabakasının altındaki cesetlerin giysilerine işleyen koyu kan pıhtısı ve diğer bilim renkleri düzensiz, bunaltıcı bir görüntü oluşturuyordu. Tüm bu görüntü deryasındaki belirgin

hissizlik, mücrimlerin gergin ruhunun yine gergin bir dışavurumu gibiydi.

Türk zabitin ateşkes emriyle susan silahları tutan ve acımasızca işleten eller, konumlarını bozmadan beklerken yabancı bir uzuv gibi duran gözleri ise demin yaşananları anlamlandıramayan masum bakışlarla boğazın tüm doğal uhreviyetini bozan bu korkunç görüntüye odaklanmıştı. Bu kararsız, kirliliğe nazarlar ölüm ve yaşam arasındaki ince çizginin belirsizliğini yeni kavramış toyların bakışlarıydı. Hâlbuki defalarca Rus'a, Farisi'ye, eşkiyaya karşı çarpışmış bu gözleri taşıyan ruhlar ve bedenler ölüme o kadar da yabancı değildi. Yabancı oldukları tek şey vicdanlarıydı. Bu vicdan(!) da her yaşta erkeğin, kadının, çocuğun ölü bedeninden taşıdığı silahların namlularına ıslak ve kemirgen bir korkuyla sinmişti.

.....

Zabit, Şéro ve diğer silahlı adamlar sessizce, acemi-hızlı hareketlerle toparlandılar. Birkaç dakika önce verilen emirlerle sıraya girmiş jandarmalar, önlerinde atlarına binmiş komutanları ve mir konağının yanaşması artlarında ise ağır makinalı silah parçalarının yüklendiği katırlarla beraber diğerlerini olay yerinde bırakıp mir konağının büyük bahçesindeki seyyar kışlalarına doğru ilerlemeye başladılar. Kısa bir süre önce acımasızca öldürdükleri küffar ruhları, suçlu bedenlerini esir almışçasına bitkince bir huzursuzlukla yürüyorlardı. Günahlarını boynunda ve ayaklarında pranga hissetti zabit. Bu fikir, beyninden rüzgârı arkasına alan bir orman yangını gibi vücudunun her yerine yayılıyordu. At sırtındaki mağrur halinden eser kalmamış pejmürde ve bitik bir halde atın yürüyüş ritimleriyle vücudu sallanıyordu. Bir an için alelacele ayrıldıkları melun mıntıkadan duyduğu inleme seslerini düşündü ve nisbi, gizli bir umutla doldu. Bu umut tüm ömrü boyunca kasvetini bastıracağı yegâne silahı olacaktı.

Yürüdüler. Can çekişenlere, yaralı bedenlere, uçurumdan düşüp kırılan kemiklerinin acısıyla kıvrılanlara, inleyenlere dönüp bakamayacak kadar korkarak yürüdüler.

.....

Şéro, komuta ettiği hamidiyelere, kolculara ve bir manga jandarma kuvvetine Dikil tepesinin kuzey eteklerine denk gelen Şikefta Kabıla'nın geniş oyuğunu işaret edip cesetleri oraya atmalarını emretti. Soğuk sesiyle karın deşmeye mü-

samaha göstermeyeceğini, bunu yapanın bizzat kendisi tarafından cezalandıracağını da eklemişti. Talancılığın başka boyutu olmuştu yutulmuş değerli eşyaları karın deşerek aramak ve Şéro bu durumdan öğreniyordu. Soğuk bir kararlılıkla cesetlerin boğazın yamacındaki derin oyuğa atılmalarını izliyordu. Cansız vücutlar atılırken ceplerinde ve koyunlarında değerli değersiz her şey alınıyor hemen oracıkta paylaşılıyordu. Zabitleri olmadığı zaman kaytarmaya çalışan genç jandarmalar. Bu aksanlı konuşan, suskun, soğuk görümlü adamın lafına diğerleri gibi riayet etmeleri gerektiğini anlamış, Şéro'nun her zamanki suskun duruşunu oldukça tehlikeli de bulmuş olacaklar, canla başla diğerleri gibi işe koyulmaya başlamışlardı.

Fasılasız, sükûnetle devam eden ceset taşıma işi genç bir jandarmanın tuhaf çığlığıyla aniden durdu. Jandarmanın taşımak için konumunu vermeye çalıştığı cesedi tek başına kaldırmaya çalışırken cesedin altından elini ayağını bir şeyleri yakalama hissiyle oynatan bir yaşlarında bir erkek bebek çıkmıştı. Bebek, cesetlerin sıkışıklığı arasında dizüstü çömelerek başı yere yapışık şekilde ölen annesinin memesinden hala süt emiyordu. Ölü yatan genç Hay kadını yürüyüş esnasında da çocuğu emzirmiş. Aniden açılan ateşte çaresizce çocuğuna zarar gelmesin diye üstüne kapanmıştı. O keşmekeşte o vaziyette kalakalmıştı.

Pozisyonu bozulan bebek hafifçe sızlanıp, annesinin kolunun üzerinden memeye tekrar uzanıp sütünü emmeye devam etti. Herkes işini bırakmış bu suçlarının mucizesini izliyordu. Diğerlerinin şaşkın bakışlarının bir iki kişide harekete geçme isteğini uyandırdığı gören Şéro hayatının tek şansını yakalamışçasına jandarmalara ve diğer silahlı âdemoğullarına aldirmeden bebekten ve ölü annesinden sabit nazarlarını ayırmadan onlara doğru yürüdü. Yaklaştığında ölü olmasına rağmen bebeğinin ilahi rızıkını göğsünde taşıyan kadının cesedine sonra da tek parça mavi elbisesi kandan kahverengi kesilmiş sağ yanağında da kan pıhtıları bulunan bebeğe mucize görenlerin sevinmiş ahval ve hayretiyle bakışlarını gizleme gereği duymadan dakikalarca baktı. Ne yapacağını sonradan anımsamış bir aceleyle bebeği kolundan tutup kucağına aldı ve kimseye bir şey söyleme gereği duymadan kasabaya doğru yürümeye başladı. Geride kalanlar, bu hareketi iş bitince meskenlerine dönebileceklerine yorumladılar ve kaldıkları

yerden devam ettiler.

Şéro geriye bakmıyor tüm günahlarını orda bırakmış, kaçıyordu. Ve biliyordu son günahını bugün işlemişti. Bebek onun için zulmette göz kamaştıran ışığıyla parlayan bir stérkti. Bundan böyle ona 'Stérk' diyeceğini biliyordu. Bu erkek çocuk günahlarından kopuşunun yıldızı, nişanesiydi. Çarpışmalarla, emirlerle, itaatlerle eprimiş kalbi tuhaf, izahı olmayan sonsuz bir sevinçle sarmaş dolaş olmuştu. Bu kopuşu uzun zamandır beklediğini biliyordu. Belki de bunu beklemektir onu sert ve soğuk bir silah yapan.

Ruhunu kirleten rehabetleri, geçmişini, soğuk katı dünyasını attığı her adımda geride bırakıyor, yine atığı her adımda mazisinin lanetlerini çöpe atacak olmanın sessiz ve ifadesiz rahatlığıyla kucagında kendisi için geç kalınmış saf bir geleceği muştuluyordu.

Şéro yürüyordu. İnsafsız suçlamaları ve dedikoduları şimdiden duyuyordu. Bu çocuğu mir konağına götürmeyecekti. Yeterdi bilmem kaç yıllık hizmeti. Her isteklerini koşulsuz yerine getirmişti Doğarken üstüne bulaşmış kanı bile bir türlü temizleyememişti. Günahla doğmuş günahla büyümüş ve günahla yaşlanıyordu. Bir yerde durması

gerektiğini uzun zamandır hissediyordu.

Kasabanın kuzeyine doğru yürüyordu. Eğimi gittikçe artan yollarda patikalardan sapa sapa Kürt mahallelerinden geçiyordu. Akşama kadar Hemaşilerin lideri Süleyman Beg'e baş sunmuş, sonraki hizmetlerinin kabulünü istemişti. Süleyman beg teşkilat-ı mahsusa'nın kirli entrikalarından uzak durmuş ve her türlü vaade kulak tıkamış kendisi gibi dik başlı bir ailenin lideriydi. Küffar ehline ne dil uzatmış ne de silah doğrultmuştu. Hatta rivayetler onun birçok Hay ailesini güvenli yollarla güvenli yerlere ulaştırdığını söyler dururdu uzun zamandır. Beg fazla konuşmadan Şéro ve ailesi için yer göstermişti. Beg'in çerkez karısı da çocuğu almış ruhsal ve bedensel yaralarını sağaltmaya götürmüştü.

Gece Şéro'nun ailesi de korunaklı konağa sessizce getirilmişti. Yeni düşlerle süsleyeceği bu yeni yatağına yattığında boğazına bir taş sıkışmış gibi hissetti. Şéro o gece sadece ağladı. Kırk küsur yılın tüm yılgınlıkları, berdestliği, acıları ve şahid olduğu son manzaralar küçük bir dere oldu yüzünde. Aktı aheste aheste, Şéro gibi ketum bir sessizlikle ve sessizliğe aktı.

Tuzdan Sonra

 Fergun Özelli

tuzdan kurtulduğum gün
kan kardeş oldum acıyla suya

ne yıldız kaydı içimde, ne bulut
anlatılmamış masallar geziyordu ortalıkta

(farlarımı söndürüp düş yolları gözledim)

kimse inanmaz, bu yapışkan ormanda
öylesine kararlıydım ki meyve ağacı olmaya

can havliyle kazdım betonları; "insan kim?" dedim,
"yaralı meseller merhemimi kim rehin aldı çelik
kasalarda?"

ay, açtı gözünü kocaman; sansarlar kaçıştı
elmalar, yapayalnız kurtlarıyla

üzümler, sessiz sabah bedduasıyla
inim inim düştü dallarından

ah! kimse fark etmiyordu denizin büyüdüğünü
güneşin hoyratça sevişip buzları çürüttüğünü
ölümünden korka korka, herkesin ölüm koktuğunu
ah! nasıl da korkunçtu unutamama yorgunluğu

(on sekiz kırk beş vapuruydu, neşeyle gevrek
atıyorduk martılara)

dedim: "gerçek rengini anımsıyor musun
saçlarının?"

(sevgilim, şaşkınca baktı gitgide büyüyen kuşkucu
karanlığıma)

"hayır" dedi gülerek, "yemin ederim unutmuşum"

“Fotoğraf Bilim ve Sanatın vazgeçilmezidir”

Özcan Yaman ile söyleşi

“Özcan Yaman Evrensel gazetesinde fotoğraf ve sanat üzerine denemeler yazıyor. Köşesini aynı zamanda kendisine fotoğraf yollayan kişilerin fotoğraflarıyla süslüyor. Daha da önemlisi onun çalışmalarını birçok yerde görüyoruz. Bir dergi kapağında, afişte veya Grup Yorum’un albüm kapaklarında görürüz. Belki birçoğumuz ona ait fotoğraflar olduğunu bilmeyiz... Her ne olursa olsun onlar Özcan Yaman’ın kalbinden ve gözlerinden bizlere sunulmuştur...”

Güney: Kısaca Özcan Yaman’ı tanıyalım...

Özcan Yaman: 1962 Bafra/Samsun doğumluyum. 1988 MSÜ-GSF Fotoğraf Ana Sanat Dalı mezunuyum.

İstanbul’da yaşıyorum. 2008 yılına kadar Reklam fotoğrafçılığı yaptım.

Yeditepe Üniversitesi GSF. Grafik bölümünde Öğretim Görevlisi olarak Fotoğraf dersleri veriyorum.

Evrensel Gazetesinde “Kadraj” köşesinde sanat ve fotoğraf üzerine yazıyorum.

Kişisel ve karma sergilere katılmaktayım. Redfotoğraf kurucusu ve çalışanıyım. Demokratik Kitle Örgütleri içinde toplumsal muhalefette sanat faaliyetleri sürdürmekteyim.

Güney: Son dönem çalışmalarınızdan kısaca bahsedebilir misin?

Özcan Yaman: Sürekli fotoğraf çalışmaları içindeyim. Redfotoğraf olarak kolektif sergi hazırlığındayız.

Türkiye Yazarlar Sendikası ile 1 Mayıs 2013 kapsamında “sendikalı ol” temasında sergi çalışması yapıyoruz. Buradan da duyurmuş olalım. Bu yıl 1 Mayıs sergimizin amacı; fabrikalarda atölyelerde adaletsizliğin olduğu her yerden direniş fotoğrafları. Grevlerden direnişlerden eylemlerden oluşan bir sergi hazırlayacağız. Bu konuda fotoğraf çeken herkes katılabilir. (redfotograf@gmail.com) ön-

müzdeki günlerde duyurusunu yapacağız.

Kitap/ albüm konusunda istekler var. Ben de biriktirdiklerimi paylaşmak istiyorum. Biraz zaman alacak gibi...

Güney: Fotoğraf çekmeye ne zaman başladınız? Fotoğraf ne zaman sizin için vazgeçilmez oldu? Ya da şöyle diyeyim fotoğraf sizin için vazgeçilmez bir alan mı?

Özcan Yaman: Ortaokul yıllarımdan beri fotoğraf çekiyorum. Fotoğraf benim için vazgeçilmezdir. Kendimi en iyi ifade ettiğim bir alan olmuştur.

Güney: Peki, sizce fotoğraf nedir?

Özcan Yaman: Fotoğraf, duygu ve düşüncelerimi paylaşmaya yarayan bir alandır. Tarihsel biçimlenmenin toplumda bulduğu karşılıktır. Hayatın yansımalarının toplumda kazandığı içeriği belgelemektir.

Güney: Fotoğraf "sanattır" fotoğraf "sanat değildir" tartışmaları içinde siz hangi konumdasınız?

Özcan Yaman: Böyle bir tartışmanın tarafı değilim. Sanat: teknik/zenaatsal olana bir nitelik ve kalite kazandırılmasıdır.

Güney: "teknik/zenaatsal olana bir nitelik ve kalite kazandırılmasıdır" Aslında bu şekilde diyerek de bir taraf tutmuş oluyorsunuz!

Özcan Yaman: Bu anlamda tarafım tabii ki. Ben bugün yeniden ortaya atılan fotoğraf sanattır / değildir tartışmalarından bıktığım için tartışmaların tarafı değilim diyorum. Fotoğraf Bilim ve Sanatın vazgeçilmezidir. Kimi fotoğrafçı "sanat fotoğrafı" yapar, kimi "Fotoğraf sanatı" yapar. Ben fotoğraf sanatından yanayım. Fotoğrafçıyı fotoğraf sanatçısı yapan, fotoğrafın tekniğine yani zenaatsal yanına fikirsel katkı koymakla olur. Bu da hayat görüşü dediğimiz ideolojik birikimle olur. Fotoğrafın teknik estetik yanı biçimsel yanı oluştururken, fikirsel yanı içeriğini oluşturur. Fotoğraf eserinden söz edersek bu biçimsel ve içeriksel yanın yeteri derecede işlenmiş olması gerekir.

Fotoğraf; Ancak bir nitelik kazandırıldığı zaman, onun gerçek anlamda, fotoğraf eseri olması söz konusudur. Nesnel olan fotoğrafın, kendi gerçekliğinden ayrılamayacağı da kesindir. Aksi halde ortaya konulan fotoğrafın kalıcı olması mümkün değildir. Fotoğrafın niteliğinin aranması gereken

yer **tarihsel biçimlenmenin, toplumda kazandığı içeriktedir. Ya da tarih / toplum birliğinin gelişkisindedir.**

Maddi hayatın tezahürüyle oluşan görünüşü, tarihsel sürecinden ayırmadan, toplumda kazandığı içeriği belgelemek fotoğrafın ne olması gerektiğinin yanıtıdır.

Güney: Fotoğrafın diğer sanat dalları ile ilişkisi bağlamında ne düşünüyorsunuz?

Özcan Yaman: Fotoğraf yalnızca sanatın değil, aynı zamanda bilimin de vazgeçilmezidir. Çağdaş sanatların tümü fotoğrafla direkt ya da dolaylı bir etkileşim halindedir. Örneklersek; bilimsel çalışmalar sonucu fotoğraf icat edilmiştir. Fotoğrafın icadı ile başlayan süreç bilimin de vazgeçilmezi olmuştur. Sağlıkta, uzay çalışmalarında ve birçok alanda fotoğraf en önemli araçtır. Bu gün bilimin de ilerlemesi fotoğrafa bağlı hale gelmiştir. Antropoloji, sosyoloji gibi alanlarda aynı şekildedir. Sanat alanında birçok sanat dalının fotoğrafla doğduğunu biliyoruz. Klasik sanatların yanında enstalasyon (yerleştirme), performans, kolaj ve kısaca "Çağdaş sanatlar" denilen sanatların vazgeçilmezi fotoğraftır. Fotoğrafın sanat alanına girmesi (eskiden 7 sanat dalı vardır, 7.si sinemadır denirdi.) sanat kategorilerini yıkmıştır. Şimdilerde Görsel sanatlar, İşitsel sanatlar, Sahne sanatları veya Klasik sanatlar, Çağdaş sanatlar gibi yeni kategoriler oluşturuluyor. Klip diye bir şey ortaya çıktı. Müzikle fotoğrafın/sinemanın karışımı videolar gibi. Birçok ressam fotoğraftan yararlanır oldu. Birçok fotoğrafçı şiirden romandan etkilenerak okuduklarını fotoğrafın diline dökmeye çalışmaları gibi konuyu geliştirebiliriz.

Güney: Fotoğraf çekmenin bu kadar "basit" olduğu günümüz de, fotoğrafın değersizleşti-

ğini düşünüyor musunuz?

Özcan Yaman: Hayır, tam tersine yararlı bile oluyor. Değeri yaratan emektir. Emek verilenle verilmeyen arasındaki fark kendini gösterir. Fotoğraf dediğimizde çokça kullanılan tanım-lama; ışıkla resim çizmek denir. Resim çizilir, fotoğraf yapılır ya da çekilir. Resim diyen kişinin ne anlamda söylediğini anladığımda sorun yoktur. Kibarca fotoğraf mı demek istediniz? Derim. İnsanlar alışkanlıkla kullanıyorlar. Ayrıca fotoğraf literatüründe çokça kullandığımız Pikel kelimesinin de Picture'den türetildiğini unutmayalım. Yani resim noktası anlamına gelir. Sinirlenmeye gerek yoktur. Kültür meselesidir. Eskiye oranla bu sorun nerede ise yok olmuştur. (Fotoğrafın sanat olup olmadığı gibi...)

Güney: Az önce sormadan bu soruyu cevapladınız ama mahsuru yoksa biraz ayrıntılı anlatmanızı isteyeceğim. Fotoğrafçı ya da fotoğraf sanatçısı olayları sadece "iyi ışık, doğru an, iyi açı, doğru renkler vb." bunlar fotoğraf çekmek için yeterli midir?

Özcan Yaman: Tabii ki hayır, bunlar teknik olarak ve biçimsel açıdan olması gerekenler. İçeriği katan bilinçtir. Hayata bakış açısı ve ideoloji olmadan doğru fotoğraf yapılamaz. Tam tersi de geçerlidir. İçeriği iyi ama tekniği zayıf fotoğraflarda bence fotoğraf olmaz.

Güney: Her fotoğraf bir hikaye mi anlatır?

Özcan Yaman: Belki bir şeyler söyler demek daha doğru olabilir. Hikâye anlatabilmesi için biraz önce söylediğim içeriğin katılması gerekir.

Güney: Redfotoğrafı biraz anlatabilir misiniz?

niz? Şuan ki durumu nedir?

Özcan Yaman: Redfotoğraf 1 Mayıs 2008 yılında oluşmuş kolektif bir fotoğraf grubudur. Ortak projeler çerçevesinde toplumsal muhalefette çalışmalar yapar. 1 Mayıslar, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü, Kentsel dönüşüm, Tekel Direnişi vb. konularda çalışır. Tümüyle internet ortamında organize olan bir yapısı vardır. Projelerini gerçekleştirme de Mutlaka Demokratik kitle örgütleriyle işbirliği yapar. Şimdiye kadar DİSK, KESK, ÇHD, TYS, Karşı Sanat gibi, ortak çalışmalar gerçekleştirdik. Şu an yeniden toparlanma evresindeyiz. 1 Mayıs ve barış konularında yeni sergi açmayı düşünüyoruz. Toplumsal sorunların fotoğrafın diliyle yansıtılmasını amaçlıyoruz. Yukarıda son etkinlik hazırlığımız hakkında bilgi vermiştim.

Güney: Yeni dönem çalışmalarınız hakkında, son olarak bahsedebilir misiniz?

Özcan Yaman: Kişisel bir sergi hazırlamaya çalışıyorum. Redfotoğraf'la kolektif sergi hazırlığı sürüyor. Bir de 5 yıldır fotoğraf, sanat ve siyaset üzerine yazıyorum. Eğer fırsat bulabilirsem kitap olarak yayınlama düşüncem var.

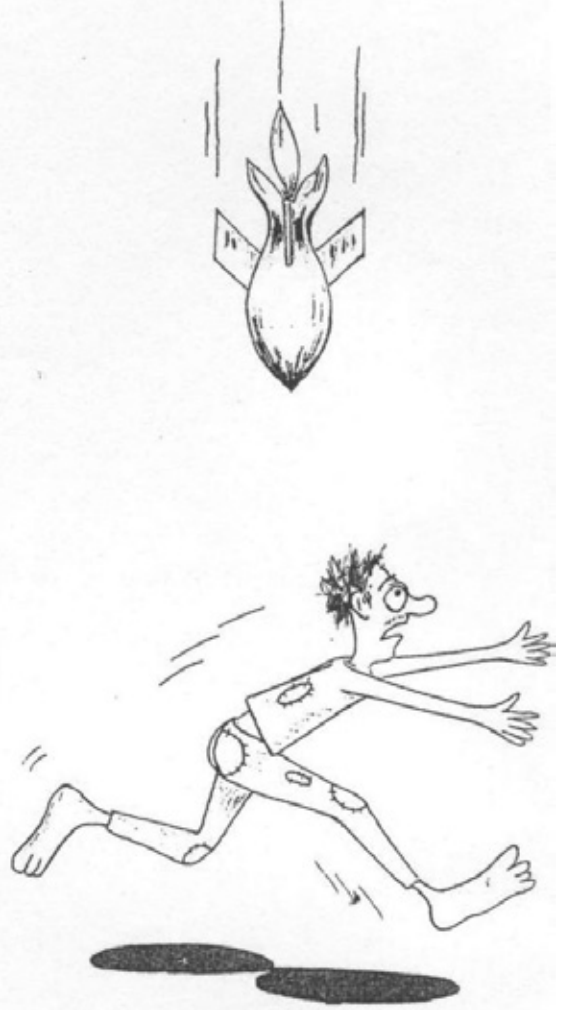
Güney: Güney Dergisi okurlarına söylemek istediğiniz bir şeyler var mı?

Özcan Yaman: Güney dergisi sosyalist gerçekçi sanat anlayışını savunan az sayıdaki dergilerimizden biri. Önemli bir boşluğu doldurmakta. Toplumsal muhalefette sosyalist gerçekçi sanatın önem ve değerini gösteriyor.. Derginin içeriği Fotoğraf meraklısı okuyucuların da teorik olarak beslenmesinde önemli katkılar sunuyor. Gelecek günlerin barış ve kardeşlik dolu günler getirmesini diliyorum.

Güney: Objektifi silah gibi kullanan Özcan Yaman ile fotoğraf üzerine yaptığımız sohbet sona ermişti. Çantamı toparlayıp vedalaşmaya gidiyordum ki fotoğraf atölyesine öğrencileri gelmeye başladı. Kolumdan tutup öğrencilerine dönüp "gel dersimize katıl" dedi. Öğrenciler ile kısa bir tanışmanın ardından derse Özcan Yaman'ın esprisi ile ders başladı.

Özcan Yaman: İşte böyle zorla ders dinletirim!

17.02.2013

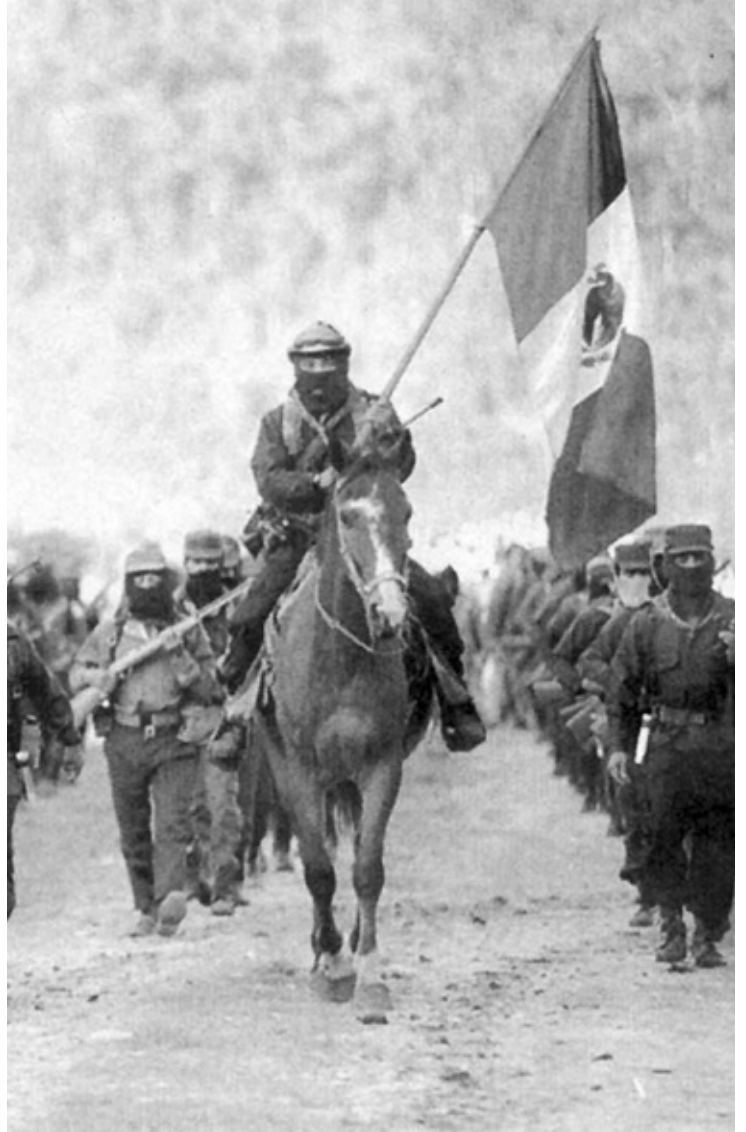

Memed
2012

Karikatür: Memed BOĞATEKİN

VIVA ZAPATA!

 M.Utku Şentürk

Dünya, 20.yüzyılın başlarında Avrupa'nın etkisi ile yeni bürokratik-aydın ve asker sınıfının gerçekleştirdiği devrimlere tanık olmuştu. Çin, Rusya ve İran'da anayasal devrimler ile yeni siyasal dönemleri başlatmıştı.

Aynı tarihlerde Meksika'da bir köylü ayaklanması gerçekleşmiş ve getirdiği yeni rejim diğerlerinden daha çok halka dayalı bir yönetim kurmuştu. Devrimin liderleri ne ABD ve Avrupa'da eğitim görmüş aydınlar ne de halk için halka rağmen özgürlük sloganı ile hareket eden askerlerdi. Devrimin başında olanlar köylüler, modern okullarda okumamışlar, fakat bu okullarda okuyup ta ülkelerini diktatör biçiminde yöneten-

lere özgürlüğün ne demek olduğunu göstermek istemişlerdi.

"Toprak ve Özgürlük-Tierra y Llibertad" şiarı ile isyanın lideri Emiliano Zapata, yaklaşık 10 yıl süren köylü ayaklanmasını yönetmiş, hükümet güçleri ile girdiği savaşı kaybederek söylediği "Diz çökerek yaşamaktansa ölmek yeğdir" sözüne bağlı kalarak 1919'da öldürülmüştü.

1907'de New York borsasının krize girmesi ABD'li yöneticilerin gözünü Meksika'ya dikmelerine neden olmuştu. ABD'lilerin desteğiyle dikta bir yönetim kuran Porfirio Diaz, köylülerin topraklarına el koyarak Amerikan borsasını sübvansane etmeye çalıştı. Bir toprak ağası olan Francisca Modero köylülere topraklarını vereceğini iddia ederek Diaz'a karşı isyanı başlatır. Ellerinden toprakları alınan Zapata ve dört bin arkadaşı isyana katılarak toprakları için savaşırlar. İsyan başarıya ulaşır ve Diaz diktası yıkılır. Modero toprak reformu yapar ama köylülere hak ettiklerinden daha az toprak verir. Zapata, toprakların köylülere ait olduğunu ve topraklara ne ekip ekmeyeceğine köylülerin karar verebileceğini söyleyerek Modero'ya karşı isyanını başlatır. Modero bir askeri darbe ile devrilir ve öldürülür. Yerine geçen Carranza'da köylülere toprak vermek niyetinde değildir. Zapata liderliğinde köylüler tekrar ayaklanır, isyan başarıya ulaşır ve başkent Mexico City, Zapata ve yardımcısı Pancho Villa liderliğindeki köylülerin eline geçer.

Zapata, amaçlarının devleti ortadan kaldırmak olmadığını yalnız köylülere daha fazla hak verilmesini söyleyerek Anayasalcı hükümete ve orduya dokunmaz. General Carranza Zapata'nın bu hatasını affetmez ve ABD'den aldığı destekle ordusunu güçlendirir ve dört yıllık Zapata idaresine son vererek başkenti tekrar ele geçirmeyi başarır. Zapata yenilgiyi kabul etmez ve Güney Meksika'nın kırsal bölgesine çekilir. Köylülerden oluşan yeni bir ordu kurar. Devlet Başkanı Carranza, Zapata'ya tekrar isyan etmemesi karşılığında toprakların köylülere verileceğini söyler. Zapata, Carranza'nın bu teklifini kabul eder, yalnız anayasal bir reform yapılmasını ister ve yeni oluşacak hükümet konseyinin halk temsilcilerinden oluşmasını, hükümet sözünü tutana kadar silahlarını bırakmayacaklarını söyler. Fakat Carranza sözünü yine tutmaz, Zapata hazırladığı Ayala Plan taslağına uymaz ve uzlaşma sağlanması için Albay Guajorda'yı görevlendirir. Fakat Guajordo'nun asıl amacı uzlaşmak değil Zapata'yı öldürmektir. 10 Nisan 1919'da bir köyde Zapata'yı öldürmeyi başarır. 20 Kasım 1910'da Zapata Devrimi, ölümü ile bittiği sanılırken köylüler tekrar isyan eder ve Carranza'nın muhalifi general Obregon'un güçlerine katılırlar. Obregon, köylülerin desteğiyle Carranza idaresini devirir ve köylülere 1 milyon hektar toprak dağıtır. Fakat Obregon bu toprakları yalnız Zapata'nın etkisi olduğu köylülere dağıtır

Kuzeyli köylülere vermez. Köylüler de hiçbir zaman topraklarının gerçek sahibi olamazlar.

Ezilenlerin umudu

Adını, Emiliano Zapata'dan alan Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu (*Ejército Zapatista de Liberación Nacional, EZLN*) Zapata'nın ideolojik mirasçıları ve emperyalizme karşı beş yüz yıldır süren yerli direnişin vârisleri olarak Zapata'nın ölümünden on yıllar sonra ortaya çıkar.

Onları susturma, örtbas etme, marjinalize etme ve dağlardaki hareketi tasfiye etme çabalarına rağmen ve ne yaptıkları hakkında medya bilgisi olmaksızın, Zapatistalar günlük kaynaklarda gerçek bir alternatif yöntem inşa ediyorlar. Onlar, insanlar kararlı olduğunda ve yasaların, kurumların, partilerin, politikacıların, vekillerin ve yolsuz resmi kurumların uzmanlarının müdahalesi olmadan bu ülkenin görevini başka bir yolla yapabileceğinin kanıtıdır.

Onlar Zapata'nın, Pancho Villa'nın, Meksika'nın tüm "ötekilerinin", ezilenlerinin, aşağılananlarının sesi, soluğu, isyanıdır. Ve üstelik sadece Meksika'nın değil verdiği ilhamla dünyanın tüm ezilen sınıflarının ve halklarının da umududur. EZLN tüm ezilenlerin umududur. Viva Zapata, Viva Zapatista...

SYLVIA PLATH ve NİLGÜN MARMARA'NIN RUH ORTAKLIĞI

HÜLYA SOYŞEKERCİ

hsoysekerci@gmail.com

Dünya edebiyatının en önemli kadın şairlerinden Sylvia Plath'ın yaşamı ve sanatı, 'intihar' olgusunu yaşamının eksenine alan pek çok şairin yaşamı gibi daha önceden de ilgimi çekmişti. Geçenlerde bir kütüphanede, yirmi dokuz yaşındayken yaşamına son veren Nilgün Marmara'nın Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'den Ocak 1985'teki mezuniyet tezinin kitaplaşmış haliyle karşılaşınca inanılmaz bir heyecan duydum. Tezin konu başlığı: "Sylvia Plath'ın Şairliğinin İntiharı Bağlamında Analizi" idi.

Sylvia Plath'ın yaşamı ve sanatına yeniden odaklandığım birkaç günden beri, bana tam anlamıyla bir kılavuz kitap oldu bu çalışma. Son derece zeki, sorgulayıcı, eleştirel bir bakış açısıyla yaşamı anlamlandırmaya çalışan, ölüm gerçeğinin bütün ürperticiliğini içimizde derin kırılmalarla duyumsatan iki kadın şair... Kitaptaki yorumlardan çıkarsadığıma göre, Nilgün Marmara henüz gencecik bir

öğrenciyken, bir yandan Sylvia Plath'ın dünyasını irdeliyor bir yandan da kendi içsel çözümlemelerine yöneliyordu. Her iki şairin iç uzamlarında, dizelerden ve yaşamdan süzülüp gelen büyülü bir ruh yoldaşlığını fark ediverdim kitabı bitirdiğimde. Nilgün Marmara'ya göre Plath'ın intiharındaki gizem şuydu: "Kendini yok ederek varlığını ortaya koymak; kendi var oluşunu kanıtlamak."

Sylvia Plath'ın yaşamıyla ilgili en çarpıcı bilgilere ve anekdotlara yine Nilgün Marmara sayesinde ulaştım. Plath'ın yaşamının önemli bir dönemi yakından gözlemleyen, Plath ve eşi Ted Hughes'in yakın dostlarından editör, eleştirmen ve şair A. Alvarez'in İntihar: Kan Dökücü Tanrı adlı kitabı Marmara'nın kaynakçasında başta gelen yapıtlardan. Ayrıca Sylvia Plath'ın ölümünden sonra eşinin yayına hazırladığı günceler de şairi birinci elden tanımak açısından büyük önem taşıyor. A. Alvarez, kitabın girişinde şairin ölmek'le ilgili dizelerine yer

Nilgün Marmara

Sylvia Plath

veriyor:

“Ölmek/ Bir sanattır her şey gibi./Eşsiz bir ustalıkla yapıyorum bu işi. Öyle ustaca ki insana korkunç geliyor. / Öyle ustaca ki gerçeklik duygusu veriyor. /Bu konuda iddialıyım sanırım.”

Bu dizelerde şairin ölüm tutkusu derinden duyumsanıyor ve ölümü bir sanatla eş tutmasındaki patoloji çok yakından seziliyor. Alvarez, kitabında Bakunin'den de bir söz aktarıyor: “Yıkma tutkusu aynı zamanda bir yaratma tutkusudur.” Yeni yaratımlara ulaşabilmek, her türlü form ve biçimin reddedilerek aşılması, hatta yıkılmasıyla mümkün görünüyor bu görüşe göre.

Sylvia Plath, 1932'de Boston'da dünyaya geldi. O, gerçekten mucize çocuklardan biriydi; ilk şiiri sekiz yaşındayken yayımlanmıştı. Wellesley Lisesinde ve Smith Kolejinde pek çok ödüller alan, son derece parlak bir öğrenciydi. Babası, Boston Üniversitesinde; biyoloji profesörüydü ve özellikle kuş, böcek, balık, yabancıları konusunda uluslararası bir otoriteydi. Ne yazık ki Sylvia henüz on yaşındayken babasının ölümüyle sarsıldı. Annesi, iki çocuğunu tek başına yetiştirebilmek için didinip duran, fedakâr bir öğretmendi. Sylvia'nın yaşamı boyunca annesine yazdığı üç yüze yakın mektup, annesiyle diyalogunda sevginin payını kanıtlamaktadır. Hem annesi hem de babası Alman kökenliydi ve Almanca biliyorlardı. İkisi de akademik çevreden gelen aydın insanlar olarak Sylvia'nın dünyasında önemli yer tutuyorlardı. Sylvia için bütün yollar akademisyenliğe doğru gidiyordu. Şiir yarışmalarında en iyi dereceleri alan Sylvia Plath, edebiyattaki başarısını Cambridge Üniversitesinde okumak üzere burs kazanmasıyla perçinledi. Burada İngiliz Edebiyatı üzerine yüksek lisans yaptı. 1953'te “Mademoiselle” dergisinin şiir yarışmasında birincilik ödülünü aldı.

Dışarıdan bakılınca tipik bir başarı öyküsüydü:

Hiçbir şeyin ona yetişmeyeceği bir hızla ve amansızca ilerleyen muhteşem bir sürücü. Ve bu, bir ömür boyu sürebilirdi, ivmeyi durduracak hiçbir şey yoktu ve ona tüm bu yengileri getiren araç, hız ve basınca son derece dayanıklıydı. Ama Sylvia, ilerlediği bu yolda zaten iki büyük sarsıntı geçirmişti. Kolejin son yılında ve “Mademoiselle”'e gidip geldiği sıralar, ruhsal bir bunalım geçirmiş ve ciddi bir intihar girişimi olmuştu. Sonradan bu olay, Sırça Fanus romanının ana izleği olacaktı. Bu olaydan sonra kendisini biraz toparladığında akademik başarı ve ödüllerin kendisi için fazla bir anlam taşımadığını anlayacaktı. Böylece üniversite hayatını bir kenara itmiş oldu...

İngiltere'de yaşamını sürdürürken, 1956'da kendisi gibi yetenekli bir şair olan Ted Hughes'la evlenen Sylvia Plath, 1957'de gittikleri Amerika'da Boston'da Robert Lowell'in verdiği şiir yazımı seminerine katıldığında, bu şairin yazım anlayışından da etkilenerek, daha az kontrollü bir tarzda, biçimde bireysel ve kişisel yaşantılarını özgürce yansıtmaya özel bir önem vermeye başladı. Kısa bir süre sonra akademik yaşamını tamamen bitirdi; şansına ve yeteneğine güvenip bir şair olarak hayatını kazanmaya karar verdi.

A. Alvarez'in yazdığına göre: “Ted ve Sylvia, Regent Hayvanat Bahçesine fazla uzak olmayan küçük bir evde yaşıyorlardı. Pencereleri ıssız bir meydana bakıyordu: Bakımsızlıktan vahşi bir görünüm alan bahçeyi çepeçevre saran, boyası dökülmüş evler vardı... Onların oturduğu meydana el atılmamıştı. Kirli, bakımsız ve çocuklar yüzünden karma karıştı... Dar bir ara ve bir bisikletten sonraki kirli merdivenlerin bir kat üstü Hughes'ların eviydi. Öyle ufaktı ki her şey üst üste yığılmış gibiydi. Salona zor girebilirdiniz, öylesine dar ve sıkıştı ki, mantonuzu zorlukla çıkarabilirdiniz. Mutfak tek kişi için yapılmıştı sanki; uzunluğu ancak kollarınızı açacak kadardı. Oturma odasında resimler ve kitaplardan iki duvar arasında büzülerek otururdunuz... Fakat renkler coşkulu, eşyalar sevimliydi ve her tarafa onların soluğu sinmişti. Daktilo, pencereye yakın küçük bir masanın üstünde duruyordu, biri bebekle uğraşırken, diğeri şiire taşınyordu. Odayı bebeğin beşiğine bırakmak için geceleri daktiloyu oradan alıyorlardı... Bu, Ted'in zamanıydı; küçümsenmeyecek bir şöhretin eşliğindeydi. İlk kitabı büyük başarı kazanmış, Birleşik Devletler'de tüm ödüllerini almıştı... İngiliz şiirinin tekdüzeliğinde güçlü ve

inkâr edilemez bir soluk doğmuştu... O günlerde Sylvia ortadan silinmişti sanki; şiir genç anne ve ev kadını için mola veriyordu. Uzun ince bir vücudu, pek güzel olmayan ama tetikte bekleyen, duygulu, uzunca bir yüzü, kıvrak dudakları ve güzel kahverengi gözleri vardı. Kestane rengi saçları tepesinde toplanmıştı. Üstüne bir kot ve basit tişörtler giyen kıpır kıpır bir Amerikalıydı. Yemek reklamındaki genç kadın gibi becerikli, kusursuz, pırl pırl, dost canlısı ve henüz oldukça mesafeli." (s.15-16)

Evliliğinin 'sırça fanusu' içinde yaşayan Sylvia Plath bir yandan şiirlerini yayımlamaya ve kitaplaştırmaya gayret eder. A.Alvarez'in anlattığına göre, Amerika'dayken "Observer", incelemesi için Sylvia'nın ilk şiir kitabını gönderir ona. Eleştirmen, bu kitaptaki şiirlerin, Sylvia'nın kendisinde bıraktığı izlenimlere uygun olduğundan söz eder; ciddi, yetenekli, temkinli ve hâlâ kocasının etkisi altında olan şiirler. Sylvia'nın kendi üslubunu aradığını, ama yönetsel yaratıcılığının mükemmel olduğunu belirten A. Alvarez, bunu izleyen ikinci kitabı Colossus'un şair olarak Sylvia'nın kişiliğini tam anlamıyla sergileyen bir kitap olduğunu dile getirir. Kitap için, "Bir avuç dolusu güzel şiirden oluşur ama en önemlisi, Sylvia'nın dili işlerken eriştiği yoğunluk ve kusursuzluk, ortaya koyduğu mükemmel yaratıcılıktır," der.

Daha sonra bir oğlu olur Sylvia'nın. Ancak aradığı dinginliği evliliğinde bulamaz; çünkü ne kadar uyumlu bir çift gibi görünseler de evlilikleri bir noktada yarılmaya uğramış, araya derin ve aşılmaz bir uçurum girmiştir. Ted, Sylvia'yı terk eder bir gün; ayrı ayrı evlerde oturmaya başlarlar. Bir zamanlar babası gibi putlaştırdığı, onun beğenisi ve önerileriyle kendi şiirini geliştirdiği, dizelerini paylaştığı Ted Hughes yoktur yaşamında artık. A. Alvarez, bu ayrılığı çok etkili bir biçimde yorumlar: Sorunlar farklılıklarda değil, katlanılmaz benzerliklerdedir. Gerçekten, özgün, tutkulu, bütün bütüne şiirle dolu ve üretken iki şair, evlilikle bir araya gelince, birinin yazdığı şiir, ötekinde onun kendi kafatasından kazınıp çıkarıldığı izlenimini uyandırıyor büyük olasılıkla.

Sylvia Plath'taki intihar saplantısı yaşamı boyunca yakasını bırakmaz. İlk girişiminden on yıl sonra, araba kazası süsü verdiği bir intihar girişimi daha vardır. Sylvia soğukkanlılıkla arabasını yoldan çıkardığını ve o an içtenlikle ölümü istediğini anlatır aile dostu Alvarez'e. Her on yılda bir uğradığı ve alay

ettiği bir kıyıdır ölüm: "Bak gene yaptım işte/ Her on yılda bir/Nasılca buluyorum yolunu/ Yalnızca otuzundayım/Ve kedi gibi dokuz canlı," İntihar oyununun üçüncü perdesi ne yazık ki ölüme kavuşturacaktır şairi; o hem alaysadığı hem de tutkuyla istediği ölüme. Babasının erkenden ölümü; dünyayı ve onu bırakıp gitmesi Sylvia Plath'ta öylesine derin bir ruhsal travma yaratmıştır ki, şair için ölüm, her on yılda ödenmesi gereken bir borç gibidir.

Bu büyüsel bir yoldu adeta; biricik babaya kavuşma düşüyle ilişkili tutkulu bir etkinlikti, hem sevgi içeriyordu hem de karanlık bir nefret ve öfke vardı bu girişimin derin labirentlerinde. İçsel korkuları da "üstünde durmaya çalıştığı vahşi kısrak veya uçuruma sürmek istediği araba gibi elle tutulur ve somuttu." Otuz yaşında da tıpkı on yıl öncesindeki gibi korunmasız, terk edilmiş, yaralanmış ve öfkeli. İçindeki acı ve öfke şiirler halinde taşar ruhundan. Şiirlerinde hiç bırakmadığı bir yöntem de, onları her zaman yüksek sesle okumasıydı. Bu yolla şiirin ses örüntüsünde kusursuzluğa, melodi ve ritme ulaşmaya çalışıyordu. Nasıl ki çocuklar sevgisine muhtaçsa, şiir de sesine muhtaçtı ona göre.

Bu zorlu döneminde Plath, giderek yıkıcı öğelere daha çok yer vermeye ve şiirini bu şiddetten beslemeye başladı; yıkma tutkusunun yaratma tutkusuyla özdeş olduğunu seziyordu sanki: "Kan kesilen jettir şiir,/Durdurmanın yolu yok./Verdin elime iki çocuk, iki gül" Gerçekten de dur durak bilmeyen bir şiir tutkusu ve şiddetli bir öfkeyle yazıyor; günlük yaşamın bütün öğelerini, yaşantısal şiddetten beslenen her türlü ayrıntıyı şiirine taşıyor, bir büyücü gibi ölümü kutsuyordu: "Uydurmuyorum./ Kuru çiçek yapar,/ Şebnem yıldız,/ Ölü çan, / Ölü çan. Birileri için çalınan." "Baba" adı şiirine yazdığı önsözde hayal ürünü bir alegoriden bahseder. Şiirin anlatıcısının Nazi bir babayla Yahudi bir annenin kavgasını dile getirdiğinden söz eder. Ama belki de şeytanın egemenliğindeki bir kadın gibi ölü babasının kendi içinde yaşadığı hayalidir bu. Şeytanın hükmettiği bu kadına vampir adını veren şairin, bu hayalden kurtulması ancak ve ancak lambadaki dev gibi onu salıvermesiyle mümkün olacaktır. Bu salıverme işlemi şiirleri aracılığıyla gerçekleşir. Şiirleri, ölümü Sylvia'da cisimleştirirken, bir yandan da diyalektik bir bakışla, bunu yoğun bir yaşamsallık ve yaratıcılık biçiminde ortaya koyar. Ölümü yazdıkça yaşaması için gerekli olan her şeye kavuşur gibidir şair. Bu anlamda, Sylvia Plath, felaketi sanata

dönüştürmedeki olağanüstü yetenek ve cesareti ile az bulunur bir şairdir

Bir yazarı doğrudan tanımak için- varsa- günlüklerini okumak bence çok önemli. Çünkü günlükler, yazarın kendi içselliğini hiçbir baskı ve sansür uygulamadan, doğrudan ortaya koyabildiği iç dünyasını olabildiğince sergileyebildiği yazılardır. Günlükler, başkalarının okuyacağı dikkate alınmadan yazılır çoğu kez. Yazar bilinçaltı derinliklerinden süzülüp gelen bir oto-sansür de uygulamamışsa günlükler tam anlamıyla yazarın aynası olan yapıtlardır. Oto-sansür de sonuçta yazarı ele verir bir anlamda. Bu bağlamda Sylvia Plath'ın Günlükleri önemli. 3 Kasım 1952 tarihli günlüğünden bir bölüm:

"Korkuyorum. Katı değilim, içim boş. Gözlerimin ardında uyuşmuş, felç olmuş bir mağara, bir cehennem kuyusu, alaycı bir hiçlik duyumsuyorum. Hiç düşünmedim. Hiç yazmadım, hiç acı çekmedim. Canıma kıymak istiyorum, sorumluluktan kaçmak, aşağılık bir yaratık gibi sürüne sürüne dölyatağına dönmek istiyorum. Kim olduğumu, nereye gittiğimi bilmiyorum. Bu korkunç soruları yanıtlayacak olan benim. Özgürlükten soyluca kaçışı özlüyorum. Gücsüz, yorgun, sağlıklı, etkin bir zekâ ile istemi gerektiren güçlü, yapıcı insancıl inançtan tiksinerak kaçıyorum."

Yaşadığı bunalımı çok etkili bir anlatımla dile getiriyor Sylvia Plath. "Ana rahmine dönüş" isteği, doğum-ölüm döngüselliğini içeren, 'ölüm'ün de simgesi olan çok önemli bir psikanalitik kavram.

1963 yılında ölümle üçüncü randevusu çok acıydı... Sabah altı sıralarında çocukların odasına çıktı Sylvia. Masaya bir tabak ekmek, tereyağı ve iki süt biberonu koydu. Sonra mutfağa geri döndü. Kapıyı ve pencereleri kalın bezlerle iyice kapattı, havagazı fırını açtı, başını fırının içine uzattı ve gaz düğmesini çevirdi! Nilgün Marmara bu inanılmaz trajediyi açıklarken, onun Sırça Fanus'ta dile getirdiği şu cümleyi alıntılıyor önce:"Günün birinde üniversitede, Avrupa'da, bir yerlerde, herhangi bir yerde... sırça fanusun boşucu çarpıtmalarıyla birlikte üstüme tekrar inip inmeyeceğini nerden bilebilirdim ki?..." ve sonra şöyle yorumluyor Nilgün Marmara: "Sırça fanusun en son kez bir gaz ocağı şeklinde inmesi ve Plath'ın intiharının, benzer bir soruyu bir kez daha sorması olasılığını ortadan kaldırmaması ne acıdır."

Nilgün Marmara'ya göre, şairin "Babacığım", "40 Derece Ateş", "Leydi Lazarus" gibi şiirleri Plath'ın iç-

sel özel dünyasının öğeleriyle, toplumsal olayları, toplama kamplarını, Hiroşima'nın bombalanışını son derece özgün bir atmosferde, kendi acılarını evrensel-toplumsal acılarla buluşturup kaynaştırmasındaki başarısı olarak yorumlanabilir. Bu arada Plath'a göre erkekler, babası, kocası, faşist ordular gibidirler ve ne yazık ki "Her kadın faşistlere tapar, /Suratına inen çizmeye, senin gibi/ Bir hayvanın hayvanca, hayvanca/ kalbine." İkili ilişkilerdeki faşizmi ve terörü en sivri diliyle yansıtır Plath. "Leydi Lazarus" şiirinde reenkarnasyonla erkekleri yiyen bir cadı olur: "Küllerin arasından / Kırmızı saçıyla yükseliyorum/ Ve erkekleri hava gibi yiyorum." Elbette, bilinçaltı bir itkiyle kendisini ölüm ya da ayrılık biçiminde terk eden, yalnız bırakan baba ve koca imgeleriyle hesaplaşır asıl olarak.

Nilgün Marmara, o çarpıcı anlatımıyla 'ölüm' ve 'Plath' hakkında şunları yazıyor:

"Ölüm, Sisypus'un kayasıdır. Onun mahvoluşu, cezalandırılışı, onu yaşadığı için acı çekmeye zorlayan absürd bir eyleme dönüşür. Plath'ın kayası muazzam bir hayal gücünün yanı sıra mutfağıdır, anne ve eş olmanın sorumluluklarıdır. Ama ona kendi ölümünü dayatan odadan çıkıp kapıyı kapar... Ölüm hakkında yazdıkça hayal dünyası giderek güçlendi ve bereketli bir hale geldi. Böylece, yaşamak için her türlü sebebi oldu der Alvarez. Her türlü sebebi oldu'nun yerine, hiçbir sebebi olmadı'yı koyabiliriz, çünkü Plath bunu bizzat yapmıştır. Her şeyin yerine hiçbir şeyi koymuştur. Ona göre stimülasyon iki uçlu bir değnekti; bir ucu yaşama, diğer ucuyorsa ölüme dönük. O, 'rien' (hiçlik) ucunu seçti." (s. 29)

Ve ne yazık ki bir gün geldi, Nilgün Marmara da ölüme dönük olan ucu; hiçliği tercih etti. O da varoluşunu bu yolla daha anlamlı kılacağını düşündü belki de.

Nilgün Marmara, Sylvia Plath'ın intiharının nedenlerini irdelerken, kendi içinde meşum bir tohum gibi bilinci ya da bilinçaltı kaynaklarıyla büyüttüğü intihar eğilimini sezdiriyor sanki: "Plath'ın narin, incinebilir ruhani varlığı ve her şeyin sürekli kirlenişinin iç karartıcı bir şekilde farkında oluşu, onu ölüme sürüklemiştir. Kadınların toplumsal bir hastalığın sonucu olan perişanlığının kurbanı olmuştur. Karmaşık düşünce yapısının yol açtığı gerilimin niteliği çözümsüzlük doğururken, yaşamının gerilimi sonsuza akar. Bu farklılık ölümün seçilmesinde, zihnin karmaşıklığının kurgusal bir temelde

yaşamın sonsuzluğunda birleştirilmesinde ve saf insanlıkla felaketimsi bir ölümlülüğe ulaşmak yolunda şiirler yaratılmasında sentezlenir... Plath'ın varoluşu, zalimliği doğal olarak kendisini yabancılaşmaya itecek olan şikâyetçi zihni tarafından beslenen bir yalnızlık peçesiyle örtülür. İstirap içinde yaşar ve kaçamak kederini kavramayı başarır. Şiirlerini köşkünün tamiratı sırasında konan tuğlalar, intiharınıysa tam bir başarısızlık olan bu evin tamamen yıkılması olarak görebiliriz... Alvarez'e ve bize göre hayatla ölümün, doğmanın ve kendini öldürmenin derin anlamını aramak, geçerli sınıflandırmalardan arınmış ve varoluşu hem mikrokozmosla, hem de makrokozmosla olan bağlarıyla birlikte içtenlikle anlamaya çalışan kişilerin işi olmalıdır.(s.24-25)

Sylvia Plath dünyadan, yaşamdan kopup gittiğinde Nilgün Marmara henüz beş yaşında bir çocuktur. Yaşam olayları, okudukları ve araştırdıkları Marmara'yı öyle bir noktaya getirdi ki bu durum, Plath ile arasında bir ruh ortaklığı yarattı. Plath'ın şiir dizelerinin izini süren, yaşamındaki açmazları çözümlenmeye ve anlamaya çalışan genç bir üniversiteli olarak, kendi düşünce ve düşlem dünyasına

çok yakın bulduğunu düşündüğüm bu şairle ilgili tez araştırmasına yöneldi. Tarihi göz önüne alınırsa (1985) bu araştırmanın, oldukça ileri aşamada, derinlikli, nitelikli ve özlü bir akademik mezuniyet çalışması olduğu da kuşku götürmüyor.

Nilgün Marmara'nın, Sylvia Plath'ın öldüğü yaşta çok yakın bir yaşta (29) yaşamına son vermesi, insanın içini ürperten acı bir gerçek... Paralel yaşamlar... Varoluşun sancıları... Kadın olmanın çelişkili süreçleri... Normalin üstünde iki zekâ... İnanılmaz derecede yaratıcı iki insan... Akademik başarılı iki kadın... Duyarlı iki kadın şair... Sıra dışı iki karakter... İki üstün yetenek... Kadınları hapseden, boğan toplumsal 'sırça fanus'u kırmaya çalışan iki ruh yoldaşı: Nilgün Marmara ve Sylvia Plath... Bence 'iki mucize kadın' onlar... İnsanlığın ufkundan bir şimşek hızıyla geçip 'yazgı' olarak kabullenilen birçok saçmalığı sorgulayıp reddederlerken, o kısacık süren yıldız geçişlerinde, dünya üzerinde inanılmaz bir aydınlanma anı yarattıkları için, her zaman bizlerde ve insanlığın belleğinde yaşamlarını sürdürüyorlar...

aklında kalsın su sesi

 Hüseyin Şahin

adını bilmedikleri bu daralmanın
içime konuk ettiği bu yaşlı şehri
nedensiz terk ettiğim gün
kalbim,dedim
bana başka bir uzaklık sunma
hatırda tutulmuş bir kapı vardır nasılsa
tükettiğimiz ömrün dalgın uğultusuyla
birden bire yüz sürdüğümüz
alnımızda bir ölünün hürmeti
cebimizde kanamış bir diken
her şeyi biliyorsun işte
esmer bir çocuğun çırpındığı denizden geçen
sürekli uzaklaşan gecenin yarısınıym
her koşulda acılarımızı korumak gerek
nereye gidersen hep aklında kalsın su sesi

bir kuşun öyküsünü anlatan insan
döner yeniden evine
suyun yalnızlığı herkesin yalnızlığı kalır
söz alıp verir birine hayat
yazdan döndürülmüş yapraksındır artık
kime doğru yürür bu daralmış gövde
kırıldım,gövdem yalandır haritasında zamanın
kurduğu yerde bitirecek şarkısını ırmaklar
kentler ardında kalacak bir karıncanın
ve üçüncü kişi bilmeyecek
bölüşürken durduğunu kalbimin
neye yarar herkes acısıyla aynı
hangi köz aşk sanmadan savurdu külünü
ömrümü uzadı sözcükler içinde tek harfin
sen bilmesen de bu aşka pervane oldum

Bir Aşkı, Bir Şiiri Hissetmek ve Anlamak

Elsa'nın Gözleri: Luis Aragon

İnceleme: Vildan Sevil
Fransızca'dan Türkçe'ye Çeviren: Hulki Can Duru

"Tarih acımasız adımlarla, kıran kırana yürüdü geldi bugünlere. Her çağın soluğunu, bilgisini, "Çağımdan ben de sorumluyum" diyen düşünürler, sanatçılar ulaştırdı bize. Yaşadıkları çağda insana dair ne varsa, kendi özlerinde duyumsadılar, içselleştirdiler, akılları ve yürekleriyle yoğurdular. Ve işte aşklarını da böyle yaşadılar ve böyle büyük, böyle derin, böyle sınır tanımaz, böyle mutlulukla dolu ve böyle tastamam insanca oldu aşkları."

Vildan Sevil

"Sana büyük bir sır söyleyeceğim: Zaman sensin!" Aragon

AŞK şiirlerinin tanrıçası, primadonnası Elsa'nın Gözleri'nin tamamını, Fransızca'dan çevirerek dilimize ikinci kez kazandıran Hulki Can Duru oldu.

Çeviriler arasındaki farkların, biz okurlar açısından yarattığı açmazlar vardır. Her çeviri, şiirin yorumlanması ve çözümlenmesinde duyumsama ve kavrama açısından farklılıklar yaratır.

Şiiri kendi dilinden okuyamayan okurlar için çevirmen, şair ile okur arasında, şairin ruhunu konuşuran, sesini yansıtan medyumlar gibidir. Bu son çeviride, hem Aragon'un hem de Elsa'nın ru-

huyla, sesiyle benim iç sesim ve ruhum sanki daha bir yaklaştı, daha bir kaynaştı, aşkın ırmaklar oluştu ve bu tümleşmenin, algının oluşumunu okurla paylaşmak isteği doğdu.

SANATSAL YARATI (YAPIT) ve ZAMAN

Bir sanat yaratısını/yapıtını anlamak, kavramak, onun yaratıldığı zamanı anlamayı gerektirir. Her sanat yaratısı, ortaya çıktığı zamanın izlerini taşır.

Sanatçıları etkileyen sanat akımları, düşünürleri var eden felsefi akımlar, hepsi yaşanan toplumsal sürecin ürünüdür. Onlar kendilerinden önceki oluşumların izlerini taşırlarken, kendi zamanlarının ruhunu yansıtır, damgasını vururlar ve kendilerinden sonra doğacaklara gebedirler. Genellikle kendilerini yaratan bir önceki başat akıma tepkiyi içerirler.

DADACILIK (Dadaizm), Birinci Dünya/Paylaşım Savaşının getirdiği yıkıma, ölümlere, kıyıma, acılara tepki olarak doğar. İnsanlığa dayatılan böyle bir hayatın anlamsızlığı sorgulanır.

Dadacılık, doğaya, sanatta kural tanımazlığa yönelir, estetik kaygısını, bütün burjuva değerlerini reddeder. İnsanlığın başına bu belaları açan aklın karşısında "SAÇMA" yüceltilir. Çünkü, SAÇMA; evrenin, doğanın işleyişine yakındır. İnsan akli ancak kötülükleri üretmektedir. Bu nedenle felsefi bağlamda HİÇÇİLİĞİ (Nihilizm) içerir. Akıma adını veren DADA sözcüğünün bile anlamı yoktur. Sözlüğü açıp

rastgele bulunan bu sözcük, akımın adı olur. LOUIS ARAGON'un sanat yaşamı işte bu akımın içinde başlar.

1922 yılına gelindiğinde, Dadacılık ve "SAÇMA" ömrünü tamamlamakta, sanatçılar artık GERÇEKÜSTÜCÜLÜĞE (Sürrealizm) yönelmektedir. Sigmund Freud'un psikiyatride geliştirdiği kuram ilgi görmeye başlar. Freud'un, ruhsal yapıyı, id/ego/süperego temelinde yapılandırması, düşler ve serbest çağrışım yoluyla bilinçdışını keşfetmesi, insan davranışlarında id ve libidonun belirleyici rolünü psikanalize ortaya çıkarması yepyeni bir gelişmedir.

Bunun sonucunda sanatçılar, sanatın her dalında bilinçdışını, bilinç akışını kurcalamaya yöneldiler. Maskeli insan yerine, bilinçdışında sınır tanımadan dolaşan insanı ortaya çıkarmaya çalıştılar. Orada; akıl, etik, erdem gibi kavramlar ve çeşitli kurallarla kuşatılmış insan yerine, güdülerinin itimiyle dağılmış, sınır tanımaz bir acayip özgür insanı gördüler, şaşırdılar. Salvador Dalí'nin ve Picasso'nun resimlerini anımsayalım.

Sanatta GERÇEKÜSTÜCÜLÜK, bilinçdışında kendi krallığını kurmuş olan, bu ele avuca sığmaz, sınır tanımaz insanın sesi olmak istedi.

1928 yılında ise resimde, edebiyatta, müzikte egemenlik sürdüren bu akım, sarsılmaya başladı. Çünkü Birinci Dünya/Paylaşım Savaşının yaralarını sarmaya fırsat bulamadan, başka bir tehlikenin, faşizmin ayak sesleri duyulmaya başlandı.

Savaşın nasıl bir ölüm, kıyım ve sömürü aracı olduğunu çok yakında deneyimlemiş, kavramış olan sanatçılar, düşünürler, Sovyet Devriminin de etkisiyle savaş ve sömürüye karşı çıktılar. Ezilenden yana saf tutup özgürlük ve eşitlik arayışına yöneldiler. Çünkü onlar, bilinçdışında darmadağın, çırılçıplak koşturan insanla uğraşırken büyük tekeller/ büyük sermaye, militarist güçler ve onların uydusu hükümetler, dünyayı yeniden paylaşmanın hazırlıklarını yapıyorlardı. Düşünen kafa, duyarlı yürek, buna nasıl göz yumardı?

1928 yılında, Louis Aragon, gerçeküstücülük denizinde kulaç atarken, Sovyet Devriminin ateşinden kopup gelen, devrimin büyük şairi Mayakovski'yi tanıyıp, ona duyduğu karşılıksız aşkın yıkımını gururlu bir gizemle taşıyan Elsa Triolet ile karşılaşır. Elsa, kendisi yerine, evli kardeşi Lili Brik'e aşık olan Mayakovski'ye duyduğu aşkı, bir Fransız subayla evlenerek unutmaya çalışsa da bu evlilik yürümez, iki yıl sonra ayrılır. Artık duldur, aşka öfkeli, erkeklere güvensizdir. Bu koşullarda gerçekleşen tanışmada, Aragon derhal aşka düşse de Elsa için duyguların aynı olduğu su götürür doğrusu.

1939'da evlenirler. 1928'de başlayan bu birliktelik, 1970'te Elsa'nın ölümüne kadar sürecektir. Birlikte Fransız Komünist Partisi'nin ön saflarında yer aldılar. Fransa Direniş Hareketinin örgütlenmesinde de en öndedir Elsa-Aragon çifti.

Bu birliktelik boyunca Elsa hep Aragon'un esin kaynağıdır. Aragon'un akli ve yüreği, zamanının tehlikeleri, acıları, özelemleri, umutları, umutsuzlukları, yıkımlarıyla kavrulur ve özlediği dünyaya kavuşmak için savaşım verirken, Elsa da, bütün bunları hisseden, yaşayan, savaşan, mavinin her tonuna boyanan gözlerinde içselleştirip taşıyan bir figürdür Aragon'un şiirinde. Elsa, şairle bütünleşmiş, ulaşılan olmuştur ama yine de ulaşılmayan arzusunun gizemli simgesidir hep.

Elsa'nın Gözleri'nde, şairin büyük entelektüel birikimini, şairin ve şiirin ruhuyla oluşturduğu imgeler dünyası içinde, insanlığın dertleriyle aşkı nasıl yoğurduğunu birlikte gözlemeye çalışalım.

Şimdi, akıl akıla, yürek yüreğe verip AŞK ŞİİRLERİNİN ANATANRIÇASI Elsa'nın Gözleri'ne birlikte eğilelim, bakalım neler göreceğiz, neler hissedeceğiz?...

Elsa'nın Gözleri

Senin gözlerin öyle derindir ki içmek için eğildim an

Tüm güneşlerin aynanda bakışmaya koşturduğunu

Tüm umutsuzların ölmek için oraya daldığını gördüm

Gözlerin o kadar derindir ki orada kaybolur belleğim

Kuşların gölgesinde çalkantılı okyanustur onlar Derken birden güzel hava yükselir ve değişir gözlerin

Meleklerin önlüğünde bulutları yontar yaz Buğdaylar üstünde bile gök asla böyle mavi olamaz

Rüzgarlar boşuna kovalar gök mavisinin elemelerini

Bir gözyaşı parladığında mavilikten çok daha aydınlanır

Yağmur sonrası kıskançlıkla çatlatır gözlerin gökyüzünü

Kırıldığına bile cam asla böyle mavi olamaz

Yedi Acıların Anası ey ıslak ışık

Yedi keskin kılıç deldiler renkler prizmasını

Ağlayışlar arasında biten gün çok daha dokunaklı Siyahla açılan iris yas tutmaktan çok daha maviş

Gözlerin çifte çentik atar mutsuzluk anında

Ki oradan tansığı oluşur Kralların

Üçü de yürekleri çarparak gördüklerinde

Mandırada asılı duran mantosunu Meryemin

Tek bir ağız yeter sözcüklerin Mayıs ayında

Tüm şarkılar ve tüm ahlar vahlar için

Milyonlarca burç için tek bir gök kubbeden çok çok az

Onlara gözlerin ve onların ikizler burcu sırları gerek

Güzel imgelerce çevrelenmiş çocuk

Kendininkileri iri açar ölçüsüzce

Kocaman gözlerle bana bakınca bilmem yalan mı söylersin

Denebilir ki sağanak yağışta yaban çiçekleri açmakta

Yıldırımlar mı saklanır gözlerinin lavantasında

Ki orada böcekler zorlu aşklarını uğratar bozguna

Kayan yıldızların ağına yakalandım ben

Ağustos ortasında açık denizde ölen bir gemici gibi

Ben o radyumu doğal uranyumdan çıkardım
Ve parmaklarımı yaktım o yasak ateşte
Ey yüz kere bulunup yeniden yiten cennet
Benim Peru'm, benim Golconde'um, Hint
Adaları'mdır gözlerin

Güzel bir akşam üstü kırılmaya başladığında
evren

Kurtulan yolcuların tutuşturduğu kayalıklarda
Görüydüm ben denizin üstünde parlayan
Gözlerini Elsa'nın gözlerini Elsa'nın gözlerini
Elsa'nın

Louis Aragon

Çeviren: Hulki Can Duru

ELSA'NIN GÖZLERİ 'nde YOLCULUK

"I. Senin gözlerin öyle derindir ki içmek için eğildiğim an

Tüm güneşlerin aynanda bakışmaya
koşturduğunu

Tüm umutsuzların ölmek için oraya daldığını
gördüm

Gözlerin o kadar derindir ki orada kaybolur bel-
leğim "

Su... Yaşamın kaynağı... Aragon, susuzluğunu
gidermek, yaşamak için yaşamın kaynağına eğilir.
Önce suyun derinliği, sonra da gördükleri Aragon'u
şaşkına çevirir. Karşısında masmavi, kocaman, derin
bir ayna vardır. Tüm evreni yansıtan bir ayna.

Evrendeki güneşler bile şaşkın şaşkın birbirine
bakıp "Nedir bu, nedir bu?" diye sorarlarken gö-
rüntüleri o aynaya yansır. Koşturup bir de orada ba-
kışmak isterler. Oradaki, başka bir evren mi, yoksa
içinde yaşadıkları evren midir? Gözler; yaşamın
ikinci kaynağı güneşi/güneşleri de çeker derinli-
ğine. Sanki gözler evren, evren gözlerle özdeştir.
Öylesine sıcak, ısıtıcı ve yakıcıdır onlar.

1942. Kan, ateş, barutla kavru lan karmakarışık
dünya, yaşam sevincini, umutlarını acılarda tüket-
miş insanlarla doludur. Ölümü tek kurtuluş olarak
gören bu umutsuz insanlar, ölmek için o derin su-
lara atarlar kendilerini.

O mavi gözler; içilince hayat veren durgun bir
sudur, tüm evreni içine çeken kocaman bir aynadır,
acıların tükettiği insanları ölüme çeken bir derinlik-
tir. İşte bunları gören şairin, tüm yaşanmışlıklarını,
deneyimini, bilgisini taşıyan BELLEĞİ, o derinlik ve

içselleştirdiği çeşitlilik karşısında şaşkınlıktan yok
olur, yitip gider.

Dörtlükte kullanılan dil, ses benzeşmeleri, eylem-
lerdeki çatı, zaman özellikleri, mecazlar, eğretiler-
meler yoluyla her nen kişilik kazanıyor, deviniyor
ŞİİRDE. Tüm bunlar, bizi, yirmi yedi sözcüğe sığdırı-
lan bir dünyaya çekiyor. Aragon'un ozan soluğunu,
şair işçiliğini, çevirmen ozanımız, medyum sesiyle
üflüyor, yansıtıyor bize.

Şiirin içine daldıkça, şiirsel anlatım, anatemayı
besleyen nice temacık yardımıyla, her dörtlükte
başka bir büyü'nün gizemine çekiyor.

"II. Kuşların gölgesinde çalkantılı okyanustur
onlar

Derken birden güzel havalar yükselir ve değişir
gözlerin

Meleklerin önlüğünde bulutları yontar yaz
Buğdaylar üstünde bile gök asla böyle mavi
olamaz"

Gözkapakları/kuşların gövdesi, kuşların kanatları
ise kirpiklerdir. Bunların gölgesindeki mavi gözler,
kuşlar kanat çırpıkça daha da büyür, çalkantılı, kor-
kutucu, hırçın bir okyanusa dönüşür. O okyanus,
kendisine öylece, ürkek bir ilgiyle ama aşkla ba-
kan birini farketmiş olmalı ki, birdenbire o evrende
hava değişir, güzelleşir, yumuşar, durulur. Belki ar-
tık bakışmaktan yorulmuş, şaşkınlıklarını gidermiş
güneşler, asıl işlevlerine dönüp ortalığı ısıtmaya
başlamışlardır.

"Meleklerin önlüğünde bulutları yontar yaz"...di-
yor Aragon. Melekler, önlüklerini açıp yaza yardım
ederler. Yaz, sıcaklığını yeryüzüne yollarken, engel
olan kara bulutları, meleklerin önlüğünün içine yol-
luyor ki aşağıya saçılıp kendi parlaklığını bozmasın-
lar. Bu yansımayla en güzel, en pürüzsüz yaz mavi-
sine dönüşür gözler. "Buğdaylar üstünde bile gök
asla böyle mavi olamaz."

Evrendeki değişim, gözlerde de yaşanmaktadır.
Çünkü o gözler evren, evren de o gözlerdir.

Bakışıp koşturan güneşler, önünde önlükle mut-
fakta uğraşan anne gibi melekler ve yontucu yaz
insanlaşırken, insan da melekleşir, güneşleşir, yazla-
şır. Şiirde, her nen devinir durur, capcanlı, cıvı cıvı...

"III. Rüzgârlar boşuna kovalar gök mavisinin
elemelerini

Bir gözyaşı parladığında mavilikten çok daha
aydınlanır

Yağmur sonrası kıskançlıkla çatlatır gözlerin gökyüzünü

Kırıldığında bile cam asla böyle mavi olamaz”

Elemle, acıyla bulutlanır; kararır gök mavisi gözler. O büyük, derin elemi dağıtmaya rüzgârların bile gücü yetmez. O karanlığı, elemi, ancak insanlığın çektiği acılar için yağmur gibi yağın gözyaşları dağıtır.

Savaş... Nazilerin oluşturduğu ölüm kampları, kıyam... Gözler, bütün bu olup bitenler için ağlarken, korkup sinmek yerine, direnişin ön saflarında acıyı duya duya verilen savaş, gözyaşlarının aydınlatıcı yanındır. Bu yağın acı yağmuru dindiğinde, duyulan huzurun mavisi, gökyüzünün mavisini kışkandıracak kadar berraktır. Camın kırılmasıyla saçılan kristallerin mavisi bile acı yağmuruyla yıkanmış gözlerle parlaklığı ve şeffaflığı ile boy ölçüşemez.

“IV. Yedi Acıların Anası ey ıslak ışık

Yedi keskin kılıç deldiler renkler prizmasını

Ağlayışlar arasında biten gün çok daha dokunaklı
Siyahla açılan iris yas tutmaktan çok daha maviş”

Elemi yarattığı, ezilen insanlık için dökülen gözyaşları kutsaldır. Tıpkı, “Yedi Acıların Anası” Meryem’in yedi büyük acıyı yaşarken döktüğü gözyaşları gibi.

Katolik inanca göre; doğum kehaneti (Meryem’in gebeliğinin anlaşılmasıyla, tutucu Yahudi topluluğunda doğan kuşku ve Meryem üzerinde oluşan baskının onda yarattığı acı), Mısır’a kaçış, çocuk İsa’nın kayboluşu, haçı taşıma, haça gerilme, üç gün haçta kalma ve mezara konma olmak üzere yedi büyük acı yaşar Meryem, gözyaşları döker. Yine katolik inancında, bu acılar, ikonlarda, resimlerde Meryem’e saplanan “Yedi Keskin Kılıç”la simgelenir.

Bugün, savaşın yarattığı acı da insanlığın bağına saplanmış “Yedi Keskin Kılıç” gibidir. İşte bu ağlayışlarla biten gün/geçen zaman, çok daha dokunaklı, kalıcı izler bırakır. Acıyla, korkuyla (siyahla açılan), yaşlarla büyüyen gözbebeğini çevreleyen renkli halka(İris) şimdi çok daha maviş.

“V. Gözlerin çifte çentik atar mutsuzluk anında

Ki oradan tansığı oluşur Kralların

Üçü de yürekleri çarparak gördüklerinde

Mandırada asılı duran mantosunu Meryem’in”

Aragon, bu kıtada da İncillerden bir öyküyü anımsatıyor. Bu öyküye göre, yıldızlara bakarak geleceği öngören üç gökbilimci/yıldız falcısı (Münecim Kral), İran’dan kalkıp yollara düşer.

Büyük olasılıkla Zerdüş dininden olan bu biliciler, sanki tansıksal(mucizevi) doğum gizemini imleyen bir yıldız tarafından seçilmişlerdir. O yıldızın kılavuzluğu, yollarını kesiştirir ve onları Beytlehem’deki bir ağıla ulaştırır. Orada Meryem’in mantosunu görünce heyecanlanırlar ve bebeğin imlenen Mesih olduğunu anırlar. İşte Mesih doğmuştur, oradadır. Büyük tansık gerçekleşmiştir. Derhal önünde diz çökerler, bebeğe armağanlar sunarlar.

Elsa’nın gözlerinin mutsuzluk anlarındaki çakımı, çifte çentik atarak böyle büyük bir tansığı muştular. Gözler; biliciler gibi, kutlu, güzel bir geleceğe, kurtuluşa olan umudu, güveni imler. (Çentik atmak: İşte buraya yazıyorum, der gibi. Öngörüsünden/kehanetinden çok emin.)

Yaşanılan kaotik umutsuzluk sürecinde, ozan/şair Aragon, umudu diri tutmak için Hristiyanlığın, acılarla yoğrulmuş ama umut yayan motiflerinden yararlanır.

“VI. Tek bir ağız yeter sözcüklerin Mayıs ayında

Tüm şarkılar ve tüm ahlal vahlar için

Milyonlarca burç için tek bir gökkubbeden çok az

Onlara gözlerin ve İkiizler Burcu sırları gerek”

Şu Mayıs ayında; tüm şarkıları söylemeye, tüm ağıtları yakmaya(ahlal vahlar) yetecek kadar sözcük, tek bir ağızdan çıkabilir. Ayrı ayrı ağıza ne gerek var? Bakın, milyonlarca burç, tek bir gökkubbede nasıl barınıyor? O halde insanların umutsuz olmaları için neden yok. Bunun için insanların, yalnızca Elsa’nın gözlerine (İki göz/İkiizler) ve İkiizler Burcunun gücünü barındıran sırlarına gerek var.

Nedir bu sırlar?

Aragon bu dörtlükte, astroloji ve mitolojiden yararlanıyor. İkiizler Burcunun astrolojik adı Kastor ve Polluks. Yunan mitolojisinde Kastor ve Polluks, Zeus’un kuğu kılığına girerek seviştiği Leda’dan olan iki çocuklarıdır. Haksızlığa karşı savaşın ve haksızlıklara karşı savaşanlara yardım ederler.

Roma mitolojisinde ise farklı adlar alan ikiizler, büyük toprak sahiplerinin topraklarını halka dağıtmaya kalkarlar, cezalandırılırlar.

Bu dörtlükte Aragon’un gerçeküstücü yanı, gi-

zem ağır basıyor. Şimdi bu bilgilerden yararlanıp şiirin yazıldığı 1942'deki koşulları da düşünerek, Elsa'nın gözlerinin neden Kastor ve Polluks'a benzetildiğini anlayabiliriz. Tek bir ağız, tek bir gökyüzü, faşizme, düşmana karşı savaşta birleşmeye çağrıdır. İkizlerin sırları, özellikleri, bu savaşta yol gösterici ve yardımcı olacaktır.

Elsa'nın İkizler Burcunun sırlarını, özelliklerini içeren, taşıyan gözleri, savaşkanlığı, bilgisi, cesaretiyle yol gösterici bir simgedir şimdi.

"VII. Güzel imgelerle çevrenmiş çocuk

Kendinkileri iri iri açar ölçüsüzce

Kocaman gözlerle bana bakınca bilmem yalan mı söylersin

Denebilir ki sağanak yağışta yaban çiçekleri açmakta"

İnsanlığa; kurtarıcılık, adalet, barış, sevgi, kardeşlik, özgürlük, özveri, başkaldırı, merhamet, hoşgörü yolunu imleyen, muştulayan çocuğun (İsa) iri iri açılan gözleri inandırıcı, güven vericidir. Bilicilerin armağanlarıyla donatılmıştı İsa bebek (Güzel imgelerle çevrenmiş çocuk). Yıldızın kılavuzluğu, bilicileri, işte bu bebeğe ulaştırdı. Armağanlar da yıldızın imlediği Mesih/kral içindir ve muştuladığı değerleri simgelemektedir. Çünkü bebek, insanlığı bu değerlere kavuşturmak için gelmiştir inanca göre.

Sağanak yağış (Acı çekildiği için dökülen gözyaşları), toprağı fazlaca ıslatsa, zararlı gibi görülse de yabanıl çiçeklerin (Doğada kendiliğinden biten) açmasına neden olmaktadır. Meryem'in çektiği acılar, İsa'nın çarmıha gerilişi, umutların yeşermesini, İsevililerin çoğalmasını nasıl engelleyemediyse bugünkü acılar da kurtuluşun yolunu kapayamayacaktır.

Tarih boyunca insanları peşinden sürükleyen çocuğun bu vaatleri acaba yalan mıdır? Yalansa, insanlar neden inanmaktan vazgeçmezler? Acaba Aragon, "Ya inancınıza sahip çıkıp savaşın, savaşmayacaksanız inancınızın anlamı nedir?" diye mi soruyor? Üstelik, o güne değin gerçekleşmeyen umutları gerçekleştirmek için Mesih'in yeniden geleceğine inanırken Hristiyanlar...

Şair, çocuk İsa'ya ve çağrılarına gönderme yaparak "Kocaman gözlerle bana bakınca" sözleriyle de Elsa'yla koşutluk yaratıyor, özdeşleştiriyor.

"VIII. Yıldırımlar mı saklanır gözlerinin lavantasında

Ki orada böcekler zorlu aşklarını uğratar bozguna

yıldızların ağına yakalandım ben

Ağustos ortasında açık denizde ölen gemici gibi"

Lavanta, çok sık, ince, gri, küçük yaprakları olan, toplasmaya elverişli, mavi küçük çiçekleri açtığında tümünden maviye kesilen bir bitkidir. Kokusu, yaprakların, dalların sıklığı, güzelliği ile böceklerin de çekim merkezidir.

Ne var ki böcekler aleminde erkeği kendine çeken dişi, genellikle erkeğin katilidir. Aşka koşan erkek, dişi tarafından yok edilir. İşte ben de o lavanta mavisine gökyüzüne (gözlere) daldığımda, orada kayıp duran yıldızların ağına yakalandım, tutsak oldum; tıpkı bir böcek gibi. Sonra yıldırımlar çarptı ve yazın dinginliğine kanıp, açık denizin maviliklerinde ölen bir gemici gibi can verdim orada, diyor şair.

"IX. Ben o radyumu doğal uranyumdan çıkardım

Ve parmaklarımı yaktım o yasak ateşte

Ey yüz kere bulunup yeniden yiten cennet

Benim Peru'm, benim Golconde'um, Hint Adalarıdır gözlerin"

1942 yılında, ABD'nin New Mexico kentinin Los Alamos bölgesinde, ABD yönetimi tarafından, bir grup bilim adamı bir araya getirilir. Atom bombasının yapılmasına karar verilir. Üç yıllık çalışma sonucu bomba imal edilir ve 1945'te Hiroşima ve Nagazaki'de patlatılır. Büyük olasılıkla Avrupa'nın komünist çevrelerinde bu çalışma duyulmuş ya da hissedilmiş olmalı. Güya büyük gizlilik içinde yapılıyor. Ancak, savaş yıllarındaki karşılıklı casusluk öykülerinin nice kitaba, filme konu olduğunu anımsarsak duyulmuş olma olasılığı yüksek görünüyor.

Atom bombasının yapımı, insanoğlunun kendini, kendi elleriyle yakıp kavurma deneyiminin ilk adımı. O radyumu, doğal uranyumdan çıkarırken, o yasak ateşte parmakları yanıyor Aragon'un.

Golconde, Hindistan'da kim bilir hangi savaşlarla harabeye çevrilmiş bir kent. Hint Adaları ise Kristof Kolomb'un Amerika'ya yanlışlıkla verdiği ad.

"Yüz kere bulunup yeniden yiten cennet" derken, Aragon, savaşlarla yıkılıp yıkılan, sonra yeniden inşa edilen ülkelerden, kentlerden mi söz ediyor? Kan ve ateş içindeki Avrupa'dan bakınca, Peru, Golconde, Amerika savaşa uzaklığıyla, huzur ve barış özlemine mi yansıyor acaba?

"X. Güzel bir akşamüstü kırılmaya başladığında evren

Kurtulan yolcuların tutuşturduğu kayalıklarda

Görüyordum ben denizin üstünde parlayan
Gözlerini Elsa'nın, gözlerini Elsa'nın, gözlerini
Elsa'nın"

1940'lı yılların, cehennemi yeryüzüne getiren
ortamında ne varsa ve ona karşı direnişin yaydığı
umuttan, cesareten, bilgiden yana ne varsa...
Hepsi Elsa'nın aşkla tutuşan, tutuşturan mavi göz-
lerinde ve Aragon'un ozan soluğuyla donanmış şair
bilgeliğinde aynalanıyor.

"kırılmaya başladığında evren", yani kıyameti
andıran bu savaş, dünyanın sonunu imlese, gemi
batsa, bu aşklar boğulsa da, kayalıklara tırmanıp
kurtuluş ateşini yakanlar, onu insanlığa sunacak
Prometheuslar mutlaka olacaktır.

İşte o zaman Elsa'nın mavi gözleri, o mavi sularda,
kayalardan yansıyan kurtuluş ateşinin utkusuyla
parlayacak ve tüm evreni yeniden aydınlatacaktır.

SONUÇ:

"Her sanat yaratısı, ortaya çıktığı zamanın izlerini
taşır. Sanatçıları etkileyen sanat akımları, düşünür-
leri var eden felsefi akımlar, hep yaşanan toplumsal
sürecin ürünüdür." demiştik.

Tarih acımasız adımlarla, kıran kırana yürüdü
geldi bugünlere. Her çağın soluğunu, bilgisini, "Ça-
ğımdan ben de sorumluyum" diyen düşünürler,
sanatçılar ulaştırdı bize. Yaşadıkları çağda insana
dair ne varsa, kendi özlerinde duyumsadılar, içsel-
leştirdiler, akılları ve yürekleriyle yoğurdular. Ve işte
aşklarını da böyle yaşadılar ve böyle büyük, böyle
derin, böyle sınır tanımaz, böyle mutlulukla dolu ve
böyle tastamam insanca oldu aşkları.

Yaşamaya yaşadılar ama... Aragon, aşka dair
son sözünü söylerken "Mutlu Aşk Yoktur" dedi, çıktı
işin içinden.

İnsanlık, binlerce yıldır taşıyıp getirdiği, bir türlü
ulaşamadığı arzusunun, kadim özlemlerine ulaşın-
caya dek MUTLU AŞK YOKTUR...

BARIŞA, SEVGİYE, DOSTLUĞA, KARDEŞLİĞE,
ADALETE, EŞİTLİĞE, ÖZGÜRLÜĞE ulaşincaya dek
MUTLU AŞK YOKTUR...

"İnsan her şeyi elinde tutamaz hiçbir zaman
Ne gücünü ne güçsüzlüğünü ne de yüreğini
Ve açtım derken kollarını bir haç olur gölgesi
Ve sarıldım derken mutluluğuna parçalar o şeyi
Hayatı garip ve acı dolu bir ayrılıktır her an
MUTLU AŞK YOKTUR"

LOUIS ARAGON

BİLA NAVETE AZADÎ BE

 Birsen İnal

Tu jina kulilka nazenin a geliyên xali
Navê te Kejë ye

Keda te heye di bêder û kalanê de
Gunê te yê bêha roja axê je te
Cihê te li ser ser û çavê min

Tu kulilka çolterê ya zozana yî
Navê te Sîti ye

Keda te heye di xaliçe û palasên risin de
Bêhna xwîdana te ya zehterê diherike di konan
de
Di kuraniya dilê min de ye keda te

Tu li lûtkeyên çiyân kulilka sosin î
Navê te Xecê ye

Keda te di keş û kayê de di nav dewar de heye
Bêhra qatix tê ji destên te yên qelişî
Dema ku ez destên te nazenin maç dikim

Tu jina gula pembe ya ebruyî û gulistanê yî
Navê te Gulê ye

He bûna te ya bêhema him û berê gerdunê ye
Bêhna te bêhna kulilka efsûnî ya çiyê ye
Hezkirina te ye dayina xwezayê ya safî ye

Tu jina piling a di qefesa hesinî de
Navê te Zîlan e

Keda te heye di hezkirin û biratiyê de
Di paş deriyên hesinî de bilind dibe hawara
azadiya
Hawara te ya bi êş li ser lûtkeyên çiyân

Sosin Kêjë ye
Pîvok Sîti ye
Bûkik Xecê ye
Sosin Gulê ye
Bila azadi ji berfinan re be

08.03.2013

“Fotoğraf hayata bir bakış açısidir.”

Koçer Yılmazzer ile söyleşi

Birsen İnal

Hazine gibi bir sanatçı, on parmağında on hüner olan KOÇER YILMAZER’i tanımak istiyorum siz değerli Güney okurlarına...

2011 Diyarbakır Erkek İlköğretmen Okulu mezunları Diyarbakır buluşmasında elinde davul, üstünde otantik giysileriyle ilk kez görmüştüm Koçer’i. Kervansaray Otel’deydik, gecenin ilerleyen saatlerinde halay çekiyorduk, ama müziğimiz yoktu. Emekçi öğretmenlere jest olsun diye davul çalmıştı Koçer sessizce. Kim olduğunu bilmeden çaldığı davulla coştukça coşmuştuk.

Oysaki o sessiz adam; müzik yapan, fotoğraf çeken, beste yapan, şiir yazan Amedli çok yönlü bir Kürt sanatçısıymış.

Kitabımı verme bahanesiyle ofisinde buluştuk. İkrâm ettiği kahveleri yudumlarken söyleşi yapma teklifimi sundum. “Röportaj vermem, TV’ye gitmem, barlarda çıkmam.” dedi. İçimden “Ne kadar

da kendini beğenmiş.” dedim. Ümitler boşa çıktı derken konuşmaya başladı. “Kürt sinemasını yapan Yılmaz GÜNEY’İN mirası olan GÜNEY dergisi istisnadır hocam hemen başlayabiliriz.” Sözleriyle rahat bir nefes alarak “Haydi o zaman başlayalım.”

Birsen İnal: Koçer kimdir? Sorusu yerine biyografiyle başlayalım isterseniz.

Koçer YILMAZER: 1967 yılında Diyarbakır’ın Silvan ilçesinde doğdu. Liseyi dışarıdan bitirdi. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Müzik-Teknoloji bölümü ve aynı akademide Sinema ve Fotoğraf bölümünde eğitim aldı.

1990 yılında ‘rêwiyê azadîyê’ adında ilk müzik albümünü yaptı.1992 yılında Koçer prodüksiyonu kurdu.

Şimdiye kadar 150 prodüksiyona imza atan Koçer Prodüksiyon Kürtçe, Lazca, Türkçe, Arapça, Farsça

ve dünya müziklerinin olduğu müzik albümleri yaptı.

Bu albümlerin prodüktörlüğünü, grafiklerini ve müzik direktörlüklerini yapan Koçer aynı zamanda folklor, Kürt kadınları giysileri ve dengbejlerle ilgili çalışmalar yaptı.

Koçer birçok üniversitede müzik dinletisi ve konserler verdi.

Belgesel, jenerik ve tanıtım müzikleri yapan Koçer, 2004 yılında Mevlana ile ilgili yapılan belgesel çalışmasında görüntü yönetmenliği, müzik direktörlüğü ve sanat yönetmenliği yaptı

2005 yılından itibaren Ruken Bitlis'in genel koordinatörlüğünü yaptığı yabancı bir televizyon kanalında çalışmakta ve belgeseller çekmektedir. Çekilen belgesellerin yönetmenliğini, görüntü yönetmenliğini, müziklerini ve montajını da kendisi yapmaktadır.

Koçer'in Çektiği Belgeseller:

- Şehir Belgeselleri(Diyarbakır,Mardin,Urfa, Van, Ha sankeyif,Silvan,Mazıdağ)
- Kî Zava (bir Kürt düğünü)
- Girê Mirada (ser hivde)
- Günümüzde yaşayan dengbejlerin birçoğunun belgesellerini ve fotoğraflarını çekti.
- 30 yakın video klip çekti.
- Mazıdağ kadınları ve telqin isimli fotoğraf sergileri açtı

Koçer'in Müzik Albümleri:

- 1992'de rêwiyê azadiyê
- 1995'te min çi dit
- 1997'de çêroka şevê
- 2000'de mezopotamyadan anadoluya
- 2004'te koçber
- HAWARA NUH isimli müzik albümü ve aynı ismi taşıyan şiir kitabı çıkacak.

Birsen İnal: Size Koçer diye hitap edeceğim. Zaten sanat dünyasında da sizi "KOÇER" diye tanırlar, çünkü soyadınızı kullanmıyorsunuz. Heval Koçer, girişte sizden "On parmağında on hüner olan bir sanatçı." diye bahsettim. Kolunuzdaki altın bilezikler nelerdir? Tam olarak uğraşınız nedir?

KOÇER: Merhabalar hocam. Öncelikle bana bu fırsatı tanıdığınız için size ve Güney dergisi yönetimine teşekkür ederek söze başlamak istiyorum.

Bende altın bilezik yok, sanat mutfağında çalışan

bir sanat emekçisi olarak kendimi görüyorum.

Zaten muhalif olan birinin altın bilezikleri olmaz. Birilerine karşı şakşakçılık yaparak el pençe olursan, o zaman altın bileziğin de olur, billboardlarda fotoğrafların da gereksiz televizyon programlarında videoların da sıkça döner.

Kimseye minnet etmemek, şakşakçılık yapmam herkesin haddi değildir. Bu konuda hiç de mütevazî olmayacağım. Ben kendimi bir kahraman olarak görüyorum. Zira yaşamım boyunca hiç kimseye hiçbir şeye eyvallah etmedim. Sadece eğitim aldığım konularda işimi yaparım. İşime gelince ne mi yapıyorum?

Müziyenim, prodüktörlük yapıyorum, işim gereği televizyonculuk yapıyorum, belgesel ve fotoğraf çekiyorum. Sevdiğim işleri yapıyorum. Doruk zevkini yaşıyorum yaptığım her işte. Zaten ben doruklarda daha rahat nefes alıyorum. Hal böyle olunca projelerimde doruğa varmadan rahat nefes almam.

Birsen İnal: Sanatçılık doğuştan gelen bir olgu mu, kalıtsal mı, eğitim mi gerektiriyor? Sizde sanatçı olma fikri ne zaman ve nasıl başladı? Sanatçı olma serüveninizi paylaşmak ister misiniz?

KOÇER: Ben hiçbir zaman kendimi sanatçı olarak görmedim görmem de. İsmi bile beni rahatsız ediyor.

Yaşadığım yer ve coğrafya itibarıyla bir şeyler yapmam gerektiğine inanmışımdır ömrümce. Yetenekliydim on iki yaşında araç kullanıyordum. Folklor ve fotoğrafa karşı ilgim çok vardı. Ritim duygum iyiydi, yaşama ve hayata farklı bir perspektifte bakıyordum. İlginç müziklerden hoşlanıyordum. Yapmak istediğim ve yapacaklarım toplumun düşüncelerinden farklıydı. Arkadaşlarım benim yaptıklarımı, dinlediklerimi beğenmiyordular. O zaman kendime olan farklılık inancım arttı. O an "Beni beğenirsem o zaman benim de bir farklılığım olmaz." diye düşündüm. Yaptıklarımın farklılığını tescilledim.

Hiç arabesk müzik dinlemedim. Herkesin hayranlık duyduğu kişilerle, yaptıklarıyla ve onlarla kafa buluyordum. Bu tutumum çevremdekileri bana karşı öfkelendiriyordu. Onların büyük hayranlık duydukları kişileri beğenmemem dinleyenleri rahatsız ediyordu. Ama her şeye rağmen bir yanım çekiciydi ki hayran kitlem hep olmuştur. Yasaklara karşı hep direngimdir. Yasaklı dönemlerde yurt dışına sürgün edilmiş Kürt sanatçıların kasetlerini

ve videolarını buluyor evimde arkadaşlarımla izliyordum. Mesela Yılmaz Güney'i çocukluğumda tanıdım bir kaç filmi VHS kasetlerini gizli gizli izlediğimde annem hep bana kızardı çünkü korkuyordu. Ama ben dinlemiyordum bulduğum filmlerini arkadaşlarımla izliyordum. Gençlerin çok hoşuna gidiyordu.

Birsen İnal: Sanatçı olma düşüncesini gerçekleştirmek için istedikleriniz mi yoksa bölge insanımızın istedikleri mi ağır bastı? Örneğin; sanatçıların yaşadığı düşünülen lüks bir hayat mı yoksa açlık, sefalet, sıradanlık, farklılıklara ses, sessizliklere çığlık olmak mı? Sizi sanatçı olmaya iten neydi?

KOÇER: Okumaya başladım önce. Okuduklarım, kötü fotokopi baskısı yapılmış kitapların makaleleriydi. AHMEDE XANIYI ilk kez amcamdan duydum. Mürşit gibi gördüğüm bir insandı. Adı Apé Osman'dı. Kendisi de alimdi. FEQİYÊ TEYRA seydaye TİRÊJ, CİGERXWÛN'u amcamdan duydum, okudum. Okudukça bu halk için bir şey yapmam gerektiğine inandım.

Bunu gerçekleştirebilmek için bilinçli ve iyi bir eğitimden geçmem gerekiyordu. Kapitalizmin unsurları şan, şöhret ve para için değildi yapılan. Faşizme karşı bir halkın özgürlük mücadelesine katkıda bulunmak için yola çıktım. Hiç bir kurum ve kuruluşa bağlı kalmadan, kendi doğrularına inanarak çalışıyordum. Yaptığım her işte bu barbar sömürgeci faşizme karşı duruyordum. Şarkılarımda ve yaptığım videolarda yazdığım sözlerde bir karşı duruş vardı. Bu nedenle onlarca dava açıldı bana. Yılmadım, zaten yola çıkarken her şeye hazırdım...

Birsen İnal: Müzisyenlik yönünüzden yola çık-

rak Kürt müziği hakkındaki düşünceleriniz ne diye sorsam, Kürt müziğinin müzik dünyasındaki bugünkü yeri diye devam etsem ne dersiniz?

KOÇER: Kendi açımda çok iyi işler arkama bıraktım diyemiyorum, devletin baskısı albümlerin yasaklanması...

İstedığımız yerde konser, dinleti, klip çekme, fotoğraf çekme şansımız yoktu. 1996'da Bismil'de Dicle kenarında klip çekerken Bismil kaymakamı bizzat çalıştığım yere gelip müdahalede bulundu. On dakika içinde orayı terk etmesem kameralarımı kıracağını söyledi. Hala Anadolu'nun her hangi bir yerinde Kürtçe konuşanlara tahammül edemiyorlar, Kürt işçilerine saldırıyorlar.

Böyle baskıcı bir yerde sanat yaparsan nasıl başarılı olursun? Elinde capital yoksa, konser yoksa, albüm yasaklanıyorsa bir şey yapamazsın. Kürdistan kalbinde ama baskı da başında...

Diyarbakır'da bile birçok alışveriş marketlerinde, alışveriş merkezlerinde akşama kadar Serdar Ortaç, Ebru Gündeş, Demet Akalın çalınıyorsa ve o marketlerin sahipleri Kürt ise Kürt müziği nasıl istediği hedefe ulaşsın ki?

Kürt müziğinin olduğu yer ise; hayal kırıklığı. Bizim jenerasyonumuzda sanat ahlakı vardı. Bir kaç bilinçsiz cahilin haricinde bir ahlak vardı. Bugün kendini sanatçı görenler Türkçe arabesk şarkılarının üstüne uyduruk sözler yazarak şarkı söylediklerini sanıyorlar. Bunları sanatçı olarak gören Kürtler de gururla dinliyorlar. Bu durum sanat kaygıları olan insanlar için elbette hayal kırıklığıdır. Buna da ben arz talep derim. Demek ki Kürtler bu kalitesiz, uyduruk, devşirme şarkıları seviyorlar ki birileri de onlara sunuyor.

Birsen İnal: Dengbejlilik nedir? Siz kendinize dengbej der misiniz, dünden bugüne dengbejliği değerlendirebilir misiniz?

KOÇER: Yok hocam, yok, destur! Ne haddime kendimi dengbej görmem. "Evdalé Zeyné'ye" saygısızlık olur. Önemli Kürt şairlerinden biridir Evdalé Zeyné. O'ndan sonra da önemli şahsiyetler; Şeroyé Biro, Gerabété Xaco, Kavis, Axa Şakiro, Reşo, Said Axayé, Ciziri Reşo, Siddiké Karliova, Salihé Beynati, Fadalé Kufragi, Mihemed Arife Ciziri, Hesén Cizravi... adları aklıma gelmeyen bir çok insan var. Dengbéj olarak görüp adlarını burada söylemediklerimden özür diliyorum!

Popüler anlamda dengbejlilik yapan az kişiler var

belki de ben tanımiyorum.

Birsen İnal: Müzikteki tarzınız tam olarak nedir?

KOÇER: Folk rock ya da folk pop tarzındadır, tabi kaygılarım var. Ritim olarak melodi olarak Kürt müziği motifleri taşımasını istiyorum. Kendi şarkılarımı, kendi arjelerimi ve kendi sözlerimi kullanıyorum. Bunun yanında, geleneksel Kürt şarkılarını da yeniden düzenleyip okuyorum.

Birsen İnal: Siz “kendim” olmaktan çok mutlu olan ve bunu da başaran bir sanatçısınız. Ama her bireyin kendisine rol model aldığı biri mutlaka olmuştur. Sizin de Kürt bir müzisyen olarak kendinize model aldığınız, bu benim idolüm dediğiniz bir sanatçı var mıdır?

KOÇER: Yok, belki ukalaca bir söylemdir, ama gerçekten bu benim idolümdür dediğim kimse yok. Ama Kürt müziğinde de dünya müziğinde de beğendiğim çok insanlar var bunu da dile getireyim. Ben kendi hayallerim ve düşlerimin peşindeyim. Neden **X** bir insanın duygu ve hislerinin peşinde olayım ki? Bir idolüm olmuş olsa orda **Koçer** olmaz, o şahıs olur, bu da kişinin kendine ihaneti olur.

Birsen İnal: Kliplerinizi izlediğimde bendeki izlenim şöyle: Hüzünle beraber gerçek ile sanal; felsefe ile sadelik iç içe geçmiş, sanki birlikte yürüyorlar, artı bir baş kaldırış, bir isyan var gibi. Bence bu durum Kürt Sanatçı Koçer kimliği ile çok örtüşüyor. Yanılıyor muyum?

KOÇER: Evet, kendi videolarımı da kendi fotoğraflarımı da ben çekiyorum. Benim hayatla estetik problemlerim var. Bu da, görsel ve işitsel olarak işime yansıyor. Benim kliplerim Kürt televizyonlarında çalınmıyor, beğenmiyorlar ve “onların kriterlerine göre değilmiş yaptıklarım.

1996 da çektiğim “Ziné” adlı klipi bile hala Kürd Tv’lerinde çalmıyorlar, çünkü daha oraya gelememişler.

Sinemayı belgeseli ve fotoğrafı iyi bilen insanların bile beğendiği yeni yaptığım klipleri, Kürt televizyonların başındaki yöneticiler tarafından bana “Çalışmaların bizim kriterlerimize uygun değilmiş.” diyorlar. Desinler çok da umursamıyorum. Çünkü popüler olma ve şöhret kaygılarım yok. Yani videolarım Tv’lerde dönse ne olacak dönmese ne olacak, umursamıyorum... Zaten beni de ben yapan bu

kimseye minnet etmemem, kaygılarımın olmaması, parayı ve şöhreti umursamayan bu yönümdür.

Birsen İnal: Gelelim sizin süperlik felsefenize. “Her zaman süperim, süper olmayı kendime ilke edinmişim.” diyorsunuz. En acılı durumlarda espi üretmenin, çıldırmaya karşı bir zeka sigortası ya da ağzımızdan çıkan nükteli sözlerin, aslında içimize akıttığımız göz yaşlarımızdan başka bir şey olması.. Bütün bunları sizden öğrenmiş olmalıyım ki ben de artık “Süperim!” demeye başladım ve de benimsedim. Süperlik felsefenizi Güney okurlarıyla paylaşır mısınız?

KOÇER: Süperlik felsefem, Allah’ın bana bir lütfudur. Benim de bu felsefem sanırım dewrêşlik durumundan geliyor, sofistik inancım var. Ben, bununla hayata ve yaşama hep pozitif bakıyorum. Benim fitratımda hiç bir şey sonsuz değildir. Ne mal ne para ne servet ne şöhret ne mutluluk ne aşk...

Her şeyin bir dönemi ve miladı var, her şey kendi zamanında gelir ve gider...

Düşün ki sen çok mutlusun, bu senin hep mutlu olacağın anlamına gelmez ya da çok mutsuzsun, bu mutsuzluğun sonsuza dek gitmez.

Benim süperlerimde buradan kaynaklanıyor tabi ki bunu tetikleyen bazı şeyler de var. Buna anahtar olmuş bazı nedenler var. Bir zafiyet yok yani. Ne

zengin olma gibi bir hayalim, ne de şöhret olmak için bir çabam oluyor. Bunlar olmuş olsa hedefine ulaşmazsan süperlerinde olmaz.

Umarım bir gün insanlar kapitalizmin ne kadar tehlikeli olduğunun farkına varıp şöhretin ne kadar aptalca ve gereksiz olduğu bilincine varırlar. Bana göre işte o zaman, **'herkes süper olacak'**.

Birsen İnal: Heval Koçer, eline makine alan fotoğraf çekiyor, gerek amatörce gerekse profesyonelce. Fotoğraf konusunda eğitilmiş olduğunuzu biliyorum. Fotoğrafçılığın kriteri nedir sizce? İyi fotoğraf ne ister? İyi makine mi, iyi bakış mı, eğitim mi deneyim mi?

KOÇER: Fotoğraf hayata bir bakış açısidir. Her şeyden önce bakış önemli.

Hayata nasıl bakıyorsun? Bir ressam olsan bir yeri nasıl çizmek istersin? Orda neyi görmek neyi kaldırmak istersin? Fotoğrafı çekenin bakışı çok önemli. Yani senin estetik kaygıların var mı, ışık zaman ve begrund bunları biliyor musun? Çünkü bunlar fotoğrafçılığın en önemli noktalarıdır.

Tabi ki her şeyde olduğu gibi fotoğrafta da eğitilmiş olmanın avantajları var.

Fotoğraf, perspektif ne kadar önemliyse makinenin ayarları da o denli önemlidir.

Makine fotoğraf çekmez Birsen Hanım. Fotoğrafı insan çeker. Fotoğrafı çekenin hayata bakışı aslıdır. Nasıl bakıyorsa öyle görür ve ancak onu görüntüler. Görüş açısı dar olanın deklanşöründen çıkanlar deve kuşu misali başı kuma gömülüken gördüğü kadar olur desem abartmış olmam.

Birsen İnal: Sergilerinizden birazcık bahseder misiniz.

KOÇER: Genelde Kürdistan'daki kadınlar, tarihi yerler ve folkloru... Çalışmalarımnda, onları işliyorum.

Şimdiye kadar açtığım sergilerim:

-Telqin (telkin) foto kolajı

-Jinén Mazıdağ (Mazıdağ kadınlar)

-Farqiné (Silvan fotoğrafları)

-Meşa jinén azad (özgür kadınların yürüyüşü)

Birsen İnal: Yeni projeler var mı?

KOÇER: Dewrêşê Gerok fotoğraf albümü, 1 belgesel, 2 cd ve fotoğraf sergisi.

Bu çalışmayı altı yıldır yapıyorum, mayıs ayında açmayı düşünüyorum. Umarım yetiştiririm!

Birsen İnal: Medya fotoğrafçılığı popülerlik mi gerektiriyor? Medyadan gördüğümüz kadarıyla yayınlanan fotoğraflarda birkaç isim dönüp duruyor. Bu sektör birilerinin tekelinde mi?

KOÇER: Bağımsız fotoğrafçılar var tabi. Medyada herkes kendi ekibini kurmuş kendi adamlarıyla çalışıyorlar. Bir de sosyete fotoğrafçılığı var ki beni hiç mi hiç ilgilendirmez. Dost meclislerinin fotoğrafçıları. Bunlar birkaç kişiden öteye geçmez. Bunların fotoğrafları temcit pilavı gibi her yerde dönüp dolaşır. En havalı yerlerde sergi açarlar, kelli fellî sponsorları vardır. bunların sayesinde yurtdışında sergiler açarlar. Sanattan uzak, şöhrete yakın fotoğrafçılar...

İsim yapmamış yani şöhretli olmayan çok iyi fotoğrafçılar da var. Tabi ki hepsi, 'imkan' meselesi...

Birsen İnal: Kliplerinizi de siz çekiyorsunuz. Kliplerinizde hem oynuyorsunuz, hem söylüyorsunuz hem de çekiyorsunuz. Oyun, müzik ve fotoğraf arasındaki bu bağı nasıl kurabiliyorsun? Bir araya nasıl getirebiliyorsunuz, buluşturuyorsunuz onları?

KOÇER: Evet, başta da belirttim. Kendi video ve fotoğraflarımı da kendim çekiyorum. Yani tüm çalışmalarım özgündür.

Oynamak anlamında yaptığım bir şey yok. Kendi kliplerimi, kendi zevkime göre çekiyorum. Çok da öyle fazla üstünde durmuyorum. Sadece sanatsal ve estetik kaygılarım var, ona dikkat ediyorum o kadar.

Fotoğraf, müzik ve video birbirinden kopuk değil. Hatta oyunculuktan da uzak değil.

Gösteri sanatlarıdır hepsi. Düşün! Sahnedesiniz, şarkı okuyorsunuz. Seyircilerle iyi iletişim halinde olmanız gerekiyor. Buna bir nevi rol diyebiliriz. Birazcık oyunculuk gerektiriyor.

Birsen İnal: Sizin fotoğraflarınızda genelde kendi coğrafyamızı görüyorum. Sizce bir fotoğrafçı kendi doğduğu, büyüdüğü, aşınası olduğu yerin veya bölgenin fotoğraflarını çekerken mi yoksa bilmediği, merak ettiği ya da popüleritesi yüksek olan yerlerin fotoğrafını çekerken mi daha başarılı olur? Fotoğraf çekmek için Hindistan'a, Venezuela'ya, Meksika'ya ya da çok uzaklara mı gitmek gerek?

KOÇER: Ben çok yer gezdim, gördüm. Kürdistan coğrafyası çok renkli. Doğa fotoğraflarından tut insan fotoğraflarına kadar hepsi ayrı bir güzellikte. Sizi cezp edip adeta içine çekiyor. Buralarda dün-

yada ses getirecek çalışmalar yapabilirsiniz. Tabii sorun çekmek değil, bunu birilerinin pazarlaması lazım bu pazarlamaktan kastım satış anlamında değil, sergilemek ve tanıtmak anlamındadır.

Birsen İnal: Coğrafyamız malzeme dolu. Güzel bir senaryo olursa çekeceğiniz filmi sinemalarda izleme gibi bir şans var mı?

KOÇER: Sinema yapmak gibi pek bir olanağım olmadı. Bunun için para gerekli elbette. Ama benim param yok... Bir kurum ya da başkalarının da herhangi bir katkı veya yardım etmelerini istemiyorum. Oysa istersem Kültür Bakanlığı'ndan para alabilirim. Öyle bir şey yaparsam sanki vicdanım rahatsız olur.

Ama bu sene bir şey deneyeceğim bakalım ne çıkacak? Tabii kendi çabalarımla çekeceğim.

Birsen İnal: Sinemanın dünü ve bugünü desem ve siz devam etseniz.

KOÇER: Sinema adına güzel şeyler oluyor. Tabii ki bunlar büyük prodüksiyonlardır. Teknik anlamında bazı şeyler gelişmiş ama yine de büyük prodüksiyonlara para gerekiyor. Ben popüler sinemayı sevmiyorum ama sinemada popüler olmasa bir sonraki filmde bir şey yapamıyorsun.

Birsen İnal: Yılmaz GÜNEY ve sinema: Yılmaz GÜNEY'in beyaz perdeye kazandırdıkları nelerdir?

KOÇER: Yılmaz Güney bir fenomendir. O bir ekol yarattı sinema adına. Hala, Anadolu sineması Yılmaz Güney'e borçludur. Bugünkü pembe diziler gibi Anadolu sineması aynı tarzda filmler yaparken, Yılmaz Güney bir ekol yaratarak sanat ve sosyal sineması yaratıyor.

Yılmaz Güney'e yalnızca, bir sinemacı gözüyle bakmamak lazım. Yılmaz Güney'e devrimci kimliğiyle bakarsan eksik görürsün, yazar kimliğiyle bakarsan yine eksik görürsün. Ayrıca, aktör kimliğini görmeden yine eksik kalır, yönetmenliğini görmeden oda eksik kalır.

Yani düşünün! Yılmaz Güney'i biri tanımazsa ve sen tanıtmaya kalkarsan onu nasıl tanıtırısın? Bir yönü eksik kalır diye düşünüyorum. Yılmaz Güney'i anlatabilmek için O'nun gibi yaşamak, düşünmek, eserlerini yaşatmak gerekir...

Birsen İnal: Bir prodüktör olarak Kürt sineması ve Yılmaz GÜNEY'i değerlendirebilir misiniz?

KOÇER: Kürt sineması için şimdi pek bir şeyler yapıldığını görmüyorum. Kürt kurumların imkanları da var ama pek öyle içinde sınırlanmış birileri görmüyorum. Yani Kürt sinemasına baktığında Yılmaz Güney'in haricinde kimseyi göremesin.

Birsen İnal: Güney okurlarına bir mesajınız var mı?

KOÇER: Çok süslü sözcüklerle konuşmayı bilmem. Ben de Güney okuru olarak çok değerli bir mirasa sahip olduğumuzu söyleyebilirim. Bu mirasa iyi sahip çıkıp devamlılığını sağlamamız gerektiğini düşünüyorum selam ve sevgiler gönderiyorum Amed'den tüm GÜNEY okurlarına.

Mart 2013

Çok ölümlü çağ

 Selah Özakin

bana öyle geliyor ki
her yıl
her gün
her saat
sayıları artıyor ağlayan anaların
giderek
çünkü gülüşünü özlediğim
çünkü bu savaş denen kara veba
çoğalıyor ada ada
deniz deniz
nehir nehir
dağ dağ
çoğalıyor sönmüş ocakların sayısı her
dakika
söylesene sevgilim
bu nasıl rezil
nasıl vahşi
nasıl genç ölümleri çoğaltan bir çağ

Dostoyevski IV

Kapitalizmin Kalesi

Ecinniler'den Karamazov Kardeşlere II

 Yavuz AKÖZEL

FYODR MİHAYLOVIÇ DOSTOYEVSKI

Andre Gide'yi CIA destekliyor:

Andre Gide, komünizmin anti propagandasını, anti Sovyetler Birliği propagandasını yapan solcu geçinen yazarlardan birisi! Ama Sovyetler Birliği'ne yönelttiği bazı haklı eleştirilerinin yanı sıra o aslında sistemin bütününe, felsefesine karşı bir entelektüel. Bu anlamda da anti-komünizmin etkili bir propagandacı rolünü tam da ikinci dünya savaşının başlama aşamasında üstlenmiştir. Stalin dönemine yönelttiği eleştirilerle de dünyanın sömürülen emekçilerinin ve ezilen halklarının Stalin'e karşı, Sovyetler Birliği'ne karşı besledikleri sınırsız sempati ve desteğin önüne geçmek istemiştir.

"CIA, sadece anti-komünist yazarlarla da işbirliği yapmadı. Örneğin; Dünün Dünyası'nın yazarı Andre Gide gibi komünizme soğuk bakan ılımlı solcuları desteklemek, onların kitaplarını basmak, dağıtmak da CIA'nın planlarından biriydi. İlk iş olarak da Andre Gide'nin kendi hayat hikayesinden yola çıkarak komünizm hayalinin nasıl yıkıldığını anlattığı "Başarısızlığa Uğrayan Tanrı" adlı kitabı bizzat CIA tarafından basıldı. Kitabı basan istihbarat destekli yayınevi " Harper" idi ve daha da önemlisi, kitabın önsözünü yazan da CIA'nın psikolojik savaş sorumlusu Richard Crossman'dı. New York Times, 1977 yılında 1000 kadar kitabın yayımında CIA'nın payı olduğu iddiasında bulundu."

(CIA'nın kültürel soğuk savaş faaliyetleri: Avrupa ve Türkiye Örnekleri. www.dipnot.tv/1284)

Orhan Pamuk, Cinler üzerine şöyle yazıyor:

Cinler, insanoğlunun yazabildiği en sarsıcı yedi-sekiz romandan biri, hiç şüphesiz, gelmiş geçmiş en büyük siyasal romandır. İlk okuduğumda, yirmi yaşımıdayken kitabın üzerimdeki etkisini, sarsılmak, hayret etmek, inanmak ve korkmak kelimeleriyle özetleyebilirim. O zamana kadar okuduğum hiç bir roman beni böylesine derinden sarsmamış, hiçbir hikaye insan ruhu ve şahsiyeti hakkında bana bu kadar sarsıcı bir bilgi vermemişti. Sarsıcı olan şey insanın iktidar isteğinin ve affetme gücünün, kendini ve başkalarını kandırma yeteneğinin ve bir inanç bulma azminin, sevmenin ve nefretin, en kutsal olana ilgiyle en bayağı olana düşkünlüğünün boyutlarının genişliğini görmek, bu özelliklerin aslında hep yan yana bulunduğunu kavramak ve bütün bu duygu ve ruh durumlarını kitabın ölüm,

siyaset ve aldatmacanın şiddetiyle yüklü olay örgüsüyle birlikte yaşamaktı.

...

Dostoyevski bu cinayet aracılığıyla dramlaştırdığı Rus nihilistlerinin ve Batıcılarının ruh dünyalarına girerken, aslında bütün "yeni dünya", "devrim" ve "ütopya" hayallerinin arkasında bu dünyaya, bugüne, eşimize, dostumuza, çevremize yönelik güçlü bir iktidar isteğinin de yattığını olanca açıklığıyla gösterdi. Bu yüzden ilk solculuk heyecanlarım içinde **Cinler**'i okurken, sanki yüzyıl öncesinin Rusya'sıyla değil, bana gırtlığına kadar şiddete dayalı radikal siyasete batmış Türkiye ile ilgili bir hikâyeye karşılaşmışım gibi gelmişti. Bütün o dünyayı değiştirme isteğinin, bir yerlerde bir örgütler olduğu hayalinin, içten devrimciliğin ya da adam tavlayıp kafakola almanın, bizimle aynı dili konuşmayan ve aynı görüşü paylaşmayanları kahredici bir şekilde aşağılama zevkinin gizli dilini, ruh hallerini Dostoyevski sanki bana korkutucu bir sırı fısıldar gibi öğretiyordu. O zamanlar bu roman hakkında niye konuşulmuyor diye sık sık düşündüğümü hatırlıyorum. Bizim kültürel iklimimiz hakkında bu kadar çok şey söyleyen bu kitap hakkında solcu çevrelerdeki sessizlik.bana sanki bu kitabın korkutucu bir sır fısıldadığı izlenimini veriyordu."

(Orhan Pamuk, Cinler, S.9,11 İletişim Yay.)

Orhan Pamuk burada 1980 öncesi Türkiye'si ile 1870'lerin Rusya'sı üzerine bir paralellik kurmakta, olgulara tam anlamıyla Dostoyevski'nin bakış açısıyla bakmaktadır. Ve bu konuda gerçek düşüncesini şu cümlelerle ifade etmektedir:

"Bizim kültürel iklimimiz hakkında bu kadar çok şey söyleyen bu kitap hakkında solcu çevrelerdeki sessizlik bana sanki bu kitabın korkutucu bir sır fısıldadığı izlenimini veriyordu."

Orhan Pamuk açık konuşmayı sevmiyor! Anlatmak istediklerini sisli bir görüntünün ardına gizliyor. Aslında o, şunu söylemek istiyor: "Terör ün doruk noktasına ulaştığı 1968'lerde başlayıp 1980 12 Eylül askeri faşist cuntasına kadar olan süreç, <GÜNAHKÂR BİR SÜREÇ >di, <KAN VE ŞİDDET VARDI>.İnsanlar öldürülüyor, düzen yerle bir edilmek isteniyordu. Aslında Dostoyevski bunu çok önceleri görmüş ve Ecinniler'de doğru olarak açılmıştı. Bunu bizim devrimci çevreler biliyordu ve Ecinniler'in gerçekleriyle yüz yüze gelmek istemedikleri için de bu kitaba ilişkin olarak sessiz kalıyorlardı. Dostoyevski, yukarda da vurguladığımız gibi

Fransa'daki burjuva devrimleri, Paris Komünü pratiklerinden hareketle silahlı ayaklanmalarla, zorla, kan akıtarak hedefe ulaşmanın olanak dışı olduğunu, sonucun hüsrarla biteceğini söylemektedir. Orhan Pamuk'un aslında anlatmak istediği budur. O,burjuvaziye devirmenin ve halkın iktidarının kurulmasının ancak ve ancak şiddet yoluyla olabileceğini ve bunun ML'in bir ABC'si olduğunu es geçiyor, kabullenmiyor. Kabullenmiyor; çünkü o da Dostoyevski gibi karşı cephede, sınıfsal çıkarları gereği mevzilenmiş bulunuyor.

Devrimci durumun olduğu dönemlerde emekçi halkın talepleri mali bunalım geçiren burjuvazinin istemese de bu talepleri yerine getirme zorunluluğunu doğuruyor. Böylesi dönemlerde emperyalist yoz kültür ilgi görmüyor. Devrimci heyecan, sosyalizmin ve demokratizmin kültürünü öne çıkarıyor. Devrimci bilinçlenme böylesine dönemlerde hızlı bir aşama geçiriyor. Yoz kültür temsilcileri neredeyse siliniyor, iflas ediyor.

2006 Edebiyat dalında Nobel ödülü alan Orhan Pamuk'un Karamazov Kardeşler değerlendirmesi şöyle:

" Bana göre geçen bin yılın kitabı Karamazov Kardeşler'dir. Bu dünyada yaşamın, öteki insanlarla birlikte olmanın ve öteki bir dünyayı düşlemenin bütün sorunlarını, neredeyse ansiklopedik bir boyuta varan bir genişlik ve yürekten gelen böylesine sarsıcı bir yoğunlukta dramlaştırabilen bir başka kitap bilmiyorum. Kilise ve devlet, ideolojiler ve güzellik, özgürlük ve sorumluluk gibi her zamanın sorunlarıyla, taşradaki küçük bir Rus ailesinin para, aşk, baba korkusu, kardeş kıskançlığı, itibar gibi iç sorunları arasında bu roman öylesine bir ahenk ve güçle gidip gelir ki; insan, okumanın verebileceği en büyük armağanı alır:

"Kendi hayat deneyimimizin de insanoğlunun deneyiminin bir parçası olduğunu derinden hissetmek" (Orhan Pamuk, Karamazov Kardeşler, İletişim Yay. Önsöz)

Orhan Pamuk, Karamazov Kardeşler'in gerici özünü ele almıyor. O,dün olduğu gibi bugün de geçerli olmayan Dostoyevski'nin bir takım fantazi, ütöpik ve sapık düşüncelerini övmekle yetiniyor.

Ortodoksluğun,Slav, Rus milliyetçiliğinin açık propagandası olan bu roman da kiminaliteden öte hasta bir ruhun bozguncu feryadı

yükselmektedir. Orhan Pamuk bu bozguncu feryada hayrandır!

Şeytan'la Tanrı arasında bocalayıp duran Dostoyevski'nin anti-kahramanları en sonunda toplumdan bağı koparılmış bir değerlendirme ile tüm kötülüklerin şeytandan, iyiliklerin ise

Tanrı'dan geldiği yönünde gerici bir düşünceyi fışkırtmaktadır. Böylesine gerici düşüncelerle donatılmış bir yapıtın eleştirisiz, ayıklamasız göklere çıkarılması <<GEÇEN BİN YILIN KİTABI>> olarak değerlendirilmesi gerçekten burjuva yazın anlayışının, burjuva estetik anla-

yaşının hangi noktalara gelip konaklamış olduğuna ilişkin ibret verici bilgiler vermektedir.

Birçok edebiyat ödüllere layık görülmüş Selim İleri'nin Dostoyevski romanları üzerine değerlendirmesi:

"Bana sorarsanız, asıl güzellik hep onlarda, öteden beri, yirminci yüzyıl romanında en güçlü etkiyi Dostoyevski'de

hissederim. Bir türlü söze dökemediğimi Victor Terras'ın yorumundan aktarıyorum:

'Dostoyevski romanları, duru açık seçik, iyi yazılmış veya mükemmel olmaktan çok, yaşayan romanlar. Anlatıcının ve karakterlerin konuşmalarını bitmiş bir ürün gibi değil, yaşayan bir akış içinde sunarlar.'" (Selim İleri, Yeniden Dostoyevski, Zaman Online)

Selim İleri Dostoyevski'yi yüceltmekte kendi ifadeleri yetersiz kaldığı için Victor Terras'a sığınıyor. O da kapitalist sistemin kitleleri ve ezilen-sömürülen milyarlarca emekçi halkları uyuşturmak ve doğru yollarından saptırmak için öne çıkardıkları Dostoyevski ve Dostoyevski gibi hastalıklı yazarların yapıtlarını 'yaşayan romanlar' olarak değerlendirmekte, övmektedirler. Ne diyelim?

Dönem kapitalizmin en uç noktasına ulaştığı bir dönem ve Dostoyevski, Dostoyevski gibilerinin de öne çıkarılması, kültür yozlaşmasının erizyonuna uğramış milyonlarca kitle tarafından da alkışlanması kadar normal bir şey olamaz.

Nikolay Aleksandroviç Berdyaev:

"Dostoyevski bu yeniden oluş ve ateşle vaftize hazırlamıştır ruhları. Yeni ve sonsuz Mishak'ın canlı bir Hıristiyanlığın belireceği manevi bir Rönesans için zemin hazırlamıştır. O Tolstoy'dan daha çok din reformcusu sayılmalıdır. Tolstoy, Hıristiyanlığın değerlerini yok etmiş ve kendi başına bir din kurmak istemiştir; yapmış olduğu hizmetler, yalnızca olumsuz olmuştur; eleştiriye açıktır oysa Dostoyevski, yeni bir din bulmuş değildir. Hıristiyan gerçeğine ve sonsuz geleneğine bağlı kalmıştır. Onlara taze ruh katmış, yadsınamayacak, yaratıcı bir itici güç sağlamıştır; hemen hemen tamamıyla geçmişte yaşadıkları bir çağda Yuhanna'nın apokaliptine atıfta bulunmuş, onların gözlerini geleceğe çevirmiştir. Yüksek ruhsal olanakların kâhince sunulması açısından, Dostoyevski'nin yapıtı olağanüstü dere-

cede verimli olmuştur...

...Ruslar manen onun izinden gitmeye çalışmalı ve onun yaşantısından çıkararak kendilerini tanıyıp, arıtmayı öğrenmelidirler. "(N.A.Berdyaev, Dostoyevski. S.170)

Berdyaev üzerine yorum yapmaya hiç gerek yok... O, Dostoyevski'yi tam bizim anlatmak istediğimiz gibi zaten anlatıyor! Tam anlamıyla teşhir ediyor!

Andre Gide Dostoyevski adlı yapıtında şöyle yazıyor :

"Tolstoy'un iri cüssesi hâlâ ufku kaplamakta. Ama, aynı dağlık ülkelerde kendisinden uzaklaştıkça, en yakındaki tepenin ardından, o tepenin gizlediği daha yüksek bir tepenin ortaya çıkışı gibi, bazı öncü kişiler daha şimdiden dev Tolstoy'un arkasından, Dostoyevski'nin ortaya çıkıp büyüdüğünü fark ediyorlar. Dostoyevski, işte o yüksek tepenin ardında yarısı saklı duran diğer tepedir. Dağ zincirinin sırlarla dolu düğümü, bugün Avrupa'nın susuzluğunu giderebileceği ırmakların en verimli birkaç tanesi, kaynaklarını bu tepeden alıyorlar. İb- sen ve Nietzsche'nin yanında adının anılması gereken kişi Tolstoy değildir. Dostoyevski'dir. Onlar kadar büyük ve belki de üçünün en önemlisi.(Andre Gide, Dostoyevski, S.9)

Vladimir Nabokov:

Dostoyevski'yi eleştirilerinde içeriğe değil biçime yöneliyor. Genel olarak eleştirdiği Dostoyevski romanlarında, romanların kuruluşuna, anlatımına, işleyişine, okuyucu ile karşılıklı etki-tepkisine ve roman kahramanlarında gördüğü biçimsel özellik ve sorunlara odaklanıyor.

Karamazov Kardeşler'e ilişkin yaptığı kritikte de olguya biçimsel yaklaşmakta, eleştirilerini romanın içeriğine, ideolojisine, tema'sına değil biçimine yöneltmektedir:

"Kitap tipik bir kriminal (polisye)romandır. Adeta yavaş çekimli bir gerilim filmi. Romanın başlangıcındaki durum Aşağıdaki gibi: Bir kez baba Karamazov kart bir zampara. Hiç bir zaman, üzülmeyi hak eden bir maktul (katledilmiş kişi) değildir. Her ileri görüşlü yazar böylesine bir polisye romanı hayal bile edemez. Baba Karamazov'un-üçü evliliğinden ve bir tanesi de evlilik dışı-dört oğlu da onun öldürülmesine ilişkin olarak şüphelidirler(zanlıdır). Gerçek ten bir kutsallığı çağırmaştıran en gençleri Aleksei şüphesiz olumlu bir kahramandır. Bir

kere Dostoyevski'nin dünyasını ve uygulanabilir kurallarını kabul edersek ,ağabeyine yardım etmek için babasını öldürebileceğini de bilmeliyiz.” (V.Nabokov, Die Kunst des Lesens.S.195)

Karamazov Kardeşler'e biraz yakından bakalım:

Romanda geçen önemli karakterler:

“Bu karakterler neredeyse nörotikler(Sinir hastaları) ve akıl hastalarından oluşan bir koleksiyon. Bu sorgulamaya açık bir olgu olarak karşımıza çıkıyor. Bir yapıt'ta gerçekçilik ve insani tecrübelerin bu olup olmadığı üzerine de

Dostoyevski'nin yapıtları yargılanabilir.” (Vladimir Nabokov, Die Kunst des Lesens,S.164)

Fyodor Pavloviç Karamazov: 55 yaşlarında, iğrenç, şehvet düşkün, asalak, acımasız bir baba.

Dimitri Fyodoroviç Karamazov (Mitya): 28 yaşlarında F.Pavloviç'in büyük oğlu. Annesinin ölümünden sonra hakkına düşen mirası değerinin çok altında üç kağıtçı babasına devretmiş, parasını da alıp har vurup harman savurmuştur. Mirası değerinin çok altında devrettiği için de babasından yeniden bir miktar para istemektedir. Katerina İvanova ile nişanlı olmasına karşın babasının da elde etmek istediği şuh kadın Gruşenka'ya aşiktir.Şehvete ve eğlenceye düşkün savruk bir gençtir. Kardeşi Alyoşa ile de sıkı bağları vardır.

İvan Fyodoroviç Karamazov: F.Pavloviç'in ikinci karısından doğan 24 yaşlarındaki ikinci oğludur. İyi bir eğitim almıştır. Nihilist düşünceleri olan bir ateisttir. Babasına karşı da kardeşi Dimitri(Mitya) gibi düşmanca düşünceler beslemektedir.

Aleksey Fyodoroviç Karamazov: F.Pavloviç'in yine ikinci karısından olan 20 yaşlarındaki küçük oğlu.

'**Alyoşa**' olarak da çağrılır. Hıristiyanlığı ve inancı temsil etmektedir. Bunun için de romanda özenle çizilmiş bir portre ve 'mistik olumlu kahraman' özelliklerini içeren bir karakterdir (Dostoyevski'nin gerçek yaşamında kaybettiği üç yaşındaki oğlunun da adı Alyoşa'dır). Alyoşa inanç bakımından İvan'ın anti-tezidir. Dostoyevski kendi bakış açısıyla Alyoşa'yı bir yeni insan, olumlu kahraman olarak işlemiştir.

Pavel Smerdyakov: Lizaveta Smerdyaşçaya'nın F.Pavloviç ile ilişkisinden doğduğu düşünülen gayrimeşru çocuğudur. Saralıdır ve bakımı evdeki hiz-

metçiler tarafından üstlenilmiştir. Ağabeyi İvan'a hayrandır. F.Pavloviç'e hizmet ve saygıda kusur etmemesine hatta ona dalkavukça davranmasına karşın aslında ondan nefret etmektedir. Sonunda İvan'ın telkinleri ile babasını öldürecek.

Staretz Zosima: Alyoşa'nın yaşadığı manastırın başrahibidir. Aynı zamanda bir azizdir. Kendisine çömezlik yapan Alyoşa'yı çok sevmektedir. Tıpkı Hz. İsa gibi hastaları iyileştirmek gibi mucizeler göstermekte, bunun için de halk kitleleri tarafından sevilip sayılmaktadır. Dostoyevski, Karamazov Kardeşleri yazmadan önce yaptığı araştırmalar sonucu 1723-1783 yılları arasında yaşamış Aziz Tichon Von Zadonsk'u 'Staretz Zosima ' adıyla romanında betimlemiştir. Nowgorod bölgesi Korotsko köyünde doğmuş olan Tichon Von Zadonsk 1861 yılında Rus Ortodoks Kilisesi tarafından aziz ilan edilmiştir. Hıristiyanlığa ilişkin birçok kitap yazmıştır.

Agrafena Aleksandrovna Svetlova(Gruşenka): Genç yaşta aldatılmış sonra da terk edilmiş güzel, şuh bir kadın.

Şuh ve güzel olduğu kadar uğradığı ihanetten dersler çıkaracak kadar da zekidir. F.Pavloviç Karamazov ile Dimitri'yi mesafeli bir şekilde idare etmekte, kişisel çıkarlarını ön planda tutmakta bunları yaparken de gönlünde taht kurmuş bir subayı sevip gelmesini beklemektedir.

Dimitri Karamazov ile babası arasındaki kıyasıya savaşımın nedenlerinden birisi de Gruşenka'yı her ikisinin de elde etmek istemeleridir.

Katerina İvonovna Verkhovtseva: Dimitri'nin nişanlısı. Babasının yolsuzluğunu ört-pas etmek için Dimitri'den borç para almış bunun için de onunla nişanlanmıştır. Aslında oldukça ahlaklı ve onurludur. Romanda onur, asalet ve şerefi temsil eden ikinci bir olumlu karakterdir. Sonraları İvan'ı sevdiğini anlar.

Kolya Krasotkin (Nikolay Ivanov Krasotkin): Posta memuru olan babasını henüz bir yaşındayken kaybedince annesi çok genç yaşta, on sekizinde dul kaldı, evlenmedi. Kendini biricik oğlu Kolya'yı yetiştirmeye verdi. Kolya, oldukça zeki bir çocuktur. Kendisini yetiştirmesini de iyi biliyordu. Babasından kalan kitapları dahi yaşının ufaklığına karşın okumuş, hatta bazı konularda öğretmenleriyle yarışacak duruma gelebilmişti. Kolya zeki ve çalışkanlığının yanı sıra oldukça afacan ve cesur, gözünü budaktan sakınmaz, aşırılıkları sever, yaptığı aşırılıkları da ilgiyi üzerine çekmek **gösteriş ve**

caka için yapardı. Dostoyevski Kolya'yı betimleyen kendi ergenlik çağının portresini okuyucuya çizmektedir:

“ Yüzüne gelince; hiç de suratsız değildi. Hatta tam tersine sevimli, beyaz, biraz solgun, çilli bir yüzü vardı. İri olmayan ama canlı, gri gözlerinin bakışı korkusuz, çoğu zaman da duyguluydu. Elmacık kemikleri oldukça genişti, ağzı ufaktı. Pek kalın olmayan kıpkırmızı dudakları vardı. Ufak burnu iyice kalkıktı.” (Karamazov Kardeşler, S.572)

Henri Troyat ise Dostoyevski'yi şöyle betimliyord:

“ Kararlaştırılan saatte Baron Vrangal al yakalı, kül renkli kaputuyla bir erin odasına girdiğini gördü. Adam biraz kam-burca duruyordu. Kolları iki yanında sarkıyordu. Kababurunlu solgun yüzü çilliydi. Çelik grisi gözleri, üzüntülü, iğneleyici bakışlarla dosdoğru önüne bakıyorlardı. Kumral saçları yönetmeliğe uygun bir uzunlukta kesilmişti”. (H.Troyat, Dostoyevski, S.172)

İlyuşa: Kentteki bir öğrenci.Kolya tarafından okulun diğer çocuklarına karşı korunmuş, yaptığı yanlış bir hareketten sonra (köpeği Juçka'ya iğneli ekmek yedirmesi) Kolya, İlyuşa ile ilişkisini kesmiş, onunla küsmüştür. Aslında karakterlerindeki ortak özelliklerinden ötürü (Sözgelimi gururlu ve cesur olmaları, acıyı üslenebilmeleri,vb.) birbirlerini sevmekte ve izlemektedirler.Ölümü ile romandaki olayların çok az bir bölümünü oluşturduğu sanılsa da aslında İlyuşa ve Kolya'lı kısa öykü, Dostoyevski'nin romandaki biçime ilişkin teknik yetisinin üstünlüğünü, içeriğe ilişkin olarak da ideoloji ve felsefesinin önemli bir bölümünün ipucunu vermektedir.

Dostoyevski yalnız Karamazov Kardeşler romanında değil diğer önemli romanlarında da adeta bir polisiye roman yazarıdır. Doğa ve eşya betimlemelerinin zayıflığı, tüm dikkati insanın iç dünyasına ve dış görüntüsüne yönlendirmesi polisiye roman düşüncesini daha da güçlü kıyor.

Karamazov Kardeşler'deki 'Cinayet ' romanda gizli tutularak klasik polisiye roman türüne Suç ve Ceza'dan daha da çok yakın düşüyor. Suç ve Ceza'da Raskalnikov henüz romanın başında gidip tefeci kadını ve kız kardeşini öldürerek okuyucu üzerindeki dikkat ve kurgulamayı başka kanallara aktarıyordu.

Baba Karamazov'u öldüren Smerdyahov'a 'Öldürme' düşüncesini aşıl原因 ise bir ateist olan ve

,'Tanrı yoksa her şey mubahtır' diyen iyi bir öğrenim görmüş, entelektüel birikime sahip üvey kardeş İvan Karamazov'dur. Smedyahov için İvan bir 'idoldür ' ; hep ağabeyini örnek almakta onu taklit etmektedir. Ruhları birbirleriyle uyum içerisindedir. İvan Tanrıya inanmayan bir ateist, Smerdyahov da şeytan ruhlu bir yaratıktır. Hem piç <gayri meşru> hem de tanrı onu özellikle şeytan ruhlu olarak yaratmıştır!

Dimitri de babasının azılı düşmanıdır. Aslında o da öldürme niyetindedir. Hatta onu öldürmek için de eve kadar gelmiştir..(Gureşenka'yı aramak için geldiği evin bahçe duvarından atlıyor, eline piriçten bir demir alıyor.,sonra da karşısına çıkan evin uşağına vuruyor) İvan da babasının miras meselesinden ötürü düşmanıdır ve ölmesini istemektedir. Peki romanda en olumlu tip olan 'ahlak ve erdem' i sembolize eden Alyoşa'nın baba Karamazov'un öldürülmesine ilişkin konumu nedir? En azından Baba Karamazov'un öldürüleceğine ilişkin duyumları vardır ancak içindeki dürtü ve duygular buna engel olmanın önüne geçmektedir. Yani Alyaşa da bu konuda en az diğerleri kadar sorumludur.

“Büyük Bir Günahkârın Hayatı “ başlıklı bir serinin ilk kitabı olmak üzere yayınlanan bu roman Dostoyevski'nin son yapıtıdır. Karamazov kardeşler, Dostoyevski'nin kaleme aldığı önemle sürgün sonrası yapıtlarının geldiği en son aşama, söylemek istediklerinin artık çözümlenmesi, sentezidir. Romanın konusu Tanrı ve inanç üzerine kurulmuştur. Baba katiliği, kardeş, baba, arkadaş, aşk, sevgi, şehvet gibi romanı kapsayan ilişki ve olgular, Tanrı, İsa, kilise, Ortodoksluk ve Rusya'nın kutsallığını yansıtabilmek, motife edebilmek için sahnelenmiş olaylar, öne sürülmüş anti-kahraman ve figüranlar olarak algılanmalıdır.

Romanda, Dostoyevski tüm ideoloji ve felsefede geldiği son aşamasını değişik karakterler üzerinden okuyucuya sunmakta, karşı düşünceleri birbiriyle tokuşturup sonunda kendi düşüncelerini parlak düşünceler, evrenselliğin de olmazsa olmazı olarak lanse etmektedir.

1871'de Ecinniler romanını yazdığında hangi sınırdaki durduğunu Shatov'a şöyle söyletiyordu: **'Rusya'ya inanıyorum, Ortodoksluğa inanıyorum... İsa'nın Rusya'da yeniden ortaya çıkacağına inanıyorum. "Ya Tanrı'ya? Tanrı'ya? " "Ben ...Ben Tanrıya da inanacağım."**

Dostoyevski Tanrının varlığı –yokluğu sorunu ile inanca ilişkin sorununa klasik Hıristiyanlığın bakış açısıyla bakmıyor.

O tanrının var olup-olmadığına ilişkin bir tartışmaya kesinlikle girmiyor. Tartışmaları ve kafa yorduğu şey ‘inanç’ üzerine oluyor. Tanrı olsun-olmasın inanmak güzel şey diyor. Bir Tanrı yoksa onu var eder ve inanırım anlayışıyla hareket ediyor. Tanrısı olmayan bir insan için her şey mubahtır. Bundan dolayı tanrının gerçekten var olması-olmaması o kadar da önemli değil onun için... Onun için o olmasa da olduğuna inanmak, varmış gibi davranmak gerekmektedir. Bu ruhun ‘gerçek olan’ ile ‘gerçek olmayan’ arasında yaptığı bir tercih meselesidir aynı zamanda.

Bu yontulmamış metafizik anlayış Dostoyevski tarafından öylesine radikalleştirilmiştir ki ulusların var olup-olmama, varlıklarını sürdürebilme sınırına dek getirilip dayandırılmıştır.

Karamazov Kardeşler’de İvan ile Zosima’nın tez ve antitezleri karşı karşıya geldiklerinde İvan’ın öne sürdüğü savlar pozitivizmi temsil etmekte ve daha ikna edici görünmektedir. Buna karşın ‘iman ve inancı temsil eden Zosima’nın düşünceleri, öne sürdükleri sadece bir düşler dünyasını betimliyor.

Burada Dostoyevski’nin okuyucuya bir tercih bırakıyor inanç bağlamında. Ama o şöyle de fısıldamadan edemiyor:

“ Her kim ki bana İsa’nın gerçeğin dışında olduğunu ve gerçeğin onu dışarı attığını ispatlarsa o zaman ben, gerçeğin yanında değil, İsa’nın yanında olmayı tercih ederim.”

Aslında, Tanrıya inanma-inanmama sorununda Dostoyevski çelişkili bir pozisyonda da duruyor. Çünkü Budala’yı yazmadan çok önceleri daha sürgün yıllarında tanrıya inandığını söylüyordu:

“ Dostoyevski’nin kendi anlattığına göre, ilk sara nöbetini henüz zorunlu çalışma kampındayken geçirdiği ve din üstüne yapılan bir tartışmada bir tanrıtanımaza “Hayır, hayır ben Tanrı’ya inanıyorum”, diye var gücüyle karşı çıkmasından sonra bu nöbet, yukardan gelen tanrısal bir açıklama niteliğini kazanmıştı.”

(A.V.Lunaçarski, Sanat ve Edebiyat Üzerine, S.132)

Dostoyevski Tanrıya inandığını “tanrıtanımaza” haykırdığında yıl 1850’dir. Omsk’da prangalı tutsaktır.

Demek ki Dostoyevski tanrıya bir inanmış, bir şüpheye düşmüş, bir inanmamış, SAĞLAM

ZEMİN ARAYIŞI İÇERİSİNDE OLMUŞTUR. Bu ne zamana kadar sürmüştü? Çıkarına uygun en kolay ve sağlam zemine ayaklarını basana dek! Yıl 1871’de bu ortamı yakalıyor!

İşte 1871’de Avrupa’dan Rusya’ya döndüğünde artık tanrıya da inanır olmuştu! Yani Dostoyevski’nin değişimi artık tamamlanmıştı. Bu anlamda Ecinniler’den sonra kaleme aldığı SON romanı Karamazov Kardeşler, Dostoyevski’nin değişimlerinin artık tamamlandığı ve son sözünü söylediği bir yapıt özelliğini de içermektedir.

Elbette bu anlayışta gerçek dışı şeyler var! Nietzsche’nin ‘tanrı öldü’ demesi gibi gerçek dışı şeyler! İsa’ya inanıyor, (Çocukluğundan beri), Ortodoksluğa inanıyor, sonradan da papazlara ve kiliseye de inanıyor şimdi de sıra tanrıya inanmaya gelmiş bulunuyor...: Karamazov Kardeşler’de de artık **Tanrıya inanıyor!** Ama o Budala’da da tanrıya bazen inanıyor, bazen de ‘tanrıya da inanacağını’ fısıldıyor. Sibiry’a da sürgünde ise, bir ateist olmadığını, tanrıya inandığını söylüyor... Burjuva eleştirmenleri Dostoyevski üzerine teoriler inşa ederken bazı çelişkileri görmezlikten geliyor veya göremiyorlar! Onun henüz “İnancıkları” yazdığı süreçteki yani Sibirya mahpusluğu ve sürgünü öncesi ‘tanrı ve din’ üzerine olan saplantılarını kritiklerinde yer yer belirtmiş olmalarına karşın kendi yazdıklarıyla da çelişkiye düşüyorlar.

Dostoyevski Sibirya tutsaklığı ve sürgün yıllarını kapsayan Petersburg’dan ayrı kaldığı 10 yıl boyunca İncili adeta yutuyor ve onun kapsamlı bir kritiğini yapma olanağını buluyor. Daha sonra Petersburg’a dönüşüyle birlikte Yer Altından Notlar ile düşüncelerinde oluşan gelişimleri sırasıyla cepheden açıklamaya başlıyor.

İlk önce saldırdığı yer J.J. Rousseau’nun ‘insan’ üzerine olan hümanist değerlendirmeleri oluyor. Rousseau’ya göre insan yaratılışı itibarıyla, temelde iyidir ve onu kötülöklere toplumdaki adaletsizlikler, kötü yönetimler itmektedir. Rousseau’nun bu aydınlanma dönemi tezlerine Dostoyevski, ‘hayır’ diye yanıt vermektedir! < İnsanın daima mantığının ona söylediği gibi kendine fayda sağlayacak şekilde değil de canının istediği gibi davranmasıdır. Kendimize fayda sağlamayacak şekilde de davranabiliriz; hatta bazen kesinlikle böyle olmalıdır.< (Yer Altından Notlar. S.31) Dostoyevski devamla insanları diğer canlılardan ayıran şeyin dünyanın her yanına lanetler yağdırmak olduğunu, lanet etmenin

de sadece insana ait bir özellik olduğunu, çünkü bu insanı diğer canlılardan ayıran bir ayrıcalık olduğunu belirtmektedir.

Bu kadar değil!

İnsanın temelde pislığe karşı, kötülüğe karşı bir eğilimi olduğunu, en erdemli kişilerin bile önüne tüm dünya nimetlerini serseniz de, bu erdemli kişi insanın doğası gereği < nankörlüğü ve hayırsızlığı yüzünden inanılmaz rezillikler-bilinçli olarak > kendine bırakın faydayı kesinlikle zararı dokunacak şekilde davranır.(a.y.s.36) diye yazmaktadır.

İkinci olarak; insanın doğasında 'acı çekmeye, günah işlemeye karşı sınırsız bir istem olduğunu özellikle vurgular.

Ecinniler ve Karamazov Kardeşlerde de bu savlarını geliştirilerek artık yapısal tümlemenin periyodik olarak tamamlanmış olduğunu görüyoruz.

Dostoyevski'nin Turgenyev'e gidip itiraflarda bulunması, kendini onun önünde aşağılaması, Turgenyev'i tanıdıkları

içerisinde en aşağı kişi olarak gördüğü içindir. En aşağı kişi tarafından aşağılanmak! Bu gibi saplantılı kişileri normal insan kategorisine veya 'dahi ' kategorisine tutup sokmak gerçekten düşündürücüdür. Bu günkü bilim böylesi olguları bir klinik vakası olarak ele alıp, müdahale etmektedir.

Ondaki bu kliniklik durum üstelik yaşamında sürekli var olmuştur ve Dostoyevski bu kliniklik durumun aslında hem farkında hem de oldukça memnun görünmektedir. Çünkü hasta bir vücudun düşünce sistemi de hastalıktır ve sağlıklı bir insanın göremeyeceği başka bir dünyayı görebilme olanağını yakalıya bilmektedir.

Yani gerçek ilişkilerin sürüp gittiği elle tutulur, gözle görülür bir dünyanın dışındaki hayaller dünyası! Gerçek dışı bir dünya... İşte bu gerçek dışı dünyayı Dostoyevski < epilepsi> sayesinde yakalayabildiğini ima edip, tanrısının bu hastalığı kendisine verdiği için yaşamından bu anlamda şikayetçi olmayıp, hatta denebilir ki bunun için hem memnun hem de gurur duymaktadır.

Suç ve Ceza'da Raskalnikov ile Svidrigaylov arasında şöyle bir diyalog geçer:

(Svidrigaylov ölmüş karısını uyanıkken üç kez gördüğünü söyler ve Raskalnikov'a hortlaklara inanıp inanmadığını sorar. Raskalnikov inanmadığını söyler)....

Svidrigaylov adeta kendi kendine konuşuyormuş gibi, başı biraz yana eğik ve başka yana bakarak

mırıldandı:

- Bu gibi hallerde, genel olarak ne derler? Size derler ki : " Sen hastasın, şu halde sana görünen şeyler aslı olmayan bir karabasandan başka bir şey değildir." Zaten işin mantığa sığar yanı da yok. Hayaletlerin, hortlakların yalnız hastalara göründüklerini kabul ediyorum. Ama bu hal, hayaletlerin, hortlakların sadece hastalara görünebileceklerini kanıtlar, yoksa onların hiç olmadıklarını değil!..

Raskalnikov öfkeli öfkeli direndi:

- Tabii, hortlak falan yok.

Svidrigaylev, ağır ağır gözlerini ona döndürerek sözlerini sürdürdü:

- Demek yok ha ?.. Siz böyle düşünüyorsunuz öyle mi? Peki, şöyle düşünemez miyiz? Siz de bana yardım edin: "Hayaletlerle, hortlaklar, başka dünyaların parçaları, bölümleridir, onların başlangıcıdır. Sağlıklı bir adamın hortlakları görmesine sebep yok. Çünkü sağlıklı bir adam, her şeyden çok yeryüzünün çocuğudur. Bu hesaba göre de yaradılış kanunları gereğince, yalnız bir dünya yaşamı sürmek zorundadır. Ama bu sağlıklı adam biraz hastalanıverince organizmadaki normal yeryüzü düzeni biraz bozulur, hemen başka dünya parçalarının görünmesi de olağan bir hal almaya başlar. Adamın hastalığı arttığı ölçüde öteki dünya ile olan ilişkisi de artar. (Suç ve Ceza, S.,312-313)

Bu öyküde aynı zamanda sara hastası Dostoyevski'nin kendi gerçeğinin de bir yansıması var. Sara hastalarının kriz anında hayal alemleri olağanüstü genişliyor. Hasta, sağlıklı bir beyinin yüklenemeyeceği, mantığın sınırlarını aşan metafizik duyumlarla zengin ama yalancı bir evrene yelken açıyor.

Burjuvazi'nin ruhsal dengesi yerinde olmayan sanatçıları öne sürmesi boşuna değildir. Onlar, kendi düzenlerini sürdürebilmek için, insanın yozlaştırılması gerektiğinin kaçınılmazlığını iyi bilmektedirler... Yozlaşan insan, yozlaşmış bir toplumu oluşturur. Sanat da, insanları yozlaştırabilmenin en mükemmel aracıdır. Bu gün gelişim olarak en ileri saydığımız toplumlarda bir çöküntü ve yozlaşma en doruk noktasına ulaşmışsa, bunun nedenleri, sunulan sanatın içeriğinde, bunu temsil eden yazarların özelliklerinde, ruhsal durumlarında, sınıfsal cepheleşmede ve konakladıkları mekânlarda aranmalıdır.

En gelişmiş toplumdaki yozlaşmanın halkasının giderek büyüdüğü ve artık tüm dünyayı sardığı

gerçeği ile karşı karşıyayız. Bu halka genişledikçe genişledi ve insanlığı mutsuzluğun karanlığına yuvarladı. İnsanlık karanlıklar içerisinde ve hastalıklı beyinleriyle, görme yetisini kaybetmiş gözleriyle duygusuzlaştırılmış ve körleştirilmiş olarak kölelik döneminin en üst aşamasını yaşıyorlar.

Bu yıllarda Dostoyevski Avrupa'nın geldiği noktadan nefret edip, geri kalmış Rusya'yı öncelikle tinsel yönden göklere çıkarırken tüm Avrupa ve insanlığın kurtuluşunun Rus Ortodoksluğu, Rus İsa'sı tarafından ancak olanaklı olabileceğini kendisine iyice inandırmıştır.

İvan ile Alyoşa'nın tanrı üzerine tartışmasında mantıklı verilerle ortaya çıkan İvan ağır basar görünmesine karşın ruhun derinliklerinde akıl yoluyla değil de iman yoluyla tanrının varlığına inanmanın (Dostoyevski tarafından İvan'ın daha da gerçekçi-pozitif gösterilmesine karşın) gerekliliği anlatılmak isteniyor.

Dostoyevski'deki bu "İman yoluyla " gerçeğin bilerek yadsınarak gerçek olmayan bir evrene doğru kanat çırparak yalancı bir mutluluğun huzuruna ulaşabilme anlayışı yeni değil, Sibiryadaki sürgün ve tutsaklık yıllarına dayanır. O, yürüdüğü yolda akıl ve deneyin pozitivizmine değil de İMAN'a öncelik tanımaktadır. İman, düşüncenin olmadığı, düşüncenin bazı durumlarda durduğu yerde başlamaktadır.

Tanrıya, evren'e ve toplumların gel-gitlerine tam da bu pencereden baktığı için insanların kendi elleriyle savaşım larla ve bileklerinin hakkıyla gerçekleştirmeyi önlerine bir belgi olarak koydukları özgürlük, eşitlik, adalet gibi istemleri ellerinin tersiyle itmektedir. Özgürlük için savaşımın 'boş ' olduğu özgürlüğe ulaşmanın giz'inin çekilen acılarda gizli olduğunu vaaz etmektedir.

Dostoyevski özgürlük ve mutluluk kavramlarını yorumlarken Katolikliği örnek olarak ele almakta, Katolik kilisesi insanlığa ilişkin tüm sorumlulukları üzerine alarak onların bu dünyada rahat etmelerini, mutlu olmalarını sağlıyor. Yani insan, insan sevgisi adına Tanrıya ihanet ediyor. Kilise bundan böyle İsa'dan ruhsal anlamda değil, toplumsal anlamda yararlanma yoluna gidiyor. Toplumsal düzeni koruyabilmek için var oluyor. Buna Dostoyevski Hıristiyan Komünizmi diyor.

Oysa İsa insanlığa ekmeği değil acıyı salık vermişti. Çünkü acı insana sınırsız bir özgürlük

getirecekti.O Karamazov Kardeşler'in " **Staretz Zosima'nın Konuşma ve öğütlerinden** " şöyle yazıyor: " ...yönetenler, yönlendirilenlere bakın, İsa'nın sembolü ile tanrısal gerçeği tahrif etmediler mi? Elllerinde bilim var; ama maddeye tapan bir bilim... İnsanın en soylu yanı olan maneviyat inkâr ediliyor. Zaferle hatta tiksintiyle geri çeviriyor. İnsanlar, hele şu son zamanda bir özgürlük şarkısı tutturdular; neymiş bu peşinde koştukları özgürlük? Yalnızca esirlik ve kendine kıymadan ibaret! Çünkü insanlar, " İhtiyaçlarını tatmin etmeye bak, sen de en yüksek, en zengin kişilerle aynı haklara sahipsin ." inancına saplandılar...

Bugün herkesin dilinde bu var, özgürlük ne yazık ki böyle anlaşılıyor.

...Rahipliğin durumu başkadır. Boyun eğme, perhiz, kulluk bazen alay konusu olur. Oysa özgürlüğe giden gerçek yol budur.

...Halk da bizim gibi iman sahibidir. İmanı olmayan, kalbi istediği kadar içtenlik, kafası deha dolu olsun bizim Rusya'da hiç bir işte başarılı olamaz. Bunu unutmayın. Halk dinsizlere karşı gelip onları yenince tek, bölünmez Hıristiyan bir Rusya meydana gelecektir. Halkımızı, onun kalbini koruyun... (Karamazov Kardeşler, Dostoyevski. S341-342)

Staretz Zosima'nın ağızından aktarılan bu öğütlerin, Dostoyevski'nin bilinen klasik düşünceleri olduğu unutulmamalıdır.

Sibiryadaki sürgün yıllarında Omsk'dan 20-28 Şubat 1854'de N.D.Fonwisina'a şöyle yazıyordu:

"Size kendimden bahsedecek olursam, bu yaşta hâlâ bir çocuğum ben. İnançsız, şüpheli ve galiba da (hatta buna gerçekten eminim) hayatımın sonuna kadar böyle kalacak bir çocuk. Ne korkunç acılar vermiştir bu bana. (hâlâ davermede.) Bütün bunlara karşı elimde kuvvetli deliller olduğu halde, imanı özlemek, oysa ki Tanrı bana ara sırada tam huzur veriyor ve bu anlarda ben sevip sevdiğime inanıyorum. Böyle anlarımda kendime açıkladığım imanım; içimde açık ve kutsal benim için son derece basit, bu iman. Şöyle ki: Bir kurtarıcıdan daha sevgili, daha derin, daha akıllı, daha insancıl, daha mükemmel bir şey olmadığına inanıyor ve kendi kendime kıskanç bir aşkla, orada olan o'ndan daha büyük bir kimse olmadığını söylediğim halde, orada da kimse olamayacaktır. **Hatta daha da ileri giderek şunu söyleyebilirim: Her kim ki bana İsa'nın gerçeğin dışında olduğunu ve gerçeğin onu dışarı attığını ispatlarsa o zaman ben ger-**

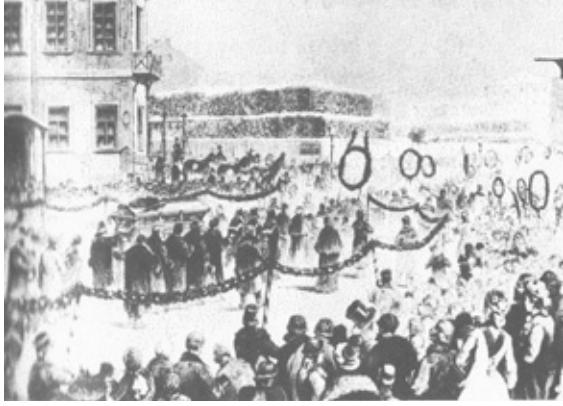
çeğin yanında değil, İsa'nın yanında olmayı tercih ederim. (a.b.ç.) "

(Dostoyevski, Gesammelte Briefe, S.87)

Yukardaki 'İsa ve gerçeklik ' üzerine öne sürdüğü metafizik düşünce, daha sonraki romanları Budala, Ecinniler, Karamazov Kardeşler olmak üzere yazdıklarının ve yaşamının çekirdeğini, töz'ünü oluşturmuştur.

Dostoyevski'nin öyküsü işte budur ve ibret vericidir. Ondan aldığımız şeyler nelerdir? Bize ne dereceye kadar bir katkı sağlamış ve sağlamaktadır?

Bu çalışmamda bunu az-çok açıklamaya çalıştım. Kapitalist sistem ondan hâlâ yarar sağlamakta, yapıtlarında dile getirdiği gerici düşünceler hâlâ kapitalizmin bir kalesi görevini üstlenmiş olarak son çırpınısını yapmaktadır.

Dostoyevski'nin tabutuyla birlikte cenaze alayı (12.02.1881)

Dipnotlar:

1- Liberal Turgenyev, 2.Alexandır'a sadık bir uyruk olduğunu ve Polonya isyanını bastırırken yaralanan askerler için iki altın yardımda bulunduğunu bildiren bir mektup gönderince, Kolokol dergisi :(Herzen'in Avrupa'da çıkardığı devrimci dergi – BN) << Kendisinin duyduğu vicdan azabından imparatorun haberi olmadığı için acı çekerek geceleri bir türlü uyuyamadığını Çar'a bir mektupla bildiren (erkek soyundan) ak saçlı kadın evliya Madeleine'den >> söz etti. (Burada, Lenin Herzen'in –Dedikodular karalamalar vb...- adlı makalesine atıfta bulunuyor) Turgenyev söz konusu Madeleine'nin kendisi olduğunu hemen anladı. Polonya'yı savunduğu için bütün Rus liberalleri çetesinin kendisinden uzaklaşmasına, bütün << kültürlü yüksek sosyete>> nin Kolokol dergisine sırt

dönmesine Herzen şaşmadı. Polonya'nın özgürlüğünü savunmayı ve 2.Alexandır'ın yatıştırıcılarını, cellatlarını, adam asanlarını yerden yere vurdurmayı sürdürdü. Turgenyev'e yazdığı bir mektupta şöyle diyordu :<<Rusya'nın onurunu kurtardık ve bu bize bir uşak çoğunluğunun saldırısına mal oldu.>> (Lenin, Sanat ve Edebiyat, Herzen'in anısına, S.80-81)

2-Deizm: Tüm dinleri reddeden ancak tanrının varlığına inanan inanç şeklidir. Dinler reddedildiği için peygamberler, kutsal kitaplar, cennet ve cehennem; melek, şeytan gibi kavramların "deizm" inancında yeri yoktur. Sadece evreni ve doğa kanunlarını koyan, bunun ardından evrene ve insanlığa hiç bir müdahalesi olmayan tanrıya inanılır.

Evrin teorisine karşı değildir ayrıca akla ve doğaya dayanır.

3-Garibaldi Guisepe (1807-1882) İtalya devletinin kurulmasına öncülük etmiş, İtalyanlar tarafından İtalya'nın en büyük kahraman ve yurtseverlerinden biri olarak kabul edilen halk önderi.

4- Dostoyevski burada, 1848-1849 Tüm Avrupa'yı etkileyen ve yenilgiyle sonuçlanan Fransa'daki burjuva devrimlerini vurguluyor.

5- Biz burada Bakunin'in Marksizm karşısındaki konumunu tartışacak değiliz. Her durumda Marksizmin can alıcı ilkelerini yadsımış olmasına, teorik ve pratik olarak tutarsız bir çizgi sergilemiş olmasına karşın, devrimci bir pozisyonda durduğudur. Dostoyevski Bakunin üzerinden tüm devrimci ve sosyalistlere saldırmaktadır. Onun hedefi Bakunin değil, Bakunin'in şahsında devrimci ve sosyalistler üzerinde çirkin ve nefret ettirici bir portre çizmek, tinsel dünyalarını da oldukça karanlık, dengesiz ve bir şeytan, bir cehennem zebanisi kalıbının içerisinde betimlemektir.

6-Phalanstère(Phalansterium): Ütopist sosyalist Charles Fourier (1772-1836)'in 1620 üyesiyle birlikte komünal olarak birlikte yaşamayı, üretmeyi, serbest aşk yapmayı ve birlikte tüketmeyi kurguladığı komün köyü.

Fourier'in ve Owen'in Kuzey Amerika kıtasında çok sayıda takipçileri oldu ve bu ütopyacıların düşüncelerini de pratiğe uyguladılar.1843-1858 yılları arasındaki 15 yıllık süre içerisinde Kuzey Amerika'nın çeşitli bölgelerinde içinde yaşayanları 100,000'i aşkın 40 kadar Phalanax kuruldu ve buralarda komünal yaşama geçildi.

7-Granowskij Timofei Nikolajewitsch (1813-1855) tarihçi,Hegelci ve <saf güzellik>düşüncesinin temsilcisi. Önde gelen

baticılardan. 1840'lardaki genç Herzen, Belinski jenerasyonunun esin kaynağı.

8- Felix Pyat: (1810-1889) Fransız sosyalisti, gazeteci, yazar, politikacı.1871 Paris Komünü üyesi ve yöneticilerinden. Paris Komünü yenilince yurt dışına kaçtı, gıyabında ölüm cezası verildi. Genel af olunca Fransa'ya geri döndü (1880) ve La Commune gazetesini çıkardı.1888'de Marsilya'dan milletvekili seçildi,1889'da öldü.

9-Marseillaise: Fransa Milli Marşı 1792'de Fransa'nın Prusya ve Avusturya ile savaştığı dönemde yazılmış,1795'de de Fransa'nın milli marşı olarak kabul edilmiştir.1804-1814 yılları arasında yasak değildi çünkü bu dönemde Napolyon'un kendisi devrim taraftarıydı.1830 Temmuz devriminden sonra Marseillaise devrimci içerik taşıdığı gerekçeyle yasaklanmıştır. Yasaklı olduğu sürece de ' La Parisienne ' milli marş olarak söylenmiştir. (1830'da burjuva-liberal monarşi kuruluyor ve iktidar toprak ağalarının elinden burjuvazinin eline geçiyor) 19.ve 20 yüzyıllarda Marseillaise uluslar arası devrimci hareketin hararetili ve anlamlı marşlarından biri oluyor.

" Kimin peşindedir bu hükümdarlar
Bu satılmış uşak takımı?
Bu zincirleri kimin için hazırladılar
Kimin içindir acaba bu demirden bukağılar?
Sizin için ey Fransızlar, sizin için tüm bunlar!
Olacak iş midir bu! Hepimiz hınçlımı hınçlı,
Şimdiden hazırız sıkılmışız yumruklarımızı!
Onlar sizi yeniden köle yapmak istiyorlar!

Haydi vatandaşlar sıkıştırın safları, silahları kapın!
Yürüyün ki şu alçakların kanlarıyla toprağımız sulansın. "

10-Mein Lieber Augustin (Almanca şarkı) Benim sevgili Augustin'im

11-Otto Von Bismarck (1815-1898) 1.Willhem (Prusya kralı) tarafından Prusya'ya başbakan olarak atanmıştır.

Devletler arası sorunların savaş yoluyla çözümlenmesinden yanadır. 1870 -1871 Fransa savaşından sonra başarısından ötürü, Prusya Kralı 1.Wilhelm tarafından Prens unvanı almış, şansölye ilan edilmiştir.

12-Jules Favre (1809-1880) avukat,1848 devriminden sonra içişleri bakanlığı genel sekreteri, daha sonra Dış işleri bakanı.1870-1871 Prusya-Fransa savaşında ağır şartlarla barış anlaşmasını imzalıyor. Fransa'nın Prusya'ya tesliminde olduğu kadar Paris Komününde gerçekleştirilen kitlesel katliamların da sorumlularından birisidir.

Kaynaklar:

Henri Troyat: Dostoyevski (İletişim Yay.)

Anna Grigorjewna Dostojewski : Erinnerungen Das Leben Dostojewskis in den Aufzeichnungen seiner Frau

(Dostoyevski'nin yaşamındaki anılarına ilişkin karısının tuttuğu notlar

N.A.Berdyaev : Dostoyevski (Adam Yay,1984)

Dostoyevski: Gesammelte Briefe 1833-1881(H. Janssen/Arkana-Verlag,Göttingen,1981) (Toplu Mektuplar 1833-1881)

Dostoyevski : Dostoyevski'nin Mektupları (.Ararat Yay.)

Dostoyevski : Ecinniler (Öteki Yay.)

Dostoyevski: Cinler (İletişim Yayınları)

Dostoyevski : Karamazov Kardeşler (Dionis Yay.)

Dostoyevski : Suç ve Ceza (Sonsuz Kitap Yay)

Dostoyevski : Yer Altından Notlar (Antik Batı Klasikleri Yay.)

Andre Gide: Dostoyevski (L&M Yayınları)

Andre Gide: SSCB'den Dönüş (Anahtar Kitaplar Yayınevi)

A.V.Lunaçarski : Sanat ve Edebiyat Üzerine (Kırmızı Yay)

Karl Marks Fransa'da İç Savaş (Eriş Yay.)

Marks, Engels ,Lenin Paris Komünü Üzerine (Sol yay.)

Lenin Devlet ve Devrim (Günce yay.)

Lenin Bir Adım İleri İki Adım Geri (Sol Yay)

Lenin Seçme Eserler Cilt 2 (İnter Yay)

Lenin Lenin Werke Band 7, S 255 (Dietz Verlag)

Lenin Lenin Werke Band 5, S. 491 (Dietz Verlag)

Vladimir Nabokov : Die Kunst des Lesens, Meisterwerke der russischen Literatur N.Gogol, I.Turgenjew, F.Dostojewski, L.Tolstoi, A.Tschechow, M.Gorki (Fischer Taschenbuch Verlag)

Maurina Zenta: Dostojewskij,Menschengestalter und Gottsucher

Vera Figner Nacht über Russland Lebenserinnerungen einer russischen Revolutionaerin (Rowohlt TaschenbuchVerlag)

GERİDE KALAN

 Deniz Faruk Zeren

Benim ve milyonlarca insanın üzerinde sınırsızca uzanıyor gökyüzü.

Utanmalı mıyım bundan, utanmalı mıyız? Sen, siz orda daracık bir kareye sıkıştırılmış gök parçasına bakarken!

Şimdi karşımda somurtan bu sevimli, kuru, kızıl, akşam güneşinden utanmalı mıyım; sen onun ağır ağır inine çekilişini göremiyorsun diye?

Bir apartmanın altıncı katındaki akraba evinin balkonunda içim senle dolu bunları düşünüyorum ZU! İstersem ince belli bardaktaki kıvamlı akşam çayını zehir edebilirim kendime. İstersem içime dolan taze deniz kokusuna karışmış hanım ellerinin serin kokusunu da zehir edebilirim. Derslerinde başarılı olmuş yeğenimin haylazlıklarını da...

Ama ben bu çayı senin damağınla yudumluyorum ZU! Bu akşam güneşini senin gözlerinle izliyorum, rüzgârın kokularını senin ciğerlerine taşıyorum. Bu haylaz çocuğu senin yüreğinle sevmeye çalışıyorum.

Bunlar sana ulaşıyor mu?

Ardımda yaşanmamış zamanlar bırakarak neden sana yazıyorum ZU?

Senin buna ihtiyacın var mı? Tanımadığın, varlığından bihaber olduğun birinden mektup almaya ihtiyacın var mı?

Biliyorum, yok!

Sen beyninden ve yüreğinden akan güçle orada sapağlam durabilirsin. Çılgık çılgık umutlarına, özlemlerine sarılabilirsin.

Peki ben?

Ben ne yaparım ZU? Bu katmerli sessizlikte ben ne yapabilirim? Nasıl dayanabilirim sessizliğin, suskunluğun donup kalmış kasvetine?

Duygularımı yitirmek istemiyorum.

Sesimi kaybetmek istemiyorum.

Sana değil kendime yazıyorum bunları ZU!

Seni, sizi bir sabah erken, uykuların en güzel yerindeyken alıp götürdüler, kentlerin akıp giden gürültülerinin arasından sessizce. Kimseler duymadı. Görmedi kimseler. Bilmedi.

Kim bilir kaç zaman dönemeyeceksiniz, elleriniz ceplerinizde, dudaklarınızda baygın bir ıslıkla caddelerde gezemeyeceksiniz. Ala, mora, yeşile dokunamayacaksınız. Ve hayat bu balkonlarda akıp gitmeye devam edecek.

Gazeteciydiniz. Aydındınız. Beyindiniz. Yazardınız. Şairdiniz. Yürektiniz. Sevgiliydiniz. Yarendiniz. Yardınız!

Ama kimseler duymadı sizi. Görmedi... Ne şimdi ne de geçmişte aydından, gazeteciden, yazardan, şairden sayılmadınız kimilerince. Onlarca yıllık hapis cezaları aldınız. Sürgünlere yollandınız. Hatta vuruldunuz sokak ortalarında.

Ama yoktunuz! Yoksunuz!

Siz bu ülkenin aydınları, entelektüelleri nazarında su yolunda kırılmış su testileriydiniz yalnızca.

Öyle mi ZU?

Peki kimleri kahredecek bu susku!

05.04.2008

Edebiyat ve Sanatta Sansüre Hayır!

TYS (Türkiye Yazarlar Sendikası), Eğitim-Sen, Sinema Emekçileri Sendikası, Sanatçılar Girişimi son dönemde sanat ve edebiyatta yapılan sansüre ve baskılara karşı kahvaltı eşliğinde basın açıklaması düzenledi.

TMMOB lokalinde gerçekleşen basın açıklamasına, çeşitli kurumların yanı sıra içinde Pınar Aydınlar'ın da olduğu sanatçılar destek verdi. Yapılan basın açıklamasına Edip Akbayram'da sözlü mesaj ilettiler.

Basın açıklamasını her üç kurum adına Eğitim-Sen Genel Başkanı Ünsal Yıldız yaptı. Yapılan basın açıklamasından notlar:

"... Toplumsal yaşamın her alanında sansürcü yasakçı uygulamalar yoğun bir şekilde hayata geçirilmiştir. TV dizilerinden, ders kitaplarının içeriğine kadar her alana müdahale etmeye, sokaklardaki heykelleri kaldırmaya kadar hemen her yerde karşımıza çıkan bu tek tipleştirici ve baskıcı yaklaşım AKP'nin tehlikeli boyutlara varan toplum mühendisliği anlayışının bir yansımasıdır."

Okullarda tavsiye edilerek okutulan 100 temel eserlerin sansür uygulanarak içeriğinin muhafazakârlaştırılarak değiştirilmesine dikkat çekildi. Birkaç örnek verildi.

"*Oscar Wilde'ın Mutlu Prenses'inin bir çeviri-

sinde Miller ve Hans "Hayırlı sabahlar" biçiminde selamlaşmakta,

* Tolstoy'un "İnsan Ne ile Yaşar" adlı kitabında "Bana acıdınız, Allah sizden razı olsun" denilmektedir.

*Sefiller'de bir roman kahramanı için "Sevap alınır mı?" diye sorulmaktadır. Aynı romanın ön sözünde Victor Hugo, "Allah'a inanıyorum, Ahrete inanıyorum; fakat hiçbir kilise papazını istemiyorum" üstü kapalı hidayete erdirilmektedir."

Yaşanan bu sansürün sadece 100 temel eserlerde değil diğer birçok eserde de bu yaklaşım sürmektedir. Halk ozanı Yunus Emre'nin dahi sansüre uğraması da örnek gösterildi. Bunun yanında birçok sanat eserinin suç delili olarak gösterilmesi kınandı.

"Sansürcü, baskıcı zihniyete inat, kitaplar okunacak, okutulacak; edebiyatla, bilimle ve sanatla aydınlanan zihinler AKP karanlığını er ya da geç boğacaktır" denildi.

TYS adına konuşma yapan Mustafa Köz "Bugün uygulanan baskıcı sansürcü yaklaşımı anlamanın yolu aslında ta Osmanlıya gitmek gereklidir. Oraya dönüp baktığımızda aslında sansürün ta o zamanlardan bugüne devam ettiği görülecektir" dedi.

Ataol Behramoğlu: "Edebiyat canlı bir organizmadır. Onun içinden bir şey çıkarmak onu sakatla-

maktır. Bugün sakatlanmakla kalınmıyor onun yanında içine kendi düşünce yapısı ekleniyor. Sorun sadece bir edebiyat eserinin değiştirilmesi değildir, sorun toplumun değiştirilmesi ve gerileştirilmesi söz konusudur" dedi.

Konuşmacıların ardından Evrensel Basım Yayın adına bir kişi söz alarak "Görülen sansürün yanında bir de görülmeyen bir sansür söz konusudur. O da oto sansürdür. Bu da sansürlerin en tehlikelerinden biridir." dedi.

Pınar Aydınlar, "Mahirlerin, İbrahim Kaypakka-ya'ların türküsünü söylemenin yasaklandığı bugünlerde bu yasaklara karşı her zaman dostlarımızın yanında olacağımızı belirtirim" dedi.

Basın açıklaması Eğitim Sen'in hazırladığı katalogların dağıtılmasıyla son buldu.

Güney Kültür Sanat Edebiyat Dergisi de basın açıklamasına katılarak destek verdi.

Sanat ve Edebiyatta Sansüre ve Baskıya Hayır!
07.03.2013

GÜNEY KÜLTÜR MERKEZİ 10. KURULUŞ YILDÖNÜMÜ ÇOŞKUyla KUTLANDI

Güney Kültür Merkezi (GKM) 10. Kuruluş yıldönümü şenliği, 23 Şubat tarihinde Esenyurt'ta Boy Davet düğün salonunda yapıldı.

Şenlik, baskının, sömürünün olmadığı, yeni bir dünya için devrim ve sosyalizm mücadelesinde toprağa düşen devrimciler, komünistler için yapılan bir dakikalık saygı duruşu ile başladı.

GKM Aralık 2002 yılında kuruldu. Burjuva, feodal kültüre karşı işçi sınıfının enternasyonalist kültürünü savunan Güney Kültür Merkezi bugüne kadar onlarca etkinlik gerçekleştirdi. Tiyatro oyunları, film gösterimleri, müzik dinletileri, güncel gelişmelere yönelik paneller, önemli günlerde yaptığımız anma etkinlikleri, şiir akşamları, piknikler vs.bu etkinliklerden bazılarıdır.

GKM adına yapılan konuşmada şunlar söylendi:

"Kültür, sanat çalışmamızda yol göstericimiz Yılmaz Güney ve onun sanat anlayışıdır.

Sınıflı toplumlarda, sınıflar üstü sanat olmaz. Sanat işçilere, emekçilere, ezilenlere ulaşmanın, onları mücadele içine çekmenin önemli bir aracıdır. Sanat tarafsız değildir.

Tarafımız işçilerin, emekçilerin, ezilenlerin tarafıdır.

Burjuvazi sömürü düzenini kitlelere alternatifsiz olarak tamamen kabul ettirmek, onları bu sistemin

uysal birer parçası, iyi tüketicileri haline sokmak amacıyla kitlelerin beynini yıkamak için kültürel faaliyetlerden çok iyi yararlanmaktadır.

Kapitalizmde sanat küçük bir azınlığın, parası olmayan, sermayenin hizmetindedir. Kapitalist sistemde her şey çıkara, kara, paraya endekslenmiştir. Her şey alınır satılır. Şeref, ahlak, namus, ün, her şey. Geçerli tek değer ölçüsü paradır. "Düdüğü para veren çalmakta"dır. Paranın açamayacağı delik, fethedemeyeceği gönül, bükemeyeceği bilek, öpemeyeceği dudak, giremeyeceği kapı yoktur.

Bu nedenle kültür alanındaki çalışmalara gereken önemi vermeli, burjuvazinin kültürünün, hayatın her

anında ve alanında saldırılarına karşı, kendi kültür cephemizi oluşturmaliyiz."

AKP'nin "ileri demokrasi"sinin ne anlama geldiğinin örnekleri ile teşhir edildiği konuşma, şu çağrı ile son buldu:

"Güney kültür merkezi kültür, sanat cephesinde; yeni bir dünya yaratma mücadelesinde, üzerine düşeni yapmaya çalışıyor.

Sanat çalışmamızın kaynağı işçiler, emekçilerdir. Kaynağımızı sizlerden alıyoruz. Ürünlerimizi sizlere ulaştırmaya çalışıyoruz.

Bu nedenle siz dostlarımızı, Güney Kültür Merkezi'nin çalışmalarına katılmaya, destek vermeye çağırıyoruz."

GKM adına yapılan konuşmanın ardından, şenliğin konuşmacısı olan BDP İstanbul Milletvekili Sebahat Tuncel konuşmasını yapmak üzere sahneye davet edildi. Sebahat Tuncel konuşmasında; sanat ve sanatçının önemine değindi. İmralı süreci üzerine duran Tuncel, Öcalan ile yapılan görüşmelerin tarihi bir öneme sahip olduğunu belirterek, Kürtlerin eşit ve özgür vatandaşlar olarak birlikte yaşamasının müzakerelerin olumlu sonuçlanmasına bağlı olduğunu söyledi. Sürecin hassas olduğuna dikkat çeken Tuncel, provakatif eylem ve söylemlere karşı devrimcileri, yurtseverleri, sosyalistleri duyarlı olmaya çağırdı.

Sinop, Samsun olaylarını değerlendiren Tuncel; "Madımak benzeri olaylar yaşanabilirdi. Linç edilebilirdik" dedi. CHP'ye eleştiren Tuncel konuşmasını "yoldaşlar, bugün aranızda olduğum için büyük bir mutluluk duyuyorum. Sizleri en derin devrimci duygularıyla selamlıyorum. An azadi, an azadi." Dedi.

Güney dergisi şairlerinden Yurduşen Tuna, Hüseyin Kartal, Adil Okay sahne aldı. Şairlerimiz yaptıkları kısa konuşmalar ardından birer şiir okudular.

İdris Demir söylediği Kürtçe parçalar ile şenliğe renk kattı.

27 Mayıs 1995'ten bu yana, yağmur, kar demeden polisin saldırılarına rağmen, her Cumartesi Galatasaray Meydanında oturma eylemi yapan, gözaltında kaybedilen, faili belli siyasi cinayetlere kurban giden yakınlarını arayan, Cumartesi Anneleri adına, kendi kardeşi de gözaltında kaybedilen Muzaffer Yedigöl bir konuşma yaptı.

Programda yer almayan Pınar Aydınlar şenliğimize katılarak destek verdi. Sahneye davet edilen Aydınlar kısa bir konuşma yaparak İbrahim'e ağıt ve

Çav Bella parçalarını seslendirdi.

Sendikalaştıkları için işten atılan, Haramidere aktarma merkezi önünde direnişte bulunan Yurtiçi Kargo işleri de şenliğimize katıldı. Direnişçi işçiler sloganlar eşliğinde sahneye çıktı. Direnişçi işçiler adına konuşma yapıldı.

Uzun süredir Güney Kültür Merkezi bünyesinde müzik çalışmalarını sürdüren Grup Özgürlük Korosu, söylediği parçalarla kitleyi coşturdu. Kitle halaya durdu. Grup Özgürlük Korosu'nun söylediği parçalar eşliğinde slaytta İbrahim Kaypakkaya, Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, Nazım Hikmet, Yılmaz Güney vb.nin resimlerinin akması programa ayrı bir renk kattı.

Şenliğimizde son olarak Mikail Aslan sahne aldı.

Mikail Aslan genellikle Kırdaski kılamlar söylese de Türkçe, Ermenice ve Kürtçe ezgiler de seslendirmektedir. Otantik Anadolu ve Mezopotamya enstrümanlarıyla, batı enstrümanlarını birlikte kullandığı albümlerinde kendisine ait şarkıların yanı sıra Dersim bölgesine ait geleneksel kılamlara yer veriyor. O'nun müziği modern enstrümanlarla donatılmış olsa da, tınıları geldiği Dersim bölgesinin derin izlerini taşıyor. Şarki sözleri Dersim bölgesinin inanç, kültür yapısını yansıtan Mikail Aslan bir saate yakın sahnede kaldı.

Şenliğimiz planlanan saatte başladı ve zamanında bitti. Programda yer alan Tiyatro Güney ve Hasan Erkul'a şenlikte yer veremedik. Programda yer almayan Pınar Aydınlar ve Yurtiçi Kargo işçilerine yer vermemiz, programda yer alan Tiyatro Güney ve Hasan Erkul'a zaman kalmadığı için yer veremememizi de beraberinde getirdi. Bunun için Tiyatro Güney ve Hasan Erkul'dan özür diliyoruz.

Şenliğimizi Güney dergisi yazarlarından gazeteci Seher Yeğin sundu.

Şenliğimize 800 civarında işçi, emekçi katıldı.

Şenliğimize katılan, destek veren, mesaj sunan kurumlar şunlar:

KÖZ, SODAP, Erzincanlılar Derneği, Omedi Kültür Merkezi, Dersimli Ermeniler Derneği, Yeni Kadın Dünyası, Yurtiçi Kargo işçileri, Gölge Kültür Sanat Merkezi, Ardahan Damal Burmadere Köy Derneği, BDP Esenyurt İlçe ve İl yönetimi, Sultangazi Pir Sultan Abdal Cemevi, Arzela Kültür Merkezi, YDİ Çağrı, Yeni Dünya Gençliği.

Şenliğimize katılan, destek veren, dayanışmada bulunan herkese teşekkür ediyoruz.

27.02.2013

Önsözden

Direnç, sevilere boy verdikten biriken ayazlara inat, uğultulu bekleyişleri dindirme, köşe başlarında işin olmuş.. Günü koynunda büyüt, içinden kanatlı nehirler geçir, ateşten gömlek giyen bedeninin içinden kimse inanmasa da ben inanırım ki, şiirde inanır tamda budur ateşte arınan şiir. Şiirin çeliğine verilen direnç suyusun. Kayıp ilanlarında sestir şiirlerin, eşkaldır anıların saman tadını imgene pusuladın çayırdan yolduğun yollar izindir. Lal yaralara dili dehlizi suların al yanağından süzülen alın teridir hayat. Taşır sahrayı kerbelaya bütün aşkların. İrağı kaybolmuş yatağında yatağın nehir yatağıdır, dizelerin eğilip su içtiği ütopyası olmayanın ufku olmaz, bilincindesin. Ve bilincin inatçı bir işçidir.

Umudu biçimleyen yoldaşın. Soluğumuzu kessede yaşadığımız süreç ve her türden muhalif sese kulak tıkasada şiirler dize dize sıkacaktır. Şakağına sağırın ütopya sirendir ve sen direnç sen uslanmaz su

kuşanıp inadını sıkılacak en yaman dizelerle çıkmışsin yola bu serüvene.. Şiir gemin safralarından kurtuldukça, ak yelkenlerini daha bir doldurarak süzülecek ummana.. Yolun açık ola şiirdaşım yoldaşım..

Ocak 2010 Tunay Bozyiğit

Önsözden

İktidarı elinde bulunduran egemen güçler, başat ideolojinin baskı altında tuttuğu kitlelerin rızasını kazanırken aynı zamanda bu ideolojinin kültürel kurumlarda ve ürünlerde yeniden üretilmesini sağlamaktadır. Gramsci, ideolojik hegemonya kuramında, iktidarı elinde bulunduran egemenlerin, kendi felsefelerini, kültürlerini ve etik değerlerini yaymak, zenginliklerini, güçlerini ve konumlarını güçlendirmek ve sürdürmek için kitle iletişim araçlarını kullandıklarını belirtmektedir.

Devlet, toplumsal üretimin toplumun tümünün rızasıyla yapılmasını uzun dönemde sermayenin ve yönetici sınıfın hegemonyasını sürdürmesini güvence altına alan yapıdır. Althusser'in ifade ettiği şekliyle; üretimin yapıldığı tüm aygıtlar, devlet tarafından örgütlenmiş olsun olmasın Devletin İdeolojik Aygıtlarıdır (DİA). Bu İdeolojik aygıtların en önemlilerinden birisi de medyadır. Burjuvazinin ideolojik hegemonyasını kurmasının ve sürdürmesinin araçlarından biri olan medya, toplumun sürekli değişen koşullarına uygun olarak ideolojik yeniden üretimini gerçekleştirmesi ve bu ideolojiyi toplumu oluşturan bireylere ulaştırarak ve onların bu düşünceleri sahiplenmesini sağlayarak, ideolojik hakimiyeti ve denetimi sağlar.

Medya, siyasi tercihler başta olmak üzere, kültür, algılama, yaşam biçimleri, ekonomik tavırlar ve daha birçok konuda belirleyicidir.

Savaş Çoban

Hegemonya Aracı

ve

**İdeolojik Aygıt Olarak
Medya**

Parsömen

tan doğan

Ş a i r

doğumunun 111. yılında nâzım'a

...yaşamak ne güzel şey diye diye
deli gözbebeklerini büyüte büyüte
şiiir yaza yaza türkü söyleye söyleye
bedreddin denli sinan denli yunus denli
memleketini seve seve
kadınlarımızın korkunç ve
mübarek ellerini öpe öpe
hep beraber sulardan çeke çeke ağı
hep beraber süre süre toprağı
toprağı otura otura saygıyla
uzak kala kala gökyüzünden
ateşi ve ihaneti göre göre
ola ola hem asyalı hem afrikalı
reşadiyeli velioğlu memedin
manastırlı hamdi efendinin
arhavili ismailin bile bile hikayesini
dağların üstünde
altında damların
mis gibi kokan amasya elmasının al yana
suyunda zeytin incir kavun ve
renk renk salkım üzümünün
gemide güvertede
trende üçüncü mevkide
şosede yayan
ekmeğı son lokmasına dek yemeğı
bir de ağız dolusu gülmeyi
unutma diyen unutma hiçbir zaman
yaşamayı bir ağaç gibi tek ve hür
ve bir orman gibi kardeşçesine kılan
şiiir yaza yaza türkü söyleye söyleye
deli gözbebeklerini büyüte
yaşadı mavi gözlü dev
yaşıyor
yaşamak ne güzel şey diye diye...

ÇOCUKLARIN BÜYÜDÜĞÜ YIKILASI KAPILAR

 Serdar Türkmen
serdaryturkmen@gmail.com

Bilmiyorum ağızdan çıkan bir laf genele değ-
meden havada asılı kalabilir mi? Yani kapi-
talist devletin hayatlarından çaldığı yıllara bir de
çocuklarının çalınan 'çocukluğu' eklenince, hele
de bu bir kitaba konu edilmişse, o kitabın içindeki
her söz genele gönderme yapar ve olsa olsa iki işe
yarayabilir: Okuyan ya öfkeyle donanacaktır ya da
"aman benim / yakınlarımla başına gelmesin" diye-
rek geri çekecektir kendini. Fakat kitabın içindeki
örneklemeler; 3 kuşaktır hapiste olan aileler, öncele-
ri babasının hapishanede olmasından utanan ama
sonraları devrimci mücadele içinde bulunup kendile-
ri de esir alınanlar yönünde bir ağırlığa sahip. Do-
layısıyla tutsakların kendilerine ve çocuklarına dair
anlatılarındaki baskın unsur olan hüznün, öfkeye ba-
kacak şekilde konumlandırılmış desek yanlış olmaz.

'İÇERİ'DEKİLERİN SINIF MÜCADELESİ

Hapishaneler meselesi basit bir "kendini onun
yerine koy" meselesi değildir. Yani güncel mev-
zulardan aktarırsak, Şakran Cezaevi'ndeki kadın
tutsaklara baskılar, mektup yasakları, tutsaklara

içirilen suyun zehirli madde içermesi gibi her
gün yenisinin eklendiği kimi gündelik, kimi uzun
erimli sorunların kökü bir sınıf savaşıdır. İşte onun
için Adil Okay girişte, kısa bir tarihsel panoroma
ile hatırlatıyor sınıf savaşımını; Nazım'ları, Kıvılcım-
lı'ları. Gündelikte boğulmayıp 'sınıf savaşımı' diye
genelleştirmek, tahlil yaparken önemlidir. Öte ta-
raftan bunu ayakların yere bastığı düzlemde nasıl
yapılacağı meselesi vardır. Şöyle ki, tek tip kıyafet
uygulamasına karşı çıkılacak, 'hava alma hakkı'
mücadelesi verilecek. İşte bu mücadeleler, mora-
lini yüksek tutma, yazma/çizme/düşünme etkin-
likleriyle birlikte düşünüldüğünde, 'içeri'dekilerin
sınıf mücadelesidir.

Bu çalışmanın böyle bir dönemde yayınlanma-
sının önemi, AKP'nin, küresel patronların çıkarla-
rına paralel saldırganlığıyla beraber, aynı anda da
muhaliflerine uyguladığı baskıyı 'açık' hale getir-
mesiyle anlaşılabilir, diye düşünüyorum. 15.000
kadar siyasi tutukludan söz edildiği bu zaman-
larda, 12 Eylül 1980 Darbesi'ndeki tutuklu sayısı-
nın dahi üzerine çıktığı ifade ediliyor. Yine 80

darbesinden bu yana cezaevinde bulunan tutsakların -azımsanmayacak sayıda- anlatıları kitapta yer alan önemli bölümlerden.

"BU FİLM YAŞANMIŞ BİR OLAYDAN DEĞİL, YAŞANMIŞ ONBİNLERCE OLAYDAN UYARLANMIŞTIR"

Size olur mu bilmiyorum; bazı biyografileri ya da oto-biyografik anlatıları okuduğumda, yaşamımın sıradanlığı, anılarımın tekdüzeliğinin beni rahatsız ettiği olur. İşte bu kitaptaki 'sıradanlık dışı' anlatılar da 1-2 kişinin kahramanı olduğu öyküler gibi görünse de "bu film yaşanmış bir olaydan değil, yaşanmış onbinlerce olaydan uyarlanmıştır" esprisindeki gibi dünden bugüne, devrimci tutsakların değişik mekân ve zamanlarda olsa da aynı sebeple yaşadıkları öykülerdir. Kitapta okuduğum bu 'öykü'lerin insana en çok dokunacak tarafı ve belki de hepsinin ortak özelliği, ifade edilmesinden toplum olarak kaçınılan düzeydeki içsel deneyimleri içermesi.

BÜYÜYÜNCE...

Çocukların dünyasıysa başkadır. Görüş için günlerce yolda, nerdeyse 7-8 saat de cezaevi kapısında, belki yağmurlarda beklemesinin, o asık suratlı, garip kıyafetli adamların, babası ya da annesi diye tanıştırılan kişiye bir türlü ısınamamasının sebeplerini kendi dünyasında anlamlandırmaya çalışır ve birtakım psikolojik travmalarla da birlikte söz verir belki de, büyüyünce bu adamların ağzına biber sürmeye...

Çocuklar anırlar olan biteni, ama kendi dünyalarında. Ekmeğin içinden yapılan oyuncaklardan sıkılıp da annesinden / babasından uzak oluşunun bir oyun olmadığını anladığında, büyüyordur. Adil Okay, tarihe not düşüyor: Çocuklar, hapisane yollarında, kapılarında, görüşlerinde, hasretlerinde ve mektuplarında büyüyorlar. Tarih bunu yazacak ki, bu çocuklar büyüdükleri kapıyı, unutulacak bir anı haline getirebilecekler.

Adil Okay, uzun yıllardır politik tutsaklarla, çeşitli şekillerde dayanışıyor. Tutsakların çocuklarının düşünlerine katılmaktan, bıkmadan usanmadan mektuplara cevap yazmaya, gittiği her yere 'Görülmüştür' sergilerini taşımaktan, tutsaklara kitap yollamaya kadar bir dizi etkinlikten bahsediyorum. Bütün bunları beraber yürüttüğümüz gorulmustur.org çalışması vesilesiyle daha yakından görme şansını buldum.

"KENDİMİ DIŞARIYA HAZIRLIYORUM"

Hapishanelerle ilgili yazılacak, çizilecek ama daha da önemlisi çözülecek daha çok şey var. Bu hayatı güzelleştirme mücadelesinde hapishaneler her zaman insanlığın gündeminde olacak gibi gözüküyor. Sömürgeci daha da saldırganlaşacağı önümüzdeki zamanlara ilişkin bir sonsöz söyleme ihtiyacı üzerinden, Elbistan E Tipi Kapalı Cezaevi'nden Sadık Almakça'nın gorulmustur.org'da yayınladığımız bir mektubundan kısa bir alıntıya yer veriyorum:

"(...) 21 yılım dolmak üzeredir. Geriye 9 yıl kaldı. Hayırlı gelişmeler olur mu bilmem ama pek umut vermiyor. Çünkü devletin samimiyeti yok. Neyse artık. Eğer ola ki olumlu bir gelişme olursa yanında olacağımı bilmelisin. Açıkçası ortak çalışmalarda bulunmak istiyorum. Buna imkan olur mu bilmem. Ben sadece isteğimi ilettim. Ben de kendimi dışarıya için hazırlamaya çalışıyorum. Bol bol okuyorum. Dışarda yararlı bir insan olabilir miyim bilmem, onu zaman gösterir."

Künye: Adil Okay, " Ben Çıkana Kadar Büyüme e mi", NotaBene Yayinlari, Ankara, 2013.

DAĞ ESİNTİSİ

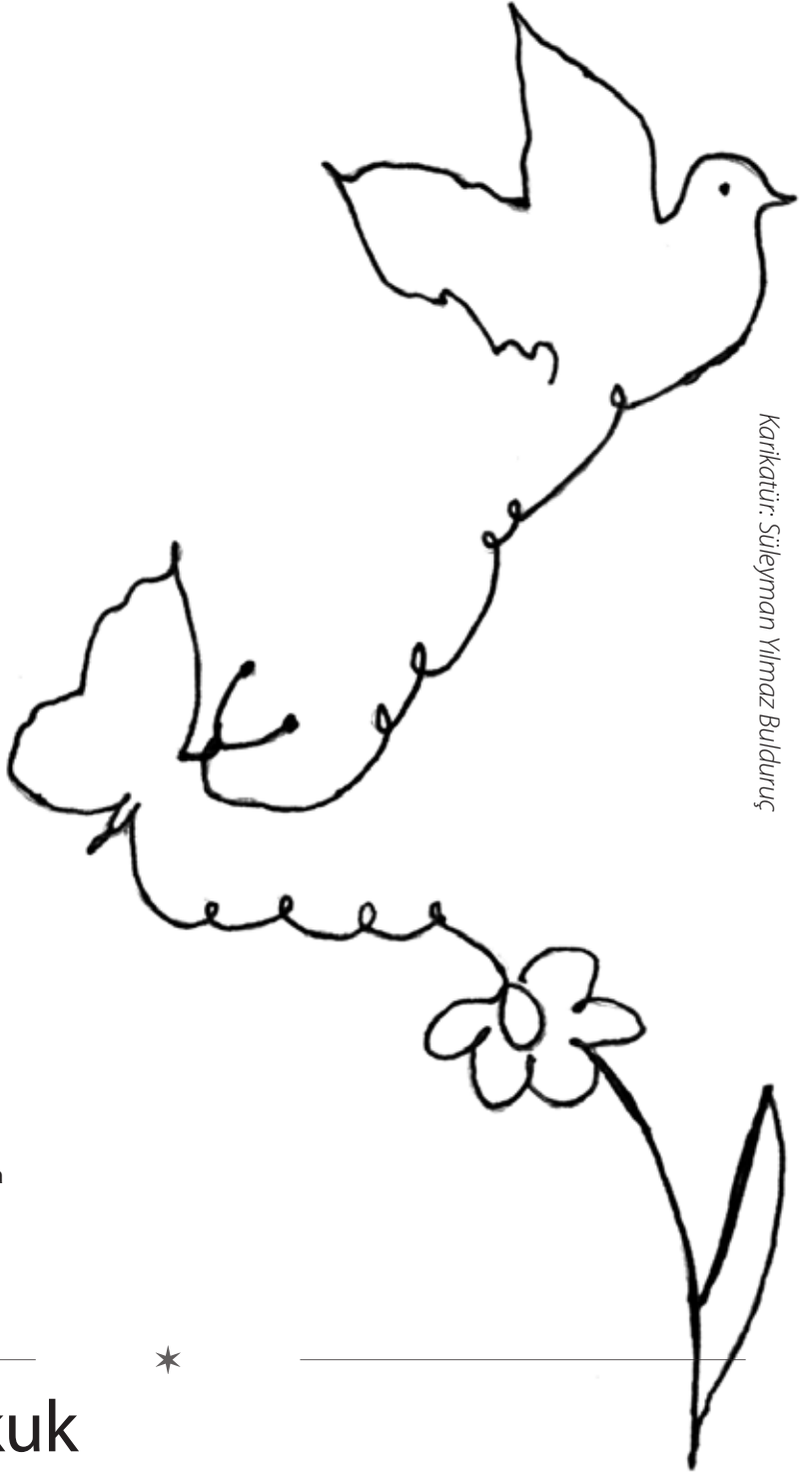
 Rahime HENDEN

I
Dağ esintisi
serinletir kır emekçisini
Akıp gider teri
uzayan ovalar üzerinde
Berilerde akan su şırıl şırıl...
Sende gelecek baharı sor
gelen yaza.
Yenik düşmesin umutlar
akan zamana...

II
Tarlalarda mısırlar fidana durmuş.
kiraz ağaçları kızıla...
yürüyor gençler
rüzgarda salına salına
Eeyy... Kuytulardaki geyikler
indiniz mi su başına?
Yavrularınız büyüyor mu
ormanda sıçraya sıçraya?

III
Ufuk çizgisinde umutlarım
Gökyüzünde parlama parlama
Göz kamaştırıyor güneş
bir öğle sonrasında
Kediler uykuya dalmış
mırıldanıyor yataklarda
Haydi akasya
boyun bükme akan zamana
Sen çiçeklerini gelecek bahara sakla

13.06.2012
Köy

karikatür: Süleyman Yılmaz Buldurcu

Guguklu Hukuk

 Bekir Karadeniz

durup dururken
ve
hiçbir
suçlama yokken
somut
belirgin

suçsuzluğunu
kanıtlamak zorunda kalırsa
bir yurttaş
çoktan yer değiştirmiştir
hukuk devletiyle
guguk devleti

SAĞNAK

İBRAHİM İSPİR

her sözcük sofalardan duyulmuyor giz belki
sanki zaman durmuş bitmiyor sözler
her şey dağılmış karanlık bitmiyor elinde ışıldak
kapıları dinliyor söz hırsızı

habersiz yağmura tutulduk
dinliyor hiç bitmeyen hüzzam şarkı
ikiye bölündü şiir aşk ve ölüm

yedi kez yer altı ve gökçadır maviye ses oldu
onlar pencereden sarkmış bakıyor avlu kirli
bire ikişer kalabalık çoğalıyor umutlu

karanlık delindi gün mezar kazıcıların
derini kazıyorlar iş güç
geçiyor kalabalık kamyon kamyon
yeniden açılıyor perdeler saz söz güneş doluyor
varoşlardan başlıyor yüksek koşu

MIHLANMIŞ AĞRI

Levent UĞUR

tanıyoruz onu
biliyoruz
dün de söyledik
yarında söyleyeceğiz
hiç bir yerde
kitapta ve taşta
nerede ve ne zaman doğdu
yazılmamıştır daha

kendi kendini yaratmıştır
olgunlaşan zaman diliminde
evelsiz bir uyanış sabahında
mıhlanmış bir ağrı gibi
tetikte duran bir gerçektir o
saf bir suyadır benzerliği
bir dağ sabırdır
damıtılmış bütün duygular toplanmıştır yüreğinde
daraltan zamandan
vurulmuş inançtan da öte
endişe vermeyen
görkemli
azaplı
inanılan çarelerde saklanmış
bulunması istemeye bağlı bir umut gibi
yeşermiştir aklımızda

vahşet kuşanmış gökyüzünün altında
asırlardır yoldadır o
ıstıraplı
örselenmiş bir sessizlikte

tanıyoruz onu
biliyoruz
eğilmemiş bir varlıktır o
içimizdeki sonsuzluk
vedalaşan bir ses hoşçakal demeden
kaçkere duyduk
kaçkere gördük
her an her yerde
bağışlayan bir tehlikeden
yorulmuş kötülükten
ve kinden
payını almıştır

bilhassa karadır gözü
iğdiş edilmiş bir korkunun tetikçisidir o
sadakatli rüzgar esintisinde
damlaya damlaya çoğalan
umutlarda görülmüştür
onun eseridir vurulmuş gönüller
onun soluklandığı yerde derler
canlanır nabızı durmuş gölgeler

belki de bu yüzden
kuşku duymuyordu umut ve inancın asiliği
merhametli bir ateş sıcağında eriyen zaman
kuşku duymuyordu göz yaşı ve tutku
belki de bu yüzden
tabiatın zalim ve acımasız yüzünü
yaşlanmış bir düşünceye bırakıp
çığırından çıkan sözlerle
var olmak için sevdik onu

ÖZGÜRLÜK tü adı
dün de bu gün de

Sizlerden GÜNEY'E

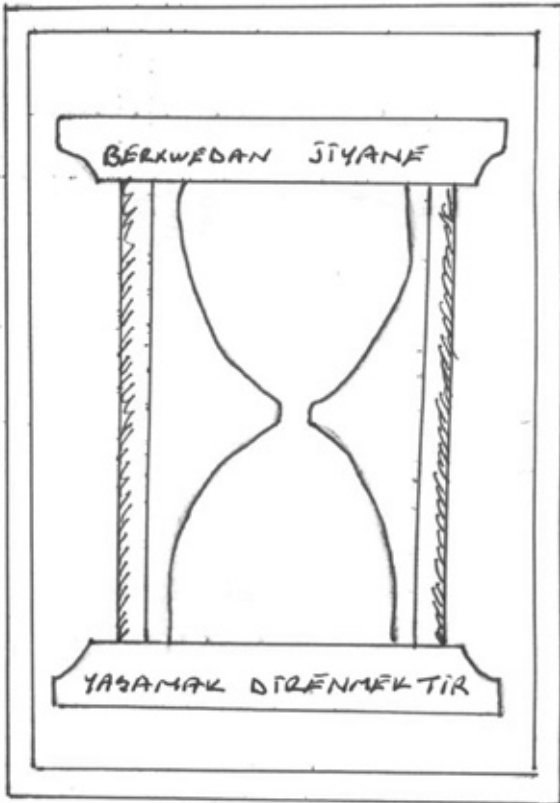

Desen: Halil Şahin

Artık kayboldu dün
Geri gelmez bir daha
yarın
içindedir bugün
koza tırtılındaki kelebek
gibi
Bahçeyi görmek için
Durmadan kuruyup
durmadan yeşeren bahçeyi
Durmadan kuruyup
durmadan yeşeren bahçeden
geçmez ki iki kere aynı rüzgar

(NAZİM)

Hasan Gülbahar

Karikatür: R.Oğuz Arslan

Merhaba
Ülkemizde aydın, sanatçı, devrimci, demokrat ne kadar insan varsa çeşitli gerekçelerle birer birer tutuklanarak F tiplerine koyulmaktadır.

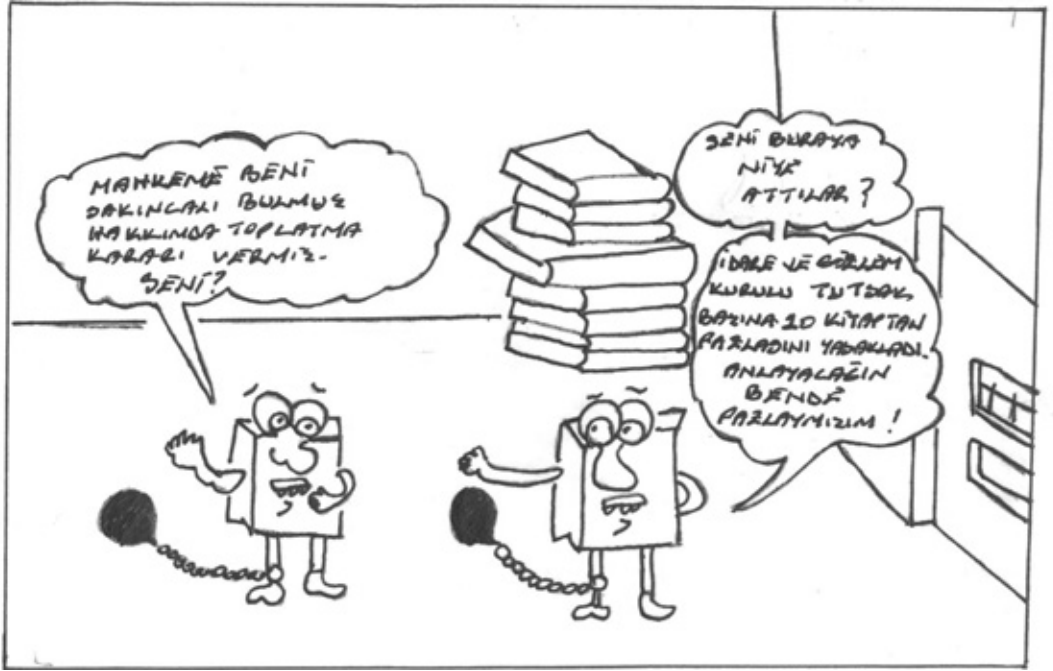
Bu yeterli gelmemiş olacak ki artık hapse ettikleri kişilerin bilgiye ulaşımında yasaklamaktadırlar. 11.01.2013 tarihli 2013/8 sayılı, İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla tutsaklara 10 kitap sınırlaması getiriliyor. her türlü fotoğrafı internet çıktısıyla birlikte "örgütsel amaçla" kullanılabilen gereksiz Türkiye Haritası ve Atlasla bu kararlar yasaklanmıştır. F Tiplerinde "yola getirilemeye", "islah edilemeyen" tutsakların üretmelerini engelleyerek yaşamdan koparılmak istemektedirler.

12 Eylülle hesaplaşmayı iddia eden AKP iktidarı döneminde 12 Eylül'ü aratmayacak uygulamalar sessiz sedasız uygulamaya geçirilmektedir. Bunların hepsi "ileri demokrasi" adı altında yapılmaya çalışılmaktadır.

Kitaplarımıza karşı olan haksızlığın son bulması için duyarlı olacağınızı ümit ediyor, çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

25.02.2013

Tutsak-Partizanlar
Tekirdağ 1 Nolu F Tipi

Karikatür: R.Öğuz Arslan

Desen Fehmi Karaman

Yarım kalmış şiirler gibi gece
Ayda tükenmiş Yıldız da
Saçka çaresi yok yürümenin
Tutuşturup yüreğimizi
Bir kondit yskuyoruz boğurumuzda
Acımızda dinliyor ağrımızda

Sevgili Dersimce

Her yeni yıl yaşamın sevincimizle,
futkunuzla ve yüreklerimizde karlarda
ğımız umudun ateziyle merhaba diye
rek karşıladık. Her şeye rağmen özgün
yarınları olan inancımızın sürekliliğinin
de ısrar ederek düşlerimize sıkı sıkıya
tutunduk her defan pünde birlikte.

Dün olduğu gibi bugün de umut, sevgi
ve inanca kavuşuyoruz; tüm insanlığın
kardeşlik rüyası için...

Bu duygularla yeni yılınızı kutluyorum.
Galeşmelerinizden başarılar diliyorum.

Sevgilerimle
Taşar İNCE

NASIL YAPMALI

Güneşi doğurtan siz ebe düşdaşlar
Üleştirmeliyiz sorumlulukları yüksünmeden
Nasıl yapmalı? demeliyiz hergün yeniden
Ezberlerle kavranmıyor yaşam ağacı
Şimdi Praksis Nano, kuantum, Higgs
İşte bilimin yeni ufukları
Notaları yeniden sentezlemeliyiz
Oktav oktav yeni paradigmayı bestelemeliyiz
Ğeles, görevmeli günün içinde yarınlarımız

Laşer olup akmalı kulaklara senfonimiz
Umutlandırmalı kainatdaki ezilen umutsuzları

22.12.2012

Not: Yeni yıl mesajımın özeti olarak tarzda
yazılan bu didaktik şiir tüm düşdaş yüreklere ithafen
yazılmıştır

Ğeles (Dersimce): Kurtuluş
Laşer (Dersimce): Coşkun Sel

Haydar Sönmez

Karikatür: Coşkun Akdeniz

Adresi Sorulmayan Zamanlar

İshak Konya

Denizden esintiler

ardı lodos martıları önü sıra Kadıköy
buz kırılması mevsim donmaları
içimizde bir çocuk büyüme
içinde İstanbul
küçülse küçülse küçülse

bir aralık gelse bahar
bir aralık önü zemheri ayaz
intihar uçuşlarında martılar
bir deniz bitse
bir deniz başka ülke düşlerinde üşümese

sen de bilirsin şemsi abi
boğazımızda yılan ıslığı fırtınalar

boğazdan su akar, su akar
ne senden geçer ne benden
gider gider gider
bir gülümseme kalır baharlara
önü sonsuz sıcak zamanlara
gülümse

yarım aklık gri sabah sisli durma
balıklar uykuda ölür martılar karanlıkta

unut gelmiş geçmiş kışları
bahar gene gelir
göğüsleri geniş elbiseleri dar
omuzlarından meyveler dökülür
açılır perdeler gün mayısa düşer

gülümseyen denizler al koynuna-uyu
balıklar uykuda ölür martılar karanlıkta

diyelim ki şemsi abi
gökyüzü oynak iki ayaz beş beyaz
üç gün üstüne uyku yaz
balıklar ölsün ölmesine de
ölüm yüzlü hüznülere kaç çeker hayat
soğuk insan yalnızlıklarına martılar
su mavisini sinemalarda çay aralıkları
sıcak yalnızlıkları özlemek- şimdi
ruhunu kaybetmeyen balıklar bir de martılar
suyun güzelliğini kamçılar

bugün hangi film oynar eski sinemada
deniz yorgunları da gelirler

o film geldiğinde her vakit
kampanası çalan yapıtların hikayeleri akar
boğazdan
su seslerine gece öksüz
tüyü bitmemiş balıkların aşkına

zaman şemsi abi zaman
öyle bir yalnızlık taşıyor ki- hayat
sinemalarda biz seyirciyiz
aşk her zamanki gibi

kasım sancılarında yağmurla-kış karası bu aylar
yazlık sinemanın perdelerini kapat
oynak balıkların göç vakti-insan uzak
orta sularda ölüm, yak mangalı keyfine bak

yağmura dönecek yaş karlar- karlar güneşe
bir demli çay daha oynak balıkların şerefine
baharda gelir bahar da unutma

Açlık Dediğim

Devrim Gür

Açlık dediğim; kürtçe bir ninni.
Kapanınca gözlerim;
lazcası gelir aklıma
ermenice bir ağıt yakar şuramı
açlık dediğim;
Uzanınca yatağıma,
Kemirir kalbimi
ve güneşin kıpkırmızı lekesi,
hala durur yüzümde
terketmemiş gökyüzünü.
Kaç gündür uykusuzum
düşümde;
bir türlü suya inmeyen atlar
ıslıklar bırakırım sulara
İçtikleri suyu kusunca atlar
gözlerimin önünde
Zehirli kelebeklere dönüşür yılanlar
Bir zamanların dalgınlığı için de
kaybolup gidiyor kuşlar
bir güzelin soyundan gelirmiş ya acı
Ölüm orucunda...
Eriyip gidiyor kalbim
al, etimi doğra sofralara
kanımı akıt sulara
açlık dediğim;
bir ninni; hem ben
kürtçe dinlerim ninnileri
lazcasını isterim
uykuda ölünce çocuklar
ermenice
duyarım ağıtlarını
açlık dediğim;
bir göç salgını
upuzun bir ninni,
uzanınca yatağıma
bu kervanda bulurum kendimi

Sinema Notları

 Anuş Pazarçıyan

2013 Oscarları üzerine kısaca

2013 Oscar ödülleri yine her zaman olduğu gibi şaşalı, bol reklamlı bir törenle açıklandı. Ödüller şöyle dağıldı:

ÖDÜLLER

En İyi Film: "Argo"

En İyi Kadın Oyuncu: Jennifer Lawrence, "Silver Linings Playbook"

En İyi Erkek Oyuncu: Daniel Day-Lewis, "Lincoln"

En İyi Yönetmen: Ang Lee, "Life of Pi"

En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu: Anne Hathaway, "Les Misérables"

En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu: Christoph Waltz, "Django Unchained"

En İyi Uyarlama Senaryo: "Argo", Chris Terrio

En İyi Özgün Senaryo: "Django Unchained", Quentin Tarantino

En İyi Görsel Yönetmen: Claudio Miranda "Life of Pi"

En İyi Belgesel: "Searching For Sugar Man", Malik Bendjelloul ve Simon Chinn

En İyi Kurgu: "Argo", William Goldenberg

Yabancı Dilde En İyi Film: "Amour" (Avusturya)

En İyi Animasyon: "Brave", Mark Andrews ve Brenda Chapman

En İyi Orijinal Müzik: "Life of Pi", Mychael Danna

En İyi Orijinal Şarkı: "Skyfall", Adele Adkins ve Paul Epworth

En İyi Yapım Tasarımı: "Lincoln"

En İyi Kısa Animasyon: "Paperman", John Kahrs

En İyi Kısa Film: "Curfew", Shawn Christensen

En İyi Kısa Metrajlı Belgesel: "Inocente", Sean Fine ve Andrea Nix Fine

En İyi Ses Kurgusu: "Skyfall", Per Hallberg, Karen Baker Landers ve "Zero Dark Thirty", Paul N.J. Ottosson

En İyi Ses Miksajı: "Les Misérables", Andy Nelson, Mark Paterson ve Simon Hayes

En İyi Kostüm Tasarımı: "Anna Karenina", Jacqueline Durran

En İyi Makyaj ve Saç: Lisa Westcott ve Julie Dartnell, "Les Misérables"

En İyi Görsel Etki: "Life of Pi", Bill Westenhofer, Guillaume Rocheron, Erik-Jan De Boer ve Donald R. Elliott.

Benim bu ödüllere en baştaki itirazım, Michael Haneke'nin "Aşk"ının yalnızca " yabancı dilde – siz İngilizce olmayan diye okuyun - en iyi film" ödülü ile ödül-

lendirilmesine. Aslında bu film en iyi kadın oyuncu, en iyi erkek oyuncu, en iyi özgün senaryo, en iyi rejisi ve tabii en iyi film ödülleri almaya layık bir film. 2012'in bence en iyisi. Tabii Haneke'nin dediği gibi bu filmin Argo gibi bir filmle aynı kefedeki değerlendirilmesi acayip bir şey. Bambaşka bir sinema anlayışı bunlar.

İkincisi: En iyi film ödülünün verildiği Argo'nun nasıl en iyi film ödülünü almış olmasını anlamak zor. En iyi rejisi, en iyi erkek ve kadın oyuncu, en iyi özgün senaryo, en iyi görüntü vs... Yani bir filmi en iyi yapacak özelliklerin hiç biri Oscar ödülleri veren saygın ve saygın (!) akademi üyelerine göre de bu filmde yok! Ama yine de en iyi film. Nasıl oluyor?

İlginç bir ödüllendirme bu. Ödüllendirilen bir yandan başarılı bir CIA operasyonu. İçerik olarak anti İslam soslu bir Amerikan patriotizmi ve CIA güzelleme. Ama sorun salt bu olsa, o zaman "en iyi film"e adaylar içinde yer alan Kathrin Bigelow'un "Zero dark thirty" si Argo'dan film olarak kat kat iyi. Bence ondan daha iyi propaganda filmi yapılmadı son yıllarda. Seyirciyi esir alıp CIA ve Özel Kuvvetlerle birlikte Bin Ladin'e karşı süre avına katan bir film. Objektif gerçeği neredeyse belgesel bir şekilde aktarma görüntüsü altında açıkça propaganda. Neden vermemiş olabilirler? Belki "water boarding" sahnelerini yanlış anlayanlar olmuştur!

Cumhuriyetçiler biraz salak bu konuda. Filmi anti-Amerikan film olarak protesto edip, gösterilmesini engellemeye kalktılar yer yer. Eh Akademi de ABD toplumundan kopuk değil ki. Orada da böyle salak cumhuriyetçiler de var.

Argo'nun yanlış anlaşılma sorunu yok. Her şey, dost -düşman, siyah beyaz net. "Zero dark thirty" e bir üstünlüğü daha var: Argo yalnız CIA güzelleme değil, aynı zamanda Hollywood güzelleme! Tarih herhalde en başarılı Hollywood-CIA ortak yapımının öyküsü Argo'da anlatılan. Yani bu ödül aynı zamanda Hollywood'un kendi kendine verdiği ödül.

Aslında en iyi film adaylarının - belki Sefiller dışında - hepsi Argo'dan daha layıktı bu ödüle.

En iyi yönetmen ödülünün önemli bölümü dijital kurgu olan bir filmin yöneticisi Ang Lee'ye verilmesi de ilginç ve yanlış.

Christoph Waltz ikinci kez "en iyi yardımcı erkek oyuncu" ödülünü aldı. Gerçekten Oscarlık oyunculuk çıkarıyor çıkarmasına da, neden en iyi yardımcı oyuncu? Django'yu seyredin. Aslında film Django'dan çok Dr. Schulz filmi. Filmin başrol oyuncusu Christoph Waltz aslında. Fakat tabii en iyi erkek oyuncu kategorisinde Daniel Day Lewis vardı. Yapımcı firmanın akıllı bir seçimi bu.

63. BERLİNALE

1. Berlinale 2013 Enternasyonal Jürisi

2013 Şubat'ında yapılan 63. Berlin Film Festivali'nin Enternasyonal Jürisi'nin başkanı benim öncelikle gördüğüm ilk filmi Chuhking Express'le (1994) ve 2000'de yönettiği "In the mood for love" ile sevdiğim Hongkong'lu yönetmen **Wong Kar Wai** idi.

Festival onun yarışma dışı gösterilen son filmi "Grand Master" (Büyük Ustalar) ile açıldı.

Wong Kar Wai, Jüri'nin tanıtıldığı basın toplantısında "Biz filmi seven, ona çok değer veren insanlarız. Filmleri birbiriyle yarıştırmayı, onlara yaftalar asmayı, şu değerli, bu değersiz diye bir sıralama yapmaya-

çağız. Hepsi değerli, emek ürünü olan yapıtların değerlerini vurgulayacağız. Onların değerini kavrayacağız. Sonuçta tabii bizi en çok etkileyeni seçeceğiz. Bu fakat seçilmeyenlerin değersiz olduğu anlamına gelmeyecek.” diyerek sinemaya, sinemacılara, onların emeğine duyduğu saygıyı dile getirdi.

Sinemaya geçiş yapmadan önce mimarlık ve güzel sanatlar eğitimi gören Danimarkalı kadın yönetmen **Susanne Bier** Enternasyonal Jüri üyelerinden biri idi. 1995’de Danimarka’dan çıkan Dogma akımının kurucularından olan Bier kısa süren bir Hollywood deneyiminden sonra 2007’de kökenine geri döndüğü “Daha iyi bir Dünya” filmi ile “Yabancı dilde (İngilizce olmayan anlamına geliyor bu!) en iyi film” Oscarını aldı. 2012’de yaptığı “Love is all you need” filmiyle Venedik Film Festivalinde büyük beğeni kazandı. Berlinale Jürisinin nasıl çalışacağı konusunda sorulan bir soruya Basın Toplantısında verdiği cevap şöyle idi: “ Jüri üyeleri olarak ilk buluşmamızda tabii nasıl değerlendirme yapacağımız üzerine konuştuk. Wong Kar Wai bu ilk buluşmamızda, filmler üzerine konuşurken yalnızca iyi bulduğumuz şeyler üzerine konuşalım dedi. Bu bence çok iyi bir fikir, jürinin de temel yaklaşımı olacak bu.”

2013 Berlinale Enternasyonal Jürisinin Almanya’dan gelen üyesi **Andreas Dresen**’di. Andreas Dresen Almanya’nın bugünkü sinemasında doğaçlama ile belgeseli birleştiren tarzı ile öne çıkan, sağlam ve özgün bir sinema dile olan bir yönetmen. 2002’de “Halbe Treppe” (Giriş Katı) filmiyle Berlinale’de Gümüş Ayı Ödülünü alan Dresen sonraki yıllarda da Berlinale’nin değişik bölümlerinde sıkça yer aldı. 2011’de beyninde ölümcül bir tümör bulunan iki çocuklu, mutlu bir genç adamın ailesinin öyküsünü anlattığı “Halt Auf freier Strecke” ile Cannes’de “Un certain regard” ödülünü aldı. Andreas Dresen basın toplantısında Berlinale’den beklentisi konusunda sorulan bir soruya “Hem Jüri’nin bileşimi, hem de bu yılki festival filmlerinde Doğu Avrupa’dan filmlerin çokluğu sevindiriyor beni. Doğu Alman kökenli bir sinemacı olarak geçmişte Berlinale ‘de çok önemli bir yer tutan, son yıllarda adeta unutulmuş Doğu Avrupa sinemasının yeniden canlanışının ifadesi olan bu filmleri merakla bekliyorum. Diğer yandan gördüğüm kadarıyla filmlerin çoğu geçmişe oranla daha siyasi içerikli, siyasal gelişmeleri yansıtan filmler. Bu da iyi bence” diyerek cevap verdi.

Jürinin ABD’den gelen iki üyesinden biri 2008 yılında ilk reji deneyimi olan “Nerakhoon/The Betrayal” filmi Oscar adayları arasında yer alan Hollywood’un en yetkin kadın kameramanlarından biri olan **Ellen Kuras**’tı. Martin Scorsese, Michel Gondry, Spike Lee, Jonathan Demme gibi rejisörlerle bir dizi yapıta görüntü yönetmeni olarak imza atan Ellen Kuras, uzun metraj sinema filmlerinin yanında bir dizi belgesel filmde ve reklam filminde, müzik videosunda imzası olan bir sinemacı. Jüri’nin basın toplantısında kendisi için filmlerin estetik değerlerinin değerlendirmede kıstas olacağını söyledi. Diğer jüri üyeleri ile birlikte çalışmaktan onur duyacağını söyledi.

Jürinin Amerikalı ikinci üyesi **Tim Robbins** idi. Hollywood’un ana akım sinemasında kazandığı parayı bağımsız sinema yapıtlarının üretilmesinde ve sosyal işlerde kullanan solcu ünlü oyuncularından biri olan Tim Robbins ilk reji deneyimi olan ve ABD’de bir ölüm mahkûmunun ölümü bekleyişini ve son yürüyüşünü konu alan, bence ölüm cezasına karşı en etkili sinema eserlerinden biri olan “Dead Man Walking” (1995) adlı filmiyle Berlinale’de dört ödül birden almıştı. Basın toplantısında Berlinale’yi Ana Akım Sineması dışındaki filmler için de önemli bir platform oluşturması nedeniyle çok sevdiğini, burada jüri üyesi olmaktan onur ve sevinç duyduğunu açıkladı.

Jüri’nin Yunanistan’dan gelen üyesi **Athina Rachel Tsangari** bir yapımcı. Son dönemde Yunanistan’da yeni/yenilikçi bir sinema akımının doğduğunu, bunun sevindirici bir gelişme olduğunu anlatan Tsangari, ekonomik kriz –sinema ilişkisi konusunda sorulan bir soruya şöyle cevap verdi : “ Ekonomik kriz bütün toplumu olduğu gibi tabii sinemayı da etkiledi. Bu etkileme kendini her şeyden önce sinemaya önceki dönemde verilen devlet desteklerinin sıfırlanması biçiminde oldu. Bu tabii bir yanı ile olumsuzdu. Ürün sayısı azaldı. Fakat diğer yandan bu devlet desteklerinin kesilmesi sinemacıların yeni yollar aramasını zorladı. Sinemacılar çok daha kolektif ve dayanışmacı çalışmalara yönlendirildi. Ortaya çıkan yeni ürünler bence bir yeni akımdan söz edilmesini haklı kılan eserler.”

Jüri’nin en renkli üyesi, basın toplantısında en fazla sorunun muhatabı olan İranlı, uzun süredir yurtdışında, New York’da yaşayan kadın fotoğrafçı, video sanatçısı, performans sanatçısı **Şirin Neşat** idi. Eserlerinde genel olarak toplumda kadının du-

rumunu, özel olarak da dinci-tutucu toplumlarda, somut olarak İran'da kadının durumunu sorgulayan Şirin Neşat bilindiği gibi 2009'da ilk filmi olan „Women Without Men“ ile Venedik Film Festivalinde en iyi yönetmen ödülünü almıştı. Şirin Neşat İran sineması ve İran'da durum üzerine sorulara İran'da durum konusunda kendi durumunu örnek göstererek, bir dizi aydının yurtdışında yaşamasını zorunlu kılan baskılar olduğu biçiminde yanıt verdi. Kendisinin uzun yıllardır İran'da yaşamadığını, bu yüzden „içeriden“ bir şeyler söylemesinin mümkün olmadığını söyleyerek bu soruları genel çerçeve içinde cevaplandırdı. İran sineması bağlamında, Panahi'nin merakla beklediği yeni filminin Berlinale'de gösterilmesini çok önemli bulduğunu açıkladı. Bu filmi özel bir ilgiyle izleyeceğini belirtti. Kendisinin filmleri değerlendirmedeki kriterinin siyasi olmaktan çok, estetik olacağını açıkladı. Yeni projeleri konusunda sorulan bir soruya, şu anda Mısır'da 1920-30'lu yıllarda çok ünlü olan bir kadın şarkıcı/sanatçının hayatı üzerine bir film projesi üzerinde çalıştığını söyleyerek cevap verdi.

En fazla sorunun sorulduğu jüri üyesiydi...

İran Sineması ve İran üzerine sorularda hep uzun yıllardır yurtdışında olmak zorunda olduğu gerekçesi ile geri durdu.

Şu anda Mısır'ın 20. yüzyılda yaşayan en ünlü bir kadın şarkıcısı ve sinema oyuncusu olan Ümmü Gülsüm'ün hayatını konu alan film üzerinde çalıştığını anlattı.

2. 63. Berlinale'de Ödüller:

Berlinale 2013'te ödüller şöyle dağıldı:

ENTERNASYONAL JÜRİ'nin ÖDÜLLERİ:

En İyi Film için ALTIN AYI ödülü

Romanya'dan Călin Peter Netzer'in **Poziția Copilului (Child's Pose)** (Çocuğun Değeri) filmine **Jüri Büyük Ödülü** GÜMÜŞ AYI

Bosna-Hersek'ten Danis Tanović'in **Epizoda u životu berača željeza (An Episode in the Life of an Iron Picker)** (Bir Hurda toplayıcısının hayatından bir kesit) filmi

Berlinale'nin kurucusu **ALFRED-BAUER** adına „Yeni Perspektifler açan bir uzun metraj sinema Filmi“ ne verilen **GÜMÜŞ AYI ödülü**

Kanada'dan Denis Côté'un **Vic+Flo ont vu nous (Vic+Flo haben einen Bären gesehen)** (Vic+Flo bir Ayı Gördüler) filmine

En İyi Yönetmen için GÜMÜŞ AYI ödülü

ABD'den **Prince Avalanche (Prens Avalanche)** filminin yönetmeni **David Gordon Green'e**

En İyi Kadın Oyuncu için GÜMÜŞ AYI ödülü

Şili'den Sebastián Lelio'nun Gloria isimli filmindeki oyunuyla **Paulina García'ya**

En İyi Erkek Oyuncu için GÜMÜŞ AYI ödülü

Bosna Hersek'ten Danis Tanović'in **Epizoda u životu berača željeza (An Episode in the Life of an Iron Picker)** (Bir Hurda toplayıcısının hayatından bir kesit) filmindeki oyunuyla **Nazif Mujić'e**

En İyi Senaryo için GÜMÜŞ AYI ödülü

İran'dan **Pardé (Closed Curtain)** (Perde) filmi-

nin senaryosu için Jafar Panahi'ye **Kamera, Kurgu, Müzik, Kostüm veya Dekor Kategorilerinde olağanüstü sanatsal çalışma** için GÜMÜŞ AYI ödülü

Kazakistan'dan Emir Baigazin'in **Uroki Garmonii (Harmony Lessons)** (Uyum Dersleri) filmindeki kamera çalışması için **Aziz Zhambakiyev'** everildi.

ABD'den Gus Van Sant'ın Promised Land (Vaadedilmiş Toprak) ve Almanya'dan Pia Marais'in Layla Fourie isimli filmleri de jüri tarafından "ÖVGÜ İLE ANILMA" ya layık görüldü.

Jüri'nin en iyi film için ALTIN AYI ve Jüri Büyük ödülü GÜMÜŞ AYI için seçtiği filmler, bence Berlinale'deki filmler açısından kötü bir film hasatı yılının içinde yine de eli yüzü düzgün olan iki filmine verilmiş ödüllerdi. Her iki filmin de dağılan eski Yugoslavya'dan geliyor olması ilginçti.

En iyi kadın oyuncu ödülünü Paulina Garcia inandırıcı oyunculuğuyla hakkı ile aldı.

En iyi erkek oyuncu ödülünü alan Nazif Mujic'in oynadığı kendi hayatı idi. Herhalde bundan daha inandırıcı bir „oyunculuk“ olmazdı. Ödül'ün ilk defa bir filmde kendi hayatından bir kesitini oynayan Nazif Mujic'e verilmiş olması, bence bir yanı ile gayet sevindirici ve cesur bir seçimdi. Bosna-Hersek'ten gelen bu dokudrama'ya Berlinale'nin büyük ödülllerinden ikisinin verilmiş olması, dikkatleri Avrupa'nın göbeğinde yaşayan Roman Sintilerin yaşam şartlarına çekme açısından önemli. Diğer yandan fakat bu seçim aynı zamanda bu yıl yarışma bölümünde yer alan filmlerin kalitesi açısından bir fikir vermesi açısından da ilginç.

En iyi yönetmen ödülü'nün festivalin ortalamanın biraz üzerinde ve benim sevdiğim içinde yer alan bir filme verilmiş olması beni bir yanıyla sevindirdi. Fakat diğer yandan bu filmin daha önce çekilmiş bir Norveç filminin yeniden yapımı olması göz önüne alındığında ve örneğin Danis Tanoviç'in başarılı çalışması, ya da Panahi'nin çalışması, ya da Lelio'nun çalışması ve bence Emir Baigazin'in çalışması göz önüne alındığında, ödülün **David Gordon Green'e** verilmiş olması benim için anlaşılmasız yanlış bir seçim.

Bu anlaşılmasızlık „Yeni Perspektif açan film“e verilen ödülde iyice katmerleşiyor. Bence (Vic+Flo bir Ayı Gördüler) filminin belki ismi dışında hiç bir espriyi yoktu. Herhalde ödül ayılı filme ayı ödülü verme adına verilmiş olsa gerekir!

Övgüye layık görülen filmlerin de bence öyle övgüye layık bir yanları yoktu. Herhalde ABD ve Al-

man sineması da hiç ödüksüz kalmasın anlayışı ile verilmiş ödüller gibi göründü bu ödüller bana.

Enternasyonal Kısa film Jüri'sinin ödülleri şöyle dağıldı:

En iyi Kısa Film için ALTIN AYI ödülü

Fransa'dan **Jean-Bernard Marlin**'in Marsilya'da hakkında dava açılan bir göçmen genç kıza yardımçı olan bir sosyal işçi'nin bir gününü anlatan **La Fugue (The Runaway)** (Kaçak) filmine

JÜRI ÖDÜLÜ GÜMÜŞ AYI

Almanya-Berlin'den **Stefan Kriekhaus**'un bir set işçisinin sette unutulmasını (!) konu alan "**die Ruhe bleibt**" (Sukünet Kalacak) filmine verildi.

Almanya/Türkiye'den **Ergun Köken**'in İstanbul'da Caferi Tarikatı üyelerinin Muharrem Ayı hazırlıklarını konu alan **Aşure** isimli filmi övgüye layık görüldü.

2013 Avrupa Kısa Filmler Yarışması'na katılacak film olarak İspanya'dan **Chema García Ibarra**'nın-Misterio (Mysterium) (Giz) filmi seçildi.

Alman Akademik Değiş-Tokuş Kurumu (DAAD) Kısa Film Ödülü Portekiz'den João Viana'nın **Tabatô** filmine verildi.

Generation (Çocuk) Seksiyonunda Jüri ödülleri şöyle dağıldı:

En iyi Film için CAM AYI ödülü

Avustralya'dan **Kim Mordaunt**'un Laos'tan anesiz büyüyen ve çevresi tarafından lanetli olarak ret edilen bir çocuğun öyküsünü anlatan **The Rocket** (Roket) isimli filmine verildi.

Yine Avustralya'dan Catriona McKenzie'nin **Satellite Boy** isimli doğal çevresini korumaya çalışan bir Aborjin çocuğun öyküsünü anlatan filmi öv-

güye değer bulundu.

En iyi Kısa film için CAM AYI ödülü Avustralya'dan Matthew Moore'un **The Amber Amulet** isimli filmine verildi.

Letonya'dan Ēvalds Lācis'in **Ezi un lielpilseta** (Kirpi ve Kent) isimli filmi övgüye layık bulundu.

Generation KPlus (Çocuk ve Gençlik Filmleri) Bölümü Enternasyonal Jüri'sinin ödülleri:

Alman Çocuklara Yardım Kurumu'nun koyduğu 7500 Avro para ödüllü en iyi uzun metraj sinema filmi ödülü Letonya'dan Jānis Nords'un **Mammu, es Tevi milu** (Anne, Seni Seviyorum) isimli filmine verildi.

Avustralya'dan Catriona McKenzie'nin **Satellite Boy**'u da övgüye layık bulundu.

Generation KPlus Bölümü Enternasyonal Jüri'sinin 2500 Avro ödüllü en iyi kısa film özel ödülünü Güney Koreli genç kadın yönetmen Kim Jung-in, **Cheong** adlı filmiyle aldı.

Çocuk Filmleri bölümünde övgüye layık bulunan Letonya'dan Ēvalds Lācis'in **Ezi un lielpilseta** (Kirpi ve Kent) isimli filmi burada da övgüye layık bulundu.

Generation 14 Plus (14 ve üzeri yaş grubu gençlik filmleri) bölümü Gençlik Jürisinin ödülleri:

En iyi Film için CAM AYI ödülü

Polonya'dan Kasia Rosłaniec'in **Baby Blues** isimli filmine verildi.

Güney Kore'den Shin Su-won'un **Pluto** isimli filmi ise övgüyle anıldı.

Bu bölümde en iyi kısa film ödülünü ise Sırbistan'dan Ana Nedeljković und Nikola Majdak'ın plastelinden yapılmış pembe tavşanlar üzerinden sistem ve medya eleştirisi yapmaya çalışan fakat bence istemeden komik olan, neden ödül aldığını anlamadığım Rabbitland (Tavşanlar Ülkesi) isimli filmi aldı. Bu bölümde yalnızca ödül aldığı için bu kısa filmi gördüm. Diğer kısa filmleri görmedim ama bundan kötüsü olabileceğini pek düşünemiyorum. Kim bilir belki gerçekten de doğru seçimdir!

Finlandiya'dan Jenni Toivoniemi'nin **Treffit (The Date)** (Randevu) isimli kısa filmi övgüye değer bulundu.

Generation 14 Plus bölümünün Enternasyonal Jürisinin ödülleri:

Festivalin giderek en ilginç bölümlerinden biri haline gelen Generation bölümünde bu yıl ilk kez Çocuk ve Gençlik Jürilerinin yanında bir de Sinema-

cılardan oluşan Enternasyonal Jüri vardı. Bu Jüri'nin bu yıl ilk kez verdiği ve toplam 10 bin Avro para ödülünü de içeren ödüller şöyle dağıldı:

En iyi film için verilen 7500 Avro para ödülü Yeni Zelanda'dan Mark Albiston und Louis Sutherland'ın Shopping adlı filmine gitti.

Gençlik Jüri'sinin en iyi film olarak seçtiği Baby Blues ise Enternasyonal Jüri tarafından övgüye layık bulundu.

Enternasyonal Jüri'nin 2500 Avro para ödüllü en iyi kısa film ödülünü ise İsveç'ten von Anders Hazelius'un Första gången (The First Time) (İlk kez) isimli filmi aldı.

Kanadalı Danis Goulet'in Barefoot (Yalın Ayak) isimli kısa filmi ise övgüye layık görüldü.

Festival'in bu bölümünde yer alan, yarışma filmleri içinde neden yer almadığını anlamadığım, bence bu yılki Berlinale'nin bütün filmleri arasında kesinlikle „ en iyiler“ içinde yer alan Reha Erdem'in Jin' inin neden hiç bir ödül olmadığını anlamış değilim!

Film ve TV haklarını Koruma Kurumu'nun verdiği (GWFF) En iyi „İLK FİLM“ ödülü

50000 Avro para ödülünü de içeren ve seksiyonlar üzeri verilen bu ödül bu yıl, Generation Plus (Çocuk Seksiyonu) ta Çocuk /Gençlik Jürisinin en iyi film için Cam Ayı ödülünü alan Avustralya'dan Kim Mordaunt'un The Rocket (Roket) isimli filmine verildi.

Forum Seksiyonundan João Viana'nın A batalha de Tabatô (The Battle of Tabatô) (Tabato Savaşı) isimli filmi ise övgüye layık bulundu.

BAĞIMSIZ JÜRİLERİN ÖDÜLLERİ

Ökümenik Jüri Ödülü

1992'den bu yana Protestan ve Katolik Kiliselerinin Film Örgütleri çalışanlarından oluşan 6 kişilik karma bir Jüri Yarışma, Forum ve Panorama bölümlerinden birer filme 2500 Avro para ödüllü en iyi film ödülü veriyor.

Bu yıl Ökümenik Jüri Ödülü Yarışma bölümünde Sebastián Lelio'nun **GLORIA** isimli filmine verildi.

Yarışma bölümünde Danis Tanović'in **Epizoda u životu berača željeza** (An Episode in the Life of an Iron Picker) filmi övgüye layık görüldü.

Panorama bölümünde Joshua Oppenheimer'in **The Act of Killing Cinayet eylemi** isimli ve Endonezya'da 1965 yılındaki komünistlere yönelik büyük kitle katliamını konu alan doku-dram filmi

Ökümenik Jüri'nin en iyi film ödülünü aldı.

Kanada'dan Anaïs Barbeau-Lavalette'in **Inch'Allah** (İnşallah) ı övgüye değer bulundu.

Forum bölümünde aynı Jüri en iyi film ödülünü Srdan Golubović'in **Krugovi** (Circles) (Daireler) filmine verdi.

Japonya 'dan Kaoru Ikeya'nın Mart 2011'deki Tsunami ertesinde köyünü terketmek zorunda kalan bir köylünün köklerine/yurduna geri dönüş özlemini konu alan **Senzo ni naru (Roots) (Kökler)** filmi ise övgüye değer bulundu.

Sinema Basını Uluslararası Federasyonu FIPRESCI Jürisi ödülleri:

Para ödüllü olmayan ve fakat oldukça prestijli olan, sinema eleştirmen/yazarlarının örgütü FIPRESCI jürisinin bu yılki başkanı Türkiye'den Alin Taşçıyan'dı.

Yarışma bölümünde bu yıl FIPRESCI Jürisi'nin en iyi film ödülü Cälin Peter Netzer'in **Pozitja Copilului (Child's Pose)** filmine gitti.

Panorama bölümünde Anaïs Barbeau-Lavalette'in **İnşallah**'ı FIPRESCI ödülünü aldı.

Forum bölümünde benim paylaşmadığım bir ödüllendirme vardı yine: Şili'den Cesar Oiticica Filho'nun Şili'nin önemli sanatçılarından biri olan amcası **Hélio Oiticica**'nın hayatını konu alan ve dönemin belgesel filmlerinin montajlanmasından oluşan filmi, FIPRESCI jürisinin en iyi film ödülünü aldı. Filmin Helio Oiticica'yı tanıtmaya dışında bir özelliği yok. Eğer gerçekten de ilginç olan bu sanatçının önünde bir eğilme, bir saygı gösterisi ise bu ödüllendirme, onu anlarım. Fakat bence Forum bölümünde gösterilen onlarca filmin en iyisi değildi.

Almanya Sinema Salonları Birliği'nin en iyi filmi ödülü Sebastián Lelio'nun Gloria'sına gitti.

Uluslararası Sinema Salonları Konfederasyonu (C.I.C.A.E) ödülleri:

Panorama bölümünde en iyi film ödülü Yariv Horowitz'in **Rock the Casbah** isimli filmine verildi. İsraili rejisör Yariv Horowitz bu filmde işgal altındaki Gazze bölgesinde görev yapan bir İsrail askerinin kendine verilen aptalca bir emri yerine getirmesi sırasında, evinin damında konuştuğu Filistinli aile ile arasında geçenleri anlatıyor. İsraili askerin bu savaşın kendi açısından haksızlığını ve anlamsızlığını kavramaya başladığı bir öykü bu. Panorama'nın ilginçlerinden biri idi.

Forum bölümünde ise Gürcistan'dan Gürcü Nana Ekvimishvili ve Alman Simon Groß'un **Grzeli nateli dgeebi (In Bloom) (Gençlik çağında)** isimli filme verildi ödül. Sovyet dönemi Gürcistan sineması'nın geleneğine dayanan yeni kuşak bir Gürcü sinemasının habercisi olan bu filmde iki genç yönetmen SB'nin çöküş dönemini 14 yaşlarında yaşayan iki genç kızın öyküsünü anlatıyorlar. Onların yetişkinliğe geçişte yaşadıklarında alt üst oluşlarla, toplumsal alt üst oluşlar birbirine giriyor.

Avrupa Sinemaları Birliği

2003'den bu yana Avrupa Sinemaları Birliği üyesi 5 sinema yöneticisinden oluşan, her yıl değişen bir Jüri tarafından „ Avrupa Sinemasını geliştirmek“ amacıyla verilen ve Berlinale'de panorama filmleri içinde „en iyi film“ e verilen ödül bu yıl Belçika'dan Felix van Groeningen'in **The Broken Circle Breakdown** isimli yapıtına gitti.

Ne yazık ki göremediğim bu film hakkında Jüri'nin bu yılki seçimini gerekçelendirmesi şöyle:

„Felix van Groeningen gerçeklere bağlı bir yönetmen. Bir anne- baba ve onların ölümcül hasta kızları arasındaki ilişkilerin gözlemine dayanan anlatım dikkate değer ve orijinal bir tarza işaret ediyor. Özellikle kamera çalışması, kronolojik olmayan düzenleme ve zor olan konuya rağmen duygusal manipülasyonlara girilmemesini çok beğendik. Anne-babanın müzik grubu Bluegrass-Band müziği yalnızca filmin Soundtrack'i değil aynı zamanda filmin bütün karakterlerinin umudu ve enerjisi için bir kaynak. Filmin oldukça açık olan mesajı, dinin ve siyasetin elini üzerimizden çekmesi, bilimsel araştırmalara inanmak ve kaynak aktarılması çağırısı“

TEDDY ÖDÜLÜ

Berlinale'de verilen Teddy ödülü anda film dışında hetero-seksüel ilişki biçimi dışındaki cinsel ilişki konularını işleyen, bu 'quer' konulara dikkat

çeken, hoş görü, anlayış, dayanışma ve eşitlik isteyen filmlere verilen en önemli ödül konumunda.

Bu yıl yarışma bölümünde Teddy Małgoška Szumowska **W imię...** (In the Name of) (...adına) filmine verildi.

En iyi belgesel/Essay için Teddy ödülü ABD'den Stacie Passon'un iki çocuklu 40'lı yaşlarında lezbiyen ve mutlu bir hayat sürdüren ailede, kadınlardan birinin çocuklarla oynarken geçirdiği bir kaza sonucu hayatının alt üst olmasını, sonrasında bu kadının hayatını bütünüyle yeniden kurmasını anlatan (kadınlar için seks işçisi çalıştırmaya başlıyor!) **Concussion** isimli filmine verildi.

En iyi kısa filme verilen Teddy'ler bu yıl şu iki filme gitti:

Sébastien Lifshitz'in **Bambi** isimli filmi ve Victor Lindgren'in **Ta av mig (Undress Me) (Soy beni)** isimli filmi.

Made in Germany - Alman Sineması - Perspektif bölümünde verilen ödüller:

Şimdi 11 yıldır festivalin yeni bir bölümü olarak düzenlenen „Alman malı/ Alman Sineması- Perspektif“ bölümünde 15.000 Avro para ödülü Jan Speckenbach'a verildi.

Diyalog ve Perspektif ödülü:

Almanya -Fransa ve her yıl değişen bir konuk ülke filmleri arasında o ülkeler arasındaki diyalogu geliştirmeye yönelik filmlere verilen Diyalog ve Perspektif ödülü bu yıl Anne Zohra Berrached'in sperm bankasından alınacak spermle döllenerek bir çocuk sahibi olmak isteyen lezbiyen bir çiftin zorluklarını konu alan **Zwei Mütter (İki Anne)** filmine verildi.

Ayrıca Berlin Film ve TV Akademisinde yönetmenlik eğitimi gören Arjantinli Santiago Gil'in **Chiralia** isimli filmi de övgüye değer bulundu.

Caligari-Film ödülü

Forum bölümündeki filmler arasında seçilen „En iyi Filme“ verilen 4000 Avro para ödüllü bir ödül bu. Bu yıl Cesar Oiticica Filho'nun **Hélio Oiticica** filmine verildi. Bence anlaşılır bir seçim değil. Ya da sinemanın yarı aydınlarının kendini tatmin seçimi!

Asya Sinemasını Geliştirmek için Ağ (NETPAC) Ödülü:

„Network for the Promotion of Asian Cinema“ (NETPAC) Jürisi her yıl Forum bölümünde gösterilen filmler içinde Asya'dan gelen filmler arasında bir „en iyi film“ seçimi yapıyor ve ödüllendiriyor. Bu yıl NETPAC Jürisi ödülü Filistinli Annemarie Jacir'in **Lamma shoftak (When I Saw You) (Seni Gördüğümde)** isimli filmine verildi. Ürdün'de bir mülteci kampında annesi ile birlikte yaşayan ve fakat Filistin'e dönmek, babasını yeniden görmek isteyen 11 yaşındaki Tarık'ın öyküsü.

Bu yıl Türkiyeli sinemacı Ahmet Boyacıoğlu da NETPAC Jürisinin üyelerinden biri idi.

Film Barış Ödülü:

Film Barış Ödülü her yıl festivalin bütün bölümlerindeki filmler arasında değerlendirme yapan 9 kişilik bir jüri tarafından veriliyor. 5000 Avro para ödüllü bir ödül.

Bu yıl ödül Filistinli Mahdi Fleifel'in **A World Not Ours (Bizim olmayan bir dünya)** isimli filmine verildi.

Uluslararası Af Örgütü Amnesty International Film Ödülü:

5000 Avro para ödüllü bir ödül. Amnesty International'ın Almanya Seksiyonu tarafından veriliyor.

Bu yıl ödül Kim Mordaunt'un **The Rocket** (Die Rakete) (Roket) isimli filmine verildi.

CINEMA fairbindet (Sinema birleştirir) Ödülü:

Alman Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı'nın konuyla ilgili filmler içinde insanları -hükümetleri sorunlar üzerine diyaloga çağırın filmler için koyduğu bir ödül bu. Bu yıl bu ödül Forum Expanded bölümünde Udi Aloni, Batoul Taleb und Mariam Abu Khaled'in **Art/Violence** isimli filmine verildi.

Heiner-Carow- Ödülü:

Her yıl Alman sinema sanatçısı Heiner Carow adına üç kişilik bir jüri tarafından Panorama filmleri içinde belgesel/essay filmleri içinden seçilen bir filme verilen 5000 Avro para ödüllü bu ödül bu yıl Angela Christlieb'in **Naked Opera** isimli filmine verildi. Yine dramatik bir homo-seksüalite öyküsü.

Bunlar dışında bir de **Seyirci Ödülleri** var. Seyirci ödülleri ya doğrudan oy kullanan bütün seyircilerin oylarını alan filmlere, ya da değişik gazete ve dergilerin seyirci jürilerinin seçtiği filmlere veriliyor.

Panorama Seyirci Ödülleri, bütün seyircilerin katıldığı oylamalarla belirleniyor.

2013 yılında Felix van Groeningen'in **The Broken Circle Breakdown** filmi seyircilerin en çok oyunu alan uzun metraj Panorama filmi oldu.

Joshua Oppenheimer'in **The Act of Killing**'i ise Panorama seyircilerinin en iyi belgesel film ödülüne layık gördükleri film oldu.

Berlin'de yayınlanan **Günlük Gazete „Berliner Morgenpost“** Okuyucu Jürisi ödülü:

12 kişilik okuyucu jürisi Emir Baigazin'in **Uroki Garmonii** (Harmony Lessons) (Uyum Dersleri) filmi yarışma bölümünde en iyi film olarak değerlendirildi.

Berlin'de yayınlanan **Günlük Gazete „Tagesspiegel“** Okuyucu Jürisi ödülü:

Tagesspiegel okuyucu jürisi yalnızca Forum filmleri arasında seçim yapıyor. Bu yıl Tagesspiegel okuyucu jürisi Peter Liechti'nin **Vaters Garten - Die Liebe meiner Eltern (Babamın Bahçesi/ Anne-babamın aşkı)** isimli filmi en iyi film olarak değerlendirdi.

“ELSE” - Gay ve Lezbiyenlerin Dergisi "Sieges-

saeule“ nin Jüri ödülü:

Okuyucu Jürisi Małgoška Szumowska'nın **W imię...** (In the Name of) (... adına) sini en iyi film olarak değerlendirdi.

Her yıl birçok ülkeden değişik dallarda çalışan toplam üç yüz genç sinemacının katıldığı ve yetkin sinema sanatçılarının deneyimlerini gençlere aktardığı **Talent Campus'da (Yetenek Kampusu) ödüller:**

ARTE Enternasyonal Ödülü:

Sunulan bir projeye 6000 Avro desteği içeren bu ödül bu yıl Bulgaristan'dan **Petar Valchanov'a** "Lesson" başlıklı proje için verildi.

Dolby® Sound Mark Ödülü:

Her yıl genç bir ses teknikerine verilen ve onun ünlü bir ton stüdyosunda çalışma imkânını sağlayan ödül bu yıl Hollanda'dan **Rutger Reinders'e** verildi.

VFF Talent Highlight Pitch Award:

Sunulan projeler içinde yapım aşamasına varması en olası görülen projeye verilen 10.000 avro luk ödül bu yıl Kanada'dan Geordie Sabbagh'ın **Two Guys who Sold the World** isimli projesine verildi.

3. Biraz İstatistik:

*63. Berlinale seyirci katılımı açısından şimdiye kadarki en büyük katılımlı Berlinale oldu.

303.077 satılmış biletle bu yıl şimdiye kadarki bütün rekorlar kırıldı.

Değişik kurumlara (okullara/sendikalara/ partilere/STÖ lere vb.) dağıtılan binlerce ücretsiz bilet te buna eklendiğinde 10 gün içinde 350000 kişinin gösterileri izlediğinden yola çıkabiliriz. Bu günde ortalama 35.000 kişinin festival filmlerini izlediği anlamına geliyor. Berlinale kuşkusuz bütün festivaller içinde "normal seyirci" bazında en büyük festival.

* Festivalde toplam 124 ülkeden gelen, sinemanın değişik dallarında çalışan toplam 19.630 akreditasyonlu davetli vardı. Bunların 3694'ü medya temsilcisi idi.

* Avrupa Film Pazarında en çok alıcı bulan filmler yarışma filmleri içinde "La Religieuse, Gloria ve Before Midnight" oldu, Panorama'dan en çok alıcı bulan da "The Broken circle Breakdown" oldu.

* Avrupa Film Pazarı gösterilerinde toplam 816

film gösterildi. Bunların 600'ü ilk gösterimdi.

4. BERLİNALE FİMLERİ ÜZERİNE NOTLAR... AÇILIŞ FİLMİ

63 Berlinale, Jüri Başkanı Wong Kar Wai'nın yarışma dışı gösterilen yeni filmi ile başladı:

Yi dai zong shi

The Grandmaster (Büyük Ustalar)

Hongkong / Çin 2012, 120 dak.

Kantonca, Mandarin

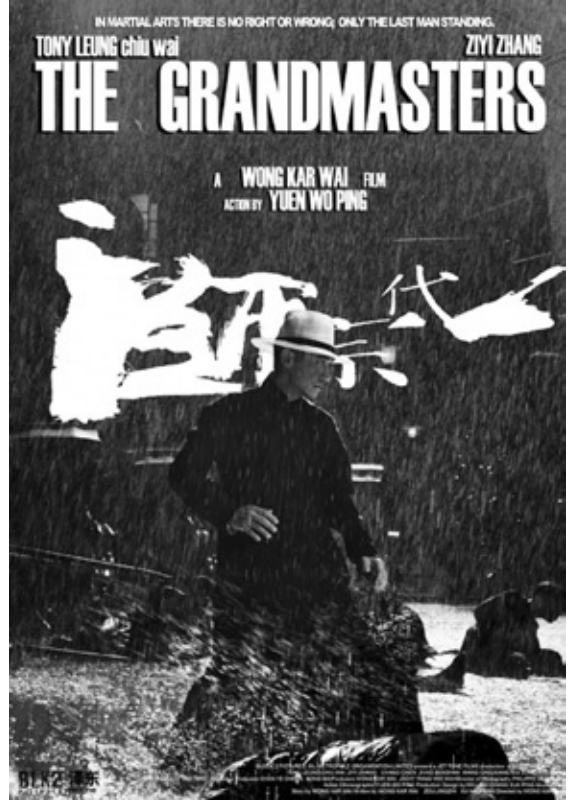
Yönetmen: Wong Kar Wai

Oyuncular: Tony Leung, Zhang Ziyi, Chang Chen

vd.

Yi dai zong shi tam bir Martial Arts güzellemesi. Biraz Çin'de Kung Fu tarihi; biraz yaşanmamış bir aşk, çokça dövüş koreografisi. Öykü: Çin'de Kuzey ve Güney Okulları olarak ikiye bölünmüş Kung Fu okullarını ölmeden birleştirmek isteyen bir Kung Fu ustası, onun tabii yine Kung Fu ustası olarak yetiştirdiği güzel kızı Gong, Güney okulundan Çin milliyetçisi ve birlikten yana genç bir usta İp man! Film bu ikilinin 1936'da Japon işgali altında ilk kez keşişen hayat yollarının çok kez karşılaşmalarına ve birbirlerine âşık olmalarına rağmen nasıl birleşemediğinin, özlem dolu aşk öyküsünün filmi. Yer yer "in the mood for love" dakine benzer kavuşamama resimleri. Film diğer yandan işbirlikçi ve Kung Fu okullarının birleşmesine karşı olan bir başka büyük usta ile İp man arasındaki - yer yer Gorg'un da İp Man safında katıldığı - 1936'dan 50'li yılların sonuna kadar izlenen kavganın öyküsü. Filmin büyük bölümü mükemmel bir koreografiye sahip, neredeyse siyah beyaz film gibi görünen renklerde kavga sahnelerinden oluşuyor. Yine mükemmel resimler. Her biri alıp çerçevelezip fotoğraf sanatının mükemmel örnekleri olarak duvara asılacak resimler. Yine her resimde solunan melankolik bir hava. Resimlerine çok âşık olduğundan olsa gerek, hiç birine kıyamamış duygusuna kapıldım. Aslında neredeyse yarım saat kısaltılabilir film. Diğer yandan anlattığı öykü açısından da aslında neyi anlatmak istediğine bir türlü karar verememiş duygusuna da kapıldım. Kısaca: Eğer martial arts meraklısı iseniz, sanatsal bir Kung Fu filmi nasıl olabilir diye mutlaka görmeyi öneririm. Yoksa bence Wong Kar Wai'nın çok daha iyi filmleri var.

Bir de şu: Wong Kar Wai herhalde sürekli gençliğin sırrını bulmuş. İlk kez 1936'da tanıştığımız kah-

ramalarımız 15-20 yıl kadar sonra da 1936'da neyseler o. Hiç yaşanmıyorlar! Bence Wong Kar Wai bu işin sırrından çok para kazanabilir!

Festival/Yarışma filmleri:

W imie...

In the Name of (...Adına)

Polonya 2012, 96 dak.

Leh dilinde

Yönetmen: Malgoska Szumowska

Oyuncular: Andrzej Chyra, Mateusz Kosciukiewicz, Maja Ostaszewska vd.

Genç, homoseksüel bir Katolik papazın nefsiyle savaşının öyküsü W imie. Homoseksüeller ve özellikle de Pederastiler için Katolik papazlık olabilecek en kötü meslek aslında. Bir yandan inandıkları Tanrı önünde ve Tanrıya karşı (Bu Tanrı/Oğul/Kutsal Ruh üçlemesinde İsa'nın kendisi aynı zamanda) verilmiş, yalnızca onu seveceğine dair söz var. Zölibat. Cinselliği bir kenara koymak, cinselliği yaşamamak sözü var! Katolik papazlar ve Katolik rahibeler İsa ile evli oldukları için evlenemiyorlar. İsa/Tanrıya verilmiş bu sözün yerine getirilmemesi büyük günah. Diğer yandan papazlar genç erkek ve kadınlarla sürekli haşır neşir. Onlar kilisenin "koyunları"

nı Tanrı'nın yolunda güden çobanlar olarak, o koyunların hayranlıkla baktıkları kişiler. Verilen sözle, cinsel istek karşı karşıya ve sürekli savaş halindedir. Her gün yeni fırsatlar genç papazları (ve rahibeleri de) „yoldan çıkmaya“ çağırıyor. W imie 21 yaşında Polonyalı ve bir gençlik evinde çalışmaya memur edilen genç bir papazın somutunda bu sorunu anlatıyor.

Aslında katolisizmin insanı yalana zorlayan bir doğmasının iyi bir eleştirisi W imie.

Film olarak düz, klasik anlatımlı, ortalama bir film.

Promised Land

(Vaad edilmiş Toprak)

ABD 2012, 106 dak.

İngilizce

Yönetmen: Gus Van Sant

Oyuncular: Matt Damon, John Krasinski, Frances

McDormand, Rosemarie DeWitt, Hal Holbrook vd.

Global isimli bir global enerji tekelinin iki satıcısı. Biri Steve Butler (Matt Damon). Filmin başında, firma temsilcisi ile iş yemeğinde bütün bir eyaletteki satış işlerinden sorumlu hale geliyor. Önünde büyük bir kariyer var. Diğeri onun yardımcısı Sue (Frances McDormand). Görevleri söz konusu eyalette doğal gaz çıkarma tekelini ele geçirmek için toprak sahipleri ile anlaşma yapmaktır. Toprak sahiplerinin çoğu küçük köylülerdir. Bunların tek tek ikna edilmesi gerekir. Bunun için yol onlara peşin para ve gaz bulunduğu da küçük bir kâr payı önermektir. Zaten mali yönden kötü durumda olan köylüler için bu görünürde bir sınıf atlama, zenginleşme fırsatıdır. Görünürde kolay bir işe benzemektedir bu. Fakat köylüleri ikna etmek hiç te görüldüğü gibi kolay yürümez. Bölgede ikamet eden bir emekli fizikçi "Fracking yöntemi" ile gaz çıkarmanın çevre açısından tehlikelerini dile getirir. Hesap

çinde olmayan bir referandum gündeme gelir.

Bu arada bir çevre koruma örgütü üyesi de gelir kente. Ve "global go home" şiarı altında başarılı bir karşı kampanya yürütür.

Referandumdan bir gün önce bu çevre koruyucusunun anlattığı öykünün kurmaca, sunduğu belgelerin düzmece olduğu çıkar ortaya. Global'e açık yalan temelinde saldırılmıştır. Bu Global'in referandumu kazanacağı anlamına gelmektedir. Çevre örgütü yalana dayalı bir kampanya yürüterek sonuçta Global'e hizmet etmiştir.

Steve Butler bu yalan kampanyasını yürüten çevrecinin motivasyonunu sorgular. Onu böyle büyük bir yalana iten nedir? Sonunda "çevreci" nin de aslında bizzat kendi firmasının adamı olduğunu çıkarır ortaya. O kadar büyük çıkarlar söz konusudur ki, referandum gibi sonucu belli olmayan bir kumara bırakılmaz bu iş. Global'in adamı olan "Yalancı çevreci" sokulur devreye. İnsanlar çevrecilerin getirdiği gerekçelerin vs. yalan olduğuna inandırılır böylece. Artık Global'in referandumu kazanmasının önünde bir engel kalmamıştır!

Fakat Global'in hesaplamadığı bir şey vardır: Steve Butler 'in vicdanı!

Ciddi bir konu, iyi oyuncular, iyi kurgu. Sonuç: Ortanın biraz üzerinde ana akım Hollywood filmi. Berlinale'de ne arıyor bilmem.

PARADIES: Hoffnung

PARADISE: Hope

(Cennet: Umut)

Avusturya / Fransa/ Almanya 2013, 91 dak.

Almanca

Yönetmen: Ulrich Seidl

Oyuncular: Melanie Lenz, Vivian Bartsch, Joseph Lorenz, Michael Thomas vd.

Avusturyalı yönetmen Ulrich Seidl'in 'Cennet' üçlemesinin 'Umut' alt başlıklı son bölümü. Aslında ilk iki bölümde aranan 'Sevgi' ve 'İnanç' gibi umut da yok bu cennette.

13 yaşında annesi Kenya'da kıyı oğlanlarında birazcık da olsa cinselliğini yaşama, teyzesi inanç misyonerliği peşinde olan Melanie'nin yaz tatili anlatılan. Kendisi gibi biraz şişmanca olan ve aileleri tarafından diyet kampına gönderilen ergenlik çağında 13 kız-erkek gencin öyküsü.

Henüz karşı cinsle bir deneyimi olmayan Melanie diyet kampında 50 yaşının üstünde ve onunla flört eden kamp doktoruna aşık oluyor. Umutlanıyor. Fa-

kat umutsuz, olanaksız bir aşk bu.

Ulrich Seidl çoğu oyuncu olmayan bir ekiple çektiği üçlemede bugünkü Avusturya somutunda, dışardan cennet görünen zengin Orta Avrupa ülkelerinde mutsuzluğun, sevgi arayışının, ruhsal boşluğun, aslında tokların cehenneminin resmini çiziyor.

Film dili olarak dokümantere yakın bir çalışma. Fakat övüldüğü kadar olağanüstülüğü yok.

Yer yer belgesellik adına o yetişkinliğe adım atan insanların doğaçlamasına başvuruluyor. Buralarda özellikle cinsellik üzerine çok özel olan konuşmalarda ben Seidl'in o gençlere saygısız ve sevgisiz davrandığı izlenimini edindim. Rahatsız oldum.

Dolgaya schastlivaya zhizn

A Long and Happy Life
(Uzun ve mutlu bir hayat)

Rusya 2013, 77 dak.

Rusça

Yönetmen: Boris Khlebnikov

Oyuncular: Alexander Yatsenko, Eugene Sityi, Anna Kotova vd.

Kuzey Rusya'da Kola Yarımadasında bir eski kolhoz kalıntısı. Özelleştirme sürecinde bu eski kolhozu alıp, eski kolhoz köylüleri ile yeni sistem içinde yürütmeye çalışan Şasa. Aslında tam olması gereken gibi bir yönetici-patron. Sevilen sayılan öncü bir insan. Belediye oldukça büyük bir tazminatla bu işletmeyi Şasa'dan satın almak istiyor. Siyasi karar alınmış, geri dönüşü yok. Şasa'ya dayatılan ya satın almayı kabul edip önerilen parayı alıp belediyede çalışan sevgilisi Anna ile şehire göçmek, ya da parayı kabul etmeyip direnmek. Fakat direnmenin de kararı değiştireceği yok. Şasa sevgilisinin de isteği üzerine çiftliğin satılmasını kabul ettiğini açıklayan belgeleri imzalama noktasına geliyor. Kolhoz köylülerine durumu açıkladığında, büyük çoğunluk direnme yönünde tavır takınıyor. Köylülerden bu davranışı beklemeyen Şasa şaşırıyor önce. Sonra sevinçle direnişi örgütlemeye soyunuyor. Anna bu karar değişikliğinden hiç hoşnut olmuyor. Araları bozuluyor. Sonra en başta en direnişçi laflar eden köylüler birer birer değişik gerekçelerle direniş safalarını terk ediyor. Sonunda yalnız kalan Şasa tek başına da kalsa bir kez verdiği karardan dönmüyor. Onu iknaya gelen belediyeden iki kişiyi ve bir polisi vuruyor. Evine döndüğünde, olanlardan haberi olmayan ve Şasa ile barışmak için evde bekleyen Anna ile karşılaşılıyor.

'Uzun ve mutlu' bir hayat mümkün müdür bugünün Rusya'sında? Toplumsal mutsuzluk içinde bireysel mutluluk ne ölçüde mümkündür? Haksızlığa isyanda mıdır yoksa mutluluk? **Dolgaya schastlivaya zhizn** bu vb. soruları sorduran, iyi kurgulanmış, ilginç bir film. Bugünkü Rusya'yı tanımak için de iyi.

Gold

(Altın)

Almanya 2013, 113 dak.

Almanca

Yönetmen: Thomas Arslan

Oyuncular: Nina Hoss, Marko Mandic, Uwe Bohm, Lars Rudolph, Peter Kurth, Rosa Enskat, Wolfgang Packhäuser vd.

Almanya'nın bu yılki festival yarışma filmlerinden biri olan Gold, 1898 yazında Kanada'da 7 kişilik bir Alman altın arayıcısı grubun öyküsünü anlatıyor.

Bir yanı ile bir Western fimi. Ama bir Western olarak olağanüstü yavaş, temposuz. Bu film tarihi bir film olarak, Alman göçmenlerin somutunda Avrupa göçmenlerinin „yeni dünya“da ne kadar büyük zorluklarla karşılaştığını anlatıyor. Umut kelimenin gerçek anlamında da dağların ardında.

Diğer yanı ile Gold bir kadın filmi. 7 kişilik gruptan hedefe giden yolda ölmeyen/dönmeyen belki sonuçta hedefe varabilecek tek insan olarak, başlangıçta grubun en korunmaya muhtaç insanı gibi görünen „yalnız genç kadın“ kalıyor.

İyi bir konudan temposuz kötü bir film çıkarmış bu kez Arslan. Yazık olmuş.

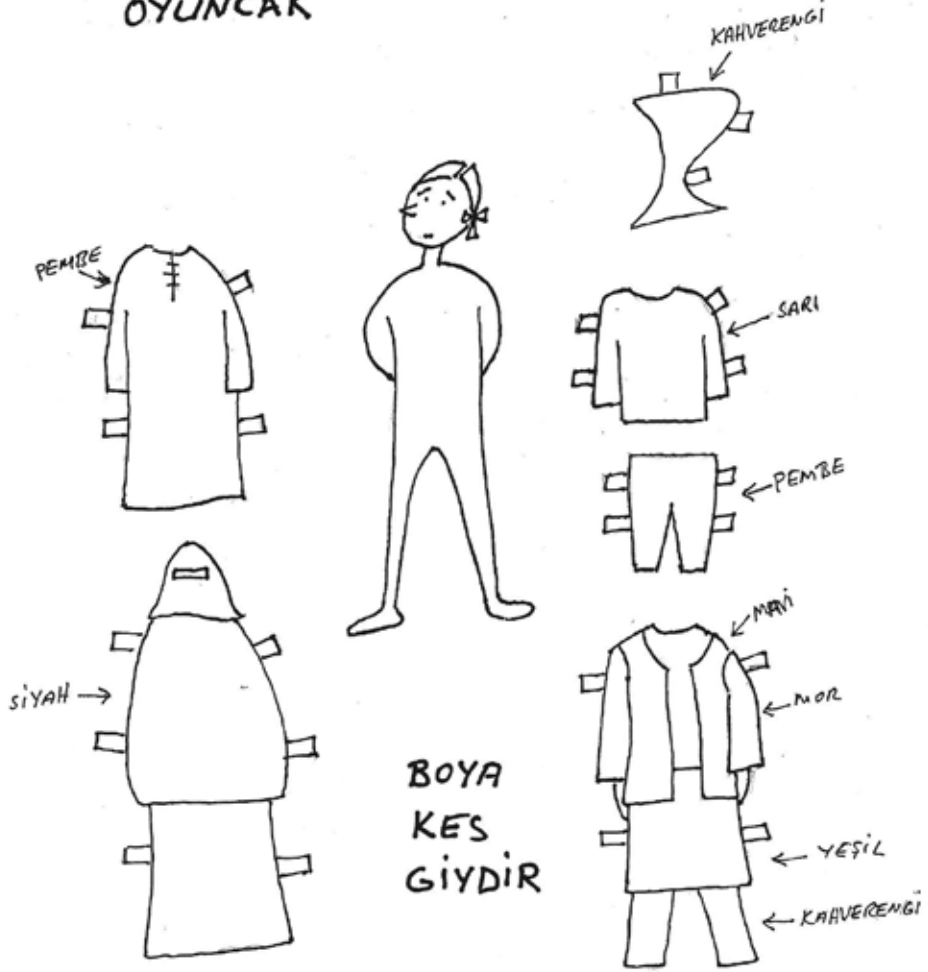
Yer yer istemeden komik film. Örneğin grubun ölen ölüsünün cenaze törenindeki banjo çalma sahnesi!

Bir de hemen her sahneyi yorumlayan gürültülü müzik kötü mü kötü idi. Hollywood'un ne kadar yönü varsa taklit etmek zorunda değil Avrupalı sinemacılar!

(Sinema dosyasının tamamına www.guneydergisi.com internet sitesinden ulaşabilirsiniz)

 Meray ÜLGEN

KÜÇÜKLERE OYUNCAK

Meray
2013

Latin Amerika:

DÖNÜŞÜM
YAYINLARI

H. Yeşil

ÖNSÖZ

Latin Amerika üzerine sürekli bir şeyler yazılıp çiziliyor. Ancak söylenenlerin birçoğunda Latin Amerika bir bütün olarak ele alınıyor ve öyle değerlendiriliyor. Oysa Latin Amerika denilen coğrafya birçok ülkeden oluşuyor. Bu nedenle toptan bir değerlendirme hep eksik kalan bir değerlendirme olacaktır. Çünkü her ülkenin somut koşulları o ülke somutunda değerlendirilmelidir.

Kendine devrimci-sosyalist diyen birçok parti, örgüt ve çevre Latin Amerika'yı "devrimin fırtına merkezi" olarak adlandırdı, adlandırıyor. Ancak özellikle Ortadoğu'da son dönemde esen rüzgarlardan olacak bu adlandırma biraz daha az duyulmaya başlandı. "Devrimin fırtına merkezi" kavramı veya bu tip toptancı yaklaşımlar doğru olmadığı gibi, doğru

Çıktı/Kitapçılarda

Latin Amerika: "21. Yüzyılın sosyalizmi" mi?

H.Yeşil - Dönüşüm Yayınları

Fatih Mah. Bahçeyolu Cad. Ülbeği İş Mer. No: 11 Kat:4

Esenyurt/İstanbul

Tel&Fax: (0212) 620 67 57

perspektifler de sunmazlar.

Latin Amerika üzerine yapılan araştırmada toptan değerlendirme yerine, tek tek ülkeler ele alınmalı ve ülkelerdeki gelişme seyri somut olarak incelenmelidir. Böylelikle okuyucu bu ülkelerdeki gelişmeleri daha yakından bilme, tanıma durumunda olacaktır.

Latin Amerika kıtasında, bu araştırma içinde somut olarak incelenen ülkelerdeki gelişmeler kimi devrimci gruplar tarafından yer yer "devrim", "21. Yüzyıl sosyalizmi" vb. olarak adlandırılıyor. Bu ülkelerde sol hükümetlerin iş başına gelmiş olması, bunların ABD emperyalizmine karşı yer yer radikal çıkışları, ulusal ekonomilerini geliştirme ve özellikle petrol zengini Venezüela'da yoksullar lehine de kimi adımların atılması, dünya çapında devrimci dalga'nın geri çekilmiş olduğu ortamda Latin Amerika'yı birçoğunun gözünde umut haline getiriyor.

2009 yılında ülkelerimiz Bolşevikleri tarafından Bolşevik Partizan dergisinde yayınlanmış olan bu araştırma; söz konusu ülkelerdeki durumu somut olarak ele almakta, incelemektedir.

Latin Amerika'daki gelişmeler üzerine, yapılan tartışmalar güncelliğini koruyor. Bu nedenle aradan hayli zaman geçmiş olmasına rağmen, Bolşevikler tarafından yapılan araştırmanın Kuzey Kürdistan/ Türkiye'de Latin Amerika üzerine yürüyen tartışmaya yararlı olacağını düşündüğüm için, bu araştırmanın yayınlanması görevini yerine getiriyorum.

04.12.2012

TANRININ BAHÇESİ

NEVİN KOÇOĞLU

ŞİR
FAVORİ

soysuzluğu dölleyen tohumlar içinden geçtim de ateşi ağlar gördüm utancından.

ve ona dedim: ateş ve gözyaşı sendendir.

dedi: ikisi de bedeninde akan kan nehrindedir.

toprağın tenindeki yaraya dokundum ve kuşun kanadındaki tufana,
seni buldum. ocağın külünden geçtim çocukların gözyaşından.

bakır halkayla sımsıkı bir kafeste kilitlendim ateşi göğsüme, külü zamana kattım.

kalbine attım mızrağı kitabın, bütün bildiklerimi unuttum.

soğuk nefesli bir gecede uğurladım gözlerinizi içimden

çağın suyuna girdim çırılçıplak kutsandım.

tersine akan âsi bir nehir oldum ve şafağın teninde rüzgâr gülü.

Nevin Koçoğlu / tanrının vişne bahçesi

Favori Yayınları

Birinci Basım – Mart 2013

Fotoğraf: Özcan YAMAN

GÜNEY

ÜÇ AYLIK KÜLTÜR • SANAT • EDEBİYAT DERGİSİ